



Mwongozo wa Barefoot 5

# Kuingizwa kwa Ujumbe

**Hadithi na mazoea ya  
kujenga ulimwengu  
ambapo wote wanao**

**Na Mwongozo wa Tano wa Barefoot  
Mwandishi wa Mwandishi**

Mashirika ambayo yaliunga mkono uchapishaji wa kifedha:





**Mwongozo wa Barefoot 5**

# KUINGIZWA KWA UJUMBE

**Hadithi na mazoea ya kujenga  
ulimwengu ambapo wote wanao**

**Na**

**Mwongozo wa Tano wa Barefoot  
Mwandishi wa Mwandishi**



© **Hati miliki** Mkusanyiko wa Mwongozo wa Barefoot  
**Kichwa:** Mwongozo wa Barefoot 5: Uingizaji wa Ujumbe  
**ISBN** 978-0-620-77513-7  
**Kutoka Kwanza:** Oktoba 2017  
Mkusanyiko wa Mwandishi wa Mwandishi wa Tano wa Barefoot  
Inaweza kupakuliwa kwa urahisi kutoka: [www.barefootguide.org](http://www.barefootguide.org)

# Mwongozo wa Barefoot 5 Mkusanyiko wa Mwandishi

## Waandishi

Anna Davies-van-Es, Just Associates (JASS)  
Alexa Bradley, JASS, USA  
Akke Schuurmans, MCNV & Barefoot Guide Connection, Uholanzi  
Anan Bouapha, Tamaa Kuwa Sisi, Lao PDR  
Anouk Bolsenbroek, InclusionLab, Uholanzi  
Biraj Swain, mwandishi wa habari huru, India  
Brenda Kiema, Fonds Liliane, Kenya  
Carolina Tocalli, Fundación DISCAR, Argentina  
Doug Reeler, Shirika la Rasilimali za Maendeleo ya Jamii (CDRA) na Uhusiano wa Mwongozo wa Barefoot, Afrika Kusini  
Ed Rothfus, InclusionLab, Uholanzi  
Inez Hackenberg, VOICE, Uholanzi  
Jennifer Lentfer, Maji Milioni, USA  
Judith Baart, Mwanga kwa Dunia, Uholanzi  
Jürgen Hagmann, PICO, Afrika Kusini  
Kamala Easwaran, Banyan, India  
Kim Hartog, WarChild, Uholanzi  
Kepha Ngito, Kenya

Lucia Nass, ESAP2, Ethiopia  
Maia Khundadze, GIP, Georgia  
Marieka Boersma, Mwanga kwa Dunia, Ethiopia  
Nguyen Thanh Tung, MCNV, Uholanzi  
Pauline Wanja Kamau, mwanachama wa Bodi ya CIVICUS, Kenya  
Praveen Kumar, VSO, India  
Raj Kumar Gandharba, VSO, Nepal  
Rebecca Petras, Watafsiri bila Bomba  
Sara Valerio, WarChild, Lebanon  
Shamsin Ahmed, Innovation for Wellbeing Foundation, Bangladesh  
Shereen Essof, Just Associates (JASS)  
Shudarson Subedi, Mtandao wa Ulemavu wa Nepal, Nepal  
Soupha Khamloonvylaivong, Tamaa Kuwa Sisi, Lao PDR  
Thavadxai Xaiyakoumman, Tamaa Kuwa Sisi, Lao PDR  
Tracey Martin, VSO & Barefoot Guide Connection, Uingereza  
Xayya Souliyatham, Tamaa Kuwa Sisi, Lao PDR  
Yvonne Orengo, Andrew Lees Trust, Madagascar



## The Illustrators

Utangulizi – Colleen Brice - bricebrice@gmail.com  
Sura ya 1 – Menah Marleen - menahmarleen@gmail.com  
Sura ya 2 – Yara Said - yara1991art@gmail.com  
Sura ya 3 – Maria Lebedeva - maria@marialebedeva.co.za  
Sura ya 4 – Maya Le Maitre - mayalemaitre@hotmail.co.za  
Sura ya 5 – Matiwas Legesse - mattiman13@gmail.com  
Hadithi za kibinafsi – Maartje Hinse - maartjehinse83@gmail.com

## Watawala

Vivian Tsie, MCNV, Uholanzi  
Marlene Tromp, Shirika la Rasilimali za Maendeleo ya Jamii (CDRA), Afrika Kusini

## Watu wa Uzalishaji

Copy Editor – Ivan Hutnik  
Proof-reader – Beulah Tertiens-Reeler  
Layout Artist – Paula Wood - paula@paulawooddesign.co.za

## Wafanyakazi wa Writeshop

Beulah Tertiens-Reeler, mtaalamu wa kujitegemea, Afrika Kusini  
Maria Cristina Temmink, msimamizi wa kujitegemea na Uhusiano wa Mwongozo wa Barefoot, Uholanzi  
Doug Reeler, Mshirika wa CDRA, Afrika Kusini

## Timu ya Uhariri

Akke Schuurmans, MCNV, Uholanzi  
Anouk Bolsenbroek, InclusionLab, Uholanzi  
Doug Reeler, Daktari wa CDRA & Connection Guide ya Barefoot, Afrika Kusini  
Kim Hartog, WarChild, Uholanzi  
Inez Hackenberg, VOICE, Uholanzi  
Lucia Nass, msaidizi wa Kimataifa wa VNG, Nepal  
Tracey Martin, Mshirika wa VSO & CDRA, Uingereza

## Jinsi mwongozo huu ulivyoanzishwa

Kuanzia mwaka wa 2011 mpaka 2016, mpango ulifanyika katika nchi tano, unaona hali bora za kiuchumi, ili kuboresha hali ya maisha ya watu .. Mpango huu ulikuwa na lengo la watu wakubwa, watu walio na masuala ya afya ya akili, watu wenye ulemavu, na kutoka kwa wachache wa kabila. Mipango mingi ilitengenezwa ambayo ilikuwa na athari ya kudumu kwa namna vikundi hivi vilivyojithamini wenyewe na jinsi wanavyothaminiwa na jamii.

Uzoefu uliopatikana kupitia programu hii ulifupishwa katika chapisho kinachoitwa *Kukubali Mazoezi* ya Kuingizwa (kuchapishwa kwenye tovuti ya Maelekezo ya Barefoot). Imeandikwa na baadhi ya watu wale waliokuwa wameshiriki katika programu hiyo. Kitabu hicho kilifunua masomo kadhaa ya kuvutia kuhusu kazi inayofanywa kuingizwa duniani kote.

Ya *Mwongozo wa Barefoot, Uingizaji wa Ujumbe* ilianzishwa katika semina ya maandishi Mei 2016 huko Alkmaar, Uholanzi. Wafanyakazi wa kuingiza kutoka Kenya, Bangladesh, Vietnam, India, Georgia, Lebanon, Uganda, Uingereza na Uholanzi wamekusanyika ili kutoa hadithi za ajabu na mashairi ya kuingizwa. Hizi zilikuwa zimeendelezwa zaidi, kupitiwa kwa rika, na kisha kupelekwa kwa timu ya wahariri. Waandishi wapya, ambao hawakuhudhuria warsha, walialikwa kuchangia hadithi zao pia.

Timu ya wahariri kisha ilijadili mwelekeo uliojitokeza kutoka kwenye nyenzo hizi tajiri, na wakawafanya wawe mkamilifu. Jitihada hii ya pamoja imesababisha mchanganyiko huu wa ajabu wa hadithi, masomo ya masuala, mashairi na vignettes - yote tunayoamini yanaongeza sana kwenye mjadala juu ya kuingizwa.

Mwongozo huu sasa umechapishwa ili kujiunga na nne zilizopita *Viongozi wa Barefoot*. Ni rasilimali inayoweza kupakuliwa huru kwa wote. Tunatarajia kwamba wasomaji wote watafurahia kusoma mwongozo huu kama vile tulivyofurahia kuiendeleza.



# YALIYOMO

VI Tunaweza – na Brenda

VII **HADITHI YA KIBINAFSI 1:** Anita anapotea, Alejandra hana – na Carolina

## 1 UTANGULIZI

**Uingizaji wa Ujumbe** – Mwaliko kwa wote

8 **HADITHI YA KIBINAFSI 2:** Uzoefu wa Umasikini – na Pauline

10 **HADITHI YA KIBINAFSI 3:** Hadithi ya maisha ya Brenda – Kutoka kwa kutengwa kijamii kwa kuingizwa kwa jamii

## 17 sura ya 1

**Toa Nguvu** – Kuunda harakati hadi kuacha kutengwa

30 **HADITHI YA KIBINAFSI 4:** Hood ya Kupanda Nyekundu kutoka Georgia – na Maia

## 33 sura ya 2

**Kurekebisha mfumo** – Kubadili sheria za kuingizwa

57 **HADITHI YA KIBINAFSI 5:** Watoto wenye ulemavu bado ni watoto – Marieke anasema hadithi kutoka Ethiopia

## 63 sura ya 3

**Kuponya mabawa na kujifunza kuruka** – Kuboresha uwajibikaji wa kijamii kwa upatikanaji bora wa huduma

79 **HADITHI YA KIBINAFSI 6:** Sisi tunajivunia kuwa Laos

## 83 sura ya 4

**Tenda ulichosema** – Kufanya bidii ya kushirikisha mashirika

101 **HADITHI YA KIBINAFSI 7:** Wananchi walioamua kuelezea shida zao – Jinsi vijana nchini Vietnam kutatua tatizo lisilo zungumziwa – na Tung

## 105 sura ya 5

**Kutembea pamoja** – Kusaidia watu ambao wanatamani kubadilisha

134 **Inachukua nini** – na Lucia

135 **HADITHI YA KIBINAFSI 8:** Uhuru wa Habari wa Kesho – Kutumia lugha kama chombo cha kuingizwa – na Rebecca



## Tunaweza

Kwa nini ikiwa siwezi kusikia mvua  
Je, sisi sote tumejitenga sawa?  
Ni jambo gani kuona jua,  
Wakati ninahisi kugusa juu ya mkono wangu?  
Kwa nini mimi wanaruka, kupanda au kukimbia  
Ninapoweza tabasamu na kucheka kwa ajili ya kujifurahisha?  
Kwa nini ungependa kuzungumza na kuzungumza  
Je, si vitendo vinasema kwa sauti zaidi kuliko maneno?  
Sijajali kuwa na mkono  
Kwa wewe, rafiki, ni mkono wangu wa kusaidia.

Sisi sote tunahisi huzuni, sisi sote tunajisikia furaha  
Sisi ni binadamu, msichana na kijana  
Basi kwa nini sisi ni hivyo haki,  
Je, sisi sote tunapumua hewa sawa?  
Kwa nini hatuonekani kuwajali,  
kuruhusu kila mmoja mzigo wao kubeba?  
Kwa nini sisi sote hatukubali kila mmoja  
Kwa hakika wote tunaweza.  
Hebu tuondoe ulimwengu wa maandiko ya kuzuia  
Kwa kuwa sisi ni tofauti, tuna uwezo!

– na Brenda





## Anita anapotea, Alejandra hana

– na Carolina –

Mwaka 2010, nilikuwa na mara moja katika uzoefu wa maisha. Nilikuwa na fursa ya kuongozana na Alejandra Manzo, mwigizaji na Down Syndrome, na Victoria Shocrón, mjasiriamali wa jamii, na tamasha la Independent Film la San Francisco. Filamu “Anita,” akiwa na Alejandra, walikuwa wamepiga kura ya umma kama filamu bora. Akaunti hii inaonyesha muda wakati wa sherehe ya tuzo ambayo imenihamasisha sana.

Victoria, Alejandra na mimi kupata viti katika viti vyetu katika Theater Castro, naweza kujisikia inaonekana na kusikia wasiwasi wa watazamaji. Tunaambatana na “Anita.” Katika

dakika chache, yeye atajaza skrini. Mkurugenzi wa tamasha la filamu anatupokea. Sauti yake hutoa kiburi na pongezi wakati anayesoma maneno ya Marcos Carnevale, mkurugenzi na mwandishi wa filamu ya kushinda, ambaye si pamoja nasi usiku huo. “Ninakualika uangalie macho ya Anita na kujisikia ulimwengu kupitia kwake.”

Taa zinazitii muziki wa Marcos na Lito Vitale hutuingiza katika hadithi hii ya uongo ambayo inaweza kuwa rahisi sana. Kufuatia shambulio la jengo la Waislamu wa Umoja wa Waislamu wa Argentina mwaka 1994, mtu mdogo kama Anita, na Down Syndrome, hupoteza urahisi Buenos Aires. Katika dakika 120 ijayo, tunaona Anita akipata unyenyekevu, kushindwa, na ubaguzi. Anita anaishi tu. Yeye hahukumu, yeye hana ubaguzi, yeye hata kujaribu kupata njia yake nyuma.

Ninatayarishwa kabisa na kinachotokea kwenye skrini. Mlipuko unakaribia. Alejandra anatarajia na kuchukua mkono wangu. Anajua nini Anita atateseka. Kwa kiasi kikubwa kwamba wakati mlipuko unakuja na ukumbusho mzima unaruka, Alejandra hupunguza mkono wangu na kuanza kulia.

Je! Hii inatokea kweli? Je! Mimi niko San Francisco, nilizungukwa na Wayahudi ambao wanahamishwa na kumbukumbu ya shambulio lingine kwenye jumuiya yake, kweli hapa? Je, mkono wangu unashikiliwa na mkono wa chubby wa mwigizaji wa kuongoza, ambaye nimekwenda kukutana jana na nani sasa analia bila kupendeza?



“Ninakualika  
uungalie macho ya  
Anita na kujisikia  
ulimwengu kupitia  
kwake”

1 Ya AMIA mabomu ilikuwa shambulio la jengo la Waislamu wa Umoja wa Waislamu wa Argentina. Ilitokea Buenos Aires tarehe 18 Julai 1994, na kuuwa watu 85 na kuumiza mamia. Ilikuwa mabomu ya kupambana na mabomu ya Argentina milele. Argentina ni nyumba ya Wayahudi ya 230,000, jumuiya kubwa ya Wayahudi katika Amerika ya Kusini.

Uzoefu ni mkali sana. Ninatafuta maneno kuelezea wakati huu lakini hawawezi kupata. Wamefungwa ndani ya moyo wangu na, kwa sasa, wanataka kubaki huko. Ni wazi kwamba bado siko tayari kuandika sasa lakini ninajua watakuja - au kukaa siri, kama hazina.

Katika wakati huo mmoja hukua, na ninakua.

Filamu inaendelea na watazamaji wanapotea na Anita. Sisi hucheka, tunapata baridi, tunataka kucheza, tunataka kukimbia, kupata mvua, kukua usingizi na inaonekana kwamba tunafurahia na Anita. Alejandra ameacha kulia, yeye huangaza. Furaha ya siku iliyotumiwa jua kwenye zoo, na Anita akisema hello kwa tembo, anarudi kwetu, na matumaini, kwa sasa. Maisha huendelea kusubiri sisi kuishi.

Maisha katika Theater Castro inaendelea na ovation amesimama. Alejandra na Vicky wanapanda ngazi kwa hatua ili kushiriki uzoefu wa filamu. Nina nafasi ya kuiga picha hizi dakika 24 katika maisha ya mwanamke mwenye umri wa miaka 37 aliye na Down Syndrome ambaye alikuwa na fursa ya maisha.

Kwa swali la mwisho la mhojiwaji juu ya kufanana kati ya tabia na muigizaji, Vicky anajibu, anajihakikishia mwenyewe: "Anita anapotea, Alejandra hana."

Mimi kuzima kamcorder, kufikiri kwamba mimi si kupoteza ukweli, wala kupoteza mwenyewe katika maisha.





# UINGIZAJI wa UJUMBE

## Mwaliko kwa wote

### Karibu kwa wote

Umoja wa Mataifa inazungumzia kuhusu kuingizwa. Benki ya Dunia inazungumzia kuhusu kuingizwa. Malengo ya Maendeleo ya kudumu yanataja usawa, upatikanaji wa wote na “kuondoka hakuna moja nyuma.” Mikutano inafanyika na makundi ya kazi yameundwa. Wote wanakubali kuwa kuingizwa ni ngumu, kwamba kufikia masikini zaidi na wengi waliopunguzwa ni vigumu. Wanasema juu ya umuhimu wa kujua nani amefutwa na kwa nini, na nini tunaweza kufanya juu yake.

Hii ni habari njema. Lakini ni rahisi kusahau kuhusu kazi nzuri ambayo watu wengi wamekuwa wakifanya kwa zaidi ya miongo kadhaa ili kushughulikia kuzingatia na kutengwa. Jitihada zao ni kuwezesha watu kupata huduma, kuzungumza nje, na kushiriki kikamilifu katika familia zao, jamii na jamii.

Kama *Mwongozo wa Barefoot* waandishi, tulitaka kuangalia jinsi watu wamefanya na nini wanachofanya sasa kubadilisha mambo. Tunatarajia kwamba kwa kusikiliza hadithi za mabadiliko tunaweza kupata ufahamu wa kina wa maana ya kujumuisha katika mazoezi yetu. Tunatarajia kuwa, kwa kufanya kazi badala ya wale walioachwa tunaweza kuanza kushughulikia kutengwa sasa.

Watu wote wanaoshiriki hadithi zao katika kitabu hiki ni juu ya utume wa kusitishwa na kuunda jamii za umoja kweli. Tunakualika kujiunga na sisi katika kuchunguza jinsi mabadiliko inatokea na jinsi tunaweza kufanya tofauti. Milango ni wazi, kwa hiyo tafadhali ingia.

*tunaweza kuanza  
kushughulikia  
kutengwa sasa.*

### Safari kupitia hii

#### *Mwongozo wa Barefoot*

Huna haja ya kusoma kitabu hiki tangu mwanzo hadi mwisho. Katika sura hii, tunatoa maelezo ya jumla ya sura zifuatazo. Ingawa tunaamini amri ambayo sura zinawasilishwa ni muhimu, unaweza kuwasoma kwa utaratibu wowote. Kila mmoja anasimama peke yake, hivyo kwenda mahali ambapo nishati na maslahi yako inachukua wewe.

#### Hadithi za kibinafsi

Katikati ya sura kuna hadithi za kibinafsi. Akaunti hizi ni kamili ndani yao wenyewe na hazihusishwa hasa kwa sura kabla au zifuatazo kwao. Hadithi hutolewa kwa wewe kutafakari juu ya: Je, wanatufundisha nini juu ya kuingizwa na kutengwa, wanaelezeaje mawazo yaliyomo katika sehemu nyingine za kitabu, jinsi gani yanahusiana na uzoefu wako na changamoto zako? Soma hadithi ambazo vyeo vilivyovutia na kukuvutia. Tunakualika kwenye safari ya ugunduzi (binafsi). Hakuna njia sahihi ya kusoma kitabu. Sisi sote huleta vitu tofauti kwenye ujumbe na sisi sote tuna majukumu tofauti ya kucheza. Pata njia inayofaa kwako.

# SURA

## sura ya 1

## Kurejea Nguvu

*“Kuelewa nguvu na jinsi inavyofanya kazi kuwatenga, ni nini kinachowapa wale ambao wameondolewa uwezo wa kubadilisha mambo.”*

– JASS

Sura ya 1 inaeleza kwa undani jinsi gani wanawake wanaoishi na VVU Malawi imeunda harakati kuleta mabadiliko ili kupata upatikanaji wa matibabu ya kupambana na virusi vya ufanisi.

Huwezi kuelewa kutengwa bila kuzingatia nguvu. Hadithi inaonyesha kila mtu ana nguvu, ikiwa ni pamoja na wale ambao wameondolewa, na inaonyesha jinsi mtu anaweza kujifunza kutokana na uzoefu wao mwenyewe. Kuonyesha ujuzi huu ni sehemu ya kazi ya kuingizwa. “Nguvu ndani” huwawezesha watu kuamini kwamba maisha yao yana thamani na sauti zao ni muhimu.

Wanawake wanapozungumana na kugawana uzoefu na matarajio yao, wanaanza kuona uwezo wa kufanya kazi pamoja. Wanaanza kuandaa. Wao huendeleza “nguvu na.” Nguvu kutoka kuwa na kila mmoja. Nguvu inayotoka kwa umoja wao.

“Nguvu ndani” na “nguvu na” ni muhimu, lakini haitoshi kuwezesha mabadiliko: watu wanahitaji kujua na wapi kuelekeza nguvu hii. Je, ni suala gani ambalo wanataka kushughulikia? Kivipi? Wanawake huanza kuelewa jinsi jamii ambayo wanaishi kwa utaratibu huwachagua, ambaye ana “nguvu juu” yao na kwa nini. Ingawa uzoefu wao unaweza kutofautiana, sababu ya mizizi ni sawa: ubaguzi wa utaratibu na kutengwa. Ufahamu huu unaimarisha mapenzi yao kutenda.

Silaha na ufahamu huu na nguvu iliyoshirikiwa, watu walioachwa wana “nguvu” kuleta mabadiliko. Hii sio safari rahisi - kuna maumivu pamoja na furaha, kuna kushindwa pamoja na mafanikio. Lakini wanawake nchini Malawi wanafikia lengo lao. Soma sura na ujue jinsi gani.



*“Inawezekanaje kwamba watoto wengine huwepo kimwili - nawaona vizuri mbele yangu - lakini si kwa macho ya sheria, si kwa karatasi?”*

– Hadithi ya Sara

Sura ya 2 inaonyesha jinsi kutengwa ni utaratibu. Kwa kuelewa mfumos, tunaweza kuona jinsi watu wanavyoachwa na tunaweza kuanza changamoto mifumo hiyo.

Sara huona vigumu kuficha kuchanganyikiwa kwake wakati akijaribu kumsaidia mtoto ambaye ameondolewa kwenye mifumo ambayo inaweza kumsaidia. Anaanza kuelewa jinsi watoto wengi hubakia asiyeonekana kwa sababu ya aina ngumu, za kizazi za kutengwa. Anaona tabaka nyingi ambazo huzuia mabadiliko.

Shamsin husema ubaguzi dhidi ya watoto wenye ulemavu wa akili nchini Bangladesh. Anaonyesha, “Wakati jamii inashindwa kumiliki hali fulani ya mtu, hiyo jamii ni ulemavu. “ Anatuhamasisha kutafakari kwa kiasi kikubwa juu ya mawazo yetu na imani zetu, mara nyingi haijui fahamu, pamoja na wale wa jamii tuliyo. Anasema kwamba tunahitaji mapinduzi ya kuingizwa.

Kupinga mfumo kwa njia ambayo wanawake hawa walifanya huhitaji ujasiri. Inahitaji sisi kupinga kanuni za kijamii na itikadi. Biraj pia alifanya hivyo, kwa hewa, nchini India, kwa kuuliza swali moja na kuitikia.

*“Ninaamini katika nguvu za hali mbaya, lakini ingeweza kutoa maisha yangu ili kuepuka moja.”*

– Hadithi ya Biraj

Soma sura hii ili kujua jinsi mifumo ambayo sisi wote tunaishi inaweza kuendeleza ubaguzi na kutengwa, na jinsi, hata wakati mabadiliko yanaonekana vigumu, tunaweza kufanya tofauti halisi.



## Kuponya mabawa na kujifunza kuruka

Sura ya tatu inalenga jinsi uwajibikaji kuimarisha unaweza kuongeza kuingizwa. Wakati watu waliopotekezwa wanajumuisha katika uhusiano unaoimarisha uwajibikaji, wanaweza kuboresha upatikanaji wao wa huduma. Hadithi katika sura hii hutaja maswali kadhaa. Tunawezaje kuhamasisha kujitegemea kwa watendaji tofauti waliohusika? Tunabadilishaje mawazo ambayo viongozi wa serikali na raia wana kuhusu kila mmoja? Serikali inawezaje kuwajibika kwa wananchi katika hali ambapo raia hawajisiki salama?

*“Wafanyakazi wa serikali wameiambia kuwa ni kama wanaangalia ndani ya kioo, na sio mara nyingi nzuri wanayoyaona. Wanahisi wanaweza na wanapaswa kufanya vizuri zaidi. Viongozi wa jumuiya pia wamefanya nafsi ya kutafuta: wanajua kwamba wanaweza na wanapaswa kufanya mengi zaidi ili kuhakikisha kila mtu anaweza kutumiwa. Wanapowasiliana, wahudumu wa huduma na wakuu wao, jumuiya, mashirika yasiyo ya kiserikali, biashara na kila mtu anayeweza kufikiri, wanaweza na kupata ufumbuzi wa ndani”*

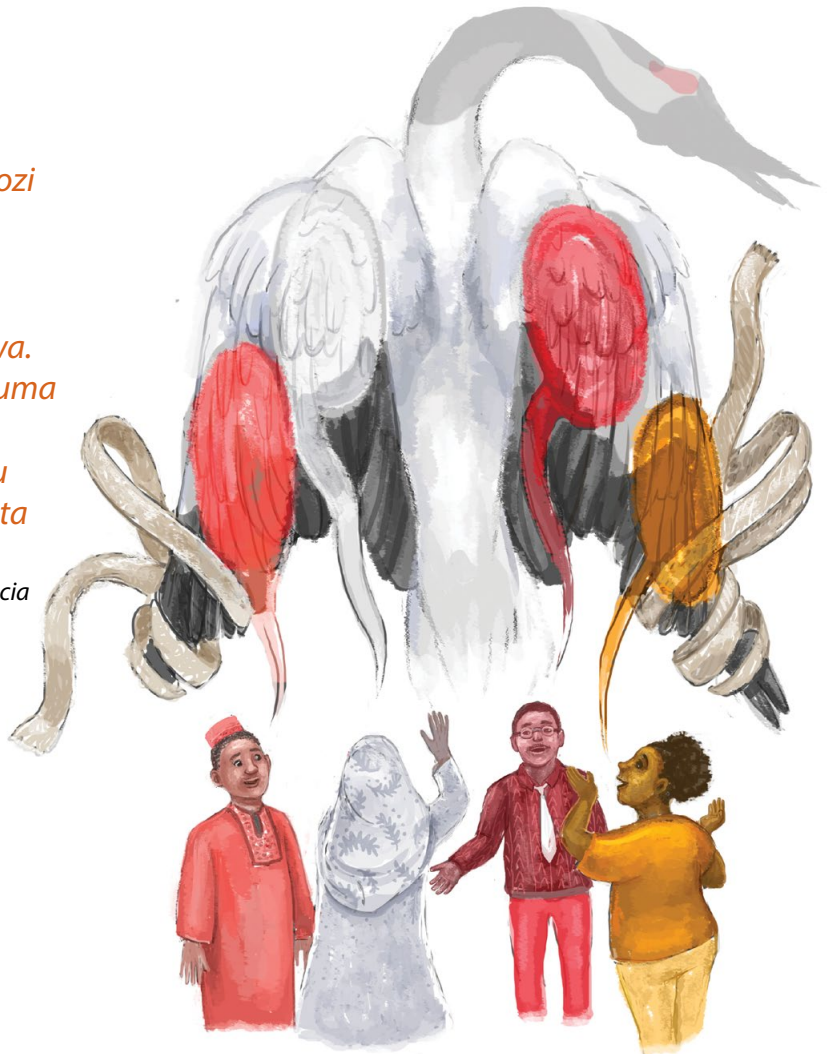
– Hadithi ya Lucia

Lucia anaelezea jinsi, katika Ethiopia, kwa kuleta wananchi na watumishi wa umma katika chumba kimoja ili kusikiliza, walianza kushughulikia matatizo yanayokabiliwa na jamii masikini. Wakati uaminifu umejengwa na watu wanaunganishwa kwa kila mtu kama wanadamu, wanaweza kuanza kufanya mabadiliko madogo ambayo yalionekana haiwezekani kabla.

Praveen anaelezea jinsi teknolojia rahisi ilivyoweza kuondokana na upotevu na hali ya utaratibu ambayo imesababisha wanawake na watoto kufa kwa kukosa upatikanaji wa huduma za matibabu na faida za serikali katika hali ya Orissa nchini India. Madagascar, Yvonne inatupeleka

kupitia mchakato wa kujifunza ambao umewezesha jamii na viongozi wa serikali kuzungumza kwa njia ya maonyesho ya redio.

Katika hadithi zote tatu, wakati watu wanaona kuwa wana njia ya kushikilia maafisa wa serikali na watoa huduma kutoa hesabu, wanajua kwamba wanaweza kubadilisha mambo. Wakati viongozi wa serikali na wahudumu wa huduma wanaona kuwa kuna njia ambayo wanaweza kukidhi mahitaji ya watu, hata kwa rasilimali ndogo, nia yao ya kufanya hivyo pia huongezeka. Pande zote mbili kuelewa changamoto za kila mmoja bora, kuingizwa huanza.



## Halafu na kutengwa

**Mwanamke kipofu anahitaji msaada. Anaenda kwa shirika la wanawake wa ndani na anauliza kujiunga.**

“Hatuwezi kukusaidia hapa,” wanamwambia.

“Lakini mimi ni mwanamke.”

“Unapaswa kwenda kwenye shirika la walemavu. Wanaweza kuwasaidia watu kama wewe. “ Mwanamke anatembelea shirika la watu wenye ulemavu wa ndani. Kuna watu tu huko.

“Unaweza kujiunga na bawa yetu ya wanawake,” wanasema. “Watakusaidia.”

Anajiunga na mrengo wa wanawake na hufanya marafiki wapya. Anajua kwamba, kama yeye, wanahisi kuwa na hatari ya unyanyasaji wa kijinsia. Anauliza kama shirika linaweza kufanya kitu kuhusu hilo. Marafiki zake ni mashaka.

“Kamati inachukua mambo ambayo tunapaswa kuzingatia.”

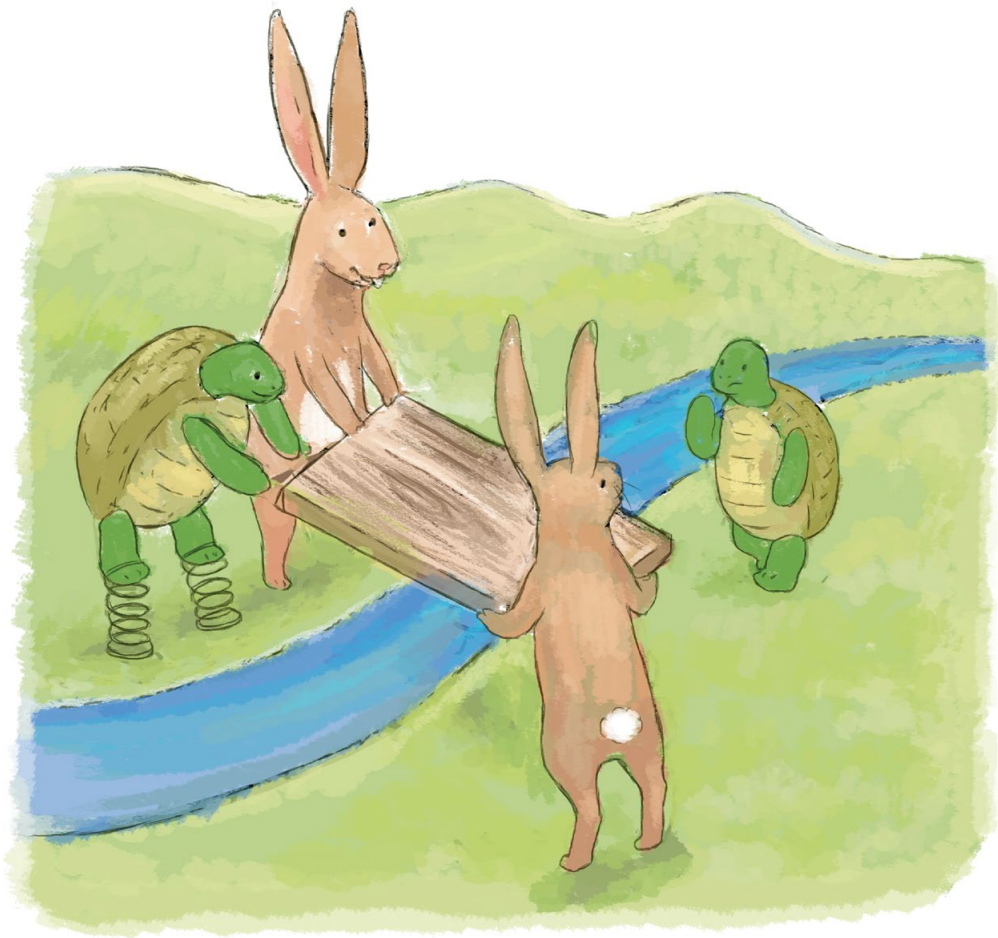
“Kwa hiyo, tunaweza kuuliza kamati ya kuzingatia kuongeza ufahamu kuhusu unyanyasaji wa kijinsia.”

“Tunaweza lakini hawataidhinisha.”

Kwani?

“Sawa, tuna tu kura moja. Kura ya mwakilishi wa mrengo wa wanawake. Wawakilishi wengine wote ni wanaume na hawana nia ya kukabiliana na unyanyasaji wa kijinsia.”





Ni jinsi gani hata mashirika ya makundi yaliyotengwa wakati mwingine huwatenga wale wanapaswa kuwakaribisha? Je, shida yetu ya kuwa shirika lenye ushirikishwaji hutuhimiza nini na kutuongoza kufanya kazi kwa uhalisi zaidi na kwa hiyo, kwa ufanisi zaidi?

Tunaweza kujifunza mengi kutokana na matatizo yetu wenyewe. Tunawezekana zaidi kupata imani ya wale tunaowaunga mkono ikiwa wanaweza kutuona tukifanya mazoezi tunayohubiri. Katika sura ya 4, tunapata mwongozo wa manufaa kwa

kuwa pamoja. Sura hii haitoi kichocheo cha mafanikio ya papo. Badala yake, ni mchakato wa kutafuta mwongozo kutoka kwa wale walio na uzoefu na kuelewa kutengwa. Ni suala la kuboresha na kuongeza kile tunachofanya kwa “kuwa mabadiliko unayotaka kuona duniani.” Katika “Kutembea Majadiliano” tunazungumzia kufanya mashirika yetu yajumuisha zaidi ili kuimarisha uwezo wetu wa kuwezesha michakato ngumu ya kuingizwa.

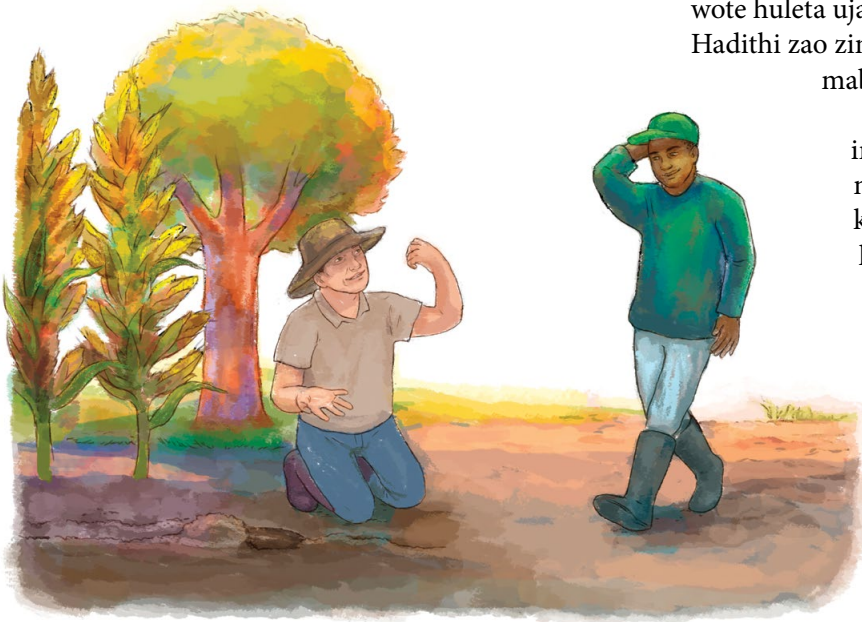


Katika sura ya mwisho, tunasikia kutoka kwa watu kutafakari juu ya kuwekwa kwa kuwezesha na mchakato wa umoja. Mzoezi huu, wa kuleta mabadiliko ya msingi kwa watu binafsi, mashirika, jumuiya na jamii, hufanya kupitia sura nyingi. Hapa tunapunguza baadhi ya mifumo inayotumiwa na wataalamu wa pamoja kuwa na maana ya “kutengwa,” na kuzingatia zaidi ya kujumuisha jamii. Sura hii ya mwisho inachunguza seti tofauti ya wataalamu wa umoja.

*“Wengi wa wanafunzi wangu walidhani walikuwa wa aina ya ‘wao,’ kama alama kama misfits na kushindwa. Utulivu wangu na kumbukumbu zao za uchungu ziliwafanya wasiogope . . . Matumaini haitoke kwa juhudi, rangi za Uhindi za rangi - zinatoka kwa mchakato mkubwa wa mabadiliko.”*

– Ed, mwalimu, Uholanzi

Victoria, msanii, na mshirika wake, Woods, mfanyabiashara, alianza kufanya kazi pamoja mwaka 1993. Wamewawezesha mamia ya watu wenye ulemavu wa akili katika Latin America kupata kazi. Watu wapya waliwasili na wengine



walishoto, lakini kujitolea kwa Victoria na Woods kama viongozi, hutoa nishati inayochochea ahadi inayoendelea inayohitajika ili kuendeleza kazi.

Victoria na Woods walijifunza kwamba kama kila mtu anachukua jukumu, kila mtu anafaidika.

*“Nilikua kwenye shamba, na baba yangu hakuwahi kuvumilia mtu yeyote akimtazama. Nadhani hii ni pale ambapo nimejenga uwezo wa kuhusisha kila mtu kama ilivyo. Hii ni moja ya uwezo wa msingi ambao tunahitaji kukuza na kuendeleza kama wasaidizi wa michakato ya maendeleo ya pamoja.”*

– Jürgen, mtaalamu wa maendeleo ya kilimo, Afrika Kusini

Jürgen alikuwa na wasiwasi kuwa wakulima tu bora zaidi walikuwa kufaidika kutoka kwa ushauri wa wafanyakazi wa ugani. Anaelezea jinsi mbinu inayojulikana kama “kuwezesha mabadiliko” ya wakulima kuunda vikundi, kulingana na mahitaji yao na maslahi yao, kutatua matatizo yao. Kwa njia hii, kila mtu alijumuishwa na kila mtu angeweza kufaidika.

Wataalamu hawa wanaelezea aina mbalimbali za mazoea tofauti: yale waliyo nayo ni kwamba wote huleta ujasiri wa utulivu kwa kazi yao. Hadithi zao zinaonyesha maana yake “kuwa mabadiliko”.

Kuondolewa ni ngumu. Ingawa hii inafanya kuwa vigumu kukabiliwa nayo kwa ufanisi, pia inamaanisha kuwa kutengwa kunaweza kufikiwa kutoka kwa pembe nyingi. Tunaweza kupata njia zetu wenyewe za kufanya kazi kuelekea ulimwengu unaojumuishwa. Ni nini? Pata sura au hadithi ambayo inachukua mawazo yako au inaleta udadisi wako na kuanza.

## HADITHI YA KIBINAFSI 2

### Uzoefu wa Umasikini

Mmoja wa waandishi wetu, Pauline, alihisi hawezi kuendelea kuandika hadithi yake kwa mwongozo huu baada ya tukio la kutisha lililofanyika.

“[Hadithi yangu] ilikuwa katikati ya rafiki wa utoto niliyeitwa Ras. Katika kazi yangu ya awali ya kufanya kazi juu ya masuala ya umasikini gari langu lilikuwa ni kutia vipaji kwa watu kama yeye. Ras alipigwa risasi siku mbili baada ya kuwasilisha kipande changu kwa timu ya wahariri. Nimekuwa nikitumia miezi michache iliyopita kujaribu kufahamu kifo chake, nikitaka kulipiza kisasi. Kwa mara ya kwanza kwa muda mrefu nimekuwa nikiruhusu kuomboleza hasara ya marafiki wengi wa utoto wangu.”

Badala ya hadithi yake, Pauline alitutumia kubadilishana barua kati ya yeye na rafiki, Asi. Pauline alimwomba Mali kusaidia kuandika juu ya uzoefu wake wa umasikini. Hapa ni baadhi ya maandishi kutoka kwa barua zinazoeleza kwa uwazi maana ya kuwa maskini na kutengwa.

“Neno” umaskini “yenyewe ni neno linalojitokeza, generalization. Hebu tupige kuwa njaa. “

“Bila ya chakula, mmoja huwa mnyama na kila kitu cha binadamu kinakuwa sekondari. Hii sio suala la heshima, ni moja ya kuwepo. Hakuna mtu anayeweza kufahamu haki za binadamu juu ya tumbo tupu. Ikiwa njaa imenifanya uhai, niwezaje kukuona kama mwanadamu? Ninawezaje kuheshimu haki zako? Kutoka hii peke yake tunaona uhusiano kadhaa na vurugu na migogoro. Kiinadamu cha kutoroka njaa ni kali sana kwamba mtu hupata taaluma yoyote nzuri kama inapozalisha mapato ya kupata chakula.”

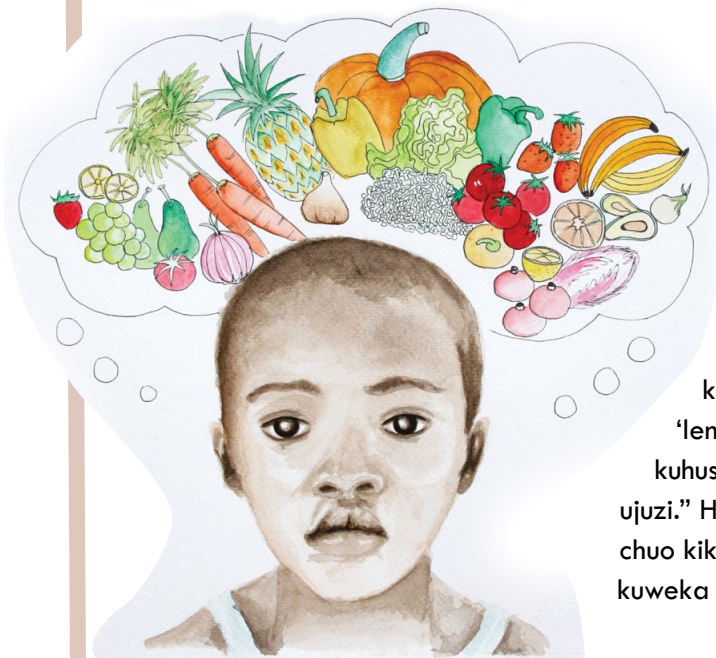
Na nini inaweza kujisikia kama kuwa katika mwisho wa kupokea hatua za maendeleo:

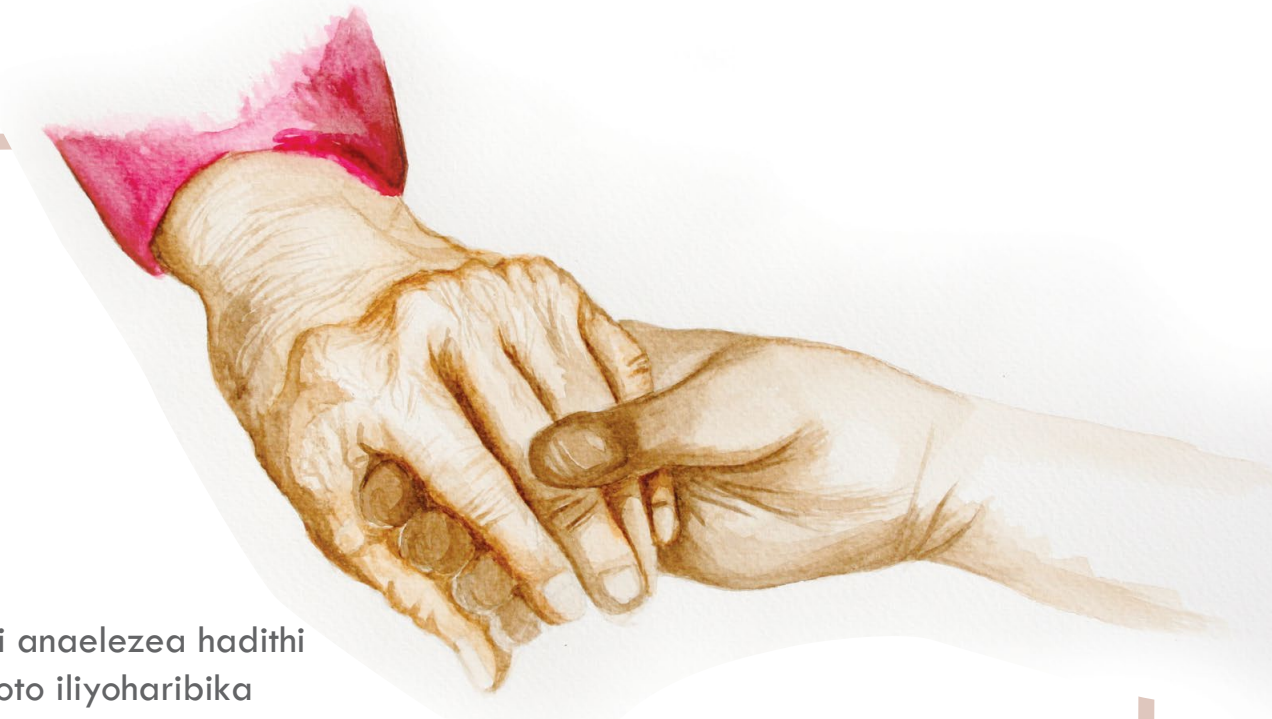
“Mara nyingi mtaalam hutoka kwa ulimwengu mwingine na ameachana na mambo yetu wenyewe. . . Taarifa kama ‘Chini ya dola moja kwa siku’ au ‘wakazi hutumia maji machafu’ hawana tabia na kupunguza jamii za mitaa kuwa waathirika na watazamaji tu katika michakato inayoathiri maisha yao. Wakati mwingine mwaka jana, nilijaza fomu ya tathmini ya

mradi nchini Kenya iliyoundwa na mtu aliyeketi Geneva ambaye hajawahi kwenda Kenya.

Nilijaribiwa kusema uongo kwa majibu yangu ili kufikia matarajio tayari ya fomu. Nilianza kichwa baadaye. “

“Mara moja kulikuwa na mwandishi wa kigeni ambaye alikataa vifaa vya mahojiano nilivyompa kuhusu maisha yangu kwenye slum kwa sababu nilikuwa ni karibu sana na hali hiyo ili kutoa pembejeo kwa utafiti wake. Katika jitihada yake ya kuwa ‘lengo’ yeye amekosa juu ya kile nilichosema kuhusu hali halisi. Sikufai wazo lake la “chanzo cha ujuzi.” Huenda alipenda kuzungumza na profesa wa chuo kikuu wa uchumi badala ya kunisikiliza. Hii ni gag kuweka kuweka kimya watu masikini.”





Lakini anaelezea hadithi ya moto iliyoharibika nyumba ya familia yake Kibusu ya Kibera na kumtia mama yake kibaya. Familia na majirani zao waliweza kudhibiti moto.

“Maswali yalivuka akili yangu kama nisaidia pakiti vitu vichache. Wote wamefupishwa kwa swali moja kubwa, je! Sisi ni sehemu ya nchi hii? Kama tulikuwa, kwa nini idara ya moto haikuweza kuonyesha kuwapo kwake?”

Wakati akisubiri pamoja na mama yake katika hospitali, Asi anaandika “Anamfufua mkono wake kushikilia mgodi kama kunishuhudia kupata sikio langu karibu. Kisha alimtia wasiwasi: “Usiwaambie wewe ni watoto wangu, waambie mimi sina mtu wa kunitunza na hawatakuomba fedha.”

Lakini anaiambia hospitali ukweli, “Siwezi kukataa mama yangu katika hali yoyote. Dhana ya kuwa ana wasiwasi zaidi kuhusu muswada wa hospitali kwamba hali yake mwenyewe inanifanya nikitetemeka na aibu.”

Familia haiwezi kumudu matibabu na mama wa Asili haishi. Hata hivyo, licha ya hii, Asri anaona njia. “Ninaamini ni muhimu kuhama mjadala kutoka kwa masikini hadi umaskini.

Hadithi mbaya za ukosefu wa umaskini ni duniani kote. Lazima tuanze kwa kuthibitisha ubinadamu wetu kwa kila mmoja na kuonana kama wanadamu juu ya kila kitu kingine.”

“Kwa njia nyingi, hatua nyingi zitakuwa wajibu wa masikini. Wanapaswa kujifunza kuandaa, kujifunza mbinu za utetezi na kutumia shinikizo lisilo na ukatili juu ya wajibu wa wajibu.

Saikolojia ya umasikini ni kwamba wale ambao huwa matajiri huwa na kusahau na lazima wakumbushe kila mara kwamba kuna wengine wengi wanaojaa nyuma yao. Katika maeneo mengi ulimwenguni kote, watu wanajiunga na matarajio yao wenyewe, kuunganisha shida zao kwa malalamiko yao na kufahamu jukumu la serikali ndani yake. Hii ni hatua muhimu katika kupambana na umasikini, na kuifanya kuwa suala linaloonekana, kuona kama matokeo ya kisayansi ya uasi na sio mwisho.”

“Vidokezo vingi vya umasikini ni chini-chini lakini hatuwezi kugeuka macho kwa wasiwasi wa wenye nguvu. Wajibu wa juu wa chini lazima uchukuliwe pia na wale walio katika nafasi za mamlaka na mamlaka kulazimika kutumia ofisi zao ili kuwezesha usambazaji wa rasilimali sawa.”

## Hadithi ya maisha ya Brenda

Kutoka kwa kutengwa kijamii kwa kuingizwa kwa jamii

Ilikuwa asubuhi ya jua, nilikuwa na umri wa miaka minne, wakati wazazi wangu walipopokea habari nyingi za kuvunja moyo. “Mtoto wako hawezi kamwe kutembea” daktari alisema. Mama yangu alianza kulia na baba yangu alionekana kuchanganyikiwa.

Kurudi nyumbani, bibi alipata habari. Alikuwa na dumbfounded. “Laana hii inawezaje kwa familia yetu?” Ilikuwa ngumu sana kumwamini. Aliomba mkutano wa familia. “Kuna kitu kibaya, ambaye aliwashtaki mababu? Ni nani aliyekasirika miungu yetu ya Kamba?” Hakuna jibu. Aliendelea, “Hadithi zetu, imani na mazoea huona ulemavu kama laana na naamini mmoja wenu (akielezea mama na baba) aliwasumbua miungu yetu. Je! Mtu yeyote anaweza kuelezea au kusema kitu kuhusu mtoto huyu?” “yeye yelled. Kimya kimya. Machozi ilianza ikitoka machoni mwa mama yangu. Mwili wake ulianza kutetemeka. Bibi aliangalia kwa macho ya baba na akasema, “Ni lazima iwe mke wako”. Lawa la mtoto mwenye ulemavu - mimi - lilibadilishwa kwa mama. Bibi alimpa mwezi mmoja kuja na maelezo yenye busara. Mama aliambiwa aende nami pamoja na wazazi wake. Hakuweza kukaa siku tena na mumewe, ambaye hakuwa na neno juu ya uamuzi wa mama yake.

Maisha yalibadilika kabisa. Mama hakujua nini cha kufanya. “Kwa nini mimi ni wa kulaumiwa?” aliliza. Alipokuwa akivaa nguo zake, baba aliinyosha mkono na kumgusa. Akasema, “Ni vigumu kwangu kukuona ukiwa, ni vigumu hata mimi kukuona unalia lakini ngumu kwangu ni kuona moyo wako umevunjika na siwezi kufanya chochote kuhusu hilo.” Yeye hakujibu. Alinipeleka nyuma yake, akachukua mifuko na akaenda nyumbani kwake kwa mama ambapo alielezea yaliyotokea. Walimfariji na kumwambia kumsaidia kupata shule nzuri.



*Machozi ilianza ikitoka machoni mwa mama yangu. Mwili wake ulianza kutetemeka.*

Baada ya kuwa nyumbani kwa wiki moja, rafiki wa karibu wa babu yangu (baba kwa mama yangu) alikuja kutembelea, na alikuwa amefadhaishwa na kile alichosikia. “Mtu anawezaje kufanya hivyo kwa mtoto?” aliuliza; “Hii haiwezekani, nitakusaidia kupata shule maalum kwa ajili ya mjukuu wako” alisema. “Elimu ni kitu pekee ambacho kinaweza kubadilisha maisha ya msichana huyo” alihitimisha.

Siku iliyofuata alikuja kwa maelezo yote ya shule ya msingi ya Port-Reitz kwa walemavu wa kimwili na akapeleka maelezo kwa mama. Akasisimua akamkumbatia mtu huyo. “Wewe ni godend, hujui jinsi nilivyojeruhiwa tangu binti yangu alipopatwa na polio”.

Nilipelekwa kwenye shule maalum ya bwani wiki moja baadaye. Mama alikuwa na furaha na wakati huo huo alichanganyikiwa. Nilikuwa mchanga sana kuwa katika shule ya bwani. Nakumbuka alinikumbatia na kusema, “Ninakupenda binti yangu; Nitafanya yote ambayo inachukua ili kukuinga. Nitawatembelea na nitakuita shule kila wiki, tu kujua jinsi unafanya “. Nililia wakati alipokwenda, lakini mfalme alinifariji na wote walikuwa vizuri.

Baba aliposikia nilipelekwa shuleni, alilia “kwa nini mwanamke huyu akipoteza pesa kwa mtu mwenye ulemavu, mtu asiye na kitu chochote?” Mama alichagua kugeuka sikio la kusikia na akaendelea kunisaidia na kutembelea kila wiki kama alivyoahidiwa.

Wakati wa umri wa miaka 7, wakati mama alitembelea alielezea kila kitu kwangu. Alilia sana wakati alikuwa akisimulia kesi kwangu. Nililia pia. Nilihisi nikiwa na wasiwasi; Nilijua dunia yangu imechukua upande mwingine. Nilianza kuwa na maswali mengi. Kwanini mimi?



Nilifanya nini? Nani alisema kuwa ulemavu ni laana?” Sikuweza kupata maswali haya yote. Moyo wangu ulivunjika. Mama alinipa kukumbatia na kusema “kuwa na furaha haimaanishi kwamba kila kitu ni kamilifu. Nataka uwe na furaha na ufanyie kazi kwa bidii kwa sababu kwa muda mrefu kama mimi ni hai, nitakuunga mkono msichana wangu “.

***“Kwanini mimi? Nilifanya nini? Nani alisema kuwa ulemavu ni laana?”***

**Lakini akasema,  
“Siwezi kuoa mtu  
mwenye ulemavu,  
nitajishughulisha  
na watu?”**



Baada ya mama kushoto, nilibidi kuhimiza kuwa na nguvu. Sasa nilikuwa na picha ya kweli ya nini nilikuwa nikichaguliwa na kupunguzwa nyumbani. Nilijahidi kufanya kazi ngumu na kuwa mtu bora katika siku zijazo. Hii ilikuwa ndoto ambayo haikuenda kwenye moshi. Nimeimaliza elimu yangu ya msingi na sekondari. Sikuweza kuendelea zaidi kwa sababu ya hali ya kifedha ya mama yangu.

Katika shule ya sekondari, nilikuwa na fursa ya kufanya mazoezi ya ofisi na kuandika. Nilichagua kwenda mji mkuu Nairobi, kutafuta kazi ya kuandika. Nilichukua nguo zangu chache na kushoto. Nilikwenda kuishi na shangazi ambao hakutaka kuniunga kwa muda mrefu. Katika kutafuta kazi yangu nyingi, nilikutana na mwanamke wa Kiitaliano, Paula, ambaye aliniongoza kwenye shirika ambako walihitaji mtu mwenye kasi ya kuandika. Baada ya mahojiano, nilipewa kazi mara moja. Nilipokuja mahali pa mjomba wangu, nikamwambia nimepata kazi na nadhani tungekuwa sherehe pamoja. Lakini nilikuwa nikosea. Aliniambia niondoke nyumbani kwake mara moja.

Kwa hiyo, siku iliyofuata, nilitumia mfuko wa karatasi na yote niliyo nayo: nguo mbili na vitambaa viwili. Niliripoti kwenye mahali pangu mpya ya kazi, sijui wapi kwenda baada ya saa 5 jioni. Karibu na 4pm, nilizungumza na mmoja wa wenzangu, mwanamke, na alikubali kuniunga mpaka nitakapokuwa na nafasi yangu mwenyewe.

Baada ya miezi miwili, nilihamia nyumba ndogo ya kukodisha. Nilifurahi sana kwa sababu maisha yangu yalikuwa ya kuboresha sasa. Wakati wa siku zangu za kuondoka, nilitaka kwenda nyumbani kwangu za vijijini, lakini hali ilikuwa bado ni sawa. Sikuhitajika huko.

Baada ya kukaa katika kazi, nilipenda kwa upendo kama mwanamke mwingine yeyote. Sikujua kwamba mtu huyo alikuwa ni bidhaa ya utamaduni wetu wa Kiafrika. Nilipogundua nilikuwa na mjamzito nilimpa habari njema, lakini akasema, “Siwezi kuoa mtu mwenye ulemavu, nitajishughulisha na watu?” Aliniacha kwa mwanamke ‘wa kawaida’. Pia alisema, “mama yangu hawezi kukukubali katika familia yetu. Samahani, lakini ninaenda “. Hii ilikuwa pigo lingine katika maisha yangu. Nilijifariji “ni sawa, utafanya”. Tangu wakati huo ninamleta mwanangu, peke yake lakini ninafurahi.

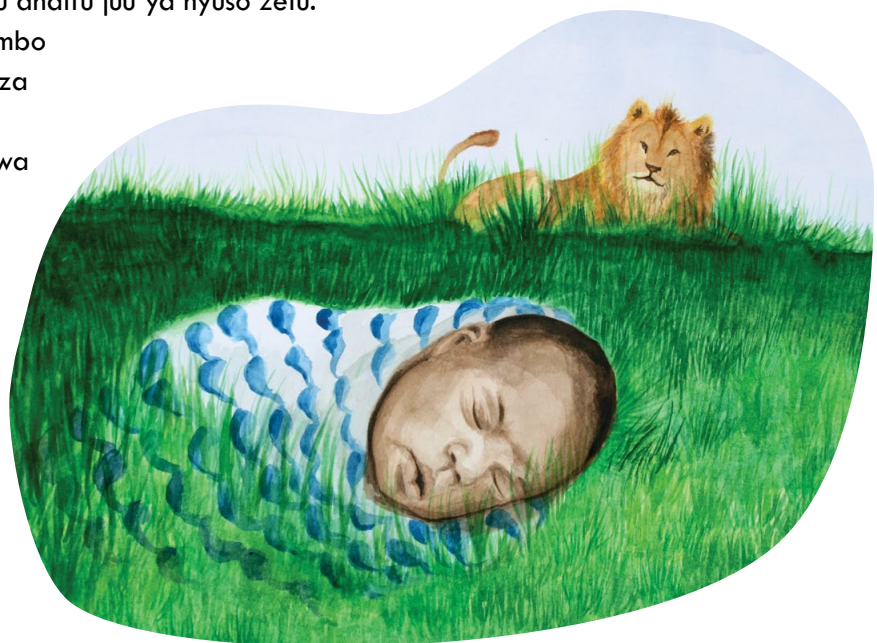
Kwa nini mtu anapaswa kukataliwa, kuachwa au kupunguzwa kwa sababu ya ulemavu? Huu ndio swali nililoendelea kujuliza. Ili kuelewa hali bora zaidi, nilichagua kufanya mahojiano na wanaume na wanawake wenye ulemavu. Nilitembelea makundi mbalimbali ya kujisaidia,

nilijitambulisha na kuwaambia kushiriki uzoefu wao wa maisha. Ouya Nakumbuka Jane akisema, “Siwezi kushiriki hadithi yangu; imejaa maumivu na huzuni. “ Alisema kuwa, ingawa hawezi kusoma au kuandika, ana biashara ndogo ambayo huweka chakula kwenye meza yake. Aliketi kwenye gurudumu lake, Isaka alisema aliambiwa na wanakijiji kutoka eneo la nyumbani kwangu kwamba aliponywa katika kichaka ili kuliwa na wanyama wa mwitu. Wachungaji waliona kifuko kilichofungwa na mtoto Isaka. Wakampeleka kwenye nyumba ya watoto wa utume ambayo sasa anaita nyumba yake. Na pamoja na watu wenzetu wenye ulemavu, huwa anajisikia nyumbani. Mmmm! Kathini alianza kuwa alifikiri yeye ndiye peke yake ambaye alikuwa amepunguzwa na kuwachaguliwa. Pamoja na hadithi za wenzao, anahisi anafarajiwa sasa. Aliendelea: “Maisha ni ngumu lakini tutaenda pamoja na labda siku moja, tutafurahi juu ya nyuso zetu”. “Ndio, tutabasamu”, Tata alijibu. Kwa wale ambao wana ulemavu wa kimwili, ngazi inaweza kuwa vikwazo vingi. Mapambano yetu ya kila siku. Hadithi nyingi, sauti nyingi. Nilihitimisha, “kukabiliana na matatizo haya tunayobidi kubaki umoja na siku moja sauti yetu itasikilizwa; sera zitatekelezwa na tutaweza kuishi kwa kujitegemea “.

Naweza kuthibitisha kwamba nilifurahia kusikiliza watu hawa wote. Wote walipata kutengwa kwa njia moja au nyingine. Sisi ni wengi ambao utamaduni na jamii umechagua na kupunguzwa kwa sababu ya ulemavu. Sisi ni wengi ambao tumekataliwa haki zetu za msingi kwa sababu ya ulemavu. Kwa nini ulemavu? Je! Ulemavu ni laana? Nikaangalia nyuso zao. Lugha yao ya mwili inaweza kuwaambia yote. Niligundua maneno hayawezi kueleza yale tunayohisi. Tunakufa kwa ndani tu kwa sababu hatuwezi kuonyesha ulimwengu nini tunachotenda. Maumivu ndani yetu haionekani kila mara lakini badala ya tabasamu dhaifu juu ya nyuso zetu.

Kukua kwa kutengwa ni jambo baya zaidi ambalo linaweza kutokea kwa mtoto. Kwa mujibu wa mahojiano, ilikuwa wazi kwamba ulemavu umesababisha kutengwa kwa jamii kwa maisha na familia za wale wanaoishi na ulemavu. Uendelezaji wa pamoja unahitaji mabadiliko ya kuweka mawazo yetu; ushirika wetu na mahusiano yetu. Je! Hii inawezekana? Kweli ni hiyo.

***“Aliketi kwenye gurudumu lake, Isaka alisema aliambiwa na wanakijiji kutoka eneo la nyumbani kwangu kwamba aliponywa katika kichaka ili kuliwa na wanyama wa mwitu.”***



Mimi ni bingwa wa haki za watu wenye ulemavu. Nilikuwa na nafasi ya kupata ujuzi wa kufuata Bachelor of Arts katika Maendeleo Endelevu na Mwalimu wa Sanaa ya Sanaa katika Mabadiliko ya Jamii. Hii ndio imenipatia uwezo na ninajua inaweza kufanya hivyo kwa wengine. Nakubaliana na Nelson Mandela wakati alisema, “Elimu ni injini kubwa ya maendeleo ya kibinafsi: Kwa njia ya elimu kwamba binti wa wakulima anaweza kuwa daktari, kwamba mwana wa mfanyakazi wa mgodi anaweza kuwa mkuu wa mgodi, [Nelson Mandela] kwamba mtoto wa mfanyakazi wa shamba anaweza kuwa rais wa taifa kubwa. Ni kile tunachofanya kutokana na kile tulicho nacho, si kile tunachopewa, kinachotenganisha mtu mmoja kutoka kwa mwingine. Elimu ni chombo tu au silaha ambayo adui hawezi kuiondoa kutoka kwako. Elimu ni mwenzake ambao hakuna bahati mbaya inayoweza kuvuruga, hakuna uhalifu unaoweza kuharibu, hakuna adui anayeweza kutenganisha, na hakuna udanganyifu unaweza kuwa mtumwa”.

Mandela alikuwa sahihi. Kwa kiasi kikubwa mimi hujitahidi kwa sababu ya vikwazo vya kimwili, siku hizi mimi mara chache sijapata kutengwa kwa kijamii.

Wengi wa watu wenye ulemavu wanakabiliwa na maisha, sio kwache kwa sababu jamii haina njia sahihi za kuelewa, kuondoka peke yake kutimiza mahitaji yao. Nina matumaini ya kushirikiana na wengine kuona kama tunaweza kusaidia kupunguza mzigo wa kukata tamaa miongoni mwa watu wengine wenye ulemavu. Nimekuwa kujitolea na Action Foundation iliyoko Kibera inayolenga kuboresha afya ya watoto wenye ulemavu na kuwasaidia kufikia uwezo wao mkubwa. Wanasisitiza kuingizwa kwa jamii badala ya kutegemea.

Mimi pia ninaandaa vikundi vya kujisaidia. Mmoja huko Nairobi na mwingine katika Kitui. Lengo langu ni kulitetea na kushawishi kwa haki za elimu na afya za watu / watoto wenye ulemavu.

Siwezi kamwe kuchoka kusema jambo hili. Najua mafanikio hayapimwi na jinsi tunavyopanda juu katika maisha lakini kwa mara ngapi tunajivunja tunapoanguka. Hii ni uwezo wa ‘kurudi nyuma’ ambao huamua mafanikio. Sisi ni bidhaa za zamani, lakini hatupaswi kuwa wafungwa. Kukubali kuingizwa kunawezekana kwa sababu Henry Ford alisema, “Kuja pamoja ni mwanzo; kuweka pamoja ni maendeleo; kufanya kazi pamoja ni mafanikio”.

*“Kuondolewa sio njia ya kuendelea mbele ya njia zetu za uhuru na haki.”*

– Desmond Tutu





Usiku tena. Sijawahi kupenda kulala. Pengine kwa sababu kila wakati nilifunga macho yangu, niliogopa siku iliyofuata. Sikujua nani atakayemtukana ijayo. Nilipoamka, macho yangu yote yalilia. Ni tofauti sasa. Ninalala kama mtoto. Hakuna wasiwasi Wajumbe wa familia yangu wananifurahia. Ndugu zangu na dada wanataka kuhusishwa na mimi. Wanajivunia mafanikio yangu ya maisha. Wao pia wanafurahi kwa sababu niliwasamehe. Babu yangu na baba hawakuishi muda mrefu wa kutosha kuona mabadiliko haya kutokea. Kabla ya kupoteza kwa baba yangu, tumeipatanisha. Alijaribu kuunganisha familia pamoja lakini tabia zao za utamaduni zilikuwa zimezidi mizizi. Ilihitaji muda. Wakati sasa. Ndugu na dada zangu wanaona ulimwengu tofauti, si kwa njia ya mtazamo wa kidunia, kama vile ulemavu hauko tena laana yao. Jamii katika eneo letu la nyumbani linaniona tofauti, kama mwanamke mwenye ujuzi na mwenye vipaji, sio laana tena. Ninajisikia vizuri kuwa nimekwisha kuhamishwa kutoka kwa ushirikisho wa kijamii hadi kuingizwa kwa jamii.



“*Jamii katika eneo letu la nyumbani linaniona tofauti, kama mwanamke mwenye ujuzi na mwenye vipaji, sio laana tena.*”

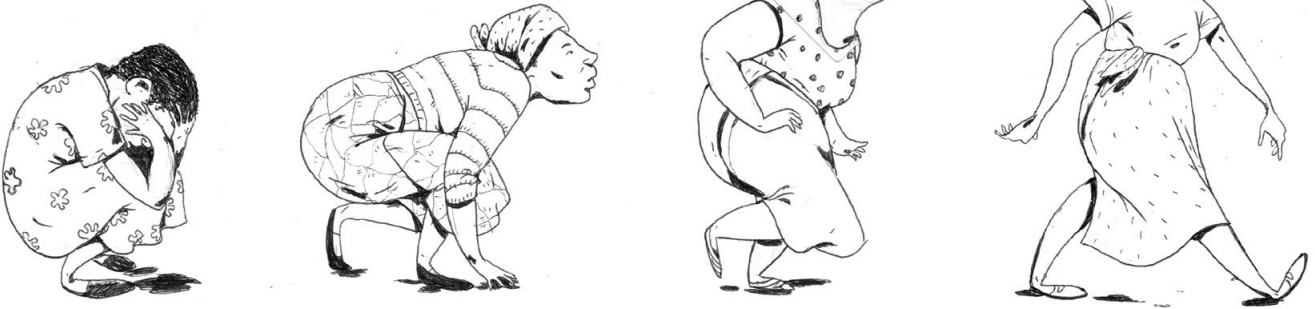
## **KUSHIRIKISHWA**

Kuwa mshiriki mmojawapo  
Na sio kuwa tofauti  
Kustahili kuwa  
Na sio kutengwa  
Kuwa na marafiki  
Na sio marafiki tu  
Kujisikia unahitajika  
Na sio tu mtu mwenye mahitaji  
Kushiriki  
Na sio tu kuwa mtazamaji  
Kuwa na majukumu  
Na sio tu kuwa na haki  
Kuwa na fursa  
Na sio msaada  
Ni kushirikishwa kabisa.

*– na Dipti Bhatia*

# TOA NGUVU

## Kuunda harakati hadi kuacha kutengwa



*“Ikiwa kuna kitu chochote ambacho uzoefu nchini Malawi ulinifundisha, na kufundisha wengi wetu, ni kwamba kazi ya kuandaa na kuhamasisha inaanza na jitihada ndogo sana. Unajua, wakati mwingine ni mwanamke mmoja kwa wakati mmoja, akizungumzia juu ya maswala wanayojali, bila kujali jinsi ndogo au zisizo na maana mambo hayo yanaweza kuonekana kwako kama mgeni. Ni juu ya kuchukua wakati wa kuwasaidia kupitia safari hiyo ya kujitambua na ufahamu wa kujitegemea, ndio ambapo huanza, sawa? Bila kujisikia mwenyewe, bila hisia ya haki, bila maana ya ‘hii ni nini nina haki ya kuwa mwanadamu,’ hutaenda.”*

– Everjoice Win, Action Aid

Miradi inaweza kuleta mabadiliko madogo. Lakini kuleta mabadiliko makubwa, unahitaji harakati na idadi kubwa ya watu ambao wako tayari kufanya kazi pamoja ili kupinga mfumo. Lakini ni nini ikiwa unataka kuunda harakati ya watu ambao wameondolewa mara mbili au tatu juu? Je! Iwapo hisia zao za kujitegemea na shirika limeharibiwa na ubaguzi? Unapoanza wapi? Unawasaidiaje kuamini kwamba kwa kufanya kazi pamoja wanaweza kufanya tofauti? Hebu tuangalie hadithi halisi ya maisha na tutafute.

Nyuma mwaka 2007, licha ya kiasi kikubwa cha pesa kilichoelekezwa kazi ya VVU na UKIMWI nchini Malawi, kiwango cha maambukizi bado kinaongezeka. Associates Just (JASS) pamoja na Mpango wa Open Society kwa Kusini mwa Afrika (OSISA) na ActionAid aliamua kushughulikia tatizo hilo. Walikuwa na wasiwasi kwamba wanawake walio na VVU, hususan wanawake maskini maskini wanaoishi vijijini, walikuwa na upatikanaji mdogo wa tiba, msaada na habari. Sio tu wanawake hawa waliotengwa kwenye mjadala wa umma na maamuzi juu ya VVU na UKIMWI, pia walipigwa na unyanyapaa katika familia zao na jamii. Hadithi hizi za wanawake zilikuwa zinaonyesha kuonyesha athari za VVU na UKIMWI ulimwenguni na kuongeza fedha. Hata hivyo mahitaji yao maalum hayakufikiwa na mashirika yao hayakuungwa mkono.

## Recognising and building the power within

JASS ilianza kwa kwenda nje kukutana na kushirikiana na wanawake, *kusikiliza kile walichosema*. Mashirika mengi tayari yameendesha warsha ili kutoa maelezo na kuhusisha wanawake. Warsha hizi zilikuwa na muundo wa kuweka, na wanawake walijua jukumu walitarajiwa kucheza nao. JASS alitaka kufanya kitu tofauti, kushirikiana na wanawake kwa masharti yao wenyewe. Waliita mikusanyiko yao “kukusanyika” na kuwafanya kuwa na furaha. Kulikuwa na chakula na ngoma na wimbo, na kuunda mahali salama ambapo wanawake wanaweza kuzungumza juu ya maisha yao bila kuambiwa nini cha kufikiri na kufanya. Washiriki walihimizwa kucheka na kulia, kushirikiana matumaini yao na hofu, na kuwa wao wenyewe. Waliulizwa kuhusu changamoto walizokabiliana nazo na jinsi walivyojitahidi.

Mtazamo haukuwa tu kwenye matatizo. Kupitia mkusanyiko wanawake waligundua walikuwa na ujuzi muhimu, uzoefu, mawazo na mikakati ya maisha ya kushiriki. Walikuja kutambua kwamba hawakuwa peke yao na hawakulaumu. Walianza kujisikia kama waathirika wenye busara ambao walistahili kustawi, kuwa na sauti na kusikilizwa. Walianza kuelewa jinsi mifumo ya kijamii na mahusiano ya nguvu yalivyoongoza katika kutofautiana na kutengwa. Walielewa hili kama kugundua “uwezo wao ndani”.

## “Miili yetu, maisha yetu”

JASS alitumia mwanamke, mbinu maarufu ya elimu. Hii ni, elimu maarufu inayojulikana na uchambuzi wa kike wa nguvu na jinsi ujuzi unavyohusiana na nguvu. Njia hii inatambua kwamba mfumo mkuu wa patriarsha huathiri ujuzi gani unaohesabiwa. Mazoea na mtazamo wa mambo ni thamani wakati ukiondoa uzoefu na ufahamu wa wanawake hutolewa. Mfumo huu unasisitiza jinsi jamii inavyofanya kazi na jinsi inavyoathiri wanawake na wanaume. Kwa kufuta njia hii ya kuangalia vitu na kuwawezesha wanawake kujifunza kutoka na kuthamini uzoefu wao na ujuzi, walianza kuona ulimwengu tofauti kabisa. Waliona jinsi mfumo wao wanaoishi uliathiri maisha yao, fursa zao na mahusiano yao na wengine. Pia waliona jinsi walivyoweza kuanza kubadilisha hiyo.

**Kwa kufuta njia hii ya kuangalia vitu na kuwawezesha wanawake kujifunza kutoka na kuthamini uzoefu wao na ujuzi, walianza kuona ulimwengu tofauti kabisa..**



Katika awamu ya kwanza ya kazi yake ya kujenga harakati, JASS iliwasaidia wanawake kuelewa uhusiano kati ya maumivu yao binafsi na mifumo na miundo ambayo iliwazuia na kuwadhulumu.

Wanawake walijisikia hili katika maisha yao na miili yao. Kwa si kupuuza uzoefu wao, JASS alitumia mwili kama hatua ya kuingia, kama chanzo cha ujuzi na uchambuzi wa kisiasa, kwa kutumia mchakato unaoitwa *ramani ya mwili*. Shughuli hii iliwawezesha wanawake kuchunguza na kujadili hadithi zao, baadhi yao ni chungu sana. Hii ilisababisha ufahamu juu ya madhara mabaya ya madawa ya kiwango cha pili serikali ya Malawi ilikuwa inatoa sasa. Inaweka maisha ya wanawake na miili katikati ya harakati.

*Wakaketi na kufikiri juu ya jina gani ambalo linaweza kukamilisha kampeni hii, na tulikuja na jina la 'Vikundi vyetu vya Uhai: Kupambana na VVU vya UKIMWI Bora' kwa sababu kile tunachopigania ni miili yetu na maisha yetu wenyewe.*

– Sibongile Singini, mwanaharakati wa mwanamke,  
JASS Southern Africa In-Country Organizer

**Mwili wa wanawake hutoa ushuhuda wa wazo kwamba “binafsi ni kisiasa.”**



## Mapambo ya mwili

Mwili wa wanawake hutoa ushuhuda wa wazo kwamba “binafsi ni kisiasa.” Ukandamizaji na furaha hutokea katika maisha ya wanawake kimwili, kiakili na kihisia. Uzoefu wao wa mfumo unaweza kuathiri afya zao na hisia za ustawi. Katika mifumo ya wanadamu, mara nyingi miili ya wanawake si “ya” kwao lakini inadhibitiwa na wanadamu. Mwili pia ni tovuti ya umiliki uliopingwa, usumbufu wa ndani na migogoro.

### Inafanyaje ramani ya mwili kazi?

1. Kufanya kazi kwa jozi, mtu mmoja amelala kwenye kipande cha karatasi (au kitambaa) na matokeo ya pili ya mwili wa mpenzi wake kwenye karatasi. Washiriki kisha kujaza ramani zao za mwili, kwa kutumia rangi tofauti, kulingana na swali: *ni sehemu gani za mwili wako zinazokupa radhi au maumivu?* (Kwa maumivu yaliyoeleweka kama njia ya kutamka jinsi miili yetu inachukua uzoefu, makovu na majeraha.)
2. Kwa jumla, wanashirikisha ramani zao za mwili na kuzungumza haya kwa kila mmoja. Kila mwanamke anaongea na mwili wake mwenyewe. Washiriki wanatakiwa kuwa wazi na waaminifu, kama mchakato huu ni sehemu muhimu ya kuendeleza imani ndani ya kikundi. Katika sehemu ya kwanza ya taarifa za wanawake nyuma huzungumza kuhusu umiliki wa miili yao, basi sehemu za mwili wao unaowapa maumivu.

3. Katika sehemu ya pili ya shughuli, wanawake wanajadili sehemu za mwili wao kuwapa furaha na furaha. Hii ni hatua ya uthibitisho, ya kuimarisha miili yao, kwa hiyo, wenyewe..
4. Mwishoni mwa mchakato huo, msimamizi anaelezea uwezo wa mwili - nguvu ya uzoefu kila mwili hubeba. Anazungumza na jinsi tamaa ya kudhibiti miili ya wanawake ni muhimu kwa uzalendo. Anasisitiza jinsi uzoefu wetu ni wa kawaida lakini matatizo yetu ya kibinafsi hayahitaji kuwa, na hawezi kuwa, kutatuliwa peke yake. Tunahitaji kufanya kazi pamoja. Mwezesaji anasema juu ya haja ya kujitegemea kulinda miili yetu na ustawi.

Hii inahitaji uwezesaji nyeti na wasiwasi. Waelekezaji wanapaswa kuweza kushughulikia masuala maumivu yanayotokea. Sio jambo ambalo linapaswa kufanyika mpaka wanawake katika kikundi wanapendekeana.

Kwa maelezo zaidi: <https://werise-toolkit.org/en/system/tdf/pdf/tools/Heart-Mind-Body-Mapping.pdf?file=1&force=>

**Mikopo:** JASS SNA na Hope Chigudu kulingana na kazi iliyofanywa na matibabu ya VVU na UKIMWI na wanaharakati wa kusoma na kujifunza katika Afrika ya Kusini.

“**Hii ni msingi na hauwezi kufanywa haraka .. Fanya wakati unahitaji.**”

Hatua hii ya kwanza ya jengo la harakati haiwezi kukimbia. Hii ni msingi na hauwezi kufanywa haraka .. Fanya wakati unahitaji. Katika Malawi, JASS ilifanya kazi kwa mzunguko wa wanawake kwa kipindi cha miaka sita iliwasaidia katika kuvunja hofu na utulivu wao, kujenga imani na jamii, ujuzi wa kuendeleza na uongozi wa jamii. Hatimaye, kampeni ya kuandaa iliibuka na wanawake walikuwa tayari kuhamia hatua ya “kusimama”.

Utajua wakati uko tayari kwa hatua inayofuata.

Usisitize kwa muda wa mradi au wafadhili. Hii ni mchakato wa wanawake, sio wafadhili. Kwa kikwazo, JASS ilikuwa tayari kuweka wakati na jitihada zinazohitajika.

Zaidi ya yote, walikuwa tayari kusikiliza yale wanawake waliohitaji kuendelea na kuwasaidia kutambua wao wenyewe *nguvu ndani* na kugundua *nguvu na wengine*.

## Nguvu ndani

Wanawake walikuwa na nafasi salama ya kuzungumza juu ya uzoefu wao wenyewe. Waliona vikwazo ambavyo vilikuwa vinavyakabiliwa nao, na njia ambazo wangukuwa wanajitahidi nao na kuwashinda. Waliona kuwa uzoefu wao ulikuwa na manufaa katika kutambua wapi mabadiliko yaliohitajika na kwamba walikuwa na rasilimali ndani yao wenyewe ili kubadilisha maisha yao. Walikuwa na shirika, na mapenzi ya kutenda, na waliadhimisha.

Kwa jinsi ya kuunda nafasi salama kwenda:

<https://werise-toolkit.org/en/system/tdf/pdf/tools/Creating-a-Safe-Space.pdf?file=1&force=>



Wanawake walihimizwa kuchukua hatua katika jamii zao. Walipata ujasiri kwa kutekeleza mawazo yao wenyewe, wakiendesha miradi yao wenyewe au kwa vikundi vidogo. Walipokuwa na mafanikio madogo, hakukuwa na suala moja ambalo liliwaunganisha. Wakati walifanya faida ndogo, hawakuweza kukabiliana na mfumo ambao ulikuwa unawafanyaga. Walitaka harakati na kuunda harakati hizo jitihada za kibinadamu zinahitajika kuunganishwa.

## **Kufanya uhusiano ili kuunda nguvu na**

Vikao vya JASS vilifungua fursa za wanawake kuchunguza kazi pamoja ili kuendeleza “nguvu na” - yaani, nguvu inayotokana na kufanya kazi kwa pamoja. Hata hivyo, wakati wa utafutaji huu, nyufa zilijitokeza. Wanawake walianza kuunda utii na makundi yaliyomo karibu na tofauti zao, badala ya kuzingatia kile kilichowafunga. Je, hii ilitokeaje?

Ujumbe wa kijamii, ambao ulikuwa umezuia na kuwatenga wanawake na ukawazuia, wakaingia tena. Mawazo ya jinsi jamii inavyotambua na kuhukumu wanawake walianza kuenea.

Wao waliwachukiza wanawake ambao walibadili ngono kwa pesa na chakula kwa sababu hawakuwa na njia nyingine ya kuishi. Wawezeshaji walitambua kwamba walihitaji kuchimba zaidi na kuleta juu ya masuala ambayo wanawake waligawanyika na kimya. Walitengeza njia za kufuta kanuni za kijamii na hukumu ambazo wanawake walitumia na kutumiana. Kumbuka kwamba njia moja ya urithi inawalazimisha wanawake ni kugawanya, kuwatumia kuhukumu na kudhibitiana.

**Wawezeshaji walitambua kwamba walihitaji kuchimba zaidi na kuleta juu ya masuala ambayo wanawake waligawanyika na kimya.**

*“Mwendo hauwezi kujengwa kwenye ubaguzi.”*

– Hope Chigudu

## **Wanawake nzuri / wanawake mbaya hufanya zoezi**

**Hii ni zoezi ambazo zinaweza kutumiwa kuchunguza na kupinga changamoto.**

### **Madhumuni**

Kuwasaidia wanawake kuchunguza jinsi jamii inavyotumia kuhukumuana na jinsi hizi hukumu zinagawanya na kudhoofisha. Ili kuwasaidia kuelewa jinsi mara nyingi wanawake huwa na uchaguzi mdogo juu ya nini cha kufanya ili waweze kuishi, kubaki hai, kulisha watoto wao; na badala ya kuhukumuana, kwa nini na jinsi wanawake wanaweza kuungana ili kusaidiana kubadilisha mfumo. Kuwasaidia kujadili nini cha kufanya kuhusu hili.

### **Rasilimali**

- Sanduku mbili tupu ambazo zimeandikwa “wanawake wema” na “wanawake mbaya.”
- Seti ya taarifa nane kwa kila kikundi cha wanawake wanne hadi sita. Ikiwa warsha ni wanawake wachache tu, unaweza kumpa kila mwanamke kuweka.



## Taarifa

Kila taarifa imeandikwa kwenye karatasi tofauti (haya yanaweza kubadilishwa au kubadilishwa kulingana na hali na utamaduni wa wanawake):

- Mwanamke huyu hafanyi kazi nje ya nyumba ya familia.
- Mwanamke huyu anafanya ngono wakati mume wake anataka.
- Mwanamke huyu hajawahi kuwa na mpenzi kabla ya kuolewa.
- Mwanamke huyu anafanya kazi nje ya nyumba ya familia.
- Wakati mwingine mwanamke huyu hawakubaliana na wanaume kwa umma.
- Mwanamke huyu amefanya ngono kwa pesa.
- Mwanamke huyu anaweza kuwa ameambukizwa na mtu ambaye hakuwa mume wake.
- Mwanamke huyu alibakwa.

## UNATEGEZA UTARATIBU

- A. Kazi ya kikundi: baada ya kuelezea mazoezi, mwendeshaaji hugawa mkutano katika vikundi. Makundi ya kila mmoja anasoma taarifa na kuamua ni sanduku gani taarifa hiyo inakuja, kujadili kwa nini. (Ikiwa kikundi hawezi kukubaliana, huweka taarifa kwa upande mmoja.) Baada ya kumaliza, huweka maneno katika masanduku yaliyochaguliwa.
- B. Wanawake basi huja pamoja katika plenary na kujadili kile kazi ya kikundi kilikuwa kama. Walihisije kuhusu kugawanya wanawake kulingana na jambo moja wanalofanya? Je, kulikuwa na kitu ambacho kilikuwa vigumu kukubaliana juu ya / kuamua?
- C. Mwezeshaji hufungua sanduku na kusoma baadhi ya kauli hiyo, anauliza yafuatayo: Unafikiriaje wanawake katika sanduku hili wanahisi? Kwa nini umemweka mwanamke huyu katika sanduku hili? Nini kama mwanamke anafanya jambo moja kutoka kwenye sanduku nzuri na mwingine kutoka mbaya? Je, wanawake wote katika sanduku nzuri ni sawa? Je, ni sanduku lini ungejiingiza? Mbona? Ni nani kati ya wanawake hawa tunahitaji kufanya kazi na? Hebu majadiliano yaweke.
- D. Soma pointi muhimu za mjadala. Fikiria jinsi kanuni za kijamii na hukumu zinatugawanya kwa kuanzisha seti ya sheria kuhusu kile tunachopaswa na si lazima tufanye. Tumejisikia kuwa mbaya au tofauti kama hatufuati sheria - hata kama hii sio uchaguzi wetu wenyewe. Je! Tunawaadhibu wale ambao hawafuati sheria? Sheria huunda uovu na hizi hufanya mgawanyiko unaowezesha wanawake kufanya kazi pamoja kwa kuzingatia yale waliyo nayo. Sisitia kwamba wakati harakati zinafanya nafasi kwa kila mtu na sio kufanya hukumu juu yao, zina nguvu.

Kwa maelezo kamili ya shughuli hii kwenda:

[https://werise-toolkit.org/en/system/tdf/pdf/tools/Good-Women-Bad-Women\\_0.pdf?file=1&force=](https://werise-toolkit.org/en/system/tdf/pdf/tools/Good-Women-Bad-Women_0.pdf?file=1&force=)

**Mikopo:** Anna Davies-van Es na Patricia Ardon, wakiongozwa na Hope Chigudu na Vision Vision ya Vijana.



## Understanding Power

Unapotengwa na maamuzi ambayo yanaathiri maisha yako na kujisikia haiwezi kubadilisha mazingira yako kwa bora, nguvu inaweza kuonekana haiwezekani. Inaonekana kama watu wengine wana nguvu zote, wengine hawana. Na bila nguvu, tunawezaje kubadilisha kitu chochote?

Nguvu si kitu kimoja, lakini wengi.

**Nguvu juu:** Nguvu ya kudhibiti maisha ya wengine kwa nguvu au kufanya sheria na kutekeleza kanuni zinazopa faida kwa kundi moja juu ya mwingine. Hii inaweza kufanyika wazi (kama sehemu ya mchakato wa kisiasa), katika vivuli (kupitia mitandao ya ushawishi), au isiyoonekana (kupitia kanuni za kijamii na njia za kufanya kazi).

Adamu Kahane, mwalimu wa mabadiliko ya jamii, anaandika kwamba tunaona nguvu na upendo kama pande zote na hutuhimiza kuunganisha hizi mbili. Nguvu bila upendo ni mbaya na haki; upendo bila nguvu ni hisia na dhaifu. Nguvu na upendo pamoja hutuwezeshwa kuchukua hatua ya kukomesha ukosefu wa haki kwa njia ambayo haiendelezi na kuunda udhalimu.

Hatua ya kwanza ya kuchukua hatua ya kubadili mambo ni kuelewa kwamba kuna aina tofauti za nguvu, na kwamba tunaweza kudai nguvu kwa wenyewe. Nguvu inaweza kutumika kwa ufanisi pamoja na uharibifu.

**Nguvu ndani:** Hisia za mtu binafsi na yenye ujuzi. Inahusu kutambua kwamba wana nguvu, kuwa na uwezo wa kutumaini, kufikiria, kufikiria kwa makini, mawazo ya swali, kusema hapana au ndiyo, heshima wengine, ushirikiana.

**Nguvu na:** Inaelezea nguvu wakati watu acti pamoja ili kufikia lengo moja.

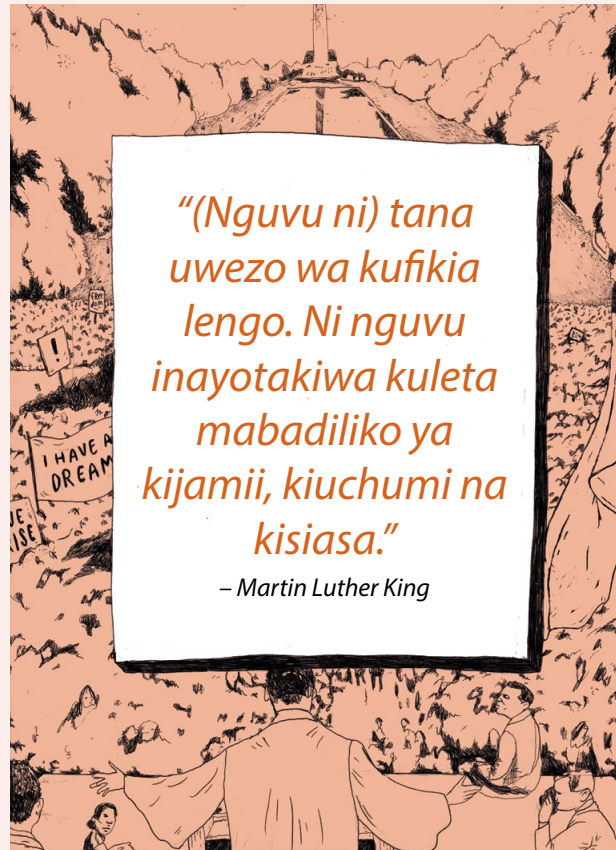
Inamaanisha watu wanaounganishwa katika tofauti kwa madhumuni ya pamoja. Inashughulika na jinsi wanavyoweza kuzidisha vipaji, ujuzi na rasilimali zao binafsi ili kufanya athari kubwa. Ni kuhusu nguvu ya pamoja iliyopatikana katika jamii na ya kawaida.

**Nguvu kwa:** Uwezo wa kila mtu kuunda maisha yake na ulimwengu, uwezo wa kuzungumza au kuchukua hatua. Kwa mfano, kujiunga na maandamano, kuandika bendera, kupanga mkutano, kupiga kelele, kubaki kimya au kukataa kile kinachoelezwa kwa mtu. Hii ni uwezo wa kutenda na ni mizizi nguvu ndani na nguvu na.

**Nguvu kwa:** Inaelezea maono, maadili na ajenda ya mabadiliko ambayo hutuhamasisha na hufahamisha kazi tunayofanya. Inajenga juu ya aina nyingine za nguvu za kubadilisha na inatutia moyo kujenga mikakati na taasisi mbadala, mahusiano na njia za kuishi. Inapaswa kutafakari imani zetu na kushikilia mbegu za ulimwengu tunayotaka kuunda.

Fikiria zaidi ya nguvu zinaweza kupatikana katika *Barefoot Guide kwa Mashirika na Mabadiliko ya Jamii*, Sura ya 3.

[Adapted from JASS, Making Change Happen: Power [https://justassociates.org/sites/justassociates.org/files/mch3\\_2011\\_final\\_0.pdf](https://justassociates.org/sites/justassociates.org/files/mch3_2011_final_0.pdf)]



Baada ya mazungumzo haya, wanawake walitambua kuwa hawakuweza kuunda harakati kama wangependa tu kufanya kazi na wale ambao “walikuwa kama wao.” Pia waliona jinsi, kwa kutambua tofauti na kutafuta kutafuta wengine, walikuwa na nguvu. Wanaweza kuwasilisha mbele kwa wale ambao walikuwa wakitafuta kushawishi.

JASS ilifanya kazi na wanawake nchini Malawi nzima. Kwa hatua hii, kulikuwa na mamia ya wanawake ambao walianza kuandaa. Waliaminiana kwa sababu walikuwa wamegawana mengi ya yale yaliyofichwa na walikuwa wakifanya kazi pamoja kuleta mabadiliko.

*Nafasi hizi zilianza kutoka kwa maeneo yetu, kujenga mahali ambako ilihusisha wanawake wengi nchini kote. Ilikuwa ni kuhusu mchanganyiko wa nguvu - nguvu ndani ya mtu, na uwezo wa. Mchanganyiko huu ulituwezesha kuja na kampeni: kwa sababu ya nguvu ndani yangu, pamoja na nguvu ya wanawake wengine, tuliweza kushikilia wengine kuwajibika.”*

– Kwangu Tembi Makhwira, COWLHA, Malawi

**Wanawake walitambua kuwa hawakuweza kuunda harakati kama wangependa tu kufanya kazi na wale ambao “walikuwa kama wao.”**

## Kujenga Ushirikiano

JASS ilianza kazi yake nchini Malawi kuzungumza na mashirika ya wanawake, kuongezeka kwa mtandao duniani kote. Kama wigo wa mtandao, walitambua haja ya kupanua mahusiano yao na kuunda ushirikiano, ikiwa ni pamoja na washirika wasiowezezana. Ya umuhimu hasa ilikuwa uhusiano na shirika la viongozi wa kidini wanaoendelea kuanzishwa mwaka 2011 - MANERELA (Mtandao wa Malawi wa Viongozi wa kidini wanaoishi na au binafsi walioathirika na VVU / UKIMWI). Ushirikiano na MANERELA ulikuwa muhimu, kutokana na kwamba makundi mengi ya dini mara nyingi yaliendelea kudhalilisha unyanyapaa, kwa kulaumu “wanawake huru” kwa kuenea kwa VVU / UKIMWI. MANERELA inaweza kuleta uthibitisho na uhalali wa kisiasa. Hata hivyo, kujenga uhusiano na mashirika ya mchanganyiko wa kijinsia kuwawezesha wanawake sio moja kwa moja. Hii mazungumzo yenye ujuzi yanayotakiwa na kujenga imani. Jitihada ilionekana kuwa yenye manufaa, kuleta kuonekana na uhalali wa harakati na kubadilisha mtazamo na imani za watu wenye ushawishi.



**Hii haikuwa uamuzi  
wa kiakili, lakini moja  
uliyotoka kwa maumivu  
ya uzoefu wao.**

## **Kutafuta suala la kuunganisha**

Wanawake wanaoishi na VVU na UKIMWI wanakabiliwa na shida nyingi na udhalimu kwamba ilikuwa vigumu kupata suala moja kwa ajili ya harakati ya kuungana. Ili kusaidia kuwezesha hili, JASS ilirudi kwenye wazo la miili ya wanawake kama chanzo cha maumivu yao yote na nguvu zao. Wakafanya kazi na wanawake ambao walikuja kuwa viongozi wakati wa mikusanyiko ya awali.

Wakati wa jioni walishirikiana, wanawake walizungumza kuhusu maumivu na aibu waliyojisikia miili yao. Walisema kuhusu mabadiliko katika miili yao yanayosababishwa na dawa mbaya za kupambana na virusi vya ukimwi (ARVs) ambazo wengi wao hupokea kutoka kwa serikali. Serikali ya Malawi iliendelea kusambaza ARV za wazee licha ya madawa ya kulevya yaliyopatikana, wakidai hawakuweza kutolewa kwa madawa ya kulevya. Dawa za zamani zimesababisha ugawaji wa mafuta katika mwili, na kuharibu maumivu ya ugonjwa wa neva na wengi wa wanawake. Mabadiliko ya kimwili kwa wanawake wengi yalisababisha ubaguzi zaidi. Wengine pia walipata maumivu ya muda mrefu, na wakawaacha hawawezi kujitunza wenyewe na familia zao.

Hii ilikuwa lengo la hasira ya wanawake. Hii haikuwa uamuzi wa kiakili, lakini moja uliyotoka kwa maumivu ya uzoefu wao. Matokeo yake, mahitaji ya madawa mbadala ya kupambana na madawa ya kulevya yalikuwa sababu ya kuwa wanawake wote wangeweza kusaini.

Hii ilikusanya mambo mengi ya kazi ya wanawake. Walipiga hasira juu ya kupuuza kwa serikali na makampuni ya dawa kwa watu na kuzalisha mahitaji wazi: matibabu bora ya madawa ya kulevya kwa watu wenye VVU. Hii imewawezesha wanawake kuzingatia kampeni yao kushinikiza uamuzi wa serikali na uwajibikaji kwa mahitaji ya wanawake.

## **Kuwezesha ushahidi wa ushahidi**

Ingawa wanawake walijua uharibifu wa madawa ya kulevya ya zamani walikuwa wakifanya miili yao, walihitaji ushahidi kuwasilisha kwa wale wanaofanya maamuzi. Mapitio ya maandiko yatakuwa mgeni kwa wanawake) Badala yake JASS alitumia mchakato wa utafiti shirikishi ili kujenga uongozi wa jamii. . Wanawake sitini wamejifunza jinsi ya kukusanya data katika jumuiya zao. Walitathmini wanawake 846 nchini Malawi kwa miezi miwili, wakifikia kupitia mitandao yao na makundi ya msaada.

Matokeo yalikuwa wazi: 70% ya wanawake waliopimwa walitumia dawa ya dawa iliyo na Stavudine, ambayo inaweza kusababisha uharibifu wa mwili na madhara mengine makubwa. Wakati madhara haya yalipoonekana, walipata aibu na kutengwa na waume zao mara nyingi wanawaadhibu kwa haki kwa kupata ugonjwa huo. Wanawake wengi walimaliza kutumia madawa ya kulevya kwa sababu ya hili, kuhatarisha afya zao kama matokeo. Wengine hawakuweza kupata matibabu wakati wote.

Takwimu zilionyesha kwamba sera ya kutumia madawa ya chini ya madawa ya kulevya iliwaumiza wanawake, kimwili, kihisia, kijamii na kiuchumi.





*Ukusanyaji wa data ilikuwa sehemu muhimu ya kujenga harakati. Kwa sababu wanawake walikuwa wamefanya kazi kama watafiti, jamii zao zilianza kuwaona kama viongozi wanaojitokeza. Hii ilisaidia kujenga mtandao wa wanawake nchini kote ambao walikuwa wanafahamu maswala na tayari kushiriki.*

*Pamoja na viongozi wa jumuiya zinazojitokeza, ushahidi wenye nguvu, washirika wa aina mbalimbali na mtandao wa wanawake zaidi ya 1,200, misingi ya harakati ilikuwa iko.*

## **“Njoo katika mduara na ujunge na sisi”**

Wanawake walikuwa tayari. Sasa nafasi ilihitajika kwao kuonyeshwa na kuweka mahitaji yao kwenye meza. Uhusiano na

MANERELA ulikuwa muhimu katika kupata viongozi wa kisiasa, lakini harakati pia ilitakiwa kuonekana kwa haki yake mwenyewe.

Nafasi ilifika mwaka 2012. Ya SAVE Maisha Mkutano ilikuwa ni mkutano wa kitaifa wa uhamasishaji wa VVU na UKIMWI ambapo serikali na mashirika walipenda kuonyesha kazi yao kwa nuru nzuri. JASS na wanaharakati wa wanawake waliandaa tukio lenye sambamba - Majadiliano ya Wanawake wa Taifa. Wanawake zaidi ya 120 waligeuka, mara mbili idadi inavyotarajiwa. Wasemaji wenye nguvu na mazungumzo walisaidia wanawake kushiriki hadithi zao na kutumia tukio ili kuunda mahitaji yao.

Mazungumzo yalianza na mkutano wa waandishi wa habari ambao ulikusanya waandishi wa habari 20 kutoka nyumba za vyombo vya habari vya kitaifa na jumuiya, ikiwa ni pamoja na meneja wa kitaifa wa Malawi Broadcasting Corporation (redio na televisheni), Zodiac, Capital FM, Taifa, na Uislamu wa Rais. Wanawake waliandika kutolewa kwa waandishi wa habari na kuuliza maswali kutoka kwa waandishi wa habari. Hii ilisababisha makala ya vipengele katika magazeti mawili ya kitaifa, sehemu za habari za kitaifa, na habari ya kina ya dakika kumi na mbili.

Wakati Mkuu wa Wizara ya Afya ya VVU iliwasili kwenye mkutano wa SAVE ili kutoa ushuhuda wake, alisalimiwa na wanawake walio tayari tayari kujadili ajenda yao. “Tunataka uingie kwenye mduara na tunataka uongea nasi,” wakasema. Wanawake waliwasilisha madai yao kwa utulivu na kwa wazi: walitaka kupata haraka kwa wanawake wote kwa ubora wa madawa ya kulevya.

Wanawake walikuwa kuvunja ukimya wa unyanyapaa na kufanya sauti zao kusikia kwa njia ambazo zilikuwa vigumu kupuuza. Hii imesababisha mvutano wa kisiasa na kulikuwa na wasiwasi kwamba kunaweza kuwa na

wasiwasi dhidi ya wanawake ambao hapo awali walikuwa wakiwa wameathiriwa. MANERELA alisaidiwa tena, kwa kuwa walikuwa na upatikanaji wa ndani kwa wale walio na nguvu na inaweza kuwahakikishia kuwa wanawake hawakuwa tishio.



**“Tunataka uingie kwenye mduara na tunataka uongea nasi,” wakasema.**

## Mkakati wa nje / nje

Wanawake walikuwa wamejiona wenyewe. Nguvu nzuri ilizalishwa na kuwepo na matendo yao katika mkutano wa SAVE. Walijua kwamba watahitaji kuwa na ujasiri

na wasiwasi wa kisiasa na kufanya kazi ndani na kukutana na viongozi wa serikali na kuelezea madai yao. Mkutano huu mara nyingi

ulivunjwa na mtandao wa MANERELA wa viongozi wa dini ambao

walikuwa wakiaminiwa na serikali na ambao wangeweza kufanya kazi nyuma ya matukio.

Mikutano ilikuwa

inayoimarishwa na kazi nje. Mbali

na ushiriki wao kuendelea na waandishi wa habari, wanawake

walianza hatua moja kwa moja ambayo ilileta suala hilo kwa

wasikilizi na umma, na kuweka shinikizo zaidi kwa serikali kufanya

hatua. Huduma ya ibada ilifanyika siku ya pili ya Majadiliano ya Taifa

ambayo iliwawezesha wanawake kuunda mahusiano mapya na kuonyesha kuwa wanawake katika imani zote waliathiriwa.

Wanawake walishiriki katika maandamano mwishoni mwa mkutano

wa SAVE. Wao waliweka makaratasi na ujumbe wenye nguvu wa kike na

waliandika taarifa inayoelezea madai yao. Walikuwa wamepangwa vizuri zaidi

kuliko wengine kwa hivyo waandaaji walivuta sana juu ya taarifa yao na kuisoma kwenye hatua za bunge.

## Kufaulu

Wanawake waliendelea na kasi ya kampeni na waliweza kukutana

na Rais wa Malawi, Joyce Banda, na Katibu Mkuu wa Wizara ya

Afya. Wanawake walikuwa na uwezo wa kuwakilisha moja kwa

moja jamii zao na kuweka ushahidi wazi kwa mahitaji

yao kwenye meza. Utafiti wao ulionyesha

madhara makubwa ambayo madawa

ya kulevya yalikuwa nayo kwenye

maisha ya wanawake na udhalili

waliyokabiliana nao. Kuonekana

kwa kampeni katika vyombo

vya habari na ahadi ya Rais

kwa masuala ya wanawake

imechangia sana katika

mafanikio ya kampeni.

Ushindi ulikuwa karibu.

Serikali ya Malawi ilibadilika

sera yake na kukubaliana

kuharakisha utoaji wa dawa

mpya za ARV na kushughulikia

vikwazo vya kufikia. Uzinduzi

ulianza Julai 2013.



## Kipi kinafuata?

Ingawa mafanikio yao yalikuwa mazuri, hii haikuwa wakati wa kuacha. Sera ya kubadilisha ilikuwa hatua ya kwanza tu katika mchakato. Mafanikio halisi yangepatikana tu wakati sera mpya ya madawa ya kulevya ilitekelezwa kwa njia endelevu, wakati wanawake na wanaume walipopokea dawa mpya walizohitaji. Ufuatiliaji unaoendelea wa utekelezaji ni muhimu kwa kuruhusu serikali kujua kwamba inashikiliwa kuwajibika na kuhakikisha kwamba sera inatekelezwa kwa njia sahihi. Ujuzi na ujasiri ambao wanawake wamejenga katika mchakato wa kujenga harakati ni muhimu sana katika mchakato huu. Pointi za wilaya na kamati za kampeni zimetengenezwa ili kufuatilia uendeshaji. Hivi karibuni, kikundi kikubwa cha wanawake kiliwaomba wengine kushiriki katika kutekeleza uchunguzi ili kuchunguza jinsi uendelezaji huo unavyoendelea, ingawa wanawake wanaweza kupata huduma wanazohitaji na wanapokea dawa mpya. Kikundi kilichochunguza wanawake zaidi ya 2000 wanaoishi na VVU na wanatumia msingi huu wa habari ili kujenga zaidi “Kampeni Yetu, Maisha Yetu.” Mshikamano na uwezo wa kutenda bado kuna.

## Kujifunza kwa mazoezi yetu

*“Ikiwa umekuja hapa kunisaidia, unapoteza muda wako. Lakini ikiwa umekuja kwa sababu uhuru wako umefungwa na mgodi, basi hebu tufanye kazi pamoja.”*

– Lilla Watson, mwanaharakati, kitaaluma na msanii

**Mshikamano na uwezo wa kutenda bado kuna.**

Katika hadithi hii, JASS ni kama shirika la nje lililofanya kazi kusaidia wanawake wasiojitokeza kujiingiza kwenye michakato ya kisiasa ili kuleta mabadiliko. Hii inaleta maswali kadhaa:

JASS iliwezaje kuwa na ufanisi zaidi? Je, walijengaje imani na miongoni mwa wanawake? Walihakikishaje kwamba ajenda ilikuwa ya wanawake na sio kwa JASS? Je, waliunga mkonoje wanawake waliopunguzwa kuwa watendaji wenye nguvu katika jumuiya zao?

Kabla ya kusoma, fikiria juu ya majibu yako kwa maswali haya. Bado bora, pata wenzake pamoja kujifunza hadithi na kujadili maswali haya.

Kuna mambo kadhaa tunaweza kujifunza kutokana na hadithi hii kuhusu jinsi mashirika kama JASS yanaweza kuunga mkono watu waliojitenga ili kuunda harakati.

1. Ni muhimu kufanya utafiti ili upate ufahamu kamili wa nani aliyechaguliwa na jinsi gani. Hii ni bora kufanywa na watu ambao wanajua na au hasa ni wa jumuiya ambao una mpango wa kufanya kazi. Kuendeleza ufahamu haimaanishi kuamua nini cha kufanya - kundi pekee linaloathirika linaweza kufanya hivyo. Weka mawazo ya wazi juu ya jinsi watu wanavyopata kutengwa, nini suala lao muhimu ni, na nini wanaweza kufanya kuhusu hilo.
2. Anza kwa kujenga uaminifu. Kama wanawake nchini Malawi, jamii nyingi zimepata uzoefu wa watu wanaotaka kusaidia. Wanaweza kuwa na matarajio ya uhakika ya yale michakato hayo yanayohusisha, Wanaweza kuwa na shaka, baada ya kupata uzoefu wa zamani kwamba nje wanakuja na ajenda zao wenyewe. Tafuta njia za kuwafanya watu kujisikie vizuri na kujenga imani yao kwako na kwa kila mmoja. Watu wanapenda kufanya nini? Je, ni maeneo gani na mazingira gani wanahisi salama?
3. Watu ambao wamechaguliwa na kutengwa hawatambui uzoefu wao wenyewe na maoni yao. Hii ni sehemu ya unyanyapaa wao wenyewe. Wameambiwa kuwa sio muhimu au kwamba jamii haiwa thamani yao. Kwa kuanzia na uzoefu wao na kuruhusu muda wa kushiriki mambo hayo, watu wanaweza kuanza kujenga nguvu zao ndani. Usirudi: kazi wakati wao, sio wakati wa wafadhili.
4. Uchambuzi wa nguvu ulikuwa muhimu kwa njia ya JASS. Hii haikuwa zoezi la kitaaluma Linafanywa na wanawake katika jamii zao wenyewe. Kuendeleza ufahamu huu huwapa wale ambao wameondolewa uwezo wa kubadilisha mambo. Kuheshimu uwezo wa watu wa kuelewa kinachoendelea na nini cha kufanya.

5. Kutambua kwamba sisi sote tunaathiriwa na jamii tunayoishi na kwamba hata wakati jamii inatuondoa sisi, mara nyingi tunaweza ndani ya imani hizi. Hii inatufanya tuchaguane na kuongezeka kwa nguvu. Ni muhimu kuwasaidia wale walioachwa kutambua wakati hii inatokea. na kufanya kazi na hii.

**Hii haikuwa zoezi  
la kitaaluma  
Linafanywa na  
wanawake katika  
jamii zao wenyewe..**

Sisi wanaharakati wa kike, hatufanyi kazi ili tuseme 'lazima nimfurahishe mtu mwingine', ila ninafanya kazi ili niseeme 'ni lazima mimi nijifurahishe, lazima nibadilishe mawazo ya watu, wakiwa wananiona, wataweza kujua kwamba kuna mabadi-liko na wao pia wanaweza wakabadilika.'

Tiwonge Gondwe,  
mwanaharakati wa kike, Malawi.



## Hood ya Kupanda Nyekundu kutoka Georgia

– na Maia –

Katika kazi yangu na watu waliokuwa wakiondoka nyumbani, nilikutana na Mari, msichana mwenye umri wa miaka 14 kutoka kijiji kilichoathiriwa na vita, ambaye alianzisha shirika la vijana ili kuwasaidia wanakijiji wenzake kuishi baada ya vita mwaka 2008. Mafanikio yake mwenyewe alimpa uamuzi mkubwa wa kuwasaidia wengine.

“Ilikuwa ni kama nilianza kumpenda na kumthamini mama yangu, baba, bibi, babu na, kwa ujumla, watu wote walio karibu nami,” alisema Mari..

Kama mtu aliyehamishwa huko Tbilisi, Mari iliungwa mkono na wageni ambao walitoa watu walioathiriwa na vita na chakula, nguo na mahitaji. Hii ilimtia moyo kuwasaidia wale waliohitaji msaada wakati alirejea kijijini chake, Karaleti.

Kijiji hicho kilikuwa kikiwa tupu kama familia nyingi zilikaa katika mji mkuu. Hali ilikuwa mbaya zaidi katika vijiji vya milima ya jirani ambapo vijana waliondoka na wazee tu walibakia.

Mari aliwahurumia babu na babu yake waliachwa peke yake huko Karaleti na wakawasaidia kwa kufanya kazi za nyumbani, kusafisha na kupika, kilimo na bustani. Alishiriki wasiwasi na wasiwasi wake na marafiki zake.



*“Ilikuwa ni kama nilianza kumpenda na kumthamini mama yangu, baba, bibi, babu na, kwa ujumla, watu wote walio karibu nami,” alisema Mari.*





Wakati mwingine alikuwa amechukua marafiki zake pamoja naye ili kuwasaidia watu wengine wazee katika vijiji vya jirani. Maia alisema sababu ya kufanya hivyo ilikuwa rahisi, “Kwa upande mmoja, tulijaribu kupunguza maumivu yao yanayosababishwa na upweke, na kufanya maisha yao iwe rahisi kwa kuwasaidia kimwili na kuwa mfano kwa vijana hao waliotoka vijiji vyao vya asili.”

Wazee waliwaambia jamaa zao jinsi vijana walivyosaidia kusaidia maisha yao na kuonyesha kwamba hawakuwa peke yao. Kila siku wanakijiji wakubwa walisubiri vijana

Jitihada za vijana zimesababisha mabadiliko mazuri. Hatua kwa hatua, vijana waliokimbia makazi yao walirudi vijiji ili wapate muda na babu zao. Mari aliamua kuanzisha shirika, “Tulikuwa na wakati wa bure. Kwa hiyo, niliamua kujaza shughuli mpya, kupanda miti na kusafisha katika vijiji vingine kote kanda. Kwa msaada na ushiriki wa mashirika mbalimbali, mashirika ya serikali za mitaa pamoja na makampuni binafsi, tumeandaa vitendo vikubwa. Nyumba yangu ikageuka mahali pa kusanyiko kwa kikundi chetu cha hiari.”

Vijana walikuwa na matarajio makubwa zaidi - kuanzisha kituo cha kitamaduni huko Karaleti kwa wale ambao hawakuwa salama au waliokoka ndani.

Kundi hilo lilifanya mradi na kushinda mashindano yaliyoandaliwa na Wizara ya Michezo na Masuala ya Vijana. Walipatia fedha mradi huo na kuanzisha Klabu ya Vitabu ambayo mara kwa mara ilitembelewa na waandishi wa vijana na mashuhuri wengine. Vijana waliandaa matukio mengi na vyama, mashindano ya michezo na shughuli za kitamaduni. Walizindua mradi kwa watoto ambao walikuwa na ugonjwa wa ubongo. Kampuni ya televisheni ya Kieorgia “Imedi” ilichapisha waraka kuhusu wao na .iyo ikawa mfano wa wengine. Baada ya miaka miwili kulikuwa na watoto 47 katika shirika, sasa kuna karibu na mia moja.

Pia kulikuwa na makazi kwa watu waliokimbia makazi yao huko Karaleti. Kabla ya shirika la vijana lilianzishwa, vijana kutoka kwenye makazi hawakuchanganya na vijana wengine wa ndani. Shirika la vijana lilifanya marafiki na vijana waliohamishwa kwa njia ya kituo chao cha kitamaduni. Waliwasaidia vijana waliokimbia kuandaa na kuanzisha shughuli za pamoja, na kuwasaidia kufungua kituo chao cha vijana katika makazi.

Mari, sasa 19 anasema, "Sisi ni vijana waliojeruhiwa na kuharibiwa na vita. Tunaona na kuangalia ulimwengu tofauti. Tulihitimisha kuwa vijana zaidi wanahusika katika utumishi wa umma, dhamana zaidi ya maisha ya amani tutakayo nayo. Tungependa kuimarisha shirika la vijana hata zaidi. Tunaamini kwamba kila mtu mdogo ana haki na nafasi ya kuendeleza na kufurahia haki zake. Lengo letu ni kusudi hili."



# KUREKEBISHA mfumo

## Kubadili sheria za kuingizwa

### Madhara ya mifumo ya ubaguzi kwa watu binafsi

Kujionea mwenyewe kama msichana mwenye umri wa miaka 17. Je! Maisha yako inaonekanaje? Nini itakuwa na kuhifadhi kwako? Tafadhali pata muda wa kufikiri juu ya hili.

Picha ni ipi ambayo umefanya? Hii ni swali ngumu kujibu, sivyo? Ikiwa tulikuwa tumeketi uso kwa uso ningeweza kusikia unahitaji habari zaidi kuhusu msichana ili kuunda maoni. Taarifa kuhusu nchi anayoishi, shule anayohudhuria, marafiki zake, jirani ambako familia yake inaishi. Hakika bila shaka utakuwa na maswali zaidi. . Nini ulijaribu kuelewa ni “mifumo ya kijamii na kiikolojia” ambayo huunda maisha ya msichana.

Kuna ufafanuzi wengi wa mfumo wa kijamii na mazingira. Kwa kawaida, ufafanuzi huo ni pamoja na watu, huduma, rasilimali, uhusiano, maadili na kanuni. Mifumo ya kijamii na mazingira ni ngumu na mara nyingi ni changamoto kuelewa.

Mifumo ya kijamii na kiikolojia iko katika jamii na kuathiriana. Wanatoa muundo kupitia seti ya sheria zilizoandikwa na zisizoandikwa. Wanaathiri mtazamo wetu na njia tunayopanga. Wanaweza kukusaidia, kuwachagua, au kupuuza kuwepo kwako kabisa. Ikiwa mifumo hii inakufanyia au sio inategemea tabia zao kama vile mbio, dini, taifa, uwezo, jinsia, umri, utajiri, hali ya afya, na mwelekeo wa kijinsia. Ikiwa umepungua kutoka kwa kawaida kwa kiwango chochote kikubwa, jamii yako inaweza kubagua kwa makusudi au bila kujua, au haifai utoaji wa kukubali au kukusaidia. Athari hizi zipo ndani ya mfumo na kwa hiyo ni “utaratibu.”



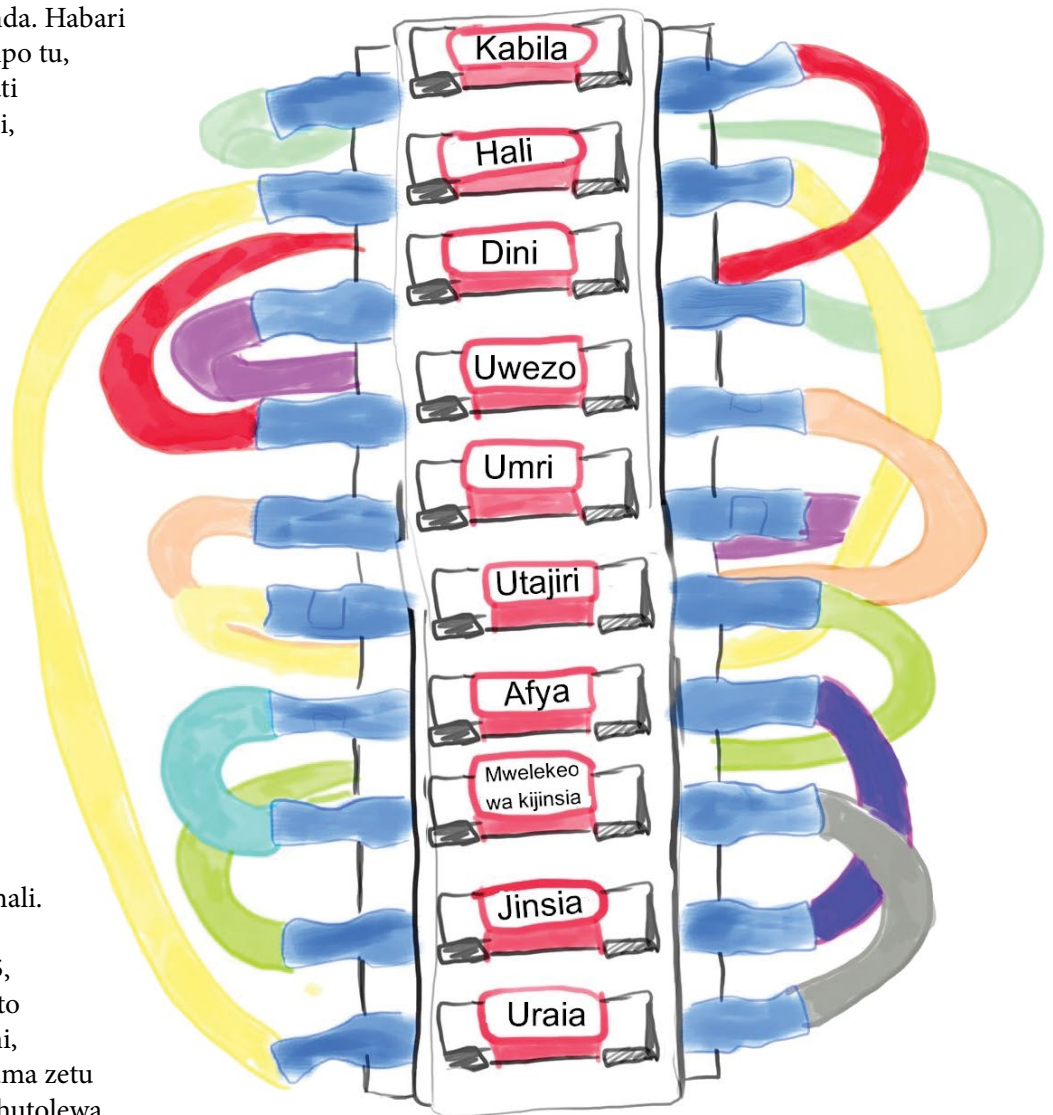
**Je! Maisha yako inaonekanaje? Nini itakuwa na kuhifadhi kwako?**

Katika sura hii, tunaangalia ubaguzi na kutengwa kutoka kwa pembe zao za utaratibu, na kusisitiza uharaka wa kutenda. Habari njema kwamba mifumo haipo tu, *ninguvu* na kwa hiyo. Wakati mifumo inathiri mtu binafsi, watu binafsi na vikundi vinaweza kuathiri mifumo. Swali ambalo tungependa kuanza kushughulikia katika sura hii ni nini kinachoweza kufanywa kubadili uwezekano wa pamoja wa mfumo? Inawezekanaje wewe Shirika lako au wenzako hupata kiwango cha uingizaji ndani ya mfumo ambao utakupa uwezo wa kuubadilisha?

Kwanza, ningependa kukupeleka msichana mwenye umri wa miaka 17 ambao uliulizwa kufikiria. Pengine yeye ni kutoka Lebanoni lakini yeye hana hali. Hii inaunda maisha yake.

Mnamo mwaka wa 2015, ninajiunga na Vita ya Watoto wa Uholanzi huko Lebanoni, ambapo ninasimamia huduma zetu za usimamizi wa kesi. Hizi hutolewa kwa watoto walio na mazingira magumu zaidi na waliojitokeza kaskazini mwa Lebanoni. Yoyote mtoto katika hatari kubwa, bila kujali taifa, hali au utambulisho mwingine wa kijamii inaweza kutambuliwa kama wanaohitaji msaada na unahitaji huduma hizi. Hata hivyo, ili kutoa kazi bora, mhudumu hawezi kushughulikia kesi zaidi ya 25 kwa wakati mmoja.

**Habari njema kwamba mifumo haipo tu, ninguvu na kwa hiyo.**



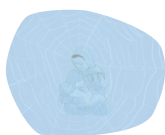
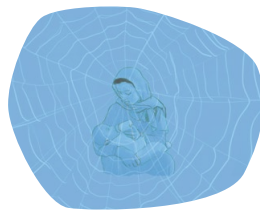
Wenzangu Hadeya na Iyad, wote wanaofanya kazi, wanaona idadi kubwa ya watoto walio katika hatari kubwa ya unyanyasaji, unyanyasaji, kupuuza, na unyonyaji. Kila wiki, tunazungumzia mipango ya kesi mpya ya watoto au kufuatilia juu ya matukio ambayo tumeyatambua. Wakati watoto wengine wanahitaji usaidizi wa kisaikolojia au huduma za afya, wengine wanahitaji hatua nyingi zaidi.

## Fatima, haijatikani na haionekani

Fatima ni msichana mwenye umri wa miaka 17 wa Lebanoni (tumebadilisha jina lake kulinda utambulisho wake). Shelves na familia yake katika hema katika shamba la wazi kaskazini mwa Lebanoni. Fatima aliolwa na binamu yake akiwa na umri wa miaka 16. Wala Fatima wala familia yake hawana hati za kitambulisho. Mzazi hajasajili kuzaliwa kwake au ya ndugu zake, wala ndoa ya mzazi wake. Mama wa Fatima ni mwanachama wa familia na magazeti ya kitambulisho lakini hawezi kuwasilisha kujiandikisha yeyote wa watoto wake. Mfumo huo unaruhusu baba kuwaandikisha watoto kabla ya mtoto kufikia umri wa miaka 18. Ili kujiandikisha watoto wake, mama lazima afanye kesi ya kuthibitisha kwamba yeye baba ilikuwa Lebanese. Sheria haipatii baba ambao wanashindwa kujiandikisha watoto wao. Watoto wasiojiandikishwa hawana kuwepo rasmi, ambayo ina maana kwamba serikali haiwajibika watoto hao.

Baba wa Fatima alitoka familia. Baada ya mumewe, ambaye pia ni mwanamke wa kwanza, amemwacha bila kutoa sababu, Fatima alirudi kuishi na familia yake. Fatima ni mjamzito. Hatukuweza kufikia mumewe Bila yeye, mtoto hawezi kusajiliwa, kuendelea na mzunguko wa kutengwa.

Wakati Hadeya ananiambia kuhusu kesi ya Fatima ukosefu wa matibabu yake kunipiga. Je! Inawezekanaje watoto wengine kuwepo kimwili lakini sio kwa sheria? Je, watoto wengi zaidi kama huu ni huko nje?



**Je! Inawezekanaje watoto wengine kuwepo kimwili lakini sio kwa sheria?**

## Fatima: hawakupata katika mifumo isiyoonekana

*“Tunatambua umuhimu wa sauti zetu tu wakati tunapohesabiwa.”*

– Malala Yousafzai

Kama mtaalamu wa ulinzi wa mtoto, mimi mara kwa mara nakumkumbusha madhara mabaya kwa watoto ambao wameondolewa. Kuondolewa kunaweza kusababisha madhara yanayohusiana na matatizo ambayo yanaweza kuumiza maendeleo. Kama watoto walioachwa kuwa watu wazima, madhara yanafanywa kutoka kizazi hadi kizazi.

Katika jamii nyingi za jadi, watoto wanahesabiwa kuwa wapokeaji wa kibinafsi na mali ya watu wazima. Mtoto ana ulemavu au amekimbia makazi, ana ugonjwa wa akili, au utambulisho wa kijinsia usiokubaliwa, huwa ‘kesi.’ Tabia hizo zinaweza kutuongoza kuwaona vibaya na kuongeza tabaka zaidi za kutengwa.

Katika jukumu langu la kusimamia kazi yetu na watoto kama vile, mimi pia nitawagawa katika suala la changamoto zao. Lakini je, watoto walio na ulemavu wanapaswa kuepuka njia sawa? Siamini. Zaidi ya studio yoyote “kuachwa” inafuta haki ambazo huwezi kufurahia.

Unaweza kujifunza zaidi juu ya mchakato wa kujiondoa binafsi katika Sura ya 5, hasa katika hadithi ya Ed.

*“Mara nyingi ukiwa mtoto huwa ni sawa na kutengwa.”*



## Kukosekana kwa huduma na msaada muhimu

Kesi ya Fatima inanisitiza kufikiria. Wote Fatima na dada yake wanakabiliwa na shida kali za akili. Hali zao za maisha ni maskini sana na hakuna upatikanaji wa maji safi na lische bora. Kesi ni ngumu na inahitaji njia tofauti ya kufikiri. Hadeya na mimi kutambua huduma ambazo Fatima inaweza kutajwa. Tunampeleka kwa daktari ili kuangalia afya ya mtoto ambaye hajazaliwa, tunampa vitu vya msingi ili kumlinda kutoka baridi. Ninafuata Hadeya mara kwa mara, na wakati Fatima atakapomtoa mtoto wake, msichana, tunampa maziwa na vitu vingine. Lakini Fatima anakataa kumwona au kumtunza mtoto wake, na sheis huambukizwa na unyogovu baada ya kuzaa.

## Washiriki wahasika

Ni magonjwa ngapi tunayoshughulika na familia moja? Kuna Fatima, dada yake, na sasa binti wa Fatima. Hadeya na mimi tunakubali wenyewe kwamba hatuwezi kushughulikia hili pekee. Tunahitaji kuwaita wengine na kuwaletea pamoja ili kujaribu na kutatua tatizo. Wasichana hawa wana haki ya kupata huduma bora. Ni wajibu wetu kufanya wasichana hawa kuonekana. Wana haki ya kuingizwa, bila kujali ni nini.

Mtoto hujaliwa na mama wa Fatima. Fatima na dada yake wanahitaji kupata msaada wa kisaikolojia. Familia na dada wanakubaliana na kutoa kibali cha habari. IMC (International Medical Corps) inawauliza kuja kwenye kliniki yao. Familia inakataa, wanataka mwanasaikolojia aende hema yao kwa sababu hawana hisia kwenda kliniki. Sera ya IMC ni kwamba wateja wanapaswa kutembelea kliniki. Hii ina maana kwamba Fatima haipati msaada anaohitaji.

Tunahitaji Wizara ya Mambo ya Jamii (MoSA) kuingilia kati. Wao ni sehemu ya serikali ya Lebanoni inayohusika na kuwezesha utunzaji wa raia wake. Ingawa Hadeya amejaribu kushirikiana na mfumo huo, hakuna mfanyakazi wa kijamii amechukua hali ya familia.

Pamoja na mgogoro wa Syria sasa unaingia mwaka wake wa tano, idadi kubwa ya watoto wakimbizi nchini Lebanoni imeathirika sana kwa upatikanaji wa huduma. UNHCR (Kamishna Mkuu wa Umoja wa Mataifa kwa Wakimbizi) ina mamlaka na wajibu wa wakimbizi, na kuhakikisha kuwa watoto wanaweza kufikia huduma zinazohitajika ili kukidhi mahitaji yao. Serikali ya Lebanoni ina jukumu la mwisho kwa watoto wa Lebanoni lakini inakabiliwa na shinikizo la ziada kutoka kwa mafuriko ya wakimbizi, haina rasilimali za kutosha ili kufikia idadi ya watu walio na mazingira magumu zaidi. Wapalestina wana historia ndefu ya uhamiaji nchini Lebanoni: hutumiwa na UNRWA (Shirika la Usaidizi wa Umoja wa Mataifa na Wafanyakazi wa Wakimbizi wa Palestina huko Mashariki ya Kati), ni kwamba wanabeba kadi ya ID ya wakimbizi wa Wapalestina.

**Nani yuko kwa Fatima na familia yake?**





## Mkutano wa kesi ya ramani huduma

Tunajisikia kuwa hauna uwezo. Tumeisahau baadhi ya mambo muhimu ya kuhusisha ikiwa ni pamoja na kwamba wasichana wanaitwa kama 'gypsy'. Tunapiga mkutano wa haraka wa shirika. Hizi zinafanyika kwa kesi ngumu na ni pamoja na wawakilishi kutoka UNHCR, MoSA, UNICEF, IMC na mashirika mengine. Hawa ni wadau na taasisi ambazo zina ndani ya mamlaka yao ya kutenda. Kusudi la mkutano ni kuchunguza chaguzi za huduma za ndani na kufikia uamuzi kwa maslahi bora ya mtoto.). Mara nyingi, mtoto na familia zao hushiriki katika mikutano, na pembejeo zao zinapaswa kutumiwa daima ili kulisha maamuzi yaliyofanywa.

Utaratibu huu ni polepole. UNHCR inahusu MoSA. MoSA inatuambia kuwa hawawezi kutoa msaada kama hawana nyaraka za usajili. Upojibikaji wapi? Kwa nini vigezo hivi vinaruhusiwa kuwa sababu ya kusitishwa kwa kuendelea? Nani ana uwezo wa kufanya mabadiliko?

Kuchanganyikiwa kwangu huongezeka, na mimi huwasiliana na UNHCR tena. Afisa wa ulinzi anajibu kwa uzuri na anatoa ushauri juu ya jinsi ya kuhamasisha hali hiyo. Tunashukuru ushauri huo na tunawatuma habari isiyojulikana kuhusiana na msichana. Tunahakikisha kuwa wanajua kwamba jukumu hili liko na MoSA, kama idara inayohusika na watoto wasio na sheria ndani ya nchi.

Lakini bado hatuwezi kufanya njia kuu.

## Kesi moja katika mfumo mgumu

Ninatambua kwamba nina kukosa picha kubwa zaidi. Watoto hawa wamekuwa wakiishi Lebanon kwa miaka, muda mrefu kabla ya mgogoro wa Syria kuanza. Hajawahi kujumuishwa kwa sababu ya hali yao isiyosajiliwa, na hakuna aliyewafikia. Hawajui kwamba wameondolewa .. Nashangaa jinsi kuwa na utambulisho wa 'gypsy' kunaweza kusababisha kutofahamu haki ya maendeleo, wasiwe na kushiriki.



Kuondolewa kunaweza kudumu kwa miaka na kuenea kutoka kizazi hadi kizazi., Binti ya Fatima pia atabaki wasiokuwa na sheria isipokuwa baba anajishughulikia, au mpaka serikali itabadilika sheria. Mimi kutambua kuwa sijafanya kutosha, tu kuleta kesi kwa tahadhari ya wale ambao wanapaswa kuwa amefungwa na wajibu. Lakini ni nini ikiwa tunachukua hatua ya nyuma na kuchunguza taratibu tofauti za kutengwa ili kuongeza uelewa wetu? Je, nikifanya orodha ya njia zisizo na upeo ambazo zinajenga maumbo yenyewe, na kisha kutambua uwezekano wa kuwa jumuishi?

Kazi yetu katika usimamizi wa kesi inatuonyesha ukweli wa kutengwa. Tunafanya kazi na wengine ili kushughulikia mfumo wa ulinzi wa watoto nchini Lebanoni kwa ngazi ya juu. Lakini ubaguzi unahitaji kushughulikiwa katika ngazi zote za mfumo. Tunahitaji uongozi kuleta mabadiliko - kwa Fatima, binti yake, na wengine wengi ambao hushiriki hatima hiyo, pamoja na wale wanaokuja.

*“Kuna njia moja tu ya kuangalia vitu, mpaka mtu atatuonyesha jinsi ya kuiangalia kwa macho tofauti.”*

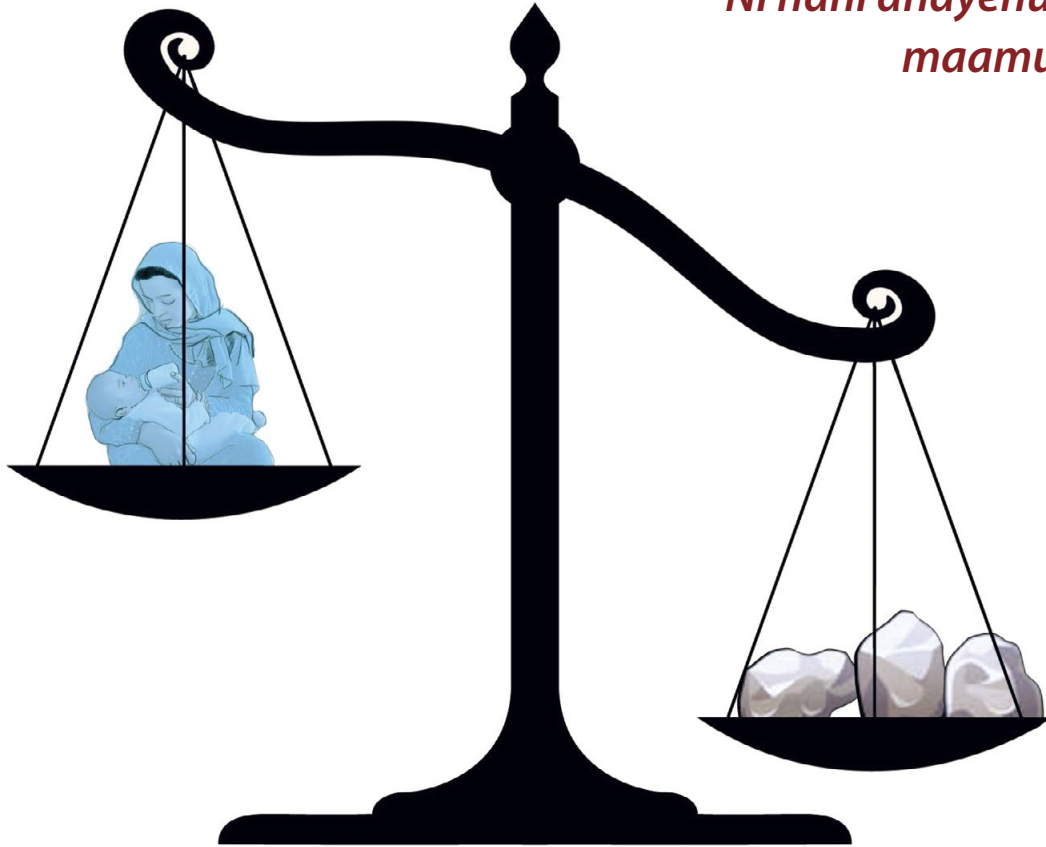
– Pablo Picasso.

Tunaona katika kipindi cha kazi yetu kuwa mifumo mikubwa nchini Lebanoni (hali ambayo si sahihi kwa Mkataba wa 1954 juu ya Hali ya Watu wasio na Sheria wala Mkataba wa 1961 juu ya Kupunguza uhaba) inathiri moja kwa moja watu wasio na msingi na familia zao. Kwa bahati mbaya, Fatima, dada yake na binti yake wanagawana hatima yao na watoto wengine wengi Lebanoni na duniani kote. Ripoti ya 2004 iligundua kwamba watoto karibu milioni 230 hawakuwa na nyaraka za usajili rasmi (UNICEF, 2004). Bila cheti cha kuzaliwa, umeondolewa kwenye huduma za serikali kama vile elimu na afya utakuwa na shida katika kupata kazi rasmi, na hauwezi kuzingatia matibabu sahihi kabla ya sheria. Unategemea mema ya wengine ili kuondokana na hali hii.



*Kuna njia moja tu ya kuangalia vitu, hadi mtu aje atatuonyesha jinsi ya kuiangalia kwa njia tofauti.  
Pablo Picasso*

*Mienendo ya nguvu ina jukumu muhimu sana katika hili. Ni nani anayehusika? Ni nani anayeathiri matokeo?, Ni nani anayehusika na maamuzi yao?*



Katika kesi ya Fatima, sheria ya sasa ya Lebanoni inawakilisha changamoto maalum. . Uwezesaji ni kisiasa sana, na kwa hiari ya hali ya Lebanoni. Vifungo dhidi ya kutokuwepo na sheria wakati wa kuzaliwa hutafsiriwa sana na mahakama, wakati kutafuta urekebishaji wa mahakama kunapunguza kiasi kikubwa cha fedha. . Sheria ya usajili, kama wengi nchini Lebanoni, huchagua wanawake.

Mienendo ya nguvu ina jukumu muhimu sana katika hili. Ni nani anayehusika? Ni nani anayeathiri matokeo?, Ni nani anayehusika na maamuzi yao? Tunapaswa kuangalia kwa faida ili kuanza rewiring mfumo huu. Hii inaleta swali muhimu. Jukumu letu ni nini na tunaweza kufanya nini na wengine kubadilisha hali?

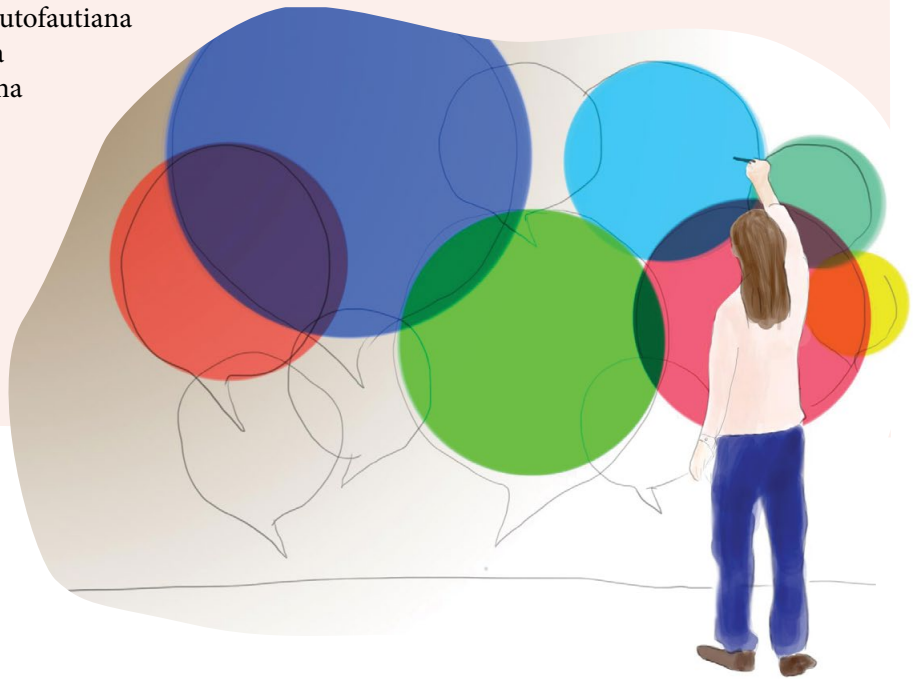
## Nadharia ya ukosefu wa usawa: kipengele kiingiliano cha kutofautiana na jukumu la mifumo

Katika miaka ya hivi karibuni, Ferraro et al. (2009) wamejenga kile kinachosema nadharia ya kutofautiana ya usawa (CIT). Hii inajenga juu ya Mpangilio wa Kutoa Faida / Hasara (CAD), ambayo inadhani kwamba matukio mapema katika maisha yanachangia baadaye ya mtu binafsi, iwe ni vyema au vibaya. Pia hujenga juu ya Mafunzo ya Maisha ya Maisha, mfumo wa kinadharia unaozingatia kuelewa mambo ya kijamii ambayo huathiri maisha ya mtu kutoka kuzaliwa hadi kifo. Karatasi na Gee et al. (Mei 2012) inatoa mfano wa ubaguzi wa rangi unaosababishwa na usawa wa afya.

Ferraro et al. iliendeleza CIT kwa sababu kadhaa. Moja ilikuwa kwamba CIT inaweka msisitizo zaidi juu ya maambukizi ya uingiliano kati ya kiingiliano. Tunaona mchakato huu katika kesi ya Fatima. Zaidi ya hayo, Ferraro et al. wanasema kwamba wakati faida na hasara mara nyingi hujiunga na watu binafsi, CIT inajenga juu ya wazo kwamba “mifumo ya kijamii inaleta usawa, ambayo inaonyeshwa juu ya maisha ya maisha kupitia taratibu za watu na maendeleo.”

Hii ni nadharia yenye nguvu na matokeo muhimu. Inaweza kusoma kama kusema mfumo huu unahakikisha kuwa “tajiri hupata matajiri na maskini hupata maskini.” Wakati huo huo, kipengele cha kimuundo na kiutaratibu cha CIT kinachukulia kwamba kutofautiana mapema kunaweza kushinda kupitia shirika la binadamu na uhamasishaji wa rasilimali.

CIT inasisitiza umuhimu wa kuvunja kupitia mifumo ambayo huzuia nafasi ya mtu binafsi ya kujiondoa nje ya kutengwa kijamii.



## Jinsi mienendo ya nguvu inavyoonekana ndani ya mfumo

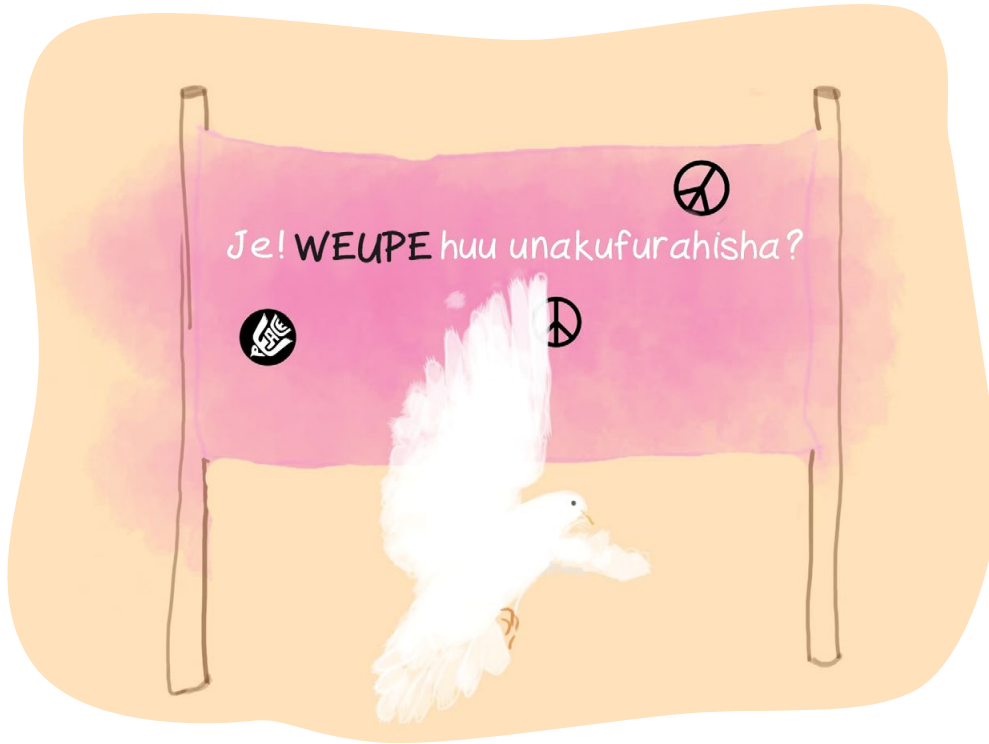
Huenda usijue daima lakini mifumo mingi inathiri njia unayoishi. Huenda ukajikuta katikati ya nyota ya utendaji ya mifumo ambayo inakuwezesha kufurahia haki zako na kuunga mkono jitihada zako. Oryou anaweza kujikuta katika mfumo unaokuweka kwenye vijiji vya jamii na unatupa vikwazo kwa njia yako. Fikiria juu ya mahali unapojikuta Jaribu kutazama. Ni mifumo ipi inayojumuisha nyota yako? Ambayo yanayokuvutia zaidi? Ni zipi zile zinazokusababisha na kukuzuia?

Chukua mifumo machache ambayo inafanya kazi kwa neema yako na kufikiria kwa nini mifumo hiyo inakufanyia kazi. Ambapo nguvu hupo wapi? Kisha jiulize kama wanafanya sawa kwa watu wenye utambulisho tofauti.

**Je! mfumo ambao kwa waziwazi unakusaidia sana, unaweza kuwa ni kikwazo kwa wengine?**



Mpaka hapo jamii ikiweza kuona uwezo wa watu na sio ulemavu itajiendeleza ...



Katika shule yako au mahali pa kazi, unaweza kuona kuwa marafiki wako na utambulisho maalum hupata kazi zenye uovu. Wanaweza kualikwa kwenye matukio. Unaweza kutambua kuwa utambulisho fulani haukuwepo. Haiwezi kuwa kwa sababu ya ustadi wa watu hawa lakini kwa sababu jina lao au muonekano unaonyesha kuwa kwa namna fulani “tofauti” na wasifu unaokubalika.

Hadithi ya Fatima inaonyesha kwamba serikali ina nafasi ya kumnyonyesha tu na wengi kama yeye. Labda watu wanaweza kupuuzwa kwa sababu hawajui haki zao, hawana kuzungumza au wanaishi mahali fulani mbali. Mazingira ya kimwili yanaweza kuimarisha mifumo ya kuingizwa. Katika zama za ubaguzi wa rangi nchini Afrika Kusini kulikuwa na klabu tu, mabasi, kazi, na vitongoji. Katika sehemu za Umoja wa Mataifa, hivi karibuni kama miaka ya 1960, idadi ya watu mweusi iliondolewa katika maeneo mengi ya umma. Watu wa Black waliruhusiwa kukaa nyuma ya basi wakati wa kusafirisha usafiri wa umma mpaka miaka ya 1950. Vile vile, katika Ulaya katika

kipindi cha kuongoza Vita Kuu ya II, kulikuwa na ubaguzi mkubwa dhidi ya Wayahudi. Biashara zote na maeneo mengine ya umma nchini Ujerumani yalifungwa kwa Wayahudi, wakati ubaguzi mdogo lakini ubaguzi ulioenea ulionekana katika sehemu nyingi za Ulaya. Leo, katika Wilaya ya Wapalestina, Wapalestina wanakabiliwa na vikwazo vikali kutokana na sera zilizotekelezwa na Israeli.

Sio kutengwa yote ni matokeo ya moja kwa moja ya sera wazi. Katika Ulaya ya magharibi, “ndege nyeupe” imesababisha ukolezi mkubwa wa wahamiaji wa hivi karibuni katika maeneo fulani ya miji mikubwa. Kwa Amsterdam huko Uholanzi, kwa mfano, kuna mgawanyiko kati ya shule zinazoitwa “nyeusi” na “nyeupe”. “Shule za nyeupe” zinadhaniwa kutoa elimu bora wazazi wengi wanataka kutuma watoto wao shule hizi. Mwaka 2015, shule mbili za “nyeusi” katika sehemu mbalimbali za Amsterdam zilianza kampeni ya kuvutia wanafunzi zaidi nyeupe kwenye shule zao kwa kutumia kauli mbiu, “Je! Hii ni nyeupe kwa ajili yenu?”



Shule ni maeneo ya kuvutia ya kuchunguza kuingizwa na kutengwa (tazama pia Sura ya 6). Mnamo Oktoba 2016 huko Cagliari, Italia, wazazi walijaribu kuzuia watoto wawili wakimbizi kutoka kwa kutumia bafu katika shule ya Katoliki. Walisema kuwa walikuwa na hofu ya watoto wao wanaoambukizwa magonjwa ya Afrika. Waislamu ambao waliendesha shule waliwahimiza wazazi wakisema, “Watoto wote ni sawa kwa sisi. Katika miaka mingi ya kazi hapa Cagliari, hatujawahi kutuma mtu yeyote mbali. Hadithi hii imetuumiza. Tuna wasiwasi juu yake, kama ubaguzi wa rangi ni kama virusi vinavyoambukiza na tutafanya kila kitu ili kuhakikisha wanafunzi hawajaambukizwa. “ Hofu ili wafukuza wazazi kujaribu na kuwatenganisha watoto wawili kutoka kwenye mfumo wa shule, wakati ubinadamu wa wanawake, maadili, heshima zao kwa haki za binadamu - na, labda, sheria za shule - zivasababisha kupinga matakwa ya wazazi na ni pamoja na watoto wakimbizi.

Ubaguzi na kutolewa huingizwa katika kila ngazi ya mfumo na kuimarisha. Ili kunukuu Pescosolido et al. (2008): “Unyanyapaa hutolewa katika mifumo ambayo inahusiana na tofauti na inayoendeshwa kutoka kwa mtu hadi kiwango cha juu. Kanuni zinaunganishwa katika kila kiini cha jamii na ikiwa unatoka kwa kawaida hiyo, hata kama tu kwa ushirika, huenda ukapata ubaguzi na ubaguzi. “

‘ ***Ubaguzi na kutolewa huingizwa katika kila ngazi ya mfumo na kuimarisha.***

Ugawanishaji wa basi nchini Marekani katika miaka ya 1950 ilikuwa aina ya utaratibu wa ubaguzi. Watu wote - nyeusi na nyeupe-wamekubali ubaguzi huu ambao, kama vile Pescosolido inavyoelezea, walikimbia kutoka kwa mtu binafsi kupitia mfumo mzima. Hii imebadilika mara moja tu watu walipigana dhidi yake (au tuseme, walibakia wameketi!). Viwanja vya Rosa, kwenye 1st Desemba 1955, alikataa kutoa kiti chake kwa abiria mweupe wakati dereva alimwambia afanye hivyo. Rosa alikuwa amekaa sehemu ya katikati ya basi, ambapo wapandaji mweusi waliruhusiwa kukaa, lakini abiria mweupe alisalia bila moja, kwani sehemu ya nyeupe-pekee iliyo mbele ya basi ilikuwa imejaa. Katika siku za nyuma, abiria mweusi walijitolea tu wakati wa kuambiwa kufanya hivyo. Hatua ya upinzani ya Rosa kwa kukataa kuhamia ikawa ishara kuu katika Shirika la Haki za Kiraia dhidi ya ubaguzi wa rangi.

Mabadiliko hutokea wakati wale walioachwa wanakataa kubaki kikamilifu. Shamsin, mfanyakazi wa maendeleo kutoka Bangladesh, alitambua kufanya kazi na Sabrina na mwanawe Imran. Imran alizaliwa akiwa na ulemavu wa kimwili ambayo ingekuwa kuweka moja kwa moja maendeleo yake “katika kiti cha nyuma.” Lakini Shamsin hakukubali jambo hili na akaanza kuanza harakati ya kutoa huduma bora kwa watoto wenye ulemavu. Harakati ililenga hatua katika familia na viwango vya taasisi.

## Mapinduzi ya kuingizwa huanza nyumbani

*“Mtazamo wa kweli wa mabadiliko ya mapinduzi sio tu hali za ukandamizaji ambazo tunatafuta kutoroka, lakini kipande cha mfanyakazi ambacho kinapandwa sana ndani ya kila mmoja wetu, na ambayo inajua mbinu za wapinzani tu, mahusiano ya wapinzani.”*

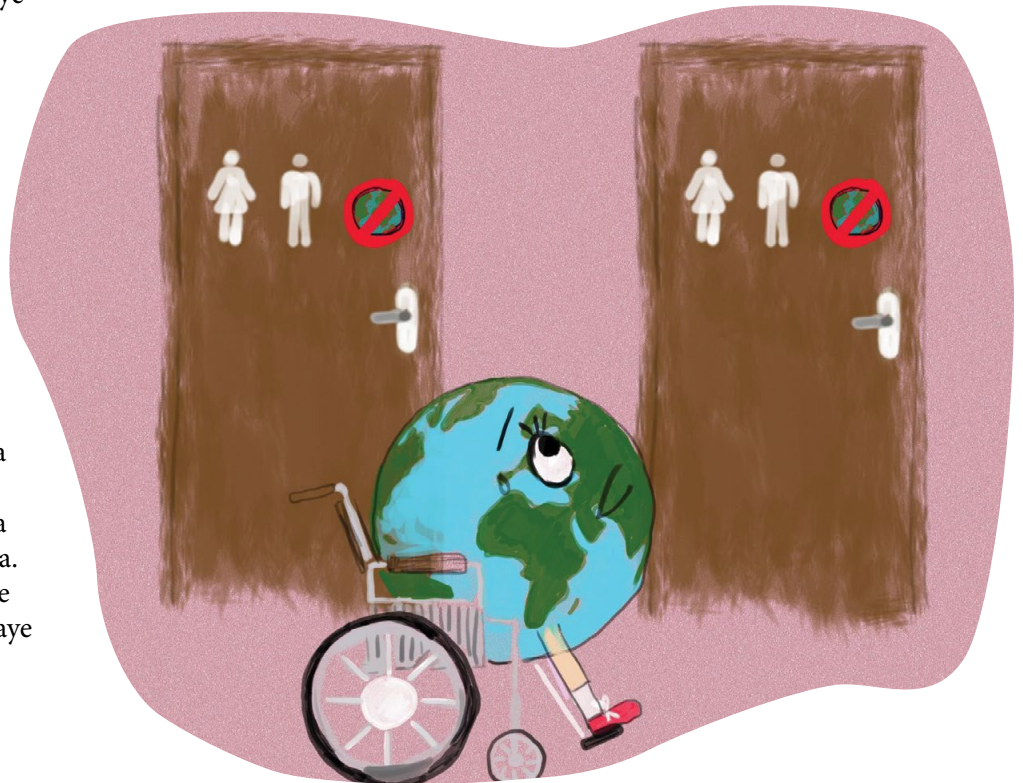
– Audre Lorde

Nilipokutana na Sabrina kwanza, alikuwa na kuangalia kwa masikini asiye na msaada. Mumewe na mkwe wake walimwomba aondoke nyumbani kwake, akamchukua mtoto “wazimu” naye. Imran, alikuwa na umri wa miaka mitano na hakuweza kusimama. Macho yake ililenga kwa njia tofauti na mate ikitembea kutoka kinywa chake. Lakini Sabrina alimpenda mwanawe. “Sina mwana mmoja lakini ni kijana mdogo duniani. Sasa ninahitaji kuomba, “alisema. “Hata baba yake mwenyewe hawatakubali, ni nini baadaye ila kuliko kuomba?”

Nilipendekeza amchukue kumwona daktari. Alijibu, “Sina fedha. Sio matumizi, kamwe haitakuwa ya kawaida. “ Nilimwambia ningeweza kumpeleka kwenye Kituo cha Ukarabati wa Waliopooza (CRP) ambapo Imran angeweza kutibiwa kwa bure. Yeye shrugged, akisema, “Sawa, mimi hakuna mahali pengine kwenda.”

Baada ya kugunduliwa na Kupooza kwa ubongo, Imran alianza kupata physiotherapy na psychotherapy. Ndani ya mwaka, anaweza kutembea na kukimbia. Maono yake yanalenga na hawezi tena kupoteza wakati wote. Zaidi ya yote, mama yake anajua kwamba ana uwezo. Ana matumaini kwa ajili yake mwenyewe na Imran. Yeye anafikiria kumpeleka shuleni na kupata kazi mwenyewe.

Baba ya Imran alikuwa amezuia mkwe kwa kumzaa mtoto aliyetambua kuwa “wazimu.” Sasa ameanza kuchukua nia ya Imran. Alikwenda kuzungumza na physiotherapist katika CRP. Yeye anatambua uwezo wa kujitokeza wa Imran na anataka kuwa sehemu ya baadaye yake.



## Taasisi zinazobadilika

*“Shirika la kijamii linalofanya tu watu ni tu uasi. Mwendo unaobadilisha watu na taasisi ni mapinduzi.”*

– Martin Luther King Jr.

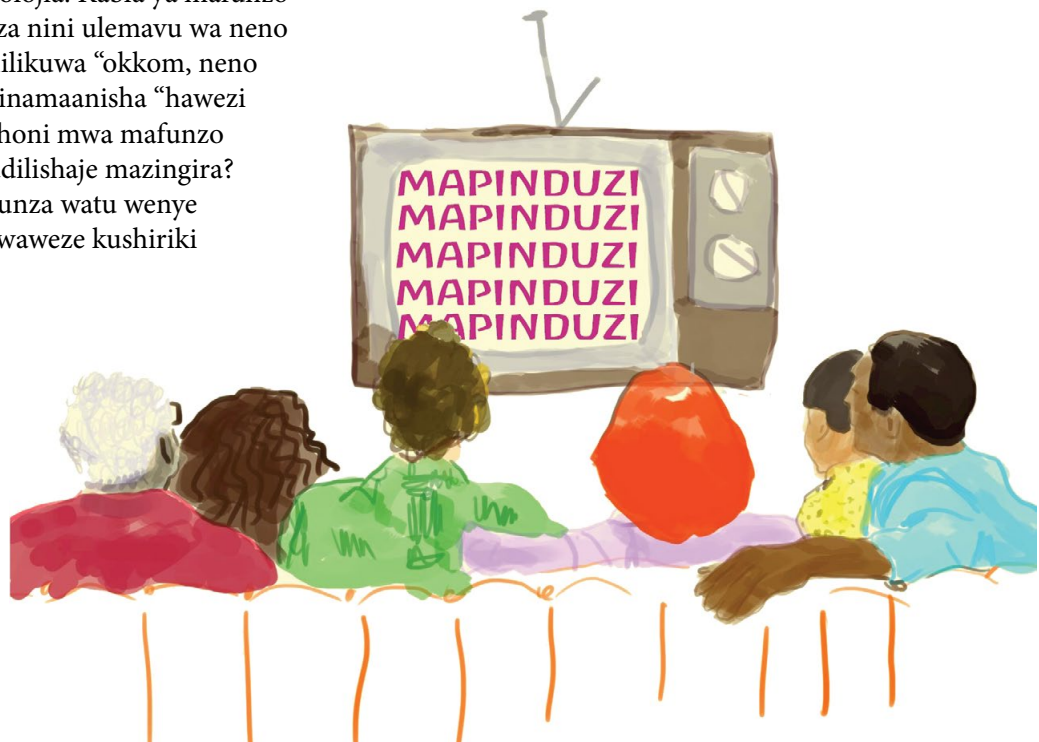
Ili kupata shule ambazo zimeandaliwa kujiandikisha Imran na zilifaa kwa mahitaji yake, tumefikia Mashirika ya watu wenye ulemavu (DPOs). Mkurugenzi wa DPO moja hiyo aliona, “Lakini hana ulemavu wa kisaikolojia.” Aliondoa nakala ya sheria na kuiisoma kwa sauti kubwa, “ulemavu wa kisaikolojia ni schizophrenia, unyogovu na matatizo ya bipolar.” Shirika lake, ambalo linapatikana ili kuwawezesha watu wenye ulemavu, lilikuwa likiondoa kijana aliye na uharibifu wa kimwili! Hii ndio tulipogundua kuwa mabadiliko ya taasisi yalihatijika katika bodi hiyo.

Wenzangu na mimi tulitaka kukuza ufafanuzi wa kijamii wa ulemavu. Wakati jamii inashindwa kuhudumia watu ambao wana hali fulani, ni ya jamii ambayo imezimwa. Tulihitaji kuanza mapinduzi ambayo ingeweza kuhoji ufafanuzi wa matibabu wa ulemavu na kukuza ufafanuzi wa kijamii ambao ulikuwa ni pamoja na “hali” zote. Ili kuleta mabadiliko ya taasisi ya kudumu, mabadiliko ya tabia yalikuwa ya lazima.

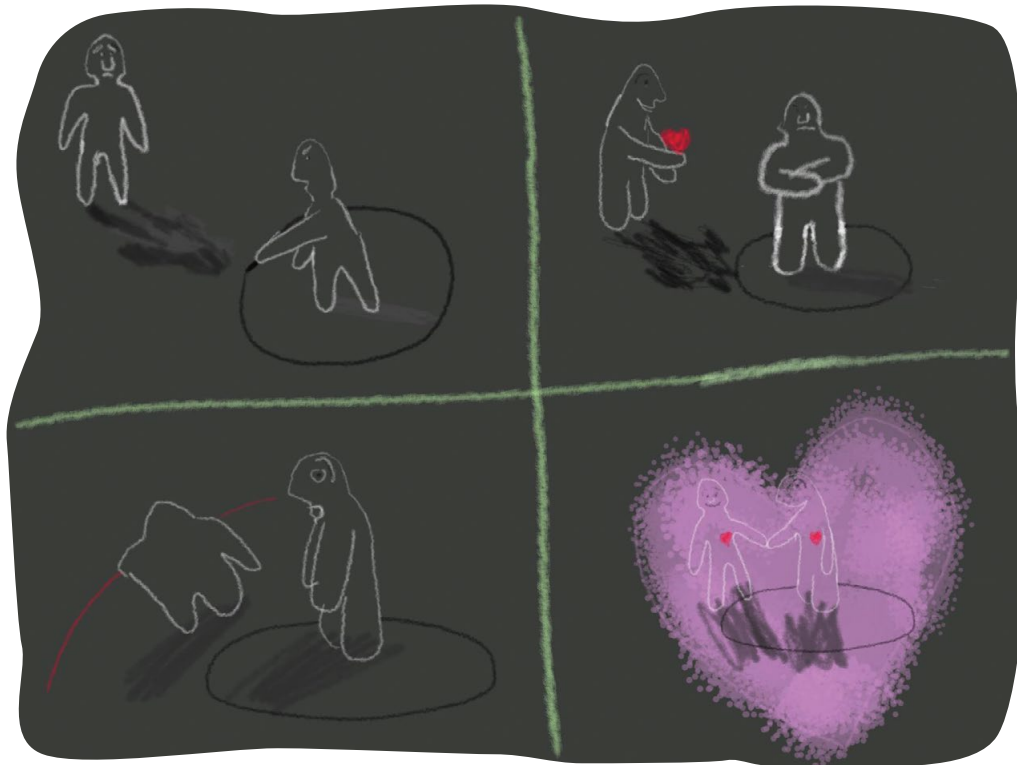
Tulikusanya kikundi cha wajitolea wa vijana na kuwapa mafunzo katika ujuzi wa ushauri na nguvu, pamoja na mfumo wa kisheria uliopo juu ya ulemavu wa kisaikolojia. Kabla ya mafunzo kuanza, tukawauliza nini ulemavu wa neno ulimaanisha. Jibu lilikuwa “okkom, neno la Bangla ambalo linamaanisha “hawezi kushindwa.” Mwishoni mwa mafunzo waliuliza, “Tunabadilishaje mazingira? Tunawezaje kuwatunza watu wenye uwezo wa (dis) ili waweze kushiriki kikamilifu?”

Wajitolea wa vijana walitumwa kwa vyuo vikuu vinne vya juu nchini Bangladesh. Waliwasilisha ulemavu kama sifa ya jamii na sio ya mtu binafsi. Wao walielezea kwamba kuzingatia ulemavu wa kisaikolojia, kinyume na “magonjwa ya akili,” hukubali mashaka, mtazamo, na vikwazo vinavyotokana na watu walio na matatizo ya afya ya akili, ulemavu wa kujifunza na maendeleo, au hali ya afya kama vile kifafa na kupooza kwa ubongo. Wajitolea waliwafundisha wanafunzi na walimu wa kazi za kijamii, afya ya umma, na masomo ya maendeleo. Hii ilikuwa mwanzo wa kuunda kiongozi wa wafanyakazi wa kijamii na ufahamu kwamba jamii ambayo inashindwa kuhudumia watu wenye hali fulani za afya ni kweli ulemavu. Kwa harakati hii tunatembea kuelekea mabadiliko ya taasisi na kuingizwa.

**“tukawauliza nini ulemavu wa neno ulimaanisha. Jibu lilikuwa “okkom”, neno la Bangla ambalo linamaanisha “hawezi kushindwa.”**







## Inakuja mduara kamili kwa jumuiya

*Alichota mzunguko ambao ulifungwa nami nje -*

*Kiburi, waasi, kitu cha kupuuza.*

*Lakini Upendo na mimi tulikuwa na wingi wa kushinda:*

*Tulitengeneza mzunguko ambao ulimchukua!*

– Edwin Markham

Kituo cha Ukarabati wa Waliofarikiwa, ambako Imran alichukuliwa kwa ajili ya uchunguzi, ni shirika linalotokana na jamii na viungo kwa jamii iliyozunguka. Ziko nje kidogo ya Dhaka, ni mahali pa kutoa ustawi. Ni ambience ni tofauti na taasisi nyingine yoyote ya afya. Wakati unapoingia huenda ukaaburiwa na Prodip, kijana mwenye ugonjwa

wa ubongo. Kujenga huketi kwenye gurudumu na huwasiliana kupitia iPad. Imran na mama yake walikaa katika CRP kwa wiki mbili. Si tu Imran alipata matibabu, Sabrina pia alifundishwa jinsi ya kutoa tiba na kushughulikia hali yake.

Kituo hiki ni cha kwanza huko Bangladesh kuelimisha na kuwafundisha wataalam wa kazi, taaluma tu iliyosajiliwa ili kushughulikia hali zote za kiakili na kijamii. Wataalam wa kazi wanafanya jukumu muhimu katika ushirikiano wa kijamii wa watu walio na hali ya afya ya akili lakini ni taaluma isiyojulikana kikamilifu nchini Bangladesh.

Kuendeleza taasisi za umoja na uwezo wa taasisi utaelimisha jamii yetu. Kujenga jamii ya umoja zaidi inahitaji kuanza katika shule zetu. Kwa kuboresha mfumo wetu wa shule, kuifanya kidogo juu ya madarasa na zaidi kuhusu kujifunza, tunaweza kubadilisha mfumo wetu usio salama, ushindani, wa elimu kutoka kwa moja ambayo hufundisha kutengwa kwa moja ambayo inahakikisha kuingizwa katika nyumba zetu, taasisi na jamii.



**‘ Mabadiliko endelezi yanahitaji utendaji kazi na kubadili mwenendo katika tabia za jamii.**

## Kuuliza maswali

Hadithi ya Shamsin kuhusu Imran na Sabrina hugusa dhiki - ubaguzi wetu. Hizi ni za nguvu lakini mara nyingi hufichwa kwa sababu zinaonekana kuwa “kawaida”. Mazoea ya kusubiri katika jamii yetu yanaingizwa katika kanuni kama familia, darasa, dini na itikadi, taasisi zetu, sheria, mifumo, maisha ya kila siku. Kutafuta njia za kuleta haya juu na kuacha ubaguzi, wakati pia kuelewa umuhimu wa kuingizwa, ni muhimu kwa kuendeleza vijana na wanawake ambao siku moja kuwa watunza wa maadili ya pamoja.

Ni wakati tu jamii inavyoweza kuona *uwezo* ya watu *badala ya ulemavu wao*, Je! inaweza kukua kweli. Wazazi wa Imran walikuwa “walemavu” kwa sababu hawakuangalia zaidi ya ulemavu wa mtoto wao. Tunapenda kuepuka wakati hatuna ufahamu wa aina mbalimbali za hali ya kibinadamu, sifa na utambulisho kwa sababu hazifanani na mawazo yetu yaliyopo. Ili changamoto hii inahitaji kupingana na itikadi ya sasa.

Kama wanadamu, tunakabiliwa na changamoto, tunapigana au kuchukua ndege. Tunaweza kupigana watu wenye ulemavu, kuwaita mzigo au kujenga vikwazo vinavyowazuia. Tunaweza kukimbia kwa kuwatenga kutoka kwenye kazi ya kawaida, elimu, burudani na siasa. Lakini hatuna haja ya kufanya ama.

Kazi yetu halisi ni kuhoji kanuni zilizopo na kuvunja mzunguko wa sasa wa kutengwa. Tunahitaji changamoto msingi wa mfumo ambao una lengo la kusaidia tu wenye uwezo na wenye uwezo. Tunahitaji kuzingatia kuwawezesha watu wenye ulemavu na ulemavu. Hii inahitaji mabadiliko ya tabia na miundo.

Haitoshi kuharibu miundo iliyopo. Tunahitaji kuchambua na kubadili sehemu hizo za jamii ambazo huwatenga watu. Ili kufikia hili, tunapaswa kukabiliana na mfanyakazi ndani yetu. Badala ya kushambulia waajiri na shule kwa kutokuwa na umoja, tunahitaji kuwasaidia kuwa sawa kwa wote.

Baada ya kusoma kwa sura hii katika sura, nataka wewe urejee kwenye picha ulizoziunda mwanzoni mwa sura hii, yule na mifumo inayowashawishi wote kwa uzuri na mbaya. Je! Kuna nafasi za kusimama, kama vile Rosa Parks alivyofanya? Je, unaweza kufanya nini ili kuanza mapinduzi ya kuingizwa, kama Shamsin anavyofanya, kwa kusaidia mabadiliko ya kutengwa na mazoea na imani?

Hebu sasa tuzingatia Biraj, ambaye pia anajitahidi kuunda mabadiliko ya umoja.

## Inatafuta njia katika mnara wa nguvu

Biraj inafanya kazi katika maendeleo ya kimataifa na inajenga podcast mara mbili. Hapa anaelezea hatua zake za kushawishi mchakato wa mchango wa Uhindi katika maendeleo ya Malengo ya Maendeleo Endelevu. Hadithi yake inaonyesha ugomvi mkali na wa kujifurahisha ambao unahitajika kupinga kusitishwa.

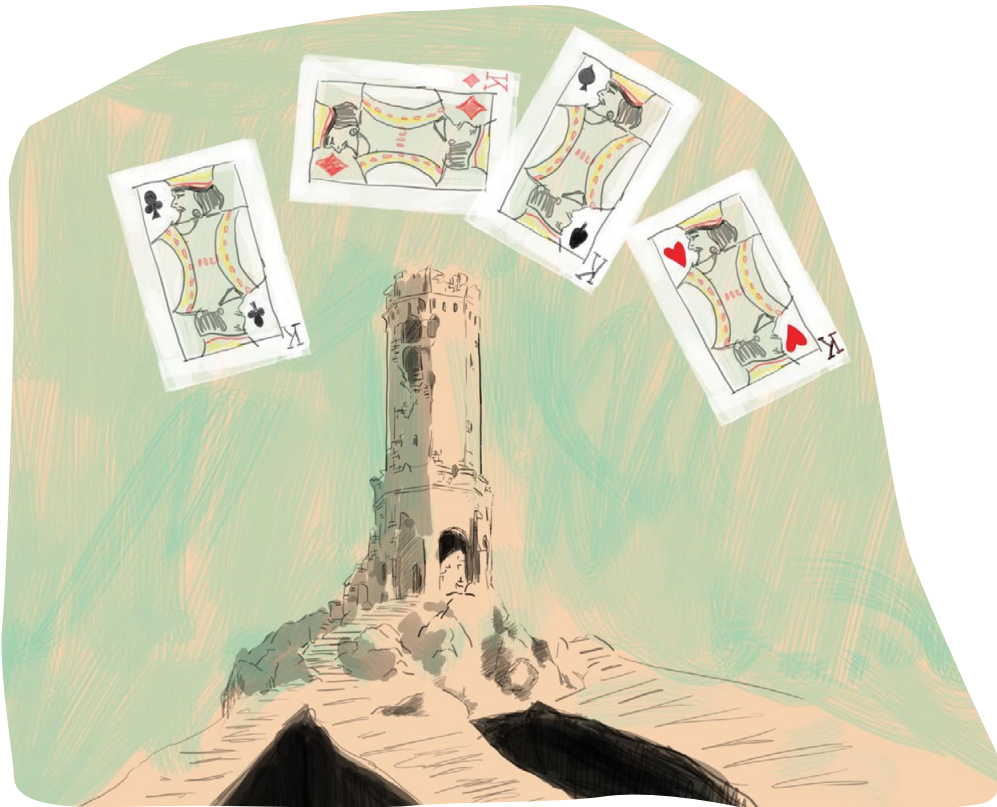
**Je! Kuna nafasi za kusimama, kama vile Rosa Parks alivyofanya?**

## Kuuliza swali la ujasiri

“Kwa hiyo, Dr Nanda, umealikwa kwa mashauriano ya viashiria?” Nimeuliza. Swali lilikuwa la ghafla na juu ya hewa kwenye podcast yangu ya kawaida “Summits Global: wapi tunaenda?”. Dk. AR Nanda, mtunga sera, alikuwa mwanasayansi juu ya sehemu ya data na maendeleo endelevu. Serikali ya Uhindi ilianza mchakato wa kuweka vigezo vya Malengo ya Maendeleo Endelevu. Viashiria hivi ni metrics ambazo zinapatikana kwa pamoja, hatima yetu ya kawaida itafuatiwa kwa miaka 15 ijayo.

Swali lilikutana na pause ya muda mrefu. Ninaamini katika nguvu za mazungumzo yasiyo ya kawaida lakini ungependa kuepuka. Hata hivyo nilikuwa nimesababisha majadiliano mabaya juu ya hewa! Katika matangazo ya redio, silences inaweza kuwa awkward. Dk. Nanda alisisitiza, “Hapana sijaalikwa. Lakini mimi ni sehemu ya mashauriano ya kiraia.”

Dk Nanda ilikuwa uchaguzi wa kawaida kwa mashauriano. Kwa hivyo, kama hakuwa amelikwa, ilikuwa hii ajali, au ilikuwa ni uasi wa makusudi? Mwanaharakati ndani yangu ambaye alikuwa na nia ya mchakato wa kuendeleza Malengo ya Maendeleo Endelevu, alichukua. Swali moja la awamu lilipelekea mwingine. Niliuliza kila mtu kwenye jopo mwandishi wa habari, mwanaharakati wa uwazi, na mwanauchumi wa afya inayoongoza - swali lile Jibu lilikuwa ni “Hapana”!



Mmoja wao alinukuu Einstein, “Sio kila kitu ambacho kinahesabu kinaweza kuhesabiwa, na sio kila kitu ambacho kinaweza kuhesabu hesabu.” Aliongeza, “ni aina gani ya kipimo cha dhiki za wakulima, ukatili wa polisi, ukosefu wa usalama wa wanawake, tutafuatilia na kundi la wachumi wa minara ya pembe za ndovu kuweka ajenda?” Nilifanya rufaa ya umma kwa mtu anayeongoza mazoezi ya viashiria nchini India. “Sachin”, nikasema, “unapaswa kuja kwenye show yangu. Nadhani wewe ni rafiki. Ikiwa haujafikia mpaka sasa, tafadhali tafadhali fanya hivyo mara moja. Panellists yangu ya sasa ni majina bora zaidi ambayo utapata kwenye data na viashiria, watu ambao daima wanaunda maana mpya kutokana na namba na vyanzo vipya kutuambia asili ya ukweli. Zoezi hilo litapungua ikiwa huwatenga. Kwa kweli, ni pamoja na waandishi wa habari wa data, wanaharakati na watendaji wa maendeleo na kuangalia uchawi!” Nilifunga sehemu hiyo kwa maneno, “Angalia kuwa viashiria vinasema na hali zetu za maisha.”

## Kufanya zaidi ya matarajio

Baada ya kusema kwaheri kwa wageni wangu wa studio, nilitwa nyumbani basi basi tumbo langu limefungwa kwa ncha. Ghafla ukubwa wa kile nilichokifanya ulinitazama. Nilifanya rufaa ya umma juu ya hewa Sachin Chaturvedi, Mkurugenzi Mkuu wa tank ya Wizara ya Mambo ya Nje.. Nilikuwa nikifikiria nini? Nilikuwa na hakika Sachin hakutaka kuifanya. Waandishi wa habari walioimarishwa hawana tabia hii. Nilikuwa nani kufanya hivyo?

## Kuamua

Licha ya mshtuko wangu, niliandika barua pepe kwa Sachin na kiungo kwa show na mawasiliano ya panellists kama angependa kuwaingiza katika zoezi la viashiria. Serikali ya kitaifa ilikuwa na miezi mitatu ili kukamilisha viashiria na kuwatuma kwa Umoja wa Mataifa ambapo watawekwa kura. Tangu wakati huo, njia ya maendeleo yetu ni kupimwa ingetiwa muhuri kwa miaka 15 ijayo. Tulihitaji kushawishi zoezi hili ili kuhakikisha inaonyesha ukweli wetu.

*“Nilifanya rufaa ya umma juu ya hewa Mkurugenzi Mkuu wa tank ya Wizara ya Mambo ya Nje.”*



Pia niliandika kwa NITI Ayog, Tume ya Kupanga, ambayo imesababisha juhudi rasmi nchini India. Nilituma kiungo kwenye show na ombi la mkutano. Kulikuwa na noresponse. Hii haikuwa ya kushangaza, NITI Ayog inaongozwa na wachumi, ambao wengi wao walidhani jamii za kiraia, wanaharakati na waandishi wa habari walikuwa kundi linalokasirika na lisilo na maana. Niliona mlango huu haukufungua wakati wowote hivi karibuni. Lakini nini kuhusu mlango mwingine? Zaidi ya wiki ilikuwa imepita na Sachin alikuwa kimya. Wiki moja ikawa mbili ya uharakati wangu uliwapa njia ya kukata tamaa. Nilikuwa nikianza kusikitisha matendo yangu, na hakika hii ilikuwa somo kamili ya kuonyesha mimi mahali pangu. *Chutzpah* (hasira) hakuwa nzuri.



## Simu ya simu iliyoanza mabadiliko

Kisha Sachin akaniita. Nilikuwa na hakika ni kunipa kipande cha akili yake. Badala yake, nilipokea hello ya joto na yenye ufanisi. “Biraj, shukrani kwa kutuma kiungo cha show,” alisema. “Samahani nilinipatia muda wa kurudi kwako. Nilitaka kusikia na kuisoma yote kwanza. Kwa nini hujenga orodha ya watendaji, waandishi wa habari na wanaharakati ambao unajisikia wanapaswa kuwa sehemu ya mazoezi ya viashiria? Tutawafungua kwao na hata zaidi ikiwa wana maoni pia.”

Mlango ulikuwa wazi kabisa! Zaidi ya miezi mitatu ijayo, baadhi ya mashauriano ya pamoja na ya makini yaliondoka. Wizara ya Mambo ya nje ya Mambo ya Nje, kufikiri, RIS, ikawa nyumbani kwa maskini ya India - maskini maskini, darasa la kazi, wakulima, wauguzi, na walimu wa shule ya msingi - pamoja na wanaharakati wanaofanya kazi kati yao). Watu wa kawaida walikuwa na taarifa ya mchakato wa takwimu. Shukrani kwa watu hao, baadhi ya viashiria ambavyo tumeorodheshwa ni:

1. Matukio ya ukatili wa polisi, kama kiashiria cha jinsi taasisi za haki zilivyofanya kazi.
2. Ukombozi wa bima ya kilimo na wakulima, kama kiashiria cha usalama wa chakula na usalama wa wavu wa usalama wa wakulima.

**Mlango ulikuwa wazi kabisa!**

3. Idadi ya siku za kazi iliyopangwa, kama kiashiria cha utoaji wa ulinzi wa kijamii.
4. Idadi ya crèches iliyofadhiliwa na umma na kufikia sawa na watoto walio na mazingira magumu na mama zao, kama kiashiria cha uwezesaji wa wanawake na lishe ya watoto.

Naamini kuwa hakuna hata moja ya viashiria hivi ingekuwa yamekuja ikiwa ingeachwa kwa wachumi na wastaafu pekee. Kwa kufanya rufaa hiyo ya hewa, nilikuwa nimepata ufunguo, lakini ni Sachin Chaturvedi ambaye alifungua mlango. Alianzisha mazoezi ya kitaasisi ambayo yataendelea maisha ya SDGs.

## Viungo kuanza rewiring

Fungua gazeti lolote na utasoma miongoni mwa mifano ya jinsi kundi limeanguka kupitia nyufa kwenye mfumo. Kama tulivyoona katika hadithi ya Fatima, kutengwa ni mzunguko unaoendelea ambao unaweza kuongezeka zaidi tangu kizazi hadi kizazi. Mzunguko huu unahitaji kuvunja. Waandishi wa hadithi za sura hii walitambua kilichokuwa kinatokea na wakatenda kuifanya. Tumewasilisha baadhi ya viungo ili kujenga madirisha ya fursa ya kubadilisha mifumo ngumu.

Mifumo mingi inayounda jamii ina sheria zao, kanuni, kanuni, vitabu na lugha. Wanaunda na kuunda *imani yetu, chuki, mawazo*, na mawazo. ambazo zimefungwa kama bila shaka kuwa kweli. Ikiwa tunachukua hatua ya kujumuisha, tunahitaji kuwa *wazi juu ya jinsi mfumo haujumuishi, ukaa muhimu, na uendeleo kufungua* kuona zaidi ya mtazamo huu na kuelewa kinachoendelea katika ngazi mbalimbali za jamii.

Tunaweza kutumia uzoefu wetu, ujuzi wetu, ubinadamu wetu kutafuta njia za kuendesha mifumo ya mabadiliko na kubadilisha jinsi wanavyofanya kazi.

Ni muhimu kuelewa njia ya kutengwa hupangwa na kuendelezwa katika jamii. Hii ni pamoja na kutambua maadili na mitazamo ambayo huimarisha kutengwa, na itikadi inayoiingiza. Kuelewa haya itakusaidia kutambua wapi kupata nguvu za kutenda na jinsi ya kushughulikia mambo ambayo yanaimarisha kutengwa. Ingawa mifumo ni ngumu, vitendo tunachohitaji kuchukua inaweza kuwa rahisi.

Matumaini, imani, ujasiri na uvumilivu ni muhimu kwa kuwa *kichocheo cha mabadiliko*. Sara, Biraj na Shamsinrecognised usawa wa mifumo ya sasa, kuona athari zao hasi kwa watu binafsi. Hii iliwahamasisha kukabiliana na kutengwa, kutambua waliohusika, na kuomba mabadiliko. Wakati mwingine tendo ndogo - kama kuuliza swali kwenye show ya redio - inaweza kuthibitisha muhimu kwa kuongeza kuingizwa. Mtu mmoja unaweza tengeneza tofauti.

“Ingawa mifumo ni ngumu, vitendo tunachohitaji kuchukua inaweza kuwa rahisi.”



Mabadiliko ya mifumo mara nyingi inahitaji kuwezesha na watu kuchukua hatua *kutoka ndani ya taasisi zisizochapishwa*. Hadithi ya Sara, katika kutaka kwake mtu maalum ndani ya Wizara husika kuchukua jukumu la kesi ya Fatima, inaonyesha jinsi watu hawa si rahisi kupata kila wakati. Lakini kinyume na kile Biraj alichogopa, Sachin Chaturvedi hakuzuiwa na mbinu yake mbaya juu ya hewa. Alikubali mawazo yake na ujumbe wake. Wale wanaofanya kazi kama kichocheo wanahitaji kukumbuka kuwa wamiliki wa nguvu wanaweza kuwa na akili wazi wakati wa kufanya mapendekezo ya mabadiliko, lakini wakati mwingine wanahitaji pembejeo kutoka nje Ni muhimu *kwa kuelewa msimamo wao* kuhusiana na hali ya kutokuwepo, hata wakati kutengwa kunafanyika ndani ya taasisi ambazo zinasimamia. Kuchukua mtazamo huo wazi kunaweza kusababisha fursa za kushangaza, hata kugeuza watu hao kuwa washiriki wa mabadiliko.

Watu mara nyingi hutafuta ujuzi, kama tunaogopa au tusio na kushindwa na tofauti na mabadiliko. Angalia wakati unapofuata mkutano wa siku mbili. Katika siku ya pili, watu wengi watakaa katika kiti sawa walichofanya siku ya kwanza. Hii ndiyo njia yetu ya kuweka mambo imara katika ulimwengu unaobadilika. Kwa sababu mifumo imefanywa na watu, wao hufanya kwa njia sawa sawa na sisi Upinzani wao wa mabadiliko inamaanisha inaweza kuchukua muda mrefu kufikia mabadiliko ya mfumo. Uendele, kama wewe uwezekano wa kuwa katika muda mrefu. Kuwa mkakati katika hatua ambazo unazifanya, kwa vile huwezi kukabiliana na vipengele vyote vya mfumo mara moja. Tambua njia bora ya kushawishi matokeo yanayohitajika, kutambua washirika, na kutumia habari hii kuunda mkakati ambao utawawezesha kuendelea.

Kwa kusikitisha, mara nyingi ni jambo hilo *wale ambao hupata ubaguzi na kutengwa hufanya mambo yale yale wenyewe*. Katika hadithi ya Shamsin, watu wenye ulemavu walifunga Imran kwa sababu hakuwa na ulemavu uliowekwa kwenye kitabu cha kuongoza. Ubaguzi matokeo kutokana na matumizi mabaya ya nguvu. Itakuwa ya kuvutia *kubadili mtazamo wa nguvu kwa kitu chanya zaidi na kuunda ushirikiano badala ya mgawanyiko*.



**“Kwa sababu mifumo imefanywa na watu, wao hufanya kwa njia sawa sawa na sisi”**


*Elimu* inaweza kutumika kuwawezesha watu binafsi, kuimarisha imani yao, na kuwasaidia kuendeleza uelewa wa haki zao na majukumu yao. Inaweza pia kutoa watu kwa sauti yenye nguvu, kuwawezesha kuwashikilia wamiliki wa nguvu akaunti (unaweza kusoma zaidi kuhusu hili katika sura inayofuata ya kitabu hiki). Hii inaweza kuwa muhimu katika kubadilisha mitazamo. Ingawa nchi nyingi zina sheria na masharti ambayo inadharika usawa, utekelezaji wao hawezi kufanikiwa ikiwa maadili na kanuni katika jamii haziendani na sheria. Wakati mwingine kile kinachohitajika ni kushinikiza kuunganisha mitazamo kwa malengo ya sheria, wakati mwingine sheria wenyewe zinahitaji kubadilika.

## Usiwe mwamuzi - tenda!

Ingawa sio rahisi, mabadiliko ya mfumo yanawezekana. Tunahitaji kujifunza kutenda pamoja na kuacha kuwa wamesimama. Habari njema ni kwamba mtu anapofanya, wengine hufuata.

Ni wajibu wetu kufanya kitu kuhusu unyanyapaa, ubaguzi, na kutengwa. Sisi ni sehemu ya mfumo unaoendeleza mambo haya. Hatua ya kwanza ni kuwa muhimu juu ya kile kinachukuliwa kuwa “kawaida” katika jamii yetu. Kisha kuchukua hatua inayofuata kuelekea kubadilisha sheria na kanuni za ubaguzi.

Hivyo. . . kurudi kwenye picha ulizoifanya mwanzoni mwa sura hii. Je, kuna sheria na kanuni zisizo na haki katika mfumo uliogundua? Je! Unaweza uwezekano wa kufanya kitu kuhusu haya? Jaribio. Kwanza kufanya mabadiliko madogo. Hata hivyo mabadiliko madogo, inaweza kuwa na athari kubwa Kumbuka, wakati mwingine yote inachukua ni kidogo *chutzpah*.

 **Habari njema ni kwamba mtu anapofanya, wengine hufuata.**

## Vipande vingi vya kutengwa

Malengo ya Maendeleo ya kudumu yanajenga kujenga zaidi “taasisi za umoja katika ngazi zote.” Wanatambua kwamba taasisi, kanuni za jamii, na sheria zote zinajitenga kwa namna fulani, na kwamba kila mtu na makundi wanahitaji kuingizwa katika jamii ili kushiriki katika hilo.

Kuna sababu kadhaa ambazo watu fulani au vikundi vimeachwa:

- Wao wanakabiliwa na umaskini, ukosefu wa ajira au hasara zinazohusiana
- Wao ni kunyimwa haki zao kamili kama wananchi
- Walikuwa na uhusiano mdogo au hakuna wa kijamii

Dhana kadhaa zinazohusiana husaidia kuelezea uzoefu wa kutengwa:

- **Identity** – Je, mimi au kundi langu tunaweza kutambua na malengo na michakato ya jamii pana?
- **Ubinadamu** – Je, ninaweza kuishi maisha kamili na mazuri?
- **Maadili** – Je, jamii inaniwezesha mimi na kundi langu kutambua haki zetu kama wananchi?
- **Uzoefu wa kibinafsi** – Je, mimi na kundi langu tunaona maisha kama chanya? Je! Tunasikia mkono na sehemu ya jumuiya inayoimarisha ustawi wetu?

Kwa nini watu wengine na makundi hawana majibu mazuri kwa maswali haya? Mandhari tatu zinatembea kupitia kutengwa.

1. Ya kwanza ni kwamba kuachiliwa hutokea katika mazingira ya usambazaji wa rasilimali wa haki. Umaskini sio hali kamili lakini inaweza kueleweka kuhusiana na mapato, utajiri na hali. Nini kinachukuliwa kuwa haki na haki huwa kiwanja cha kutengwa, na hii inatofautiana katika jamii zote.



2. Mandhari ya pili inahusiana na imani katika jamii kuhusu makundi yaliyotengwa. Mtazamo kwamba hali waliyo nayo ni kwa namna fulani ya maamuzi yao wenyewe, tabia zao na tabia zao hazikubaliki, au hawawezi kuhusika kikamilifu katika jamii.
3. Mandhari ya tatu ni uraia. Kuingizwa kunahusisha ushiriki wa wananchi katika masuala ya nchi yao. Makundi ya watu wengi huishi maisha yao kama “wageni halali.” Ulemavu na utambulisho wa kijinsia unaweza kuwa vikwazo vya kuingizwa sio tu kutokana na unyanyapaa wa kijamii (kama ilivyo katika mada ya pili) lakini kwa sababu sheria haina ulinzi wala haki. Mwelekeo mwingine wa uraia ni kwamba si kila mtu ana uwezo wa kuwa raia anayehusika au kutenda juu ya mahitaji na haki zao. Ingawa wanaweza kuwa na haki, mara nyingi watu wasio na uwezo hawawezi kutimiza uwezo wao.

Malengo ya Maendeleo ya kudumisha yanazingatia vyanzo vya kimuundo, maadili na kisheria vya kutengwa. Nini maana hii kwa mazoezi ni:

- Tunahitaji kuangalia mtu binafsi na mfumo, kuchukua hatua ambayo imetokana na kutengwa na kujengwa kutoka chini.
- Tunahitaji kuunda maadili ya kijamii ya pamoja, changamoto maadili hayo ambayo hujumuisha, wakati wa kushirikiana na jamii ili kujenga maadili mapya, yaliyogawanyika.
- Tambua na ushughulikie kushindwa kwa utaratibu na kimuundo.



## Mchezo wa Identity

Hapa ni zoezi la kuwasaidia watu kufikiri juu ya jinsi utambuzi wa utambulisho unaathiri mtu binafsi.

### Rasilimali:

- *Taarifa moja iliyoandaliwa:* hii hutumiwa kufafanua kazi katika zoezi hili. Inapaswa kuwa juu ya kuwa na uwezo wa kufikia kitu ndani ya kikundi fulani, na kuwa maalum iwezekanavyo. Kwa mfano, “Ninaenda popote napenda, sasa, katika jamii hii”.
- *Kadi za kadi au karatasi, ambayo kila huzaa utambulisho maalum,* kwa mfano, uwezekano tofauti wa jinsia, umri, ukabila, hali ya ndoa, utaifa, (dis) uwezo, hali ya kijamii, mwelekeo wa kijinsia, nk (utambulisho unaohusika ndani ya mazingira ya mshiriki).

### Njia:

1. Waeleze washiriki kwamba hawana utambulisho: hakuna jinsia, umri, historia, hali ya kijamii au ndoa, ukabila au taifa: chochote. Wanaanza na slate tupu.
2. Weka ishara mbili kila mwisho wa chumba. Mtu anasema “kukubaliana kabisa,” mwingine anasema “hawakubaliani kabisa.” Mstari unaundwa kati ya pointi hizi mbili.
3. Shiriki taarifa iliyoandaliwa na washiriki. Hakikisha kwamba kila mtu anaelewa kauli na kufanya marekebisho ikiwa ni lazima.
4. Waambie washiriki kuwa, kwa misingi ya kadi ya utambulisho wanayopokea, wanapaswa kuhamia kwenye hatua kwenye mstari ambao unaonyesha kwamba wanakubaliana kabisa au hawakubaliani kabisa na maneno hayo, au wanaweza kusimama wakati wowote katikati, kulingana na jinsi Walikubaliana sana.
5. Kila mtu hupewa utambulisho mmoja. Wao kisha wanahamia wapi wanahisi wanapaswa kusimama kwenye mstari. Kuwakumbusha kwamba wana tu utambulisho huo, hakuna chochote kingine. Washiriki walipopata doa yao, waulize kuhusu utambulisho wao na kwa nini wamesimama wapi. Je! Wengine wanakubaliana na uchaguzi wao?
6. Waulize kuchukua utambulisho wa pili. Wawakumbushe wao wana tu utambulisho huu wawili, tena. Waambie wanaweza sasa hoja zao kwenye mstari ikiwa wanapenda, kulingana na sifa mbili. Ni nani aliyehamia na ambaye hana? Mbona?
7. Endelea kutoa kadi za utambulisho na kutambua mabadiliko katika nafasi ambayo hutokea kila wakati.
8. Baada ya kadi ya utambulisho ya mwisho imetolewa nje, waulize washiriki kufikiri kuhusu utambulisho mmoja ambao wangependa kubadili ili waweze kusonga zaidi kuelekea “kukubaliana kabisa.” Ni utambulisho gani unaotajwa zaidi? Mbona?
9. Kundi kutafakari juu ya zoezi hili: walihisije kuhusu utambulisho wao? Waliona nini? Wanaweza kuondoa nini kutokana na uzoefu wao wa zoezi hili kwa kazi zao na maisha ya kila siku?



## Watoto wenye ulemavu bado ni watoto

Marieke anasema hadithi kutoka Ethiopia

### Kudanganywa na rafiki

Sara ni kijana ambaye anaishi na wazazi wake na dada mdogo huko Addis Ababa. Hers ni familia ya joto na yenye upendo, na Sara ana dhamana imara na baba yake. Kwa sababu ana Down Syndrome, alijitahidi katika mfumo wa kawaida wa shule na ameenda kituo cha mafunzo ya kazi kwa watu wenye uharibifu wa akili. Wazazi wake walikuwa na kusikitisha kwamba hakuweza kukabiliana shuleni lakini kituo cha ufundi kimeleta furaha kwa Sara na kuboresha matarajio yake katika maisha.

Mama wa Sara alikuwa anafahamu kuwa anaendelea kuwa mwanamke mdogo. Mara nyingi walikwenda kanisa pamoja. Alimwambia binti yake kwamba anapaswa

kujikinga na watu wa ajabu ambao wanamkaribia mitaani na sio kuanguka kwa ajili ya mwaliko wao wa kushiriki pipi au kikombe cha kahawa. Wazazi wa Sara wanaishi katika eneo la katikati la jiji. Wana nyumba yao wenyewe lakini hakuna nafasi nyingi kati ya nyumba, hivyo majirani wote wanafahamu vizuri. Kwa kuwa wazazi wake daima wamejumuisha Sara katika maisha ya jamii ambayo anajulikana sana katika jirani.

Siku moja, Sara alikuwa akicheza na rafiki yake wa utoto. Alipendekeza wakiende pamoja kwenye shamba sio mbali sana. Sara alifurahi, kwa kuwa rafiki yake alikuwa ameanza kuonyesha maslahi kidogo kuliko yeye alivyofanya wakati wao walikuwa mdogo. Kwenye shamba, walianza kucheza kama walivyotumia. Rafiki yake alianza kumugusa na polepole kugusa ikawa karibu sana. Sara alimwambia rafiki yake kile alichokifanya. Alijaribu kumshawishi kuwa hii ndio marafiki wanavyofanya wakati wanapokua. Sara alichanganyikiwa. Alipomwomba aacha, alimkimbilia na kumbaka.

Sara alikuja nyumbani akashtuka na kulia. Wazazi wake waliogopa mara moja na alielezea kilichotokea. Wakati Sara alipokuwa amesimama nyumbani baba yake akaenda kumwona Marieke ambaye amefanya kazi na watoto wenye ulemavu nchini Ethiopia tangu 2003. Tukio hili pia lilijadiliwa na majirani na familia ya mvulana. Wote walikasirika. Familia ya mvulana ilihisi kuwa haikuwa sahihi kwenda polisi, lakini majirani wengine walimsaidia baba ya Sara na kumsaidia kutoa ripoti ya ubakaji. Kwa bahati mbaya, wakati polisi iliona kwamba Sara alikuwa na Down Syndrome walipoteza kiwango cha maslahi katika kesi hiyo. Wameshindwa kushauri familia kwa mara moja kutafuta uchunguzi wa matibabu kama ripoti ya daktari itakuwa muhimu kwa mafanikio ya kesi hiyo.



Wakati, baada ya wiki kadhaa, polisi hatimaye aliuliza familia ili kutoa ripoti ya matibabu, mwili wa Sara hakuonyesha tena dalili za ubakaji wake. Kwa kipande hiki muhimu cha ushahidi, kesi ya mahakamani iliondolewa na mhalifu huwekwa huru.

Sara sasa anahesabu kwenye jirani kwa msaada na ulinzi. Majirani waliambia familia ya mvulana huyo kwamba lazima aondokewe na hakuweza kuonekana karibu na Sara tena. Yeye bado anaenda kwenye kituo cha mafunzo ya ufundi na anajaribu kuweka jambo hili ngumu sana na lisilo nyuma yake.

Ilikuwa wazi kwa wazazi wa Sara kwamba watoto wenye ulemavu wanaathiriwa sana na unyanyasaji lakini kidogo hufanyika ili kuwalinda. Hii imeweka mama wa Sara kwenye safari ya kugundua njia za kulinda watoto bora. Hadithi zifuatazo zinatoka kwa safari hiyo. Ili kulinda watoto waliohusika, majina yao yamebadilishwa, kama wana sehemu fulani ambako wanaishi. Hadithi zote zinatoka kwa watoto wenye ulemavu na familia zao.

Kukutana na watoto hawa na familia zao, nimejifunza jinsi ambavyo wanaweza kuwa .. Watoto hawakuzingatiwa kuwa muhimu kwa kulindwa na unyanyasaji na familia zao zinakabiliwa na shida kubwa katika kutafuta haki kwa madhara yaliyofanyika. . Mara nyingi, familia hizo hazikuamini hata kujaribu kufanya hivyo zingefaa. Baadhi ya watoto waliniuliza siwaambie wazazi wao kuhusu unyanyasaji wao, wakiogopa wazazi wao watawachukua nyumbani, na watapoteza fursa yao kwa elimu ambayo inaweza kuwasafirisha mahali pa kazi. Watoto hawa waliona vurugu, ikiwa ni pamoja na ubakaji, kuwa bei waliyokuwa walipaswa kulipa kwa kutaka elimu. Ilikuwa kuvunja moyo kwa kusikia hii.

Uchunguzi wa Kimataifa wa Umoja wa Mataifa wa 2006 juu ya unyanyasaji dhidi ya watoto ulihitimisha kuwa “hakuna unyanyasaji kwa watoto unakubalika, na vurugu zote huzuiwa.” Hii inapaswa kuwa ni pamoja na watoto wenye ulemavu, lakini uzoefu wetu unaonyesha hii kuwa sio kesi. Mashirika ambayo hufanya kazi nzuri sana kwa ajili ya ulinzi wa watoto hawajumuishi watoto wenye ulemavu katika mazoezi yao isipokuwa wanaombwa kufanya hivyo. Watoto hawa wanahitaji ulinzi kutoka kwa vurugu, labda hata zaidi kuliko watoto wengine. Kwa upande mwingine, mashirika maalumu ya ulemavu huhisi wasiwasi na mada ya ulinzi wa watoto kwa sababu hawana ujuzi. Matokeo yake, watoto wenye ulemavu wanaacha ajenda ya ulinzi wa watoto. Hadithi zifuatazo za watoto nchini Ethiopia zinaonyesha kwamba watoto wenye ulemavu wanataka zaidi ni kuonekana na kulindwa kama mtoto mwingine yeyote.

**watoto wenye ulemavu wanaacha ajenda ya ulinzi wa watoto.**



## **Watoto katika shule ya viziwi - hawakutengwa na jamii**

Nilizungumza na watoto kumi viziwi, wenye umri kati ya saba na kumi na wanne, katika shule ndogo ya viziwi. Wengi wa watoto hawakuzaliwa katika mji ambapo shule iko na kuishi na familia iliyopanuliwa au marafiki wa familia. Wanahisi nyumbani shuleni kwa sababu wote wanashiriki lugha ya kawaida, jambo muhimu hasa kwa watoto waliozaliwa viziwi na wasio na mdomo kusoma na / au kuzungumza. Nyumbani au katika familia zao, maisha ni tofauti.

Wanajisikia kutengwa na maisha ya familia. Hakuna mtu anayejitahidi kuwaingiza katika mazungumzo. Wengi wa watoto hufanya kazi nzito baada ya shule kwa sababu jumuiya inaamini kuwa kupoteza kusikia kunawezesha kuimarisha kimwili. Watoto wanalalamika kuwa hawana muda wa kazi zao za nyumbani, kwamba familia zao hazielewi kwamba shule wanayohudhuria inasaidia mafanikio ya kitaaluma ili waweze kujifunza kama watoto wengine. Familia zao zinaonekana kuamini kuwa baadaye ya watoto ni kazi ya kimwili na huzingatia matokeo yao ya shule.

Watoto wanasema yao wanahitaji kuheshimiwa na kuingizwa. Wanataka kutibiwa kama watoto wengine. Ninapowauliza kuhusu kwenda shule, wanaelezea kuwa kuwa miongoni mwa watoto wengine wa viziwi ni muhimu sana kwao.

Shule ni mahali pekee ambapo watu wengine wanawaelewa, wapi wanahisi kuwa na thamani na hutendewa kama watoto wengine wote, na wapi wanaamini kuwa wana wakati ujao. Wanasema kuwa pamoja na familia zao huonekana kama suluhisho salama, lakini ikiwa familia zao

haziziunga mkono, ni vigumu kustawi. Ugumu mmoja watoto wote wanakabiliwa nao ni kwamba nyumbani hawajumuishi katika mazungumzo. Wakati familia inapozungumza pamoja, hakuna mtu anayewasaidia kuelewa nini mazungumzo yanahusu. Vivyo hivyo, hakuna mtu anayewaadhibu au kuwapa mambo ya kufanya, kama ilivyo kwa watoto wengine. Wakati ndugu zao, dada, ndugu au watoto wanaambiwa wanapaswa kufanya kitu, hakuna mtu anayewaangalia. Watoto wote wanataka kuhesabiwa thamani, na kujisikia kuwepo kwao kunafaa.



**Wanaelezea kuwa kuwa miongoni mwa watoto wengine wa viziwi ni muhimu sana kwao**



Nimeona kwamba wakati mtu mwenye ulemavu wa kiakili anakua, watu bado watawafikiri kama watoto. Jambo moja ambalo halibaki kijana milele, ni mwili. Wazazi wengi wanashangaa na hawajajiandaa kupata msichana wao wenye ulemavu wa mwanzo wa kuanza hedhi, nao wanajitahidi kumfundisha jinsi ya kukabiliana nayo. Miradi ya Ukarabati wa Jamii inaweza kusaidia. Kupitia mifumo ya marafiki wa vijana wenye ulemavu wa akili, wasichana hujifunza kuhusu hedhi, ngono, tamaa, na hatari za kufanya ngono ikiwa ni pamoja na magonjwa ya zinaa na mimba zisizohitajika. Uhuru wa watu wenye ulemavu wa kiakili bado ni taboo hususan kuhusiana na jinsia zao na maamuzi kuhusu maisha yao ya ngono na uzazi.

### Abeli ni kama mtoto

Wakati Abel alipelekwa mafunzo ya ufundi, alijifunza jinsi ya kuendesha duka ndogo mbele ya nyumba ya wazazi wake. Alikuwa na kiburi juu ya mafanikio yake na pia familia yake. Alikuwa mchangiaji wa maisha ya familia kama vile ndugu zake. Siku moja, Abeli alimwambia mama yake: “Sasa unahitaji kunipata mke ili nitawaletea wajukuu kama ndugu na dada zangu. Umefundisha kuwa ninaweza kufanya mambo na ninaweza kujitegemea. Hii ndio nataka kufanya kazi ijayo. “ Familia ilicheka na kujisikia wasiwasi. Ingawa walijifunza kupenda Abeli na kuona kuna zaidi ambayo angeweza kufanya, ilikuwa pia inawezekana kwake kuwa na uhusiano na kuinua watoto?

*ilikuwa pia  
inawezekana kwake  
kuwa na uhusiano na  
kuinua watoto?*

## Marieke huonyesha

Nimeona kwamba katika hali nyingi, jamii haitambui watoto wenye ulemavu kama watoto. Hata hivyo wao ni hatari zaidi ya unyanyasaji kuliko watoto ambao hawana ulemavu. Kwa nini hatuwezi kumwona mtoto kwa mtoto yeye au yeye?

Katika nchi nyingi, huduma za kijamii na afya hawana uwezo wa kutambua na kuelewa ulemavu. Hii ina maana kuwa wazazi wengi watajua kidogo kama kitu chochote kuhusu ulemavu mtoto wao anakabiliwa na. Hawana ufahamu wa sababu au nini wanaweza kufanya ili kumsaidia mtoto wao. Bila ufahamu huu, wazazi wanaweza kutokujali mahitaji ya mtoto bila kujua.

Kuwa na uwezo wa kufikia huduma kwa watoto wenye ulemavu pia ni suala. Afya na wataalamu wengine ambao kazi yao ni kukabiliwa na kulinda watoto kutokana na vurugu hawana maana ya ufahamu kamili juu ya ulemavu na haki. Kuna hadithi nyingi za watoto wenye ulemavu ambao wanakataa upatikanaji wa huduma. kwa sababu afya na wataalamu wengine wanahisi kwamba watoto hawa sio sawa na wengine.

Katika baadhi ya matukio, watoto wanaosumbuliwa na maumivu katika kushughulika na huduma hizi ni karibu kama kuharibu kama unyanyasaji waliyokabili. Wakati wataalamu wanakataa kupata haki, wanahisi maumivu yao si muhimu.

Watoto wengine wenye ulemavu wanakua kuwa waaminifu na wenye ujuzi wazima. Lakini wazazi wengi wana wasiwasi juu ya mtoto wao wenye ulemavu, na kuwafanya wasio na kinga na kumwacha mtoto chumba cha kuendeleza ujuzi na ujasiri.

Nilishangaa kujifunza mradi unaofanya kazi na vijana wenye ulemavu wa jinsi ya kuunda urafiki. Vijana katika kundi hili hawana marafiki kwa sababu wamezungukwa na watunza huduma na hawajapata nafasi ya kujenga urafiki. Ni jambo lenye kusikitisha sana kuwa na kuchukua kozi juu ya kitu ambacho ni sehemu ya asili ya maisha kwa watu wengi.

Mimi nilikutana na vijana wenye ujasiri wenye ulemavu nchini Ethiopia. Wakati niliwauliza wapi ujasiri huu ulitoka, walisema ilikuwa ni hasa kutokana na kukutana na wengine wenye ulemavu, ama shuleni au katika ushirika. Kwa wengi, mabadiliko yalikuwa ni kutambua kwamba vurugu waliyopata hayakukubaliki na haipaswi tena kuwafanyia, au kwa mtoto mwingine yeyote.



**Kwa nini hatuwezi kumwona mtoto kwa mtoto yeye au yeye?**



## Ufumbuzi rahisi?

Kuangalia hadithi hizi za wakati mwingine za kutokuwepo kwa watoto na ndoto zisizojazwa, suluhisho linaonekana rahisi kwa Marieke:

*Anza kuangalia watoto wenye ulemavu kama watoto na usizingatia ulemavu wao*

*Wahimize kuendeleza na kupata nguvu zao na udhaifu wao,  
kama watoto wote wanapaswa kufanya wanapokua  
Na zaidi ya yote*

*Angalia kama thamani, anastahili kuwa sehemu ya jamii yetu  
na kulindwa kutokana na madhara kama mtoto mwingine yeyote  
Kwa sababu*

*Hakuna vurugu kwa watoto kukubalika  
na vurugu zote kwa watoto vinaweza kuzuiwa.*

HAKUNA  
KUWAONEA



WATOTO



# KUPONYA WENGU na KUJIFUNZA KURUKA

## Kuboresha uwajibikaji wa kijamii kwa upatikanaji bora wa huduma

*“Sisi ni kama ndege wenye manyoya yaliyochomwa,  
wameanguka katika shamba.”*

– Hadithi ya Praveen



Wanawake wenye ulemavu wanaozaliwa katika hospitali za serikali wanasema jinsi wanavyocheka na kutumiwa vibaya. Vijana wa LGBTI wanasema jinsi wanavyoogopa kuzungumza na madaktari wa kawaida kuhusu magonjwa ya zinaa. Watu katika vijiji vya mbali hulalamika kuhusu ukosefu wa huduma, iwe ni afya, maji, au usafiri. Je, wataalamu wa kuingizwa wanakabiliana na mahitaji makubwa, pamoja na ukosefu wa ufahamu na rasilimali ndogo kwa upande mwingine? Katika sura hii juu ya kuboresha uwajibikaji kwa huduma bora, tunachunguza jinsi watu waliojitokeza na miili ya serikali wanaweza kushiriki katika mahusiano ili kuboresha upatikanaji.

Uwezeshaji inahusu wajibu rasmi na / au usio rasmi wa watu binafsi na mashirika kuelezea kile wanachofanya na kwa nini wanafanya hivyo. Ni mizizi katika wazo kwamba wananchi wametoa “nguvu ya” Serikali yao kutoa huduma (kama vile maji, elimu, afya na usalama) na kulinda haki zao (kama usawa, uhuru wa dini, na heshima kwa utofauti wa kikabila). Uwezeshaji huwezesha wananchi kuhakikisha hii inatokea. Wakati wananchi wanadai uwajibikaji wao huhifadhi “nguvu juu” Serikali yao. Kwa kweli,

serikali zinaelezea kikamilifu kile wanachofanya kwa njia ya uwazi na kuchukua jukumu kwa uchaguzi na vitendo vyao.

Watu mara nyingi wanahisi kuwa wawakilishi wao hawazungumzi kwa niaba yao na hawawashuhudia ahadi zao. Vikundi vingi katika jamii wanahisi kuwa maoni yao hayakuzingatiwa. Vikundi vinavyoathiriwa na vilivyochaguliwa, hususan, mara nyingi hawana maneno katika mfumo wa utawala. Uwajibikaji wa kisiasa unashindwa. Kwa sababu wawakilishi wa serikali mara nyingi huzuiwa kutoka maisha ya kila siku, hawawezi kushikilia utawala, huduma zake na watoa huduma za usalama kwa akaunti kama vile wananchi wangependa.

Katika sura hii, tafiti tatu za msukumo zinaelezea jinsi uwajibikaji bora wa kijamii ulichangia kuboresha utoaji wa huduma kwa makundi yaliyotengwa nchini Ethiopia, Madagascar na India.

Masomo matatu hayahusu maendeleo ya sera mpya. Badala yake, wao ni mifano ya kuboresha uwajibikaji ndani ya mifumo kupitia kuwezesha majadiliano na uelewa wa pamoja. Hii inaweza kuelezea bora kama “uwajibikaji wa jamii.”

Mipango hii inalenga kufikia utawala zaidi na huduma za umma ambazo zinapatikana kwa wote.

Mfano ulio chini unaonyesha uwajibikaji wa jamii. Nakala kwenye ukurasa unaofuata inaelezea mfano.

Kuongeza uwezo wa ndani



Wananchi na mashirika yao



Makundi mengine yenye ushawishi na watu binafsi



← ongezeko la uwezo wa ndani →

AKUONGEZA UWEZO WA KUHIMIZI

UWAJIBIKAJI WA KISIASA

UWAJIBIKAJI WA KIJAMII



Wawakilishi wa Serikali



KUHIMIZA MABADILIKO

Utawala na watoa huduma



← UWAJIBIKAJI WA KIUTAWALA →

## Nadharia: Utawala, uwajibikaji na kuingizwa

Je, wawakilishi wa kisiasa wanalazimika kuhakikisha kwamba mahitaji ya wananchi yanasikilizwa? Katika nchi nyingi wao ni. Lakini pia wanajibika kwa wananchi? Je, wao pia wanashikilia serikali kuwajibika (yaani, uwajibikaji usio na usawa)?

**Uwajibikaji wa jamii** anajitahidi kushinda uhaba katika mfumo wa utawala. Ni aina ya ustadi wa uraia ambao watu wanadai uwajibikaji kutoka kwa serikali yao. Watu wenye nguvu wameandaa kushawishi serikali, kufuatilia huduma zake, na kuizungumza. Kuna njia nyingi ambazo uwajibikaji wa kijamii unaweza kuchangia kuingizwa. Katika sura hii, tunasisitiza maoni mawili ya kinadharia juu ya hili.

**Sera na taratibu za sera zinaweza kubadilishwa kwa kushawishi vipengele vya kushinikiza na kuvutia.**

### **Kuongeza nguvu ndani, nguvu na nguvu**

Njia moja ya kufikia uwajibikaji wa kijamii ni kuongeza “*nguvu ndani*,” “*nguvu na*” Na “*nguvu ya*” Ya makundi yaliyotengwa. Kuimarisha *nguvu ndani* makundi yaliyotengwa yanaweza kuwafanya wawe na ujasiri zaidi wa uwezo wao wa kuchangia jamii. Mfano wa hii umeonekana katika Sura ya 1 ya mwongozo huu. Kuongezeka kwa kujiamini huwapa vikundi hivyo nguvu ya shinikizo kwa mabadiliko, na kushirikiana na makundi sawa. Hii inaongeza yao *nguvu na*. Kwa hiyo ushiriki unawezesha makundi yaliyotengwa ili kuongeza yao *nguvu ya* kushinikiza kwa mabadiliko.

### **Kuongeza kasi ya kushinikiza na kuvuta**

Makundi yaliyotengwa yanaweza kutumia *kushinikiza* sababu za kuwatia shinikizo serikali ili kufikia mahitaji yao. Mabadiliko yanawezekana kama wawakilishi wa serikali kuelewa vizuri mahitaji ya makundi haya na *kuvuta* kwa mabadiliko.

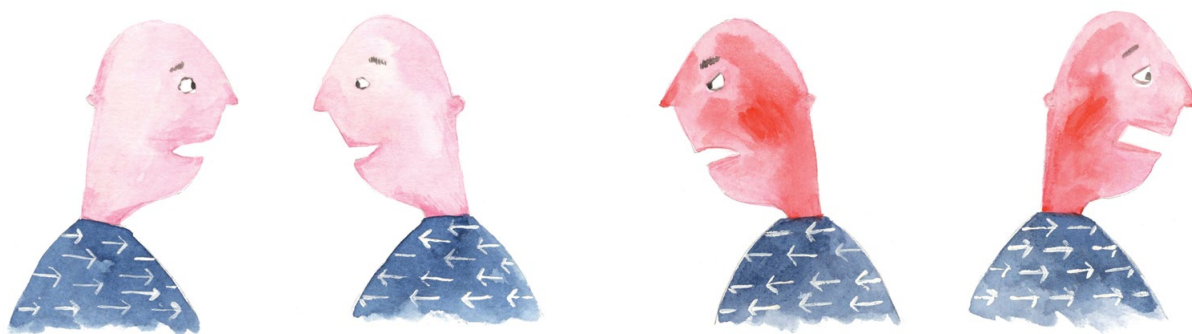
## Kufungua uwezekano wa pamoja wa sera na huduma za serikali

– na Lucia –

*“Mabadiliko ya utaratibu si kuhusu kubadilisha mfumo, ni kuhusu mabadiliko ya ziada katika tabia . . . watu wanapaswa kujua, kujenga urafiki na kuanza kufahamuana kama watu.”*

– Peter Senge, mwandishi wa Adhabu ya Tano

Mnamo Februari 2013 niliikuta mbele ya kikundi cha watu zaidi ya 200 kuzindua mpango wa uwajibikaji wa kijamii. Mishipa imeingia. Kama INGO ya kuanzisha, tulifikiria nini? Tulikuwa tunakusanya zaidi ya mashirika yasiyo ya kiserikali ya Ethiopia na serikali za kikanda na shirikisho. Je, kweli tunafikiria kwamba tunaweza kuboresha uwajibikaji wa kijamii katika wilaya karibu 25%? Hii ilikuwa Ethiopia, na serikali kuu imara na nafasi ya kupungua kwa mashirika ya kiraia.



Kwa bahati nzuri, wavunjaji wa barafu walifanya kazi zao, na hivi karibuni kulikuwa na mazungumzo yenye uhuishaji kwenye meza. Wakati wa mapumziko ya kahawa niliposikia maoni mchanganyiko. NGOs zilifurahia sana majadiliano yao na viongozi, ambao walionekana kuwa na hamu ya kweli katika kazi zao. Lakini pia niliona kushangaa kwa kuenea. “Hii ni Ethiopia, na sababu pekee tuna mpango wa uwajibikaji wa jamii ni kwa sababu ya wafadhili,” niliambiwa. Katika maelezo yangu mafupi ya shukrani mwishoni mwa semina, nikasema, “Tafadhali tumia programu hii kuonyesha nini kinachoweza kutokea ikiwa serikali inashirikiana na mashirika yasiyo ya kiserikali. Ingawa kunaweza kuwa na masuala ya msingi ambayo ungependa kufanya kazi, fikiria kwamba uhusiano wa kufanya kazi na serikali yako unapaswa kuwa mmoja wao. Na tafadhali tambua kwamba huduma za msingi zinaathiri maisha ya mamilioni ya Waislamu masikini na waliopotea. “ Nilipata maoni mabaya kuhusu “kuwa katika kambi ya serikali,” alisema na kufanywa.

Sasa, karibu miaka minne baadaye, ni wazi kuwa programu ya uwajibikaji wa jamii imeimarisha huduma za umma katika maeneo yote ambayo yameendesha, na kwamba hii inathiri maisha ya mamilioni ya watu. Pamoja na hali inayoendelea ya dharura nchini Ethiopia, serikali inafanya kazi na washirika wa maendeleo, wataalam wa uwajibikaji wa jamii na mashirika yasiyo ya kiserikali za ndani ili kuunda mpango wa kuimarisha uwajibikaji wa jamii.

Wakati wa mkutano ulioonyesha mwisho wa programu, niliulizwa kwa nini tulikuwa tunasisitiza kuboresha huduma. Niliambiwa tunapaswa kuomba mabadiliko ya akili katika wananchi wote na watoa huduma. Wow-“mabadiliko ya akili”! Mimi kiburi felts katika mpango huu ulianza. TT imefanikiwa kuboresha maboresho ya huduma lakini pia inawezesha uwezo wa wananchi na serikali, kwa majadiliano mazuri. A “mabadiliko ya akili” kweli!

Jukumu la mashirika yasiyo ya kiserikali katika “kutengeneza pengo” kati ya raia na serikali haipaswi kupuuzwa. Mashirika yasiyo ya kiserikali yalileta ufahamu wa haki za huduma. Wananchi wengi pamoja na wahudumu wa

huduma za serikali hawana lazima kuelewa ni nini rasilimali watu na usaidizi wa watu wana haki ya .. NGOs zilitambua makundi ya hatari, mara nyingi na ofisi ya ustawi wa ndani, kwa kuuliza “nani asiyehudumiwa?” NGOs ziliuliza kuhusu wanawake, vijana, wazee, watu wenye ulemavu, watu wanaoishi na VVU / AID, na kuletwa makundi haya pamoja. NGOs zilihamasisha makundi kushiriki kikamilifu katika mchakato wa uwajibikaji wa jamii, na watoa huduma kutoa kusikiliza uzoefu wa watu.

Kuna hadithi nyingi kuhusu kile kinachoweza kutokea wakati watu “wanafahamu.” Hapa ni mbili tu:

**Jukumu la mashirika yasiyo ya kiserikali katika “kutengeneza pengo” kati ya raia na serikali haipaswi kupuuzwa.**

## **Hadisa, mwanamke aliyetahiriwa**

*Hadisa, alizungumzia uzoefu wake wa kwenda kituo cha afya cha mitaa ili kumtolea mtoto wake kama sera ya serikali imetolewa. Wafanyakazi wa kituo cha afya walikataa kumsaidia, kumwambia lazima aende hospitali. Gari la wagonjwa haipatikani, hivyo Hadisa alitumia pesa zake zote, akisafiri l juu ya barabara ya bomba katikati ya usiku kwenda hospitali. Yeye karibu alipoteza maisha yake na mtoto wake lakini “Shukrani kwa Mwenyezi Mungu, sisi wote tuliokoka tatizo hilo na bado tuna nguvu hata leo.”*





Wakati, katika mazungumzo ya uwajibikaji wa jamii, Hadisa aliambia hadithi yake kwa wafanyakazi wa afya ambao walimtuma, ikawa wazi kwamba wauguzi hawakujua jinsi ya kumsaidia kwa sababu hawakuwa na uzoefu na wanaojifungua wa wanawake “kata”. Wafanyakazi wa afya walihisi kutisha na wakaamua kuchukua hatua. Leo, wanakaribisha wanawake wote. Hivi karibuni, Hadisa alimtoa kijana salama katika kituo hicho. Yeye sasa ni mtetezi mkubwa wa mji wa sera ya serikali ya utoaji kituo cha afya.

**Wakati, katika mazungumzo ya uwajibikaji wa jamii, Hadisa aliambia hadithi yake kwa wafanyakazi wa afya ambao walimtuma**

## **Baba ambaye alitambua kulikuwa na bajeti ya serikali kwa mtoto wake wa ulemavu**

***Kila wilaya ya Ethiopia hupokea fedha kwa ajili ya elimu maalum ya mahitaji. Katika wilaya moja, hata hivyo, bajeti hii ilikuwa daima na isiyohamishwa kwa sababu ofisi ya elimu ilisema hakuna mahitaji.***

Mshirika wa uwajibikaji wa kijamii alianza kuuliza karibu. Waligundua kwamba kwa sababu ulemavu ulikuwa mwiko, watoto wenye mahitaji maalum waliwekwa katika nyumba ya familia .. Baba, ambaye hakuwa na ufahamu kwamba mtoto wake wa ulemavu anaweza kupata elimu karibu, alikuwa akiokoa fedha kumtuma mtoto wake kwenda shule maalum ya mahitaji. Alipojifunza juu ya fedha za mitaa, aliwahakikishia familia zingine na watoto waliojitokeza tofauti kwamba watoto wao wawe na maisha mazuri. Kwa mahitaji ya kuongezeka, wilaya ilifungua mrengo wa mahitaji maalum katika moja ya shule zake. Mabadiliko yalitokea kwa sababu NGOs zilisaidia raia na watumishi wa umma kusikiliza, na kujenga uhusiano. Watumishi wa umma walisema ni kama wanaangalia ndani ya kioo, na si mara zote nzuri. Walihisi kuwa wanaweza na wanapaswa kufanya vizuri zaidi. Viongozi wa jumuiya wanajua kwamba wanaweza kufanya mengi zaidi ili kuhakikisha kila mtu anaweza kutumiwa. Wakati kila mtu anakuja pamoja, wanaweza na kupata ufumbuzi wa ndani.



Bila shaka, hakuna kazi hii isiyokuja. Je! Unapataje serikali ya mitaa kuidhinisha mradi wako wakati wanafikiri ni kinyume na sheria ya NGOs kushiriki katika kazi ya utawala? Haiwezi kutokea bila msaada wa kisiasa wa kiwango cha juu, ambao tuliomba wakati unahitajika. Hiyo ni faida moja ya hali ya kati: wakati kuna kujitolea, ni kusukuma chini ya mfumo. Je, unawezaje kushawishi ofisi ya sekta kwamba mradi wako haukuhusu kulaumiwa? Je, unasemaje kwamba huduma zitasaidia, ingawa mradi wako hauna fedha kwa ajili ya miundombinu au maendeleo ya kijamii? Unawahakikishiaje watu masikini kwamba hakutakuwa na matokeo yoyote wakati wanasema? Unajaribu na kushindwa, na jaribu tena na hatimaye kufikia mafanikio madogo madogo.

## Wapelelezi gani walijifunza kutoka kwenye mpango wa uwajibikaji wa jamii

- Kushindwa kunasababisha kuelewa zaidi. Kama wafanyakazi wa programu, tumejifunza kuunga mkono, na kujenga nafasi kwa NGOs kujifunza kutoka kwa kila mmoja. Sisi daima tulileta serikali ndani ya chumba kama ilivyokuwa mpango wao. Tuliwahimiza kuzungumza juu ya mafanikio yao kwa kutumia jukwaa mbalimbali (mitaa, kitaifa, virtual). Changamoto kubwa zilijadiliwa, lakini tulizingatia mabadiliko madogo kuuliza jinsi watu walichukua hatua mbele? Siku zote kulikuwa na kitu cha kusherehekea njiani. Hata ukarabati wa bomba la maji katika schoolis ishara ya uwajibikaji wa jamii .. Ukarabati unaweza kuonekana kuwa mdogo lakini ni kubwa kwa watoto wote shuleni ambao sasa wanaweza kutumia bomba kwa sababu walizungumza.
- Wakati makundi yaliyotengwa yanatendewa kama sawa, jamii na serikali kuhudumia mahitaji yao. Wakati makundi yaliyotengwa yaliketiki kwenye meza, yaliwasilisha mahitaji ya pekee na yaliyolingana na mahitaji ya jamii.

**Wakati mafanikio madogo yalipojitokeza, tunawaachia wale waliopitia mabadiliko waongee**



- Tuliona pia kuwa hakuwa na manufaa kulaumu serikali kwa kushindwa kutoa makundi yaliyotengwa. Serikali za mitaa zina maslahi mengi ya mashindano na rasilimali ndogo. NGOs zinaweza kusaidia viongozi wa serikali kujifunza maendeleo ya pamoja na kutafakari juu ya kile wanaweza kufikia kwa njia ndogo. Vipaumbele vijadiliwa ili serikali za mitaa ziwe na msikivu zaidi.

Mara ya kwanza, ilikuwa vigumu kufanya njia kuu kwa sababu mtazamo wa makundi ulikuwa umesimamishwa sana. Hata hivyo tumeamini mchakato huo na tukafanya kazi kwa majadiliano ya wazi. Uzoefu unaonyesha kwamba kila mtu anaweza kuishi hadi uwezo wao wa kufanya jambo sahihi. Jukumu kuu la mwezesaji ni kuwezesha makundi ya kijamii kusikilizwa wakati bajeti za serikali zinapangwa .. Kama mashirika yasiyo ya kiserikali, tuliepuka kuongea kwa niaba ya watu walioathirika kwa sababu sauti za sauti na hadithi zina nguvu zaidi.





## Kutumia teknolojia ili kuwawezesha wanakijiji waliopunguzwa kusikilizwe

– na Praveen –

Mnamo Aprili 2013, nilitembea kwa wilaya ya Kalahandi huko Odisha, eneo la mbali la Uhindi, kuzungumza na wanakijiji kuhusu changamoto wanazokabiliana nao. Kijiji cha Godapokri ni mbali na kituo cha msingi cha afya (a Anganwadi). Kuna kaya 150 zilizo karibu na watu 500 katika kijiji. Wengi wanatoka kwa makabila ya kondeni Mchungaji Msaidizi Msaidizi anatakiwa kutembelea kila wiki mbili lakini hii haipatikani. .. Kituo cha afya cha msingi kilikuwa kilomita tatu mbali, huko Urladhani. Mto mkondo kati ya barabara ya kituo cha afya na mafuriko ya kijiji wakati wa mvua, kukata kijiji. Wanawake waliniambia hawakuwa na umeme na hakuna mtandao wa simu za mkononi. Kwa kuwa serikali ni mbali sana, wanakijiji hawakuweza kulalamika kuhusu hali yao kwa mamlaka yoyote.

Mkutano wangu ulikuwa na kundi la wanawake waliosaidiwa na NGO Seba Jagat. Kiongozi wao ni Rajkumari Mjhi, mwanamke mwenye nguvu na shauku ya mabadiliko. Kundi la usaidizi lilichukua kazi kupitia shughuli za kujitegemea na za akiba. Wajumbe walikutana mara moja kwa wiki mbili ili kuokoa kiasi kidogo sana kama R.5 au Rs.10 na kujadili masuala ya kijiji.

Wanawake waliniambia kulikuwa na pampu mbili tu za kijiji, lakini pia hawakufanya kazi. Waliwasilisha maombi ya kukarabati yao katika ofisi. Hii ilikuwa mwaka uliopita, na bado hapakuwa na hatua. Wanawake walikuwa na kwenda kutembea kilomita mbili na nusu kwenye mkondo ili kugeuza maji.

***“Kwa kuwa serikali ni mbali sana, wanakijiji hawakuweza kulalamika kuhusu hali yao kwa mamlaka yoyote.”***



Pushpa Maji, mama wa watoto watatu, alisema kuwa amepoteza huduma ya ujauzito na kwamba hakuwa na ufahamu wa umuhimu wa chanjo. Alisema kuwa amepoteza mtoto wake wa kwanza wakati wa kuzaliwa, uliofanyika nyumbani “Hii ni suala muhimu katika jamii yangu,” alisema kwa machozi ikishuka chini ya uso wake. “Hakuna kazi ya kulipwa kwetu na hatuna mengi ya kufanya. Watoto wetu hawajifunza kama hawawezi kufikia shule zaidi ya ngazi ya msingi. Tunaishi katika giza. Serikali haina kutusikiliza,” Alisema mwanamke mwingine, Rajkumari. “Sisi ni kama ndege wenye manyoya yaliyochochwa, wameanguka katika shamba.”

Wanawake hawakuona chaguzi halisi za kuboresha. “Tunaweza kwenda makao makuu ya block, ambayo ni umbali wa kilomita 20. Chaguo la pili ni kwenda ofisi ya utawala wa wilaya huko Bawanipatna, na ni kilomita 80 kutoka hapa. “ Waliongeza, “Kila wakati tunapokwenda huko, tunatangulia kazi yetu, kazi yetu ya kila siku. Tunamaliza kutumia kiasi kikubwa cha akiba yetu bila malipo yoyote. Ni mchakato wa kuchochea na inahisi kama kupiga vichwa vyetu dhidi ya ukuta. “

Siku iliyofuata tulikutana na mtozaji wa wilaya ya Kalahandi, Mheshimiwa Bijay Ketan Upadhyay, nikamwambia teknolojia ilikuwa kusaidia kusaidia serikali za mitaa kutoa huduma katika wilaya nyingine. Kwa mfano, katika wananchi wa Koraput wanaweza kuomba moja kwa moja na kufuatilia huduma zao za serikali kwa msaada wa jukwaa la msingi la mtandao linaloitwa “Samadhan” (Samadhan ina maana ya azimio). Mwanzoni, hakukuwa na kusita kushirikiana, lakini kama mimi nilivyoshirikisha hadithi za mafanikio na kuelezea hatua kwa hatua, alipata nia zaidi. Baadhi ya mamlaka ni mashaka ya mfumo wa Samadhan kama inakuza uwazi, uwajibikaji na ushiriki wa raia. Mheshimiwa Upadhyay aliuliza shirika langu, VSO India, kuendeleza jukwaa la teknolojia na kufundisha wafanyakazi wa utawala wa wilaya katika matumizi yake, na kuwa tayari kuzitengeneza ndani ya miezi mitatu.



**Tunaishi katika giza. Serikali haina kutusikiliza.**



# Maelezo mafupi ya hatua za mfumo wa Samadhan

## Hatua ya 1

Wananchi husababisha malalamiko kwa kutuma ujumbe wa maandishi rahisi kwa namba ya usaidizi.

## Hatua ya 2

Ujumbe umesajiliwa na namba ya kumbukumbu hupelekwa kwa raia.

## Hatua ya 3

Idara ya mstari husika inahusishwa na malalamiko na hatua inachukuliwa.

## Hatua ya 4

Raia anapokea ujumbe unaoelezea jinsi shida imeshughulikiwa na idara ya mstari.



Miaka mitatu baadaye, nikarudi wilaya ya Kalahandi. Malalamiko zaidi ya 3,000 yalipokelewa kupitia mfumo wa Samadhan na wanawake wengi na watoto wao walifaidika na majibu ..

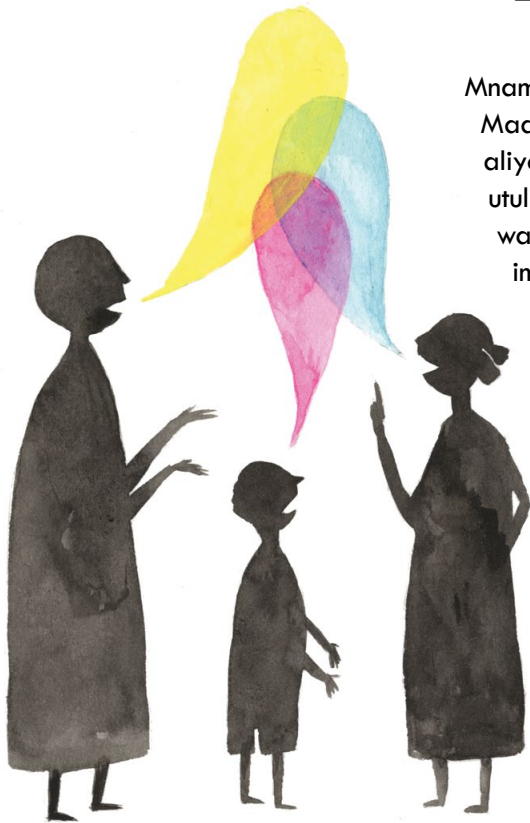
Mmoja alikuwa Seema, mwanamke mwenye umri wa miaka 32 aliyeishi Durladhani, kijiji kilicho na kiwango cha chini cha kusoma na kusoma na upatikanaji mdogo wa huduma. Alisema, “Wakati wa ujauzito wangu, nilikuwa na ufahamu kuhusu vituo mbalimbali vya afya vilivyowekwa na kijiji changu. Nilijiandikisha kwa Anganwadi ya eneo hilo na nikaitembelea mara kwa mara, nikichukua shida ya kusafiri kilomita tatu kwa maumivu kwa Ghodapokhri kwa ukaguzi wote wa kawaida, kama najua kuwa ni muhimu kwangu na mtoto wangu. Wakati wa ujauzito na baada ya kujifungua kwangu nilikuwa na haki ya kupokea MAMATA (msaada wa kifedha wa serikali kwa wanawake wajawazito na wanawake). Lakini sijapokea. Kila siku mbadala niliangalia na Anganwadi lakini walinipeleka nikisema hakuna habari. Nilikuwa nimesikia kuhusu mfumo wa Samadhan kupitia moja ya mikutano niliyohudhuria. Nilitoa kilalamiko juu ya Samadhan mwezi Julai 2014 kupitia SMS. Mnamo Agosti, nilipokea majibu na pia nilipewa ruzuku yangu ya MAMATA. Nilishangaa sana kwamba tatizo langu lilitatuliwa kwa kuwekeza rupie moja kwa ujumbe wa maandishi!” Mfano huu unaoonyesha jinsi kitu “kidogo”, kama kuanzishwa kwa teknolojia rahisi ya simu, kuboresha uwazi na kuhimiza ujibu. Ilifanya tofauti kabisa kwa wanawake wanaoishi vijiji vijijini vya India.



**“ Nilishangaa sana kwamba tatizo langu lilitatuliwa kwa kuwekeza rupie moja kwa ujumbe wa maandishi!”**

# Kutumia redio kama njia ya kujenga majadiliano ya umoja kusini mwa Madagascar

– na Yvonne –



Mnamo mwaka 2010, mapinduzi ya serikali huko Madagascar yalileta mgogoro wa kisiasa. Kwa kiongozi aliyechaguliwa kidemokrasia, nchi ilikuwa katika hali ya utulivu. Wakati mgogoro huo ulipokuwa juu, uharibifu wa watu wa mitaa ulikuwa unaongezeka. Jumuiya ya kimataifa imefunga fedha. Miradi ya maendeleo na huduma za mitaa zinajitahidi kufikia mahitaji ya ndani.

Mgogoro huo uliongeza safu nyingine kwa pengo la mawasiliano kati ya wananchi na watunga maamuzi katika kusini mwa nchi. Tulijiuliza wenyewe jinsi tunavyoweza kutumia vyombo vya habari vya ndani, hasa redio, kama chombo cha kuwashirikisha wananchi katika kuboresha hali hiyo. Tulijiuliza jinsi tunavyoweza kukuza mazungumzo ambayo inaweza kujenga maendeleo zaidi ya uwajibikaji na kuunda mifumo ya uwazi kwa ajili ya huduma za kijamii.

Mapungufu ya mawasiliano yalikuwa ya kawaida katika jamii ya Malagasy. Hii ilikuwa hasa katika mikoa ya kusini ambako umasikini mkubwa, shida za mazingira, ukame, viwango vya chini vya kujifunza, na mifumo ya imani

ya jadi ilitunza hierarchies ya kijamii na kutengwa wengi kutokana na ushiriki wa kiraia, hasa wanawake na vijana. Vyombo vya habari vya kujitegemea kwa uso wa sheria za kuharibu na hatari ya kufungwa kwa waandishi wa habari ilikuwa ikienea. Ujasiri na ubunifu zilihitaajika kuhusisha vyama vyote bila kuhatarisha migogoro ya kijamii na kupigwa kwa vyombo vya habari.

Watu wengi katika wanakijiji tuliofanya kazi walikuwa tayari kujadili matatizo ya jumuiya zao na kujadili masuala waliyokabili. Lakini waliogopawanaadhibiwa kama walijitambulisha kwenye redio. Ili kuhakikisha walihisi kuwa salama kushirikiana na viongozi, tulipatia aina ya kinga kwa kuweka sauti zao bila kujulikana.

Swali kwetu lilikuwa ni jinsi gani, tunahakikishaje kwamba watunga maamuzi wanakubaliana kushiriki katika mpango wa redio na kujibu maswali ya watu lwapo tulikuwa na wasiwasi kwamba maslahi yaliyotolewa na kujitetea inaweza kuzuia jitihada zetu, waamuzi wengi walifahamu faida ya kutumia kati kufikia jamii kama walivyoshiriki katika mipango ya awali na kuamini timu yetu. Wawakilishi kutoka kwa mamlaka za kikanda, wizara, meya za mitaa, watoa huduma, kama vile polisi, wasambazaji wa nishati za mitaa, na mashirika yasiyo ya kiserikali yote yalikuwa kwenye ubao.

***Nilishangaa sana kwamba tatizo langu lilitatuliwa kwa kuwekeza rupie moja kwa ujumbe wa maandishi!***

## Tuna lengo la kuzingatia vikwazo vya kuingizwa kwa kuanzisha vikundi vya kusikiliza kusikiliza (RLGs).

### Vikundi vya kusikiliza vya Radio ni nini?

Vikundi vya kusikiliza vya redio (RLGs) hutoa nafasi salama kwa wasikilizaji kujadili masuala. Kundi linakubaliana juu ya swali na huchagua mwanachama kuandika hii (bila kujulikana) kwa niaba yao. Swali linachukuliwa kwa mamlaka ya serikali husika ambaye anasikia na kurekodi majibu au kujitolea kwa hatua. Swali na jibu ni kisha kuhaririwa kama katika mjadala wa moja kwa moja. Hii hutolewa kwenye kituo cha redio cha ndani.



Tuligundua haraka kuwa watunga maamuzi hawatatoa taarifa zote zinazohitajika katika kikao kimoja. , RLG zilisaaidiwa kuandika tena maswali yao mpaka walipatikana na majibu waliyopokea kutoka kwa waamuzi. Hii ilikuwa “ongezeko la ushiriki.”

Mbali na kujibu maswali ya wananchi, matangazo yalionyesha kuwa ni kukubalika kushiriki katika majadiliano na viongozi na kuwashikilia akaunti. Programu ya simu ya redio ya kila mwezi ilifungua mada kwa mjadala mkubwa wa umma na simu za mkononi za RLGs ziliwasaidia jumuiya zao kushiriki.

Shughuli hizi ziliwapa raia fursa isiyo ya kawaida ya kuamua ajenda na kujenga nafasi za kuingizwa na majadiliano ya umma. Wao maswali yalikuwa yanashughulikiwa moja kwa moja kwenye redio na kutoelewana kulikuwa kutolewa wakati huo.

Wanakijiji waliripoti mabadiliko ya kijamii yasiyotarajiwa kama matokeo, ikiwa ni pamoja na kugawana faida na kifedha kati ya wanawake katika ndoa nyingi, mara nyingi ni chanzo cha migogoro. “Nilichagua kushiriki mshahara wa mume wangu na mke wake wa pili, ingawa sikuhitaji,” alisema mke mmoja. Wazazi waliacha kuwapiga watoto wao na wanakijiji waliripoti kuwa na ujasiri na hisia ya kujiheshimu kwa kuwasaidia wengine.

*maswali yalikuwa yanashughulikiwa moja kwa moja kwenye redio na kutoelewana kulikuwa kutolewa wakati huo.*

Wafanya maamuzi pia walikubali manufaa ya mbinu hii kwa sababu walikubali majukumu yao. Wakati huo huo, mawazo mengi ya watunga sera juu ya wanakijiji yalionekana kuwa yamekosea. Utaratibu huu wa chini unasababisha uelewa wa kuboresha uamuzi wa maisha ya wanakijiji. Hii ilibadilisha njia ambazo wanawasikiliza wananchi ambao, kwa upande wao, walikuwa wanaongea kwa ujasiri zaidi. Uzoefu huu unaonyesha kwamba ushirikisho sio tu jinsi ya kumpa nafasi mtu bila kujali jinsia, umri na maamuzi mengine ya kijamii. Pia ni kuhusu kujenga ujasiri wa kuchukua nafasi iliyopo na kushiriki katika njia za kibusara zaidi. RLGs ni mfano mmojawapo wa jinsi nafasi iliyo salama inaweza kutayarishwa ili watu tofauti waweze kujadili masuala muhimu.

## Maneno ya mwisho ya kufafanua ni kipi kinachoweza kuzingatiwa ili kukamilisha uwajibikaji

Waandishi wa sura hii walianza hadithi zao kwa mchoro ambao wananchi waliotengwa wanakuwa hawasilizwi, na ambapo serikali inakuwa haina mpango wa kuwapatia huduma bora. Mwanzoni mwa programu hizi, wataalamu walikuwa na hofu. Hawakuwa wanafuatilia mipango iliyowekwa vizuri, na ilibidi wafuatilie mchakato huo.

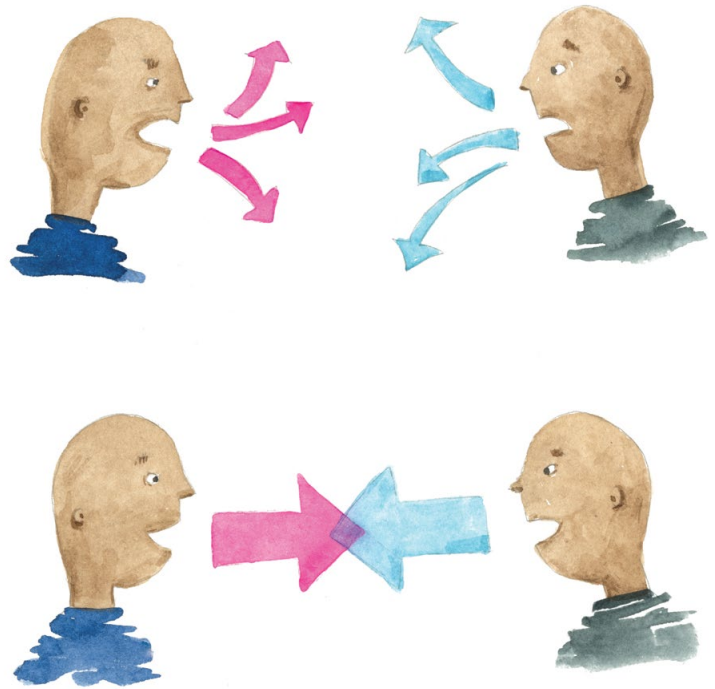
Wataalamu waliwasaidia wawe na mabadilishano ya mawazo, ili waweze kuwa na ufumbuzi, bila kujua kutakuwa na matokeo gani. Utaratibu ulifafanua uwepo wa mawazo mengi, na hii ilileta uelewano ulio bora zaidi. Wataalamu walipata furaha, kwa sababu hatimaye mabadilishano ya mawazo yalisababisha upatikanaji bora wa huduma.

Hadithi hizi zinaonyesha kwamba ukiimarisha uwajibikaji wa kijamii utahitaji utekelezaji makini wa mchakato. Mchakato unaofanyika ni uwezo wa viongozi au wasaidizi kuona nini kinachotokea kwa njia ambazo watu wanawasiliana, jinsi wanavyoona, na mawazo wanayokuwa nayo, na kisha kuchukua hatua za kufanya kazi vizuri.

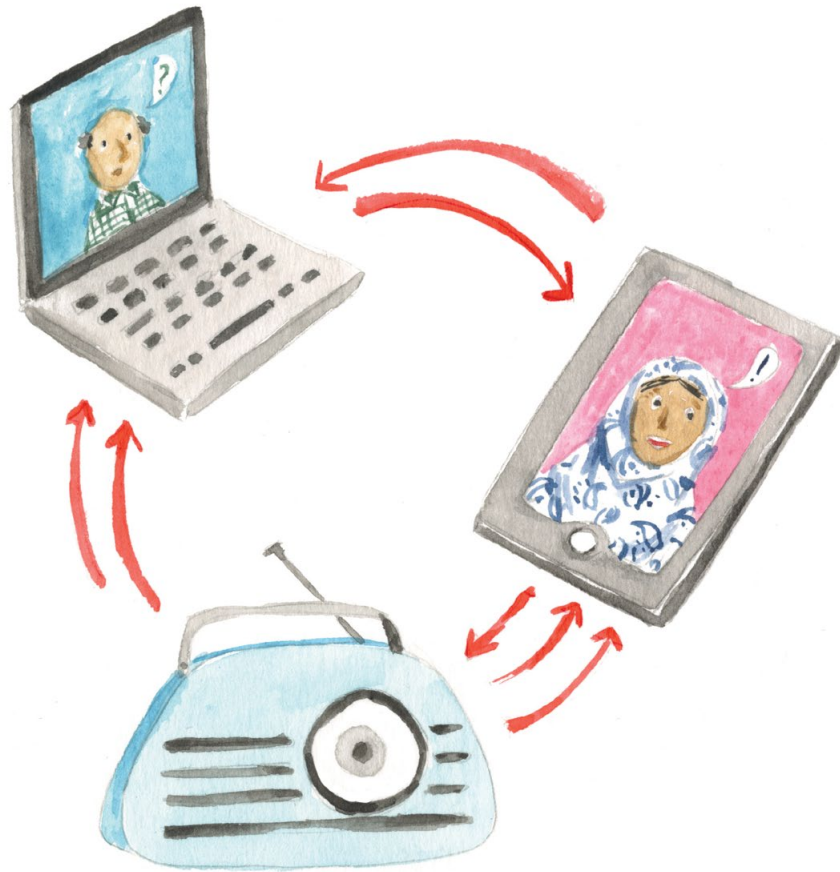
Hii ina mambo yafuatayo:

### 1. Kufanya mchakato ni muhimu ili kuboresha uwajibikaji wa jamii

- Huwezi kulazimisha kuimarisha uwajibikaji wa kijamii. Inahitaji hali ambazo zinawezesha kutokea. Matokeo yanahitajika kutoka katika mchakato lakini yanaweza kuandaliwa mapema. Ni jambo muhimu kusherehekea mabadiliko katika mtazamo, kuwepo na watu wenye mifano ya kufuatia, na nafasi ya kusikiliza mahitaji ya makundi yaliyotengwa.



- Uwepo wa mawasiliano kati ya makundi mbalimbali ya wananchi na watunga sera, inaweza kuondoa vikwazo vinavyotokana na mawazo na kuwezesha fursa mpya.
- Wananchi na wahudumu wa huduma wanahitaji kufahamu sera zilizopo na sheria.
- Hadithi hizi zinaonyesha uwezo wa fursa maalum za kuleta mabadiliko. Haitasaidia kuwaambia serikali jinsi mapungufu yalivyo makubwa katika utoaji wao wa huduma. Wanakuwa na jangamoto nyingi na mara nyingi uwezo wao ni mdogo. Vyama vya kiraia vinaweza kuwasaidia kujifunza malengo ya maendeleo ya pamoja. Kwa kutafakari kwa pamoja juu ya kile kinachoweza kufanyika, malengo yatatimizwa.



## 2. Teknolojia inaweza kusaidia kuboresha uwajibikaji wa kijamii

- Teknolojia inaweza kuwaunganisha wananchi na watoaji huduma husika ili kukidhi mahitaji yao.
- Teknolojia inaweza kupunguza umbali uliopo kati ya wafanya kazi wa serikali na wananchi.
- Teknolojia inajenga nafasi salama ambayo wananchi wanaweza kukutana na kujieleza bila kujulikana.

Hadithi hizi zote zinaonyesha kwamba mtazamo wa watendaji wa maendeleo kwa serikali mara nyingi unahitaji kuchunguzwa. Ikiwa watendaji hawatarajii mafanikio bora kutoka kwa serikali yao, serikali haitaweza kutimiza uwezo wake wa maendeleo ya pamoja.



## Sisi tunajivunia kuwa Laos

Hadithi kutoka Lao

### Hebu tujitambulisha wenyewe

Sisi ni marafiki wanne tunaoishi Vientiane, mji mkuu wa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Watu wa Lao (PDR). Tungependa kusimulia hadithi yetu, kwa kuwa tunataka kushirikiana na makundi yaliyotengwa katika jamii. Tunaweza kujifunza kutoka kwa kila mmoja. Tunataka mtujue sisi ni wa kina nani, ili pia tuweze kukujua.

Tunawakilishi jumuiya ya LGBTQI katika PDR nchini Lao chini ya harakati inayoitwa “Tunajivunia Kuwa Wananchi wa Lao.” Kama utakavyoona katika hadithi hii, tunajivunia kuwa sisi ni nani. Wakati tukiwa pamoja, tunakuwa na furaha na hatuhisi kutengwa. Lakini, nje ya kundi letu, ni vigumu sana kuishi kama tunavyotaka, hasa tunapokuwa katika mazingira ya elimu au kitaaluma.

*Unajua, tunatukanwa kwa maneno mabaya*

### Jinsi tulivyotambua kwamba sisi ni tofauti na wengine

Soupha anasema, “Wakati nilipokuwa na miaka kumi na tatu nilitambua kuwa ninavutiwa sana na wavulana kuliko wasichana na nilijichukia sana. Kwa nini nilikuwa tofauti? Sikuwa na furaha sana kuhusu hilo. Na nilijichukia sana.”

Kai ni mwanamume aliyebadili jinsia kuwa mwanamke. Anatoa kicheko cha kirafiki na anaongea kwa sauti yake nyembamba, kidogo, “Nilipokuwa shule ya msingi nilikuwa na marafiki wa kiume na nilipenda kucheza na vipodozi. Sijawahi kujisikia vibaya kuhusu jinsi nilivyo.”

Ilin anasema, “Nilianza kutambua nilikuwa tofauti nilipokuwa na miaka saba. Watu waliniambia nilikuwa na tabia za kike. Nilitaka kujua zaidi kuhusu wavulana.” Anan akasema, akicheka: “Mimi pia! Wanataka kujua kuhusu wavulana!”

Anan anaelezea kwamba ingawa hakuwa anajisikia vibayakuhusu hali yake, ilikuwa vigumu kuhimili uchokozi aliokuwa anafanyiwa. “Unajua, tunatukanwa kwa maneno mabaya, kwa mfano ‘uke wa plastiki’ au ‘mboo ya chuma’! Nilijihisi kama ni kitu cha kuwafurahisha watu wengine. Matusi yaliyokuwa yakitumiwa na wenzetu yalikuwa magumu kuvumilia. Lakini ilikuwa ni kitu ambacho unazoea. Unyanyasaji wa mara kwa mara pia ulinifanya niwe makini.”



## Jinsi wazazi wetu walivyokuwa wanatuona kama “viumbe kama wanawake”

Soupha anasema, “Baba yangu yeye hakufanya siri ya chuki yake dhidi yangu na jinsi alivyokuwa na aibu kwa sababu yangu. Alinidharau na kulalamika sana. Kwa nini uko kama hivyo? Hii ni dhambi.” Anan anakubali, akisema, “Sisi wote tuliambiwa hivyo, kwamba sisi tuna dhambi. Tunaambiwa, ‘Una bahati sana kuwa mwanamme! Ninyi ni viumbe vyenye bahati sana. Hamwendi mwezini, na wala hamtapata taabu ya kuzaa watoto. Kwa nini unataka kuwa kama mwanamke, kuwa na tabia ya kike?’”

“Pia niliambiwa ni lazima niwe mwanamme, ili niweze hata kuwa kiongozi wa kiume,” alisema llin. “Baba yangu alihisi kuwa nilikuwa nashindana na mababu. Aliwaataja mababu ambao walikuwa maaskari na kuniuliza kwa nini ninawatia aibu. Alisema mimi ni aibu kubwa na ni lazima niwe kama mwanamme.”

Neno ya kawaida nchini Lao PDR la kuwaita mashoga ni “sard ya kertmaana yake ni” maisha yasio na maana. “Pia hutumiwa kwa watu wenye ulemavu. Ni neno ambalo linasema kuwa una kasoro na huenda moyoni. Neno lililotumiwa sana katika siku za nyuma ilikuwa” karteoy, “Ambayo ina maana” msenge.”

Soupha anasikiliza kimya kwa muda, kisha akasema, “Kila wakati, kila mara, baba yangu ananipiga kwa maneno- ‘Usitembe kama msichana, usizungumze kama msichana, usile kama msichana, usinywe kama msichana’.”

## Jinsi tulivyoendelea na maisha yetu

Soupha anasema, “Nilipomaliza shule ya sekondari, nilifanikiwa kupata ufadhili wa kusoma nje ya nchi. Nilikuwa bado kijana, na nilitaka kuondoka. Nilikwenda Malaysia, nchi ya Kiislam. Nilijaribu kujificha. Sikuweza kubadili mawazo ya watu. Watu wengine walinipenda, hasa wanafunzi wa kike. Nilikuwa mchangamfu na furaha nyingi na walinipenda kwa jinsi nilivyo.”

“Nikiwa na miaka 16 nilianza kufanya kazi ya kujitolea na INGO kupambana na VVU na UKIMWI,” Anan alisema. Ndipo nilipoona shida iliyopo. Ilikuwa na bado ni VVU na UKIMWI. Nilihudhuria mikutano mingi na mafunzo mengi sana. Na hii ilikuwa ni njia iliyoimarisha na kuleta mabadiliko makubwa katika maisha yangu nikiwa na miaka 18, nilichaguliwa kuwa mwakilishi wa vijana ili niende kuhudhuria mkutano muhimu, pamoja na Waziri wa Afya wa Lao huko Manila. Niliwakilisha Vijana wa Lao na nilikaa pamoja na jopo na maafisa wengi wa juu. Nilihisi kuwa na wajibu mkubwa, na nilikuwa na matumaini makubwa. Nilihisi nimefanikiwa. Mimi ndio niliyekuwa kijana anayeitwa msenge na sasa hapa nilikuwa katika chumba kimoja na viongozi wakubwa wa serikalini. Watu wengi walikuja kuhudhuria mkutano huo - wataalam wa nje, UNFPA, Umoja wa Wanawake, na wengineo. Sikuweza kusema kitu chochote lakini bado nilijisikia kama mtu muhimu sana. Nilihisi hii itakuwa ndio njia ya kuifanya LGTBQI ikubalike.”

*Mimi ndio niliyekuwa kijana anayeitwa msenge na sasa hapa nilikuwa katika chumba kimoja na viongozi wakubwa wa serikalini.*



Anacheka akikumbuka yaliyopita na anaendelea kusema, “Wazazi wangu waliniita na kuniuliza kwa nini ninaenda kwenye mkutano huko Manila na waziri. Niliwaambia nimekuwa nikifanya kazi hii ya kujitolea kwa miaka michache sasa kuhusu VVU na UKIMWI unaowasumbua wanaume wanaojamiiana na wanaume na makundi ya wanaumme waliobadilisha jinsia. Walikuwa hawajui kuhusu hilo na hawakusema chochote. Nilihisi kuwa walisimka kwa fahari, ingawa hawakuweza kusema hivyo.” Uso wa Anan ulisisimuka na shauku yake ni ya kuvutia.

Kai alihadithia kilichomtokea na bado kinamfanya awe na huzuni, “Unajua, nilipokuwa shule ya sekondari nilitaka niwe nafahamika na kuwapa watu furaha. Nilikuwa napenda sana miwani yangu ya jua. Wakati nilipokuwa naongea nje kwenye uwanja wa michezo, mwalimu wangu aliniita. ‘Una miwani mizuri sana,’ alisema kwa huruma. ‘Je, ninaweza kuyaangalia?’ Nilimpa akachukua na kuyavunja mbele ya watu wote. Alihakikisha kuwa alifanya hivyo kwa makusudi. Watu wengi walikuwa wakiangalia. Alitaka kuhakikisha kuwa nitakuwa na aibu. Nilijaribu kujizuia lakini, unajua, bado inauma kila nikiambuka. Sikuweza kufanya chochote, lakini nilimtukana.”

**“Nilihisi kuwa walisimka kwa fahari, ingawa hawakuweza kusema hivyo.”**

### **Maana ya harakati iitwayo “Sisi Tunajivunia”**

Soupha anasema, “Rafiki yangu Msagaji anayeishi Melbourne alinitambulisha kwa marafiki zake na harakati zake. Niliongozana nao katika maandamano ya kuunga mkono ndoa ya jinsia moja. Kutokana na uzoefu wangu nimejifunza kwamba sihitaji kuuliza mambo nikiwa pekee yangu lakini inaweza kuwa na nguvu zaidi ukiwa na wengine. Nilijifunza mambo mengi nilipokuwa Melbourne kuhusu masuala ya LGBTQI na jinsi ya kuhoji masuala hayo katika jamii. Ninafurahi kwamba sasa mimi ni mwanachama wa harakati nchini Lao PDR. Kwa njia ya harakati hii, ninaweza kutekeleza yale niliyojifunza huko Melbourne.”

“Kumbukumbu ninayoipenda ni kuhusu IDAHO (Siku ya Kimataifa Dhidi ya Ubaguzi wa Mashoga, Waliojibadilisha Jinsia na Wanaopenda Jinsia Mbili) Siku ya Mei, 2016,”

anasema Ilin. “Siku hiyo, niliweka rangi ya mdomo. Nilijisikia nina uhuru wa kufanya ninachotaka. Nilifurahi, nilihisi kuwa ninajipenda. Nilijisikia kuwa sisi ni kikundi maalum. Sio kikundi bora zaidi au kibaya zaidi kuliko kikundi kingine chochote katika jamii, ili ni kikundi fulani. Hatukujiona kama ni waathirika wa VVU na UKIMWI. Tulipewa nafasi ya kujionyesha kama ni watu wenye utambulisho wa kipekee.”





Kai akasema, “nilivaa sketi siku hiyo. Niliohojiwa na mwandishi wa habari na nilionekana kwenye kipindi cha habari. Nilikuwa mwanamke wa kwanza wa aliyobadilisha jinsia kuonekana kwenye televisheni nchini Lao na tulifurahishwa sana na kituko hicho! “ Soupha akamwangaia Anan, akisema, “Nilifurahi sana uliponipeleka kwenye nyumba za ubalozi na kunitambulisha kwa washirika kama mwanachama. Na ulituhimiza tuzungumze Kiingereza. Chama cha Sisi Tunajivunia Laos kinatupa fursa nyingi sana.”

### **Matumaini yetu na Ndoto**

Wote tunashirikisha katika ndoto ya kupata usajili wa kisheria kwa chama chetu Sisi Tunajivunia Laos. Mara hii itakapotokea, Sisi Tunajivunia Laos inaweza kushirikiana rasmi na vyama vingine visivyo vya serikali, INGO, wizara na serikali.

Tuna ndoto nyingi. Mmoja ya ndoto ni kuandaa maadamano ya kwanza ya mashoga nchini Lao, nyingine ni kulindwa na sheria. Tungependa kutambuliwa kama kikundi kinachoweza kuathiriwa na VVU pamoja na UKIMWI, kikundi kinachoweza kuchangia maendeleo ya kitaifa, na kama watu ambao wanatambulika na wanathaminiwa kwa jinsi walivyo.

Tembelea [https://www.youtube.com/watch?v=GGUiy\\_lv3xA](https://www.youtube.com/watch?v=GGUiy_lv3xA) kuona video ya mchezo wa kuigiza kuhusu maisha ya mtu aliyebadilisha jinsia nchini Lao.  
[www.facebook.com/proudtobeuslaos](http://www.facebook.com/proudtobeuslaos)

# Tenda ulichosema

## Kufanya bidii ya kushirikisha mashirika

**Kuwa makini!** Kusoma sura hii inaweza kuwa ni hatua muhimu zaidi utakayochukua ili kuifanya dunia yetu iwe moja. Hatua ya pili muhimu zaidi itakuwa ni kutenda kile unachosoma.

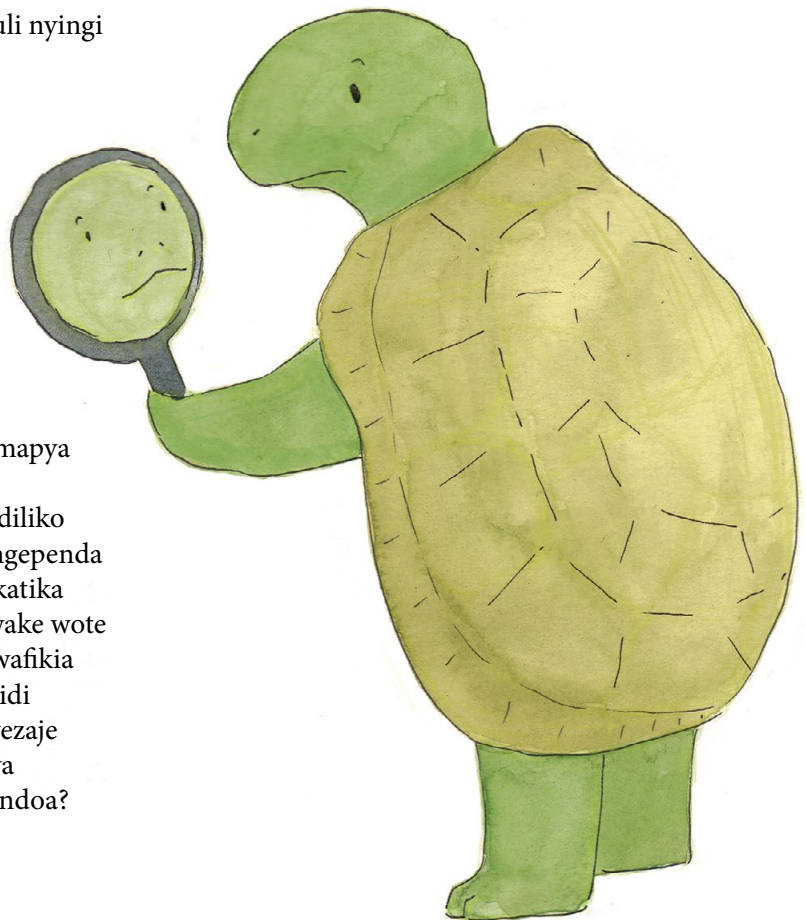
Kama watendaji wa maendeleo, tuko tayari kuleta mabadiliko duniani. Tunakuwa na motisha zaidi wakati tunaposhirikiana pamoja na vikundi vilivyotengwa au wakati tunapowapa wanasiasa ushauri ili sheria ibadilishwe. Tuna shughuli nyingi na kuna mengi ya kufanya.

Lakini tunahitaji kujiangalia wenyewe kwenye kioo. Ikiwa hatutajali, mashirika yetu yanaweza kuwa na ubaguzi kama ule uliopo katika jamii ambazo tunashirikiana nazo. Hii inajionyesha kwa watu ambao tunaowajiri, na katika mambo ya kila siku kama vile tunayopanga fenicha. Kama hatutaweza kuachana na mifumo hii, tutadhoofisha kazi zetu katika jamii. Hii ni kazi ngumu lakini fikiria jinsi mifumo yetu mizuri na mapya ya umoja yatakavyokuwa!

Kwa nini ni muhimu sana kuleta mabadiliko katika mashirika yetu? Fikiria kwanza - ungependa kutoa mchango kwa shirika lenye lililoko katika jumba la kifahari na ambao wafanyakazi wake wote wanaendesha magari ya kifahari? Tunapowafikia watu ambao wametengwa, wanaangalia zaidi matendo yetu, na sio maneno yetu. Tunawezaje kuendeleza mahusiano ya kiuaminifu ikiwa tunasisitiza ubaguzi ambao tunataka kuuondoa?

Tunaweza kufanya nini? Sisi tunaweza kujibadilisha.

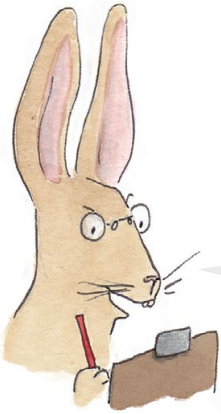
*tunahitaji kujiangalia wenyewe kwenye kioo*





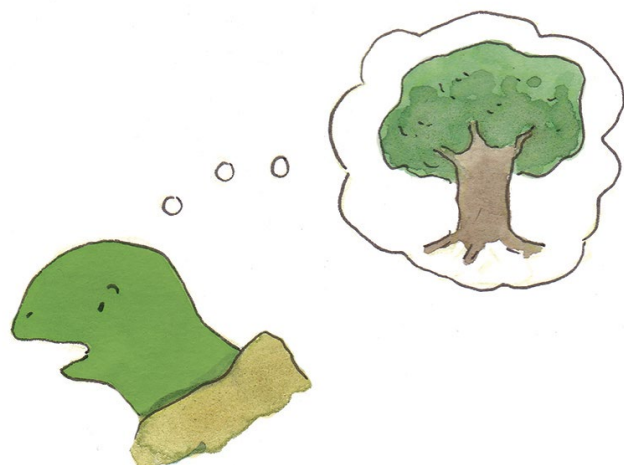
*“Sawa, ninakubali kwamba ninahitaji kuleta mabadiliko katika shirika langu! Sina muda mwingi, niambie nini cha kufanya. Nipe vifaa vya kazi na nitafanya. Nionyeshe sera ya kuajiri watu wote ilivyo na nitatoa nakala yake.”*

*“Naam, jambo lililopo: ni hakuna vifaa vya kazi kwenye kabati. Hakuna njia moja tu ya utendaji, hakuna njia ya mkato. Inachukua muda mrefu kuchambua zulia kuliko kuitengeneza - na huwezi tu kuichambua na kuiacha tu hivyo. Unahitaji kufumua kitu kipya.”*



*“Haya - sawa, basi tutachagua timu ya kufanya hivyo. Mtu kutoka kwa Rasilimali Watu, afisa wa Fedha, na labda mfanayakazi wa kujitolea.”*

*“Ili kuleta mabadiliko katika shirika unahitaji kuhusisha kila mtu anayehusika. Huwezi kusimamia mabadiliko ya msingi, kila mtu anahitaji kushiriki. Fikiria mti - kila sehemu ina kazi yake. Majani yanaweza kuanguka na kisha kuota tena kama mizizi na shina yanafanya kazi zake.”*



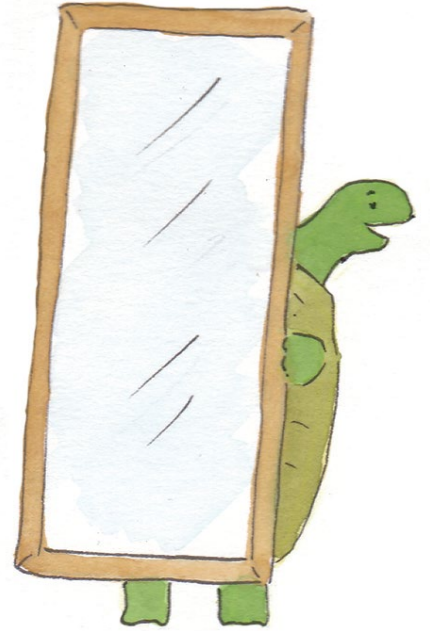


*“Inaonekana ni ngumu sana. Labda ni ngumu sana kwetu sisi. Labda baadaye - mwaka ujao - tutakapomaliza mradi huu muhimu . . .”*

*“Hapana, subiri! Kuna ushauri mmoja ambao tunaweza kutoa - na utakusaidia katika kila hatua.”*

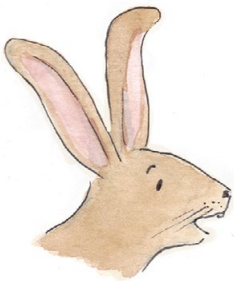
*“Vizuri! Tuambie, ni nini?”*

*“Uliza maswali: ndiyo hayo unayotakiwa kufanya. Endelea kujiuliza na kuwauliza wengine maswali magumu na sikiliza kwa makini majibu yao. Na baadaye yale unayohitaji kufanya yatakuwa wazi.”*



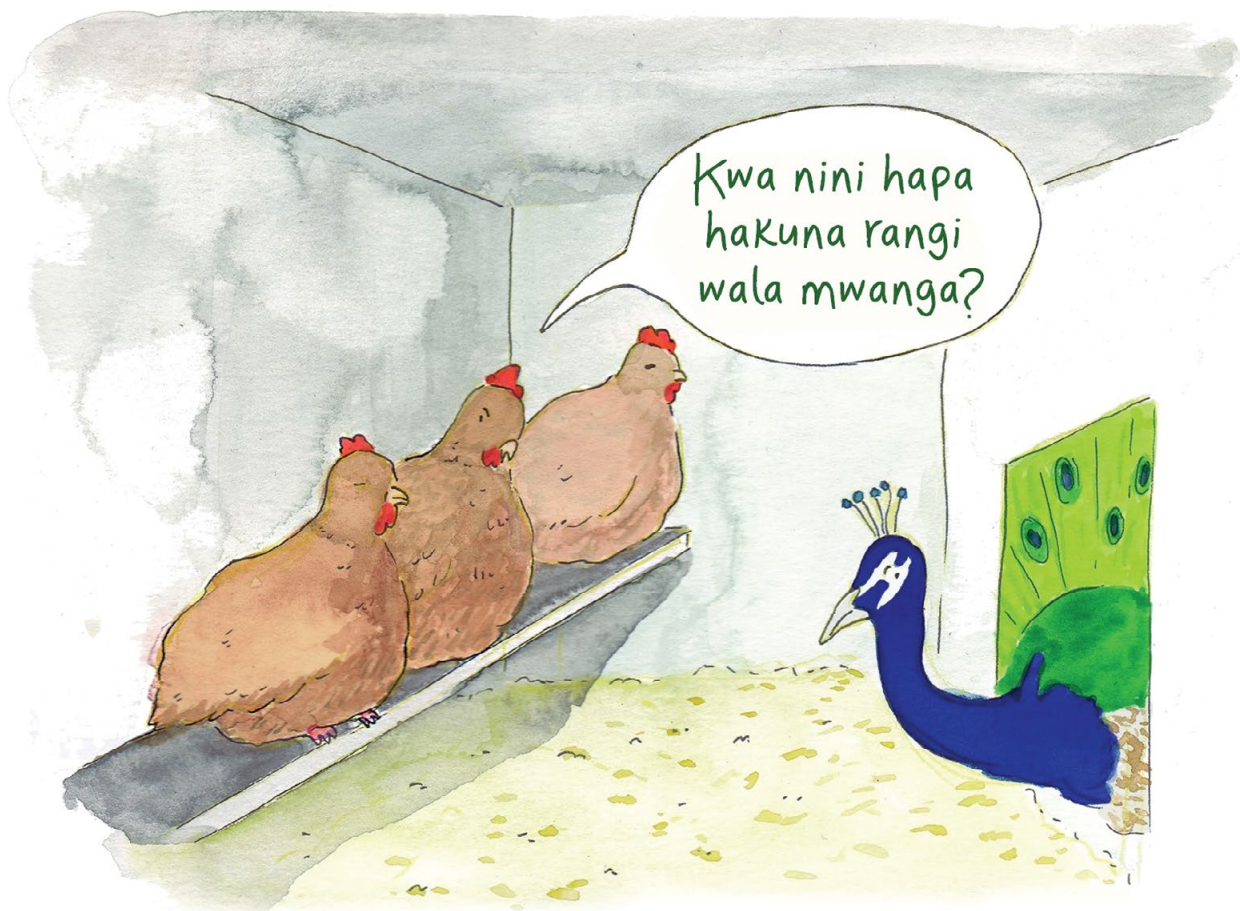
## Baadhi ya maswali muhimu

- Je, jamii yetu inaonekana kiviipi? Ni watu gani wanaoishi katika jamii yetu?
- Nani mwenye madaraka na nani ambaye hana? Tungependa kuwa tofauti kwa namna gani?
- Shirika letu linaonekanaje? Watu gani wanaofanya kazi katika shirika letu?
- Je, shirika letu linaonyesha utofauti wa jamii yetu, au tu sehemu yake?
- Je, shirika letu linapiga au linapinga changamoto za mamlaka ambazo zinaweka makundi mengine yaliyotengwa?



*“Je!”*

*“Naam, kuna chombo cha kukusaidia kuanza: - ni kioo tena. Unahitaji kusimama mbele yake na kujiangalia kwa uangalifu sana. Je! Wafanyakazi wako, watoa kujitolea wako, wageni wako, au watu unaohusika nao kila siku, huonyesha maumbo ya jamii unayoishi? (Unaweza kupata ripoti ya sensa muhimu hapa.) Nani anapotea? Je, wewe hujumuisha nani? Usachambue bado au uulize kwa nini - tu kuanza kufanya orodha. Isipokuwa tayari umefanya kazi kidogo ya kuingiza kwenye shirika lako mwenyewe (Umefanya vizuri! Sherehe hii, lakini usiacha sasa. . .) pengine utapata kwamba orodha ni ndefu sana. Nenda zaidi. Hizi sauti ni ndogo zaidi kusikika katika shirika lako? Nani hufanya maamuzi na ni nani? Nini kinakosekana?”*



Kisha, uulize swali la muhimu sana, ambalo utawauliza daima - kwa nini?

Kwa nini baadhi ya makundi hayajawakilishwa? Kwa nini hawashiriki katika maamuzi? Lakini usijiulize tu, waulize wengine pia. Ondoka na kupata watu ambao wameondolewa na kuwaombea kukupa mwongozo (Unaweza kuwaomba kusaidia kuimarisha haya baadaye katika mchakato huu).

Sikiliza mawazo yao. Washiriki katika kutekeleza mabadiliko wanayopendekeza. Hakuna kitu kingine cha kuachana na kuwa na mawazo yako ya mabadiliko yaliyokataliwa. Angalia wenyewe kama wengine wanavyokuona. Tayari kushangaa.

Bila shaka, huenda tayari umefanya jitihada nzuri katika mwelekeo sahihi. Fikiria juu ya haya na upewe moyo kutoka kwa yale yamepatikana.

Kuwa na maoni muhimu. Kuchukua muda wa kujichunguza wenyewe kwa kiasi kikubwa. Usiruhusu mchakato huu. Kuwa tayari kufungua

makabati na kuona kile kilichopo, na kile ambacho si .. Tazama mahali palipo tupu. Jitayarisha kuvunja kuta zisizoonekana. Sauti zake zinashangaza. Wapi kuanza?

Ni sawa na kupanda mlima - unapoanza kwa kuchukua hatua moja.

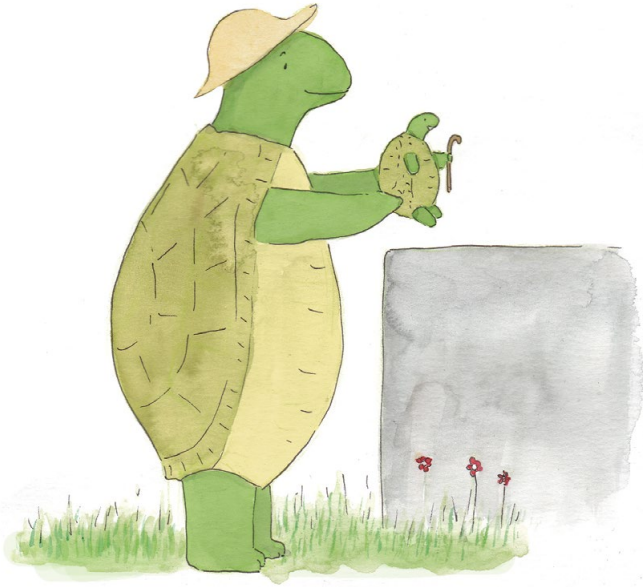
***Kuwa tayari kufungua makabati na kuona kile kilichopo, na kile ambacho si.***



## Mwanadamu, umeona mlima huu!

Uelewa - tuna suala na kitu kinachohitajika kufanyika.

Uendelezaji wa pamoja hauhusu huruma, ni juu ya kuwapa watu fursa ya kuondokana na vikwazo wanavyokabiliana nayo. Na kuwapa moyo. Kwa sasa sisi ni njia ndefu ya kutoa fursa sawa. Ubaguzi na kutengwa vimeingizwa katika jamii kwa karne hivyo kuingizwa hakutatokea moja kwa moja, hata hata ndani ya shirika lako. Mara nyingi, mmoja anapaswa kuwa changamoto na kupotezwa kabla ya mtu anaweza kuona jinsi pengo hili kubwa.



### Jinsi ya kuongeza ufahamu

Mabadiliko katika mtazamo ni hatua ya kwanza kuelekea kuingizwa. Je! Unaweza kufanya nini ili kuongeza ufahamu ndani ya shirika lako?

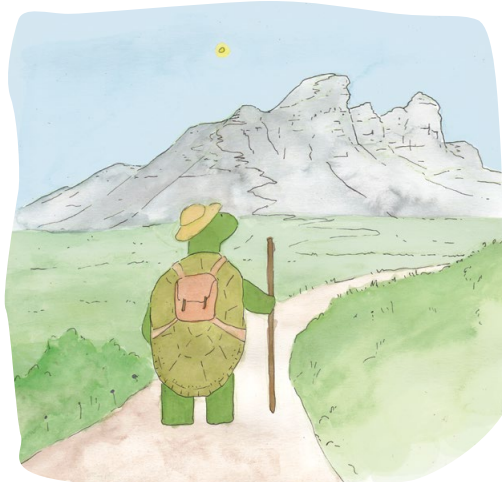
- Anza kwa kuwakaribisha watu ambao ni nia, kwa sababu wanaweza kukusaidia kuwashawishi wengine. Wachache ni wa kutosha.
- Weka rahisi. Uliza maswali ili kuchochea ufahamu na mazungumzo.
- Tumia wakati usio rasmi wa kuzungumza juu ya masuala haya. Hii inafanya iwe rahisi kuzungumza kwa uhuru bila watu wanahisi kuwa wanahitaji kuwa na kisiasa sahihi.
- Kufanya mikutano ipendeze kwa wale wanaohudhuria. Jumuisha zoezi la maingiliano na kuleta vitafunio kushiriki (angalia mfano katika Kituo cha Rasilimali cha Hifadhi: <https://goo.gl/2r4euQ>).
- Wasaidie watu kuelewa kutengwa kwa kuchunguza uzoefu wao wenyewe (angalia hapa chini).
- Kuhusisha watu moja kwa moja walioathiriwa na mazoea ya kutokuwepo ili kuhamasisha na kuhamasisha haki zao.
- Kuandaa warsha ili kuhamasisha wafanyakazi.

*“Nilikuwa nikifundisha shirika la mpenzi nchini Ethiopia katika kuingizwa kwa ulemavu. Wakati wa mapumziko ya kahawa mshiriki mmoja aliniuliza, ‘Ni watu wangapi wenye ulemavu unao katika shirika lako?’ Na nilipaswa kukiri kwamba hatuna. Waliniuliza, ‘Ni wafanyakazi wangapi walio na ulemavu?’ Na nilipaswa kukiri kwamba hatuna. Sikujisikia kuaminika tena.”*

– Meneja wa Programu ya shirika la ulemavu

*“Wakati Shitaye, kutoka Kituo cha Ethiopia cha Ulemavu katika Maendeleo, alikuja kufanya tathmini ya ulaji katika shirika letu, upatikanaji wa ofisi yetu ulikuwa wazi sana. Hakuweza kuingia na wheelchair yake, hivyo tulikuwa na mkutano wetu kwenye kura yetu ya maegesho. Hii ilishtuka kweli!”*

– Meneja wa Programu, mpango wa maji na usafi wa mazingira



## Kuelewa kusitishwa nini huhisi kama

Wakati mwingine mashirika yanajitahidi kuwa pamoja zaidi lakini hii ni suala la kuendeleza sera mpya, au kama kazi kwa Rasilimali za Binadamu. Wakati tu mtu yeyote anayeona sera ni wakati inaposainiwa. Kuingizwa hufanya kazi tu ikiwa watu wanaishi na kuisikia.

Kitu ambacho kinaweza kusaidia uelewa wetu ni kujisikia kile kinachojisikia kujisikia kutengwa. Kuna njia nyingi hizi zinaweza kufanywa. Hapa kuna mifano ya kile ambacho wengine wamefanya. Jisikie kuongozwa na kurekebisha haya kwa hali yako, au kufikiria mazoezi mengine.

### **Kumbuka wakati ulipokuwa umetengwa**

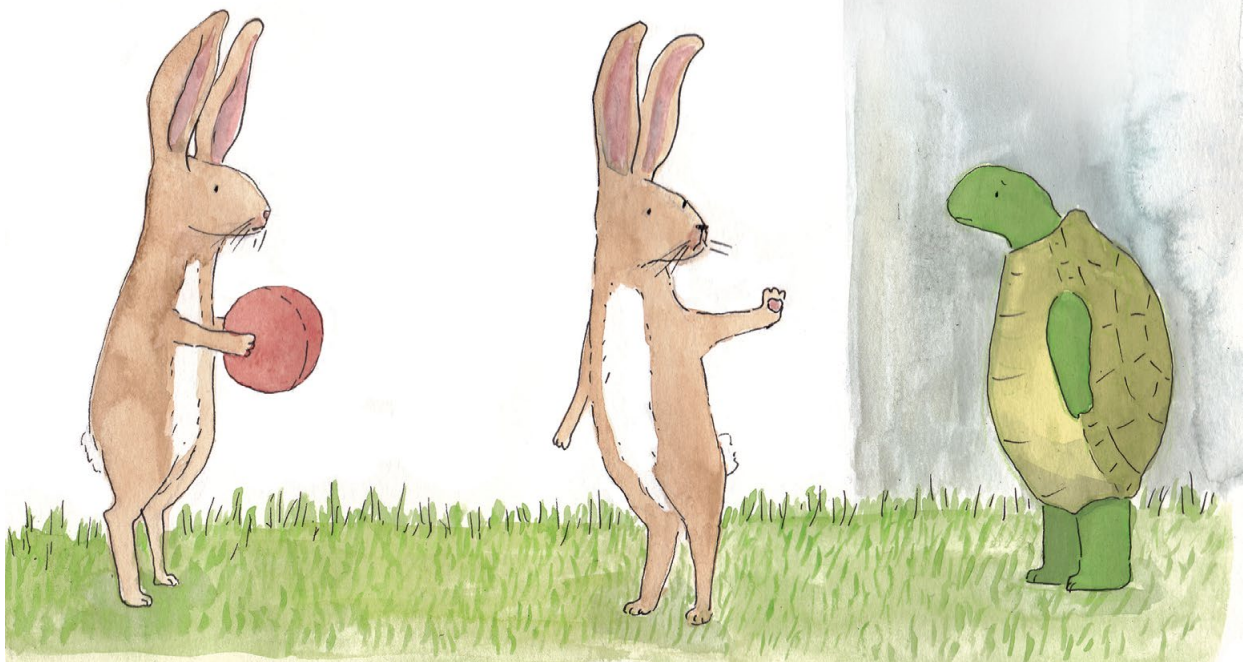
– Kila mtu ameondolewa wakati mmoja au mwingine. Labda ulikuwa ni wa mwisho wa kuchaguliwa kwa timu katika somo la michezo ya shule, au haukualikwa kwenye mkutano kwenye kazi kwamba kuhusu kitu ambacho ulifikiri unapaswa kushauriwa. Waulize watu kufanya

kazi kwa jozi na kushiriki kumbukumbu za tukio wakati walipokuwa wamechaguliwa au kutengwa. Kile kilichotokea Walihisije? Walifanya nini? Mara baada ya kurudi kwenye kundi kubwa, watu wanaweza kushiriki na kujadili hisia zao na jinsi walivyoitikia.

### **Kufikia ukiondolewa kwa kutazama –**

Zoezi hili lilitumiwa mwanzo wa warsha wa siku mbili kwa viongozi wa elimu ili kuwasaidia kujifunza kuhusu elimu ya pamoja. Katika kikao cha kwanza, niliwaomba kufungwa macho na Fikiria mtoto katika familia zao siku yao ya kwanza shuleni. Wachukue kupitia shughuli wakati wa mwanzo wa siku ya shule - kuwapeleka, kuhakikisha kuwa na kifungua kinywa chao, kuwasaidia kuosha na kuvaa, kuwapa mfuko wao na kisha kuwatembea kwenye mlango wa shule. Waulize kufikiria jinsi wanavyohisi. Waambie kuna mwalimu amesimama kwenye lango walipofika huko. Wanatamani kuingia, na kukutana na watoto wengine katika uwanja wa michezo.

**Fikiria mtoto katika familia zao siku yao ya kwanza shuleni.**





Wanapokaribia lango, mwalimu anawaacha “Samahani,” anasema, “lakini huwezi kuingia.” Unahisije?

Washiriki wanaweza kushiriki uzoefu wao katika kikundi.

**Kufikia uondoaji kimwili** – Viti vya meza na meza mbele ya mlango wa chumba cha mafunzo. Hakikisha kuwa hakuna ishara kwamba kikao kinafanyika kwenye chumba. Simama ambapo hauwezi kuonekana na kuchunguza majibu ya washiriki. Mtu anaweza kuangalia viti na meza na kwenda mbali, wengine wanaweza kujadili kwa nini mlango umezuiwa, au hata kupanda juu ya viti.

Washiriki wanaingia kwenye chumba, waseme nao kwa lugha ambao hawajui.

Baada ya muda, jiulize “Ulihisije wakati unapofika mlango, ulifanya nini na kwa nini? Ulihisije wakati unapokuwa katika chumba ambako mtu alikuwa akizungumza na wewe lakini hukuelewa kile nilichosema?”

Mara tu watu wamejisikia (au kukumbuka) ni nini kinachojisikia kujisikia kutengwa, wanaweza kusikia na wale ambao hutolewa mara kwa mara. Washiriki wanapojadili jinsi ya kuingiza watu, wanafikiria uwezekano wa kufikiri kuhusu jinsi ya kuwazuia hisia kama walivyohisi katika mazoezi haya.

**Ulihisije wakati unapokuwa katika chumba ambako mtu alikuwa akizungumza na wewe lakini hukuelewa kile nilichosema?**

## Kuendeleza Warsha ya Kusitishwa – shughuli iliyoungwa ili kuwasaidia watu kufikiri juu ya jinsi tunavyowatenga watu bila kujua



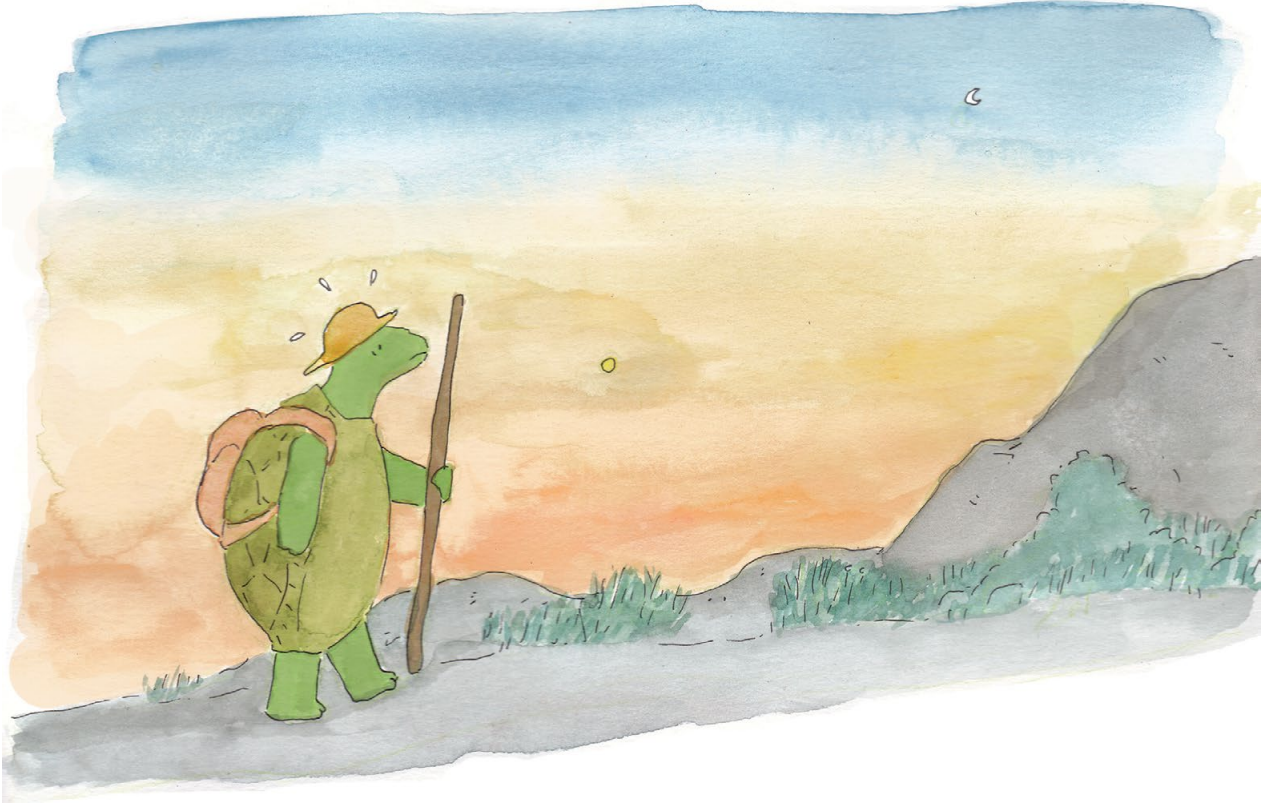
- Waambie washiriki kuwa wataandaa semina maalum sana. Tunataka kuhakikisha kabisa kuwa hakuna wanawake wanaokuja. (Unaweza kutumia kikundi chochote cha watu ambao hawakutengwa katika jamii yako. Ikiwa kuna watu wa kutosha, makundi tofauti yanaweza kufanya kazi kwa kuwatenga watu tofauti, au kuwaomba kuwatenga watu wengi iwezekanavyo!).

Ikiwa wanapata kazi ngumu, unaweza kuwahasisha kwa kuuliza maswali ili kuwafanya kufikiri juu ya muundo wa warsha:

- *Wakati wa warsha unapaswa kuanza na kumaliza? Mbona?*
- *Siku gani ya wiki?*
- *Je, utaandaa vikao vipi?*
- *Je, utafanyaje viti?*

- Wanapohusika katika kazi hiyo, unaweza kuboresha maswali: ni nini kilichofaa zaidi katika kuwatenga wanawake wadogo? Wanawake wazee? Wanawake wenye watoto wadogo? Nakadhalika . . .
- Wakati wako tayari, waulize kushiriki mipango yao warsha kwenye flipchart iliyoitwa “Exclusive” Kwa kila hatua wanayoandika, waulize kwa nini wamechagua kufanya hivyo?
- Sasa waambie waseme nini kinyume cha mpango huu - itakuwa nini kufanya semina inajumuisha zaidi. Andika mambo haya kwenye flipchart nyingine iliyoandikwa “Inclusive”.
- Katika chati ya tatu, waulize kuandika kile walichofanya ili kuingiza kikundi kilichoachwa katika mipango yao. Hii inapaswa kuonyesha hatua kadhaa, iwe kwa makusudi au zisizo, ambazo zinaweza kuboreshwa. Kawaida hii inaonyesha baadhi ya mshtuko na mshangao.
- Hatimaye, kwenye flipchart ya nne, waulize nini wanaweza kufanya mara moja ili kufanya warsha zao ziwe pamoja na kile ambacho wanaweza kufanya ili kubadilisha kwa muda mrefu.

Unaweza kufanya shughuli hii kwa tukio lolote / mchakato au mfumo. Kwa unaweza kujaribu mwenyewe, itawafanya uwezekano zaidi katika kuajiri, mawasiliano, au mifumo ya kifedha.



## Mlima huu unahitaji kupanda sasa

**Kujenga haraka unahitajika kuanza.**

Kubadili mkutano haufanyike mara moja. Utaratibu huu hauwezi hata kuanza isipokuwa shirika zima linahisi haja ya mabadiliko. Hii inahitaji wakati na jitihada ili kuwashawishi kila mtu kuwa ni muhimu kupanda mlima huu pamoja.

*“Tulitaka kuongeza uelewa kati ya wanachama wa ubaguzi wetu umuhimu wa njia ya msingi ya haki juu ya ulemavu. Tulimwomba Yetnebersh Nigussie, ambaye ni mgonjwa wa kuonekana, kuhudhuria kikao. Alionyesha video ya ufahamu na alifanya zoezi la maingiliano. Uwasilishaji ulifanikiwa sana. Wanachama walionekana wakiguswa sana. Baadaye jioni hiyo, walitakiwa kuamua juu ya sera yetu mpya juu ya kuzingatia haki za msingi na ulemavu. Nyaraka zilikubali bila kusita.”*

– Meneja wa

Ni muhimu kujadili mashaka yoyote au mvutano. Kutengwa ni juu ya nguvu na rasilimali. Watu ambao wana nguvu zaidi na rasilimali mara nyingi hawataki kuacha .. Kufunga vyumba vya kupatikana havionekani kuwa na utata lakini kama ina maana ya kuondosha fedha kutoka kwa bajeti ya mtu wanaweza kujisikia wasiwasi.

Hii ndio ambapo maadili ya shirika ni muhimu. Ikiwa watu wanaona kitu kinatokana na maadili na wanakubaliana nayo, wana uwezekano wa kuwa na furaha ya kutoa nguvu na rasilimali. Ikiwa mabadiliko yanawekwa juu yao, kuna uwezekano wa kuwa na hasira.

## Swali kwa wafadhili na NGOs

**“Je, unasaidia na kushiriki katika maisha, taratibu na mipango ya wale walioachwa, au wanapaswa kushiriki katika yako?”**

Kuna tabia ya mipango ya nje ya maendeleo ya kulazimisha mchakato wao wa mabadiliko juu ya kutengwa. Hizi haziwezi kufanana na utamaduni wa “wafadhili,” na inaweza kuimarisha hisia zao za kutengwa.

**Mnamo 2016, Taasisi ya Framework ilifanya utafiti juu ya jinsi ya kuondokana na masuala ya Haki za Binadamu ili kuwa mwalimu bora. Baadhi ya mapendekezo yao ni pamoja na:**

- **Nambari za kuzingatia:** Takwimu mara nyingi hutumiwa kufanya kesi yetu. Kwa mfano, “watu watatu kati ya saba wana ulemavu” huonyesha kuwa suala hili linastahili kuwa makini kwa sababu idadi hiyo ni kubwa sana. Lakini kwa kuweka namba ndani ya muktadha, data ina maana zaidi. . Kwa mfano: “10% tu ya watoto huenda shuleni. Hii ni kama kuwa na darasani yenye viti 30, lakini ni wanafunzi watatu tu.”
- **Epuka lugha ya mgogoro:** Lugha ya mgogoro inasisitiza uharaka wa shida lakini kuandaa masuala kwa njia hii inaweza kusababisha watu kuhitimisha kwamba tatizo ni kubwa sana kutatua. Ni vizuri kuchanganya uharaka na ufanisi - “Tatizo ni la kweli, lakini ufumbuzi hupo.”
- **Pmaelezo ya rovide badala ya maelezo:** Mara nyingi tunaandika masuala yanayokabiliwa na makundi yaliyotengwa. Kufafanua jinsi matatizo haya yanatokea huwasaidia watu kuelewa ufumbuzi zaidi.

Kupata ahadi kutoka kwa usimamizi na pia kutoka kwa shirika pana inaweza kuwa kazi ngumu. Kuna sababu nyingi za kutokuwa na umoja

Baadhi ya kawaida zaidi, na mateso yao, ni pamoja na:



### **"Sio katika mamlaka yetu"**

Ikiwa wewe ni shirika la maendeleo, kuna uwezekano mkubwa. *Huwezi kukabiliwa na umasikini bila kufikia vikundi vyenye maskini na vibaya zaidi.* Aidha, kuingizwa ni haki ya binadamu. Ikiwa lengo lako linakabiliwa na ukosefu wa ajira wa vijana, kwa mfano, basi uzingatia kwamba vijana sio kikundi kimoja cha kikundi. Baadhi ni wanawake, walemavu, mashoga na / au wa asili, wote wanakabiliwa na changamoto tofauti.

### **"Sio gharama kubwa"**

Mashirika ya maendeleo mara chache hawana fedha za ukomo na kufanya mipango mapya inahusu gharama za ziada. Lakini kuwa pamoja ni mara nyingi zaidi gharama nzuri .. Chukua, kwa mfano, gharama ya shule maalum kwa watoto wenye ulemavu. Ingawa haya hutoa vituo muhimu kwa watoto fulani, hasa wale walio na ulemavu mkubwa, wengine wanaweza kuhudhuria shule za kawaida na vidokezo vya gharama nafuu. Utafiti na Morgon Banks na Polack (2014) unaonyesha kuwa gharama ya kudumisha watu kama wasio na kazi ni zaidi ya mpango wa maandalizi ya kazi na upya.



### **"Sio ufanisi"**

Hii ni njia nyingine ya kusema kwamba programu hizo zina gharama wakati na pesa. Wanafanya-lakini mara moja tu. Baada ya kuandaa teksi kila wakati unapoenda kufanya kazi, kwa sababu treni sio ya kirafiki, haifai. Kuanzisha mpango tofauti wa shule kwa sababu watoto wa asili hawakaribishi katika shule za umma ni gharama kubwa na pia haifai.

### **"Hatuna wakati"**

Hii ni kweli - hakuna hata mmoja wetu anayefanya .. Lakini ikiwa kuingizwa ni katika mamlaka yako (angalia hatua ya kwanza), basi muda uliotumiwa kuingizwa ni wakati uliotumiwa vizuri katika kufanikisha malengo ya shirika lako. Aidha, mabadiliko madogo katika njia unayofanya kazi hayana haja ya gharama nyingi.

Sasa hakuna sababu za kuwa za kipekee. . . hebu tuanze!



## Anza kwa kukabiliana na mteremko rahisi

**Nenda kwa matokeo ya haraka katika hatua za ukubwa.**

Mafanikio ya haraka yanaweza kuwahamasisha watu kuendelea. Usianze na sehemu ngumu zaidi. Anza na kitu rahisi, uifanye alama kama mafanikio, na uongozwe na yale uliyopata. Anza na mradi mdogo wa majaribio, kwa mfano, unapojumuisha makundi yaliyotengwa. Tumia uzoefu huu ili kuwashawishi usimamizi na wenzake kwamba kuingizwa kwa kweli kunafaa.

*“Moja ya mambo ya kwanza tunayotaka kufanya ni kupata ofisi mpya. Tulifanya orodha ya vigezo vya ofisi kamili. Tulijua kuwa itakuwa ngumu sana kupata jengo ambalo lilikutana na vigezo vyote. Katika Kathmandu, watu hujenga juu ya nafasi ndogo na, kwa sababu ya kupunguzwa kwa nguvu kwa mara kwa mara, kupandisha nguvu sio vitendo sana. Hakuna sehemu tuliyoiona ilikuwa kwenye sakafu moja na hakuna hata mmoja wao aliyekuwa na kuinua. Tungewezaje kuhakikisha kwamba watu wenye ulemavu walihisi kuwa wakaribishwa?”*

*“Tuliuliza mmoja wa washirika wetu, ni shirika la watu wenye ulemavu, waje kutembelea ofisi yetu na watupe ushauri. Walipendekeza kuwa tujenge mteremko chini ya ghorofa ili watu wenye ulemavu wa viungo waweze kuingia kirahisi. Tulijenga mteremko wa kushukia au kupandia katika milango yakuingilia, na kupanua mlango wa choo ili kiti cha gurudumu kiweze kuingia. Timu ya usimamizi, ambao wanafanya kazi wakishirikiana na washirika wetu walemavu, ofisi zao zilikuwa ghorofa ya chini. Pia tulihakikisha kuwa chumba cha mikutano kiko chini. Tuliwaambia washirika wetu wanaweza kutumia vyumba vyetu vya mkutano siku ambazo hatuvitumii.*

*“Hatukutimiza mengi, lakini shirika la watu wenye ulemavu liliweza kuona jinsi gani tulivyojitahidi kuwashirikisha. Na mara kwa mara kuwepo na watu wenye ulemavu katika jengo lilitufanya tufahamu zaidi uwezo wao pamoja na mahitaji yao. Hawakuwa tu watu ‘walioko mbali’ ambao tunawasaidia, ila walikuwa wako nasi aktika shirika letu.”*

– VSO Nepal

**“Mafanikio ya haraka yanaweza kuwahamasisha watu kuendelea.”**







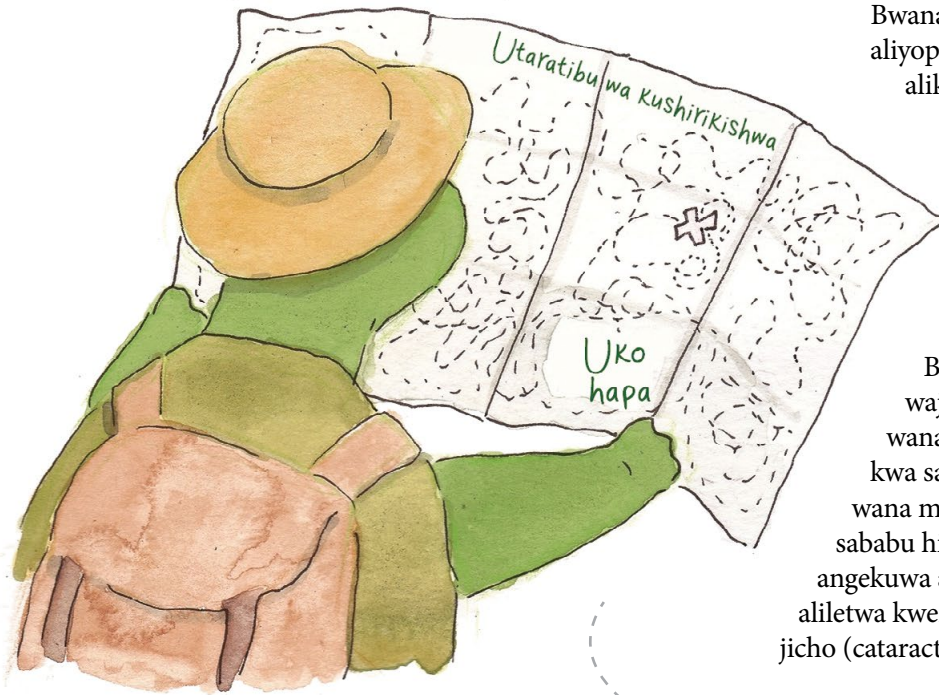
*“Mwanzoni, suala la ulemavu halikuwa la kipaumbele katika shughuli za VSO Nepal. Sera zao hazikuwa zinazingatia ulemavu. Kwa watu wenye ulemavu, ofisi ya VSO Nepal haikuwa rahisi kuingia. Tulipoanza kufanya nao kazi kwenye mipango yao ya utawala, walikuwa wanajijali wenyewe. Walijenga mteremko ili walemavu waweze kuingia, angalau ghorofa ya chini. Wafanyakazi wa VSO walichukua masomo ya lugha ya ishara na walikuwa wanawafundisha watu wenye ulemavu. Waliwatia moyo na kutoa msaada kwa mashirika yanayowasaidia ili kushughulikia masuala ya ulemavu katika mashirika yao na programu zao.”*



*– Shudarson Subedi,  
mwanaharakati wa ulemavu na Rais wa Mtandao wa Ulemavu wa Nepal*

Kwa mafanikio ya haraka zaidi, jitahidi kufanya ushirikisho wa mambo ambayo tayari unayafanya. Ikiwa una mpango wa kuandika upya sera ya HR, angalia kama unaweza kuingiza maelezo kuhusu utofauti.. Ikiwa unapanga mkutano na wadau, chagua sehemu ambayo inapatikana na inafikika kwa urahisi. Wakati wa unapopanga bajeti ya mradi

wa mwaka ujao, weka pembeni pesa za kumlipia yaya wa kuwaangalia watoto ili wakina mama waweze kuhudhuria shughuli zako, au za kumlipia mkalimani wa lugha ya ishara ili kuwawezesha viziwi kushiriki. Katika kazi yako ya kila siku, endelea kulenga mahali ambapo unaweza kuleta mabadiliko madogo.



Bwana Bekele, mfanyakazi wa afya aliyopo kwenye kijiji huko Ethiopia, alikuwa akifanya mashauriano wakati wa shughuli za kutoa huduma za macho. Wakati wa mazungumzo na wagonjwa wa kiume, aliwauliza kuhusu wake zao na familia zao. Kwa kushangaza, wengi wao walikuwa na wake wenye macho mabovu. Bwana Bekele alisisitiza kuwa siku nyingine waje na wake zao. Ili kuhakikisha wanakuja nao, alipanga waje asubuhi kwa sababu alijua kuwa wanawake huwa wana majukumu ya kazi mchana. Kwa sababu hiyo, Bibi Fanta, ambaye bila shaka angekuwa ameachwa nyumbani na mumewe, aliletwa kwenye kliniki na alikuwa na mtoto wa jicho (cataract) iliyoondolewa.

## Wakati mwingine utaweza kukosea njia... na hiyo ni sawa

**Utafanya makosa. Kutakuwa na matatizo, lakini huwezi kuacha shughuli zisiende mbele.**

Kuna mafanikio ya haraka na kutakuwa na mengine yatakayoshindikana. Huwezi kujifunza kupiga gitaa ikiwa unaogopa kukosea mara kwa mara.

Hakuna sheria zilizowekwa za ushirikisho. Kuna vidokezo na maarifa, na kuna hii *Mwongozo wa Barefoot, lakini hakuna uhakika*

*"Mimi mara nyingi natoa mafunzo, na ninajaribu kuhakikisha kuwa washiriki wote wanaweza kushiriki bila ubaguzi. Siku mmoja, nilipewa orodha ya washiriki muda mfupi kabla ya mafunzo kuanza. Nilijua kwamba hakuna hata mmoja wao aliyekuwa na baiskeli ya magurudumu, kwa hiyo nilipaga na kukodisha sehemu ambayo haikuwa na choo cha walemavu. Siku mbili kabla ya mafunzo, mshiriki aliyejiunga dakika ya mwisho - mtumiaji wa baiskeli ya magurudumu - aliandikishwa .. Nilijisikia vibaya sana kumwambia kwamba sehemu ya mafunzo haikutayarishwa kwa ajili ya walemavu kama yeye. Baada ya uzoefu huo, nimeamua kamwe kutokujiabisha kuhusu masuala ya walemavu!"*

– Mratibu wa Programu

*“Katika mkutano wetu wa mwisho wa mwaka, mmoja wetu hakushiriki katika shughuli za vikao vichache. Yeye ni kipofu, na mratibu alikuwa akitumia mazoezi yanayohitaji kuona. Sisi ni shirika la watu wenye ulemavu - tunapaswa kujua vizuri zaidi!”*

## **Kupambana na masuala magumu**

Kutumiza lengo la ushiriki sio rahisi, na pia ushiriki si jambo rahisi. . Tunawezaje kuwashirikisha watu wote wakati mahitaji yao yanaweza kutofautiana? Ni yupi anayehitaji msaada zaidi? Ni nini kinachotokea wakati unapomhusisha mtu mmoja kuna madhara yasiyoyotarajiwa kwa wengine?

Uzoefu wa VSO - “Tulifurahi wakati tulipomwajiri Raj kama Meneja wa Programu ya Elimu. Alikuwa ni Mdalit, ni mwanamuziki wa kabila la Wadalit ambao wakati mwingine wanabaguliwa na Wadalit wengine. Pia alikuwa mkurugenzi wa mojawapo ya mashirika yetu ya Dalit. Ikiwa atawaacha, angeacha pengo kubwa. Ilikuwa vigumu kupata Mdalit mwenye elimu na uzoefu wa kuendesha shirika. Washirika wetu mara nyingi walikuwa wanalalamika jinsi mashirika ya kimataifa yanavyo waajiri wafanyakazi wao, na kuwapa mishahara mikubwa. Je, tumefanya ushiriki na kukinyima kikundi kilichotengwa mmoja wa kiongozi wao?

“Tuliamua kuzungumza na bodi ya shirika la Raj. Tuliwauliza jinsi tunavyoweza kuwasaidia ili shirika lisiteseka baada ya Raj kuondoka. Majibu yao ya awali yalitushangaza. Walifurahi kuwa Dalit atapewa nafasi kubwa katika shirika la kimataifa, linalohusiana na elimu. Atakuwa anafanya kazi kwa karibu na serikali na walihisi kuwa itasaidia kubadilisha mitazamo na kuwapa sauti kubwa. Hata hivyo, ni kweli, itakuwa vigumu kumpata mtu mwingine na yeyote atakayechaguliwa atahitaji msaada mwanzoni.

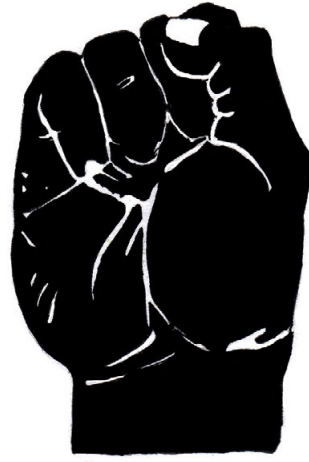
“Tulikubali kuwa na mabadiliko baada ya Raj kuondoka, kuwapa muda wa kupata mtu mwingine. Pia tulimpa Raj muda wa kufanya kazi na mtu mpya mpaka atapokuwa tayari kufanya kazi mwenyewe. Tulikuwa na mfanyakazi wa kujitolea wa kimataifa aliyekuja kufanya kazi kwenye shirika ambalo pia ilitoa msaada zaidi. Zoezi la kubadilishana kazi ulifanyika kirahisi, ingawa ilikuwa vigumu kwa Raj kuchukua kazi mpya wakati bado alikuwa na majukumu kadhaa na shirika lake la zamani.”

Uzoefu wa Raj - “Haikuwa rahisi kwangu kuondoka shirika langu kwa sababu nilikuwa na huzuni sana na pia nilikuwa katika nafasi ya uongozi. Kwa moyo nzito na hisia kubwa, niliwaarifu wanachama wa bodi kuhusu uteuzi wangu na VSO. Ingekuwa vigumu sana kwa shirika kutafuta mtu mwingine anayeelewa masuala na anaweza kuongoza shirika. Hata hivyo, wajumbe wa bodi walichukulia habari hii kama fursa kwa jumuiya nzima ya Dalit kushirikishwa na shirika la kimataifa kuwa na mtazamo zaidi kuhusu njia za kusaidia jamii zilizotengwa, na pia kushawishi sera za serikali. Wanachama wa bodi walikuwa wanatafuta njia za kuisaidia VSO ili mtu apatikane kwa kirahisi. Hata baada ya kujiunga na VSO, niliagizwa na shirika kuwasaidia kwa wiki mmoja na pia mfanyakazi wa kujitolea wa VSO alishiriki kumsaidia mfanyakazi aliyechukua nafasi yangu.”



*“Shirika letu lilitaka kuwashirikisha zaidi watu wenye ulemavu na kuendeleza Sera ya Wafanyakazi Mbalimbali ili kuhakikisha kuwa tumeajiri asilimia 10% ya wafanyakazi wenye ulemavu. Katika jaribio letu la kwanza, tulitangazwa tunataka ‘Mratibu wa Mpango mwenye Ulemavu.’ Tulikuwa tumekemewa na Ofisi ya Kiholanzi Inayopambana na Ubaguzi ambayo ilituambia kwamba huu ni ubaguzi wa watu wasio na ulemavu na ni kinyume cha Sheria ya Huduma Sawa. Tulijifunza kutokana na hayo, na sasa tuna wafanyakazi kadhaa wenye ulemavu, walioajiriwa kupitia taratibu za kuajiri.”*

Nia ni muhimu. Watu wanakutambua wakati unapotaribu kuwasaidia, hata kama ukifanya makosa. Hii haitokei kila mara na watu wenye ulemavu hukasirika wakati watu wanapowauliza walezi wao maswali kuhusu wao badala ya kuwauliza wenyewe moja kwa moja. Mara nyingi uwezo wa kujitegemea ni mafanikio magumu, jambo ambalo walemavu wanajivunia .. Nimewauliza watu wenye ulemavu kama wanafurahi wakati watu wanapowasaidia kupanda ngazi au kuvuka barabara bila kuwauliza. Wengi walisema wanafurahi kwa sababu angalau inaonyesha kwamba watu hutambua hali yao na wako tayari kuwasaidia.

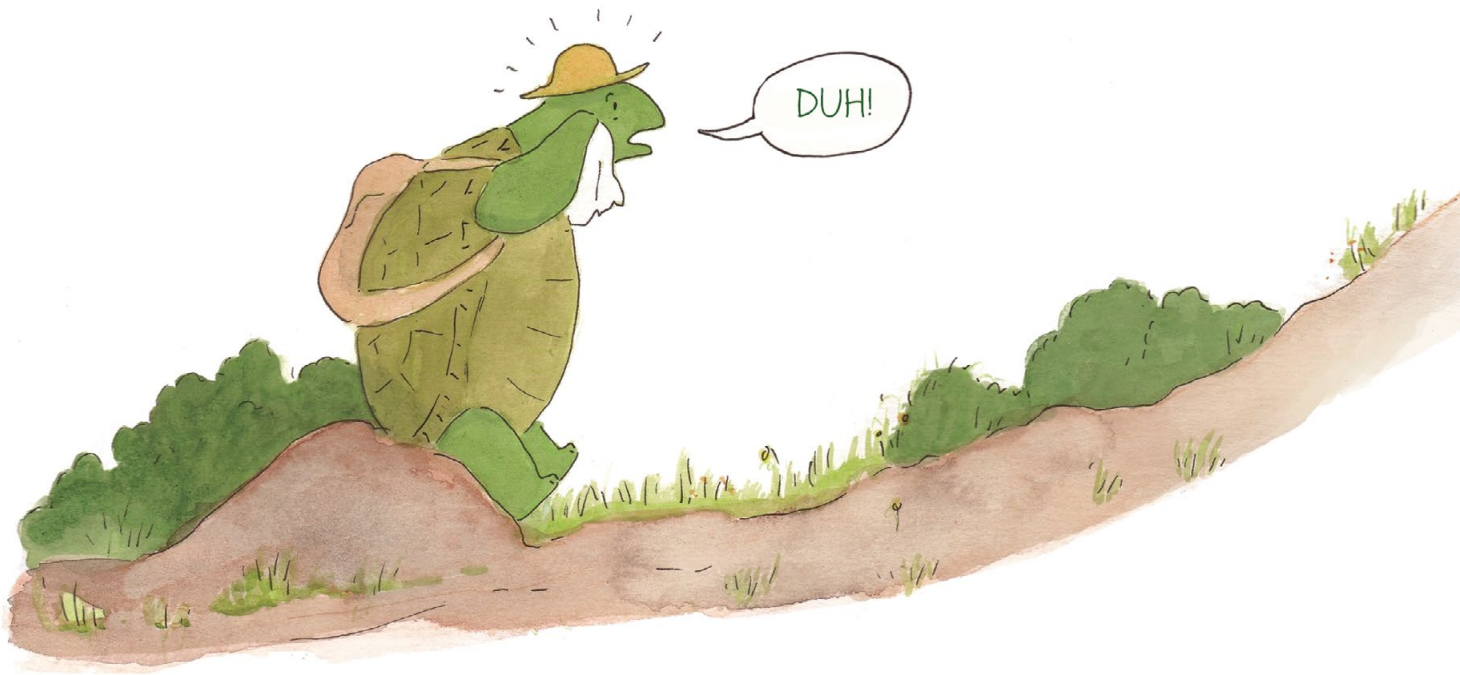


## **Je, kutengwa kunaweza kuwa ni ushiriki?**

Ili kuimarisha nafasi ya vikundi vilivyotengwa na kuongeza uwezo wao, wakati mwingine tunapaswa kufanya kazi nao tu. Kwa mfano, kama wanawake wanapanga kushiriki kwa njia sawa katika utawala wa kijiji, watahitaji kwanza wakutane wenyewe ili wajitayarisha. Ingawa wanaume hawahudhurihi maandalizi haya, wanakuwa hawajatengwa katika mchakato wa maamuzi.

Nchini Afrika Kusini mwishoni mwa miaka wa 1960, Chama cha Black Consciousness cha Steve Biko aligundua kuwa Chama cha Wanafunzi wa Afrika Kusini, ambachoo kinajiita “sio cha ubaguzi”, kilikuwa kinaongozwa na wanafunzi wenye rangi nyeupe. Ingawa walikuwa na nia nzuri, hii haikuwa sahihi. Chama hicho “cha ushirikisho” kilikuwa kiliwatenga wanafunzi weusi, kwa hiyo Biko alianzisha Chama cha Wanafunzi wa Afrika Kusini ambacho kiliwapa uwanachama wanafunzi weusi. Kupitia chama kama hicho, watu weusi waliweza kuimarisha sauti zao na kujenga ushirikiano. Hii ilirahisisha njia ya kushirikisha jumuiya kwa umoja zaidi. Chama cha wanafunzi weupe hakikuziwa kushiriki katika mchakato wa mabadiliko. Kilipata nafasi nzuri katika mapambano ya kuzidisha uhamisaji kwa wazungu kuhusu uovu wa ubaguzi.

 ***Nia ni muhimu.***



## Hii itachukua muda

**Mabadiliko ni mchakato, unachukua muda.**

*“Ushiriki ni mchakato ambao unahitaji kuonekana kama ni endelevu inatafuta kutafuta njia bora za kutatua utofauti wa wanafunzi. Inahusu kujifunza jinsi ya kuishi na utofauti na kujifunza jinsi ya kujifunza kutokna na utofauti. Kwa njia hii, tofauti huonekana zaidi kama msukumo wa kukuza mafunzo kwa watoto na watu wazima.”*

– UNESCO, Mwongozo wa Sera kuhusu Ushiriki na Usawa wa Elimu, 2016

Endelevu! Hii inaonekana ni tatizo kidogo, haswa katika miaka hii inayozingatia matokeo ya mipango, malengo, na muda uliopangwa. Inawezaje kuendelea na kuendelea? Lakini fikiria kuhusu hilo kwa muda. Hatuwezi kuweka muda wa mwisho wa kuishi wa maadili yetu au kufanya kazi ili kuboresha jamii kwa sababu hizi ni kazi za maisha. Kutakuwa na mafanikio mengi ya kusherehekea, lakini pia kutakuwa na vikwazo. Watu wanahitaji ushawishi wa kujifunza na ni rahisi sana kurudi katika njia za zamani za kufanya kazi.

Inaweza kuchukua muda mrefu kwa mashirika kushiriki kikamilifu na kuwa tayari kujishirikisha .. Nchini Uholanzi, kwa mfano, Sheria ya Kulipa Sawa kwa Wanaume na Wanawake ilisainiwa mwaka wa 1975. Mwaka 2013 wanawake bado wanalipwa chini ya asilimia 18.5% kuliko wanaume. Hii haimaanishi kwamba sheria haikufuatiwa; maendeleo yamekuwa madogo, ingawa bado yanaendelea.

Kuendeleza mabadiliko katika shirika kunahitaji shughuli ipewe kipaumbele, na inahitaji ushirikiano wa wafanyakazi wote. Siri ni kufanya ushiriki kuwa ni kitu cha kawaida. Hii inahitaji uelewano wa vikwazo katika sera, shughuli, na majengo, na kutambua mawazo ambayo huzuia watu kushiriki kikamilifu.

Kuna idadi ya maswali rahisi tunayoweza kujiuliza ili kusaidia kuhakikisha tunafanya shughuli kwa njia sahihi:

**Tunaweza kuwatenga wakina nani?** Uliza swali hili kila wakati unapoandaa shughuli. Ikiwa umetambua makundi ya watu unaowajua kuwa mara nyingi wanatengwa, pitia orodha na fikiria njia ambazo unaweza kuwawezesha washiriki.

**Je! Tunawahusisha watu wanaotengwa katika kupanga mipango na utekelezaji?** Ikiwa tunawahusisha kwa makusudi watu waliotengwa tokea mwanzo katika kupanga shughuli, na katika kuendeleza utendaji na sera mpya, basi watajisikia kuwa wameshirikishwa tokea mwanzo .. Kuwashirikisha inaweza kumaanisha taratibu zitachukua muda mrefu lakini ushiriki unaweza kuzidisha ushiriki wa pamoja, na kutusaidia kufanya maamuzi bora.

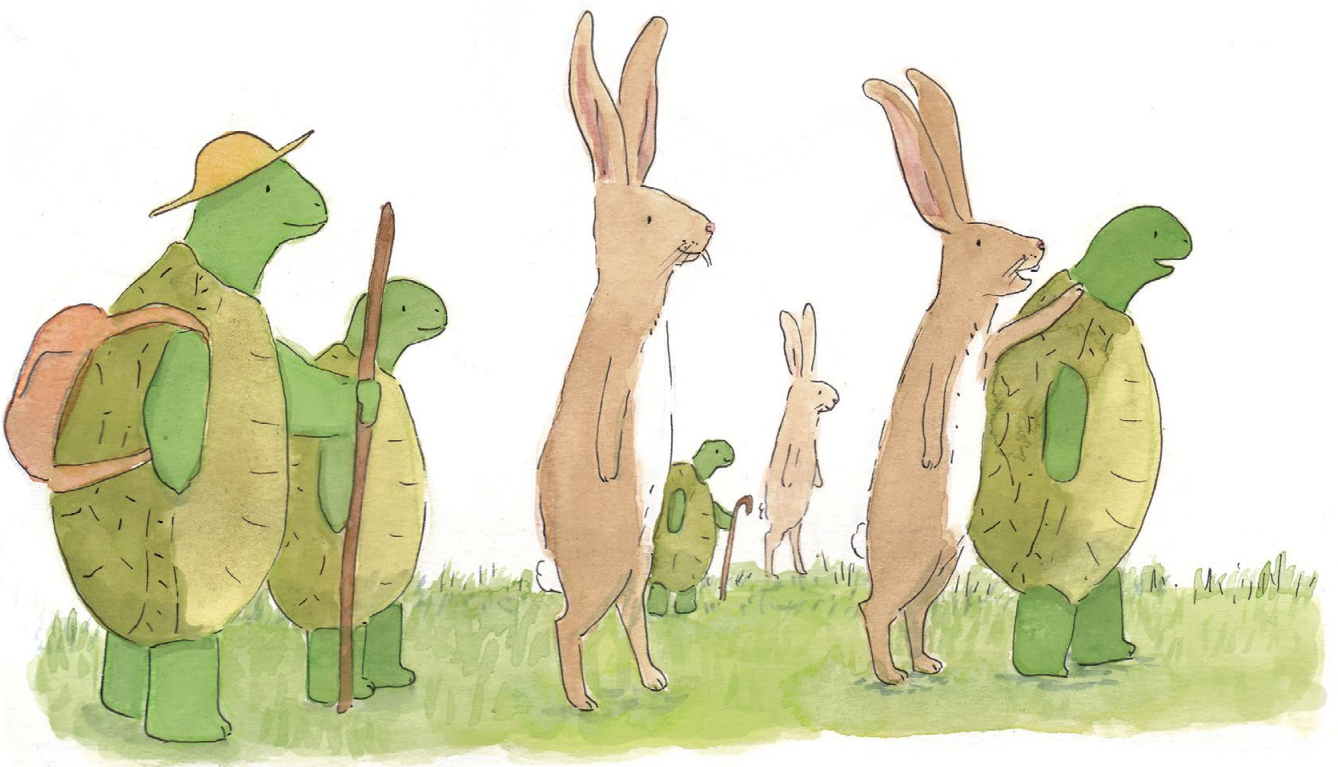
**Je! Tunawaonyesha wengine jinsi shirika linavyobadilika?** Kukubaliana na mabadiliko ambayo kila mtu anataka kuyaona, na jinsi utakavyojua jinsi yanavyobadilika. Weka malengo kama vile kubadilisha wafanyakazi. Pima mabadiliko ili kuelewa na kutambua mafanikio. Shirikisha watu wengi iwezekanavyo ili kuamua ni malengo gani yanayohitajika.

Chagua vipimo vinavyoendana na timu yako - labda ongezeko la aina tofauti za muziki ambazo watu wanasikiliza, au aina ngapi za chakula watu huleta ili wale pamoja mchana, au mabadiliko ya kuandaa mikutano, au siku gani zinazotolewa kama likizo ofisini. Kwa kuuliza swali, “ni nini kilichobadilika?” utaongeza ufahamu wa watu kuhusu mchakato wa mabadiliko.

## Safari inaendelea

Kuwa shirika linalota ushiriki inaweza kuwa ni kazi ngumu, na unaweza kukumbana na vikwazo vingi. Tumekuwa tukifanya kazi za kuleta ushiriki kwa miaka kadhaa sasa na, kwa kweli, hatujui njia bora ya kuleta ushiriki. Kuchukua hatua moja baada ya nyingine, na kuchagua masuala ya kutatua kwa makini. Jaribu mbinu mpya, jifunze kutoka na hilo, na endeele na mbinu ifuatayo. Kutafuta njia sahihi ya ushiriki inachukua muda, hivyo usitarajie kuwa “shirika linaloleta ushiriki” baada ya muda mchache.

**Pia uaweza kuchagua njia zisizo za kawaida na zisizo mbaya za kutambua kwamba unabadilika.**



## Wananchi walioamua kuelezea shida zao

### Jinsi vijana nchini Vietnam kutatua tatizo lisilo zungumziwa

– na Tung –

“Wazazi wangu hawakutaka mimi niende shule. ‘Kwa nini uende shule?’ walisema. Kila mtu ana kuwa na ndoto, lakini mimi sikujaribu kuota ndoto kubwa, kwa hiyo nilisubiri mpaka siku nitakapoolewa. “

Nilikutana na Le Thi Ho zaidi ya mwaka mmoja uliopita. Wakati huo aliamini kuwa wasichana wanapaswa kuolewa wakifikia umri wa miaka 18 na kuanza kuishi maisha mapya katika nyumba za mume zao. Kama wasichana wengine wanaoishi kijiji, alichukulia hii kama ni jambo la kawaida. Lakini Le alikuwa na ndoto yake ya kipeke ya kuwa mwalimu katika jumuiya yake. Pia alikuwa na mambo ya kujibudurisha, kama kucheza hip-hop na kuimba nyimbo za rap. Kuolewa mapema itakuwa ni kizuio cha kufanikisha ndoto yake na matamano yake. Katika jumuiya hii, vijana wengi wanakabiliwa na vikwazo kama hizi za kiutamaduni.

Vikwazo hivi vya kijamii pia vimesababisha matatizo ya kiafya kwa vijana. Kwa sababu ndoa za utotoni zinahimizwa, vijana huanza urafiki na kufanya mapenzi wakiwa na umri wa miaka 15. Lakini hawajui jinsi ya kujilinda kwa kutumia dawa za kuzuia mimba. Matokeo yake, wako katika hatari kubwa ya kupata magonjwa ya zinaa au kuwa na mimba.



Wilaya ya Huong Hoa katika mkoa wa Quang Tri, Vietnam ina idadi ya watu karibia 80,000. Zaidi ya asilimia 50% ni watu kutoka makabila yanayoishi Pacoh na Bru Van Kieu. Makabila haya hayana lugha inayoandikwa na wana uwezo mdogo wa kupata elimu na huduma za afya bora. Uchunguzi wa msingi wa mwaka 2013 ulionyesha kwamba asilimia 56% ya watu chini ya umri wa miaka 16 walikuwa wamejamiiana, asilimia 78% hawakujua jinsi ya kujikinga na magonjwa ya ngono, asilimia 14 ya wasichana walipata mimba, na asilimia 97% walisema walikuwa na ujuzi mdogo wa dawa za kuzuia mimba.

(Ripoti ya utafiti wa MCNV, 2015)

MCNV imekuwa ikifanya kazi katika wilaya ya Huong Hoa kwa miaka mingi, lakini tulipata mshangao wa matokeo haya. Ni nini kilichowazuia vijana kuzungumza kuhusu matatizo yao? Ni hatua gani tunazoweza kuchukua ambazo zitakuwa sahihi kiutamaduni? Haya ni maswali magumu ya kujibu tunapokuwa tunafanya kazi na wanachama wa makabila madogo ambayo ni tofauti sana na sisi.

Tulianza kwa kukutana na vijana kuwaelewa vizuri zaidi. Kupitia mawasiliano yetu katika serikali na Umoja wa Vijana tulikutana na vijana arobaini kupitia mfululizo wa warsha kuhusu afya ya uzazi wa mpango (SRH). Vijana walikuwa wenye aibu. hivyo badala ya kuzungumza matatizo yao moja kwa moja, tunawaacha kushiriki hadithi zao za ngono zisizo salama katika vikundi vidogo.



Njia hii ya msingi ya hadithi imeonekana kuwa yenye nguvu. Ilijenga uaminifu kati yetu, na ikafanya iwe rahisi kujadili masuala yenye shida.

Ili kuendeleza njia sahihi za kukabiliana na masuala haya, tuligawana uzoefu wetu na kuwatia moyo vijana kutambua njia za kukabiliana na matatizo. Walichagua kushiriki hadithi zao kwa kufanya michezo katika matukio ya kijamii. Hii itawawezesha wasikilizaji kujifunza na kuzungumza maswala. Tangu vijana hawajawahi kufanya kazi mbele, sisi kushiriki wafanyakazi wa kijiji katika mradi huu.

Wafanyakazi wa Afya ya Kijiji (VHWs) ni wajitolea kutoka kwa jumuiya za mitaa ambao wamefundishwa katika huduma za msingi za afya na kutoa vijiji vyao na uhusiano na vituo vya afya vya jiji. Kwa msaada wa MCNV, VHWs wamefanikiwa kutumia mbinu nyingi za uumbaji wa ujumbe wa afya ya mawasiliano ikiwa ni pamoja na mchezo wa kuigiza, tamasha la kivuli, video ya ushirikishwaji, utendaji wa picha ya sauti, na maonyesho ya puppet.

VHWs walijiunga katika warsha Wakati walikuja kutoka vijiji sawa kama vijana, mara nyingi walijua kila mmoja .. Kwa pamoja, wao waliunda mabango ya hadithi kulingana na hadithi zilizoshirikiwa katika warsha. Hizi zimekuwa msingi wa mfululizo wa michezo. Waliamua kuwa walikuwa tayari kufanya michezo hii katika jumuiya yao. Lakini vijana haraka waligundua kwamba hawakuwa na hisia wakati wote juu ya hatua, na show iliondolewa.

Tuliwaletea warsha ili kutafakari juu ya uzoefu wao. Walizungumza hisia zao za kukatishwa tamaa, na baada ya majadiliano mengi, mchezo wa kivuli ulipendekezwa kama njia ya kuwaambia hadithi sawa bila kuonyesha nyuso zao. Wafanyakazi wa MCNV na VHWs waliwasaidia kwa mbinu mpya ya mchezo wa kuigiza.



VHWs pia iliwasaidia kujaribu maonyesho ya puppet. Migizo ya puppetry na kivuli sio tu iliwawezesha kuficha nyuso zao lakini aliwapa njia tofauti za kuwaambia hadithi zao. Matoleo ya awali yalifanyika kwenye warsha. Tulipata picha wakati wa utendaji ambao tulibadilisha kwenye video za uhuishaji ambazo tulishiriki kwenye vyombo vya habari vya kijamii.

Mtu alikuja na wazo lingine. “Hebu tufanye tabia, shujaa ambaye anaweza kulinda wasichana wa kike kuwa waathirika wa ngono salama na ambaye anaweza kuwakumbusha wavulana ‘kulinda’ rafiki zao wa kike. . . kutoa taarifa sahihi kuhusu SRH.” Tumbili ilichaguliwa kuwa tabia ili kuonekana kwenye maonyesho ya puppet na kutoa ushauri huu. Yeye pia angeonekana mwishoni mwa michezo ili kutoa ucheshi na kutoa ujumbe muhimu, na kwenye video za uhuishaji kwenye vyombo vya habari vya kijamii.

Wakati kivuli na michezo ya puppet yalifanyika katika jumuiya, wasikilizaji walivutiwa na kujisikia kushiriki katika hadithi. VHWs walikuja kila kucheza na kuingiliana na wasikilizaji juu ya matukio katika hadithi. Hii imesababisha vijana kuwa kazi zaidi. Waliunda makundi ya riba, kufurahia vituo vya kujifurahisha kama muziki wa hip-hop na muziki wa rap. Wafanyakazi wa MCNV waliwasaidia kuungana na kundi la hip-hop, waliokuja Huong Hoa kuwafundisha ngoma. Vijana sasa hukusanyika baada ya shule, wakijumuisha nyimbo kuhusu urafiki na upendo na ikiwa ni pamoja na ujumbe kuhusu SRH.

**Tumbili ilichaguliwa kuwa tabia ili kuonekana kwenye maonyesho ya puppet na kutoa ushauri huu.**



## Mabadiliko makubwa

Le sasa ni mwanachama mwenye nguvu wa kundi lake la hip-hop na bado anafanya vivuli. Anajivunia kufanya mchango wa kuleta mabadiliko katika jamii yake, na inahamasishwa kufanya zaidi. “SRH sio tatizo pekee katika jumuiya. Kuna matatizo mengine mengi, kwa mfano, matumizi mabaya ya pombe na madawa ya kulevya kati ya vijana. Sisi pia tunafikiri kuhusu kutumia tamasha la kivuli kuwasiliana na watu kuhusu matatizo hayo, “alisema. Le aliamua kumaliza shule ya sekondari na kuchukua uchunguzi wa mlango wa chuo kikuu ijayo majira ya joto, Yeye haachukui tena kuwa yeye atoaye saa 18.

*Le sasa ni mwanachama mwenye nguvu wa kundi lake la hip-hop na bado anafanya vivuli.*

# KUTEMBEA PAMOJA

## Kusaidia watu ambao wanatamani kubadilisha

*“Sio jinsi wazo linalofaa, au ni vifuniko vyema, pia ni kuhusu wale wanaosema, na ni kiasi gani wanachoishi?”*

– Ravi Gelati,  
Kubadilisha Njia Tunayobadili Dunia video

### Je! Unawezeshaje taratibu ambazo zinajitahidi kuwa pamoja zaidi?

Kila mtu anataka kujisikia ni mali yake, kuwa “mimi” Na kujisikia sehemu ya “sisi.” Ni nini kinachogeuka kujitenga kuwa mali?

Katika sura hii, tutaangalia hadithi kutoka kwa watendaji ambao wamewezesha kuingizwa kwa watu ili upate upendeleo wa mali. Kazi ya kuwezesha mabadiliko ya msingi kwa watu binafsi, mashirika, jamii na jamii huendesha kupitia sura nyingi. Hapa tunatazama mifumo tunayoweza kutumia ili tutazame jamii ya umoja zaidi na kufanya kazi kuelekea.

Sura hii ya mwisho inasoma seti tofauti ya wataalamu wa umoja: Ed, Victoria, Anouk na Jürgen.

Mwalimu Ed anaandika, “Wengi wa wanafunzi wangu walidhani walikuwa wa aina ya ‘yao,’ kama alama mbaya na kushindwa.

Utulivu wangu na kumbukumbu zao za uchungu ziliwafanya wasiwasi kidogo.” Kujifunza kwake kwa kina ni kwamba, “*Matumaini hayatokea kwa juhudi, rangi za Uhindi za rangi* - inatoka kwa mchakato mkubwa wa mabadiliko.”

Victoria, msanii, na mshirika wake Woods, mfanyabiashara, alianza kufanya kazi pamoja mwaka 1993. Watu wapya walikuja na wengine walishoto, lakini uongozi wa Victoria na Woods huwahimiza kujitolea, ili kila mtu ni wakala wa mabadiliko katika maisha ya mtu mwenye ulemavu wa akili.

Anouk ni kujitegemea. Anashirikisha mfano wa vitendo na sisi jinsi watu wenye ulemavu wa akili wanaweza kuungwa mkono kupitia mchakato wa kujenga maisha yenye maana zaidi kwao wenyewe.

Jürgen ni mtaalamu wa maendeleo ya kilimo ambaye alikulia katika shamba ambapo baba yake hakuwa na kuvumilia kuangalia kwa wengine. Jürgen alijenga uwezo *yanahusiana na kila mtu kama ilivyo*, mojawapo ya uwezo muhimu zaidi tunahitaji kukuza kama wafuasishaji wa maendeleo ya pamoja.

Wakati wataalamu hawa wanaelezea njia mbalimbali, wote huleta “uwepo” kwenye kazi yao. Hadithi zao zinaonyesha maana ya “kuwa mabadiliko”



# Kuunganisha tena matumaini

– na Ed –

Ninapotembea kuelekea darasani yangu, baadhi ya kumbukumbu zangu zisizofaa zinakuja. Najua darasani yangu itakuwa kamili. Idadi kubwa ya wanafunzi walipaswa kubadili darasa langu katikati ya muda kwa sababu ya matatizo yao ya kuongezeka kwa tabia. Kitu ambacho wanamshikilia - jambo pekee linalofaa katika akili zao - ni kwamba mara moja wanapomaliza “mpango wa mpito” huu wataruhusiwa kurudi kwenye “darasa” la kawaida.

Halfway kupitia somo la leo tu wanafunzi wachache wanashiriki. Wengi wa kuanzisha hujaribu kwa bidii kubaki asiyeonekana, wakati wale wanaotetemeka hufanya shida. Sera ya shule inaelezea kuwafukuza watenda shida, kufukuzwa kwa haraka, lakini nina matumaini ya kushawishi ushiriki wao. Nimejifunza kutokana na makosa yangu .. Kuishi hapa kunategemea *kutatfuta ufumbuzi wa matatizo mapya na zisizotarajiwa.*

Nilianza kazi hii “hisia za barabarani,” yenye nguvu na ujasiri. Niliujua kwamba nitakutana na vurugu na upinzani. Nilitumika kushughulika na mipangilio ya taasisi ambapo mimi na wenzangu tulipewa mafunzo ya kukabiliana na tabia ya ukatili. Nilijisikia tayari na kuweza kufanya kazi hapa, tumia kila kitu nilichojifunza hapo awali. Ningejenga mazingira na ngazi sahihi ya changamoto kwa wanafunzi wangu. Napenda kuwapa fursa ya kujionyesha na kukua kama wanafunzi. Nilifikiri nilijua jinsi ya kufanya jambo hili.

Lakini nilikuwa nikitumia kushughulika na watu wazima ambao wangelipia huduma ya mdomo mdogo kuwa darasa langu. Hali hapa ilikuwa tofauti. Baadhi ya vijana hawakuwa na siri ya ukweli kwamba walikuwa hapa ili kuepuka kukatwa na faida za jamii. Wengine waliniambia walikuwa hapa dhidi ya mapenzi yao, au kutokana na kosa katika mfumo. Hakuna hata mmoja wao alitaka kuwa hapa. Hii iliunda, ni nini kwangu, aina mpya ya upinzani ambayo nilihitaji kujifunza jinsi ya kukabiliana nayo.

Nilifikiri nilifanikiwa katika kufanya mipango ya somo na mazingira inayofaa kwa wanafunzi wengi. Nilikuwa na matumaini makubwa juu ya madhara ya programu niliyojenga. Lakini baada ya muda makundi kadhaa akaanza kuonyesha tofauti, sio matokeo mazuri ambayo nilikuwa nimeyotarajia.

Kuangalia wanafunzi kwa ujumla, niliweza kuona mara nyingi walionyesha moja ya aina tatu za majibu: ndiyo, naweza (wanafunzi wanajibu vizuri na wanaohusika); kwa kusikitisha, hapana (wanafunzi hawawezi kushiriki au kuhudhuria); na usiojhusisha (sio kushiriki lakini sasa, hauwezi kunyongwa).

**Hakuna hata mmoja wao alitaka kuwa hapa.**



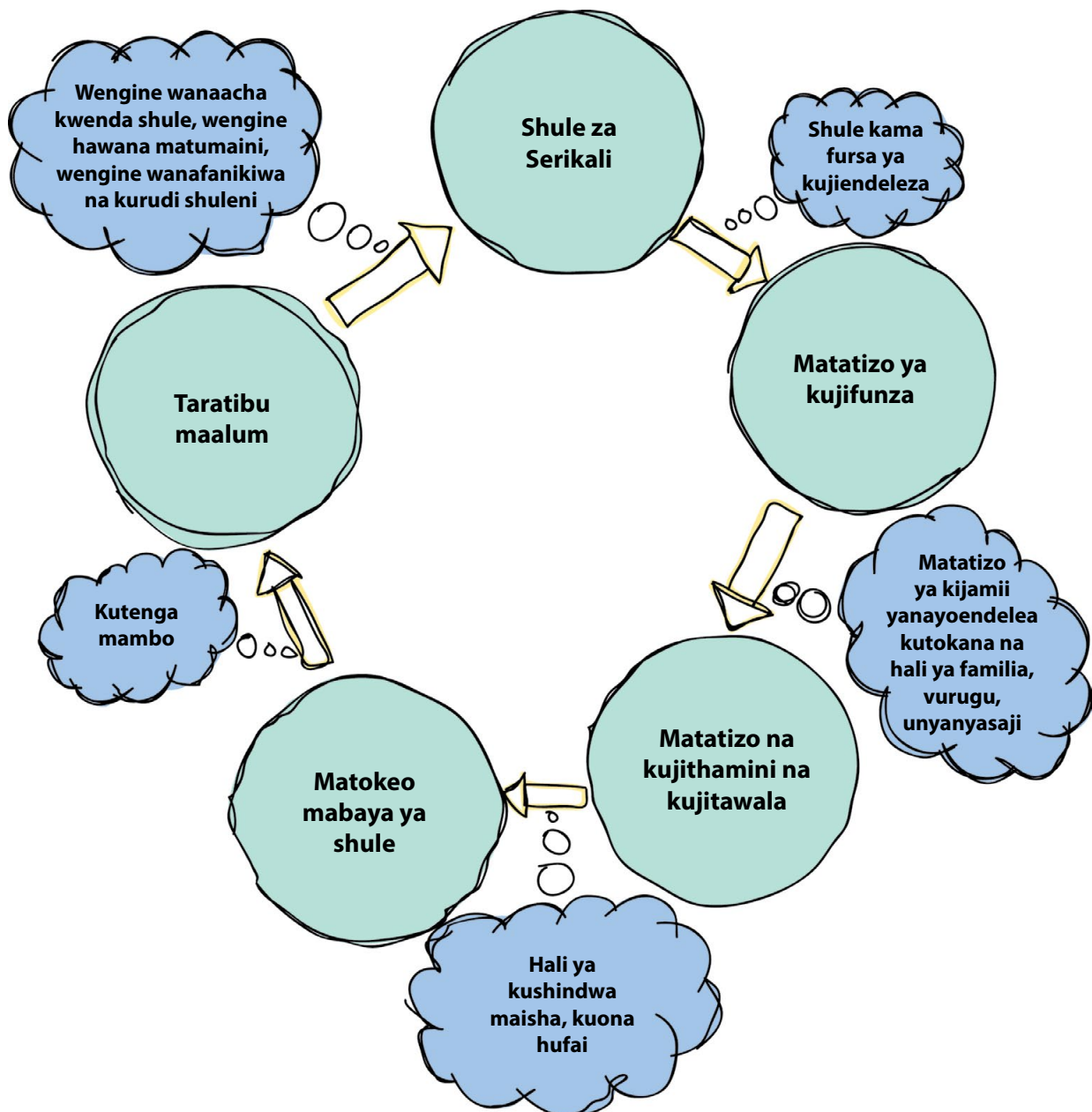
Kikundi hiki cha tatu kilikunisumbua zaidi: wkofia ilikuwa imewashikilia nyuma?

Nilikuwa nikitumia mfuko wangu wa kawaida wa zana za mwalimu na mbinu. Hii imeniacha niulize, ningependaje shika na changamoto hii? Je, niwaondoe wanafunzi hawa wasio na kazi na wasiwasi kama sera ya shule ilivyotakiwa? Sikujawa tayari kwa hiyo. Lakini hakuna kitu ambacho nimebadilisha hali hiyo kwa kundi hili la tatu, ambalo liliunda idadi kubwa ya darasa. Nilipaswa kujua zaidi kuhusu wao.

Nilipanga muda mfupi nje ya darasani ili kuzungumza na wanafunzi hawa, kunipa fursa ya kujifunza zaidi kuhusu historia yao na mipango ya elimu waliyoshiriki hapo awali. nilianza kuelewa mnyororo wa matukio ambayo ilikuwa nyuma ya hali yao ya sasa. Niligundua kwamba kile kilichoonekana kuwazuia ilikuwa mabadiliko ambayo yalitokea kwa picha yao wenyewe.

**wkofia ilikuwa imewashikilia nyuma?**

### Mlolongo wa matukio ambayo wanafunzi wangu huyakuta



Wanafunzi wangu walitolewa kwa madarasa yangu kwa njia ya mlolongo wa matukio hayo.

Wanakabiliwa na unyanyapaa wa kijamii bila kuishi kulingana na matumaini ya wazazi wao. Ingawa shule inaweza kuwa nguvu ya kuchochea kwa mtoto anayefanya “vizuri,” inaweza kwa urahisi kuhamasisha wengine. Wengi wa wanafunzi wangu walihisi kuwa ni wa kikundi hiki cha nje, kilichojulikana kama misfits na kushindwa.

Na kisha kuna shida ya kukabiliana na umri wa miaka 15 au 16. Ujana ni changamoto kwa watu wengi. Wale walio kwenye darasa langu walionekana kuwa wamekubali mikakati miwili, ama kujificha kwa wazi (hayakufanya kazi), au kuwa nje ya mgumu (yenye matatizo). Wote wawili walipoteza mawasiliano na tamaa yao ya kufikia au kuwa “sisi.” Zaidi ya yote, ilikuwa ni upotevu wao wa matumaini na ujasiri ambao ulipiga.

Kwa hiyo, ni nini kilichowazuia? Kuthibitishwa kwamba walikuwa kimsingi wasiofaa kufanikiwa. Ni nini kilichowaweka hapa? -Pengine labda mabaki ya matumaini bila kujali tamaa zao. Kulikuwa na vitu vingi ambavyo nihitaji kufikia ikiwa wanafunzi hawa wangekua. Nilijiuliza niwezeje kuwasaidia kuwa kazi tena, katika kuwasiliana na “binafsi” yao halisi na mazingira yao?

## Ninafurahi kuwa sikuacha

Ingawa kulikuwa na muda ambao nimezingatia kuacha nafasi yangu, nilitambua nilikuwa nimekwisha kukabiliana na shida nilizokumbana nazo - ambazo nilikuwa nimefikiria kuwa nzito sana kwa ajili yangu. Nilihisi kuwa na vifaa na nguvu zaidi kuliko nilivyokuwa mwanzoni mwa mwaka mmoja. Hiyo ilikuwa hisia nzuri. Kulingana na uzoefu wangu kutoka mwaka wangu wa kwanza, nilianza kufanya mazungumzo na wanafunzi wapya mapema mwaka, akijaribu kutambua wale walio na matatizo mengi ya kuunganisha. Ingawa mimi sasa nilikuwa na kutambua mienendo ya msingi, hii si mara nyingi kufanya mazungumzo haya rahisi.

## Sara hasira

Baada ya mwanzo mzuri, Sara akaanguka tena katika hasira, kujitenga na darasa. Kwa hiyo nimeketi mazungumzo naye. Aliniambia kwamba angependa “kupata tu kazi.” Alikubali kwamba matarajio yake ya kupata kazi yalikuwa yenye nguvu, lakini alifikiria kitu kizuri kitatokea ikiwa tu ataruhusiwa kuondoka shule.

Nilimwambia kuwa niliamini anaweza kufanikiwa shuleni na kwamba angeweza kufanya mabadiliko yaliyohitajika, hata kama haya yalikuwa mabadiliko kidogo tu ya kwanza. Alilipuka, “Husikilizi wakati wote!” Sikuwa na ufanisi.



**inaweza kwa urahisi  
kuhamasisha  
wengine.**

## Hatua ya kurudi tena

Nimekuja kutambua hali kama ile na Sara kama “nusu ya uhakika.” Wanafunzi wanaweza kuona kile kilichotokea, kwa muda mrefu tukiendelea kuwa sawa na ya kweli. Lakini uendeleo kuelezea nini wanaweza kufanya tofauti ili kufaidika hali yao, au kuzungumza juu ya matumaini na jinsi wanaweza kubadilisha, hufanya majibu ya ukatili. Wanabadili mazungumzo kwenye mada nyingine. Wanafunzi hukasirika, jaribu kulaumu wengine, au kuzungumza juu ya njia za kuepuka hali ya shule waliyo nayo.

Uzoefu ulionyesha kuwa sikuweza kumaliza mazungumzo hayo vizuri, na matokeo ya vitendo yalichanganywa vizuri. Nilijitokeza. Muda ulionyesha kuwa sababu ya “kukimbia” yao pia ilifanya mbegu za suluhisho.

Wakati maisha inatukabili sana, hisia zetu zinaonekana kuwa nzito sana kubeba. Wakati mtu anafikia hatua hii, mchakato wa kuunganisha unaoanza huanza. Bila kidogo, moja hutenganisha kutoka sehemu za uzoefu wa mtu mwenyewe. Wengi wa wanafunzi “bado wamesimama juu” walikuwa wamezuia hisia zao za kuumiza na kukata tamaa. Wao walichukua mtazamo wa nje wa kuwa mgumu, inaonekana bila kujali zaidi. Matokeo yake ilikuwa kutengwa.

## Hatua ya kurudi

Kwa nini ilikuwa vigumu kwa wanafunzi hawa? Baada ya yote, nini kilichokuwa kinawasubiri ilikuwa nafasi ya mafanikio. Kwa hakika, kujishughulisha tena itakuwa vigumu na kusisitiza kwao, lakini bila shaka wanaweza kutambua kwamba hii itafungua uwezekano mpya? Nimekuja kuona hilo tana gharama ya “kuunganisha” kwao moja kwa moja wanaohusishwa na sababu za kujitenga. Wakati niliwahimiza wanafunzi *jisikie*, waliogopa kuumiza na kupoteza waliyojaribu kuifunga bila kurudi. Hiyo ni, isipokuwa wanaokoka katika lawama, hasira au fantasy. Conundrum hii inawaongoza katika aina ya uharibifu. Kwao, kujitenga kwao ni kwa chaguo bora zaidi.

*Kwa nini ilikuwa  
vigumu kwa  
wanafunzi hawa?*



## Kitu kilichopotea - na kilikuwa ni mimi!

Mimi Hii inaonekana bado hukumu ya kutisha kwa ajili yangu kuandika: “Mimi haikuwepo.” Nita haraka kueleza.

Kama mwalimu, nina uhusiano wa madhubuti na wanafunzi wangu. Mimi niko kushika amri. Mimi niko kwa kutengeneza habari, hali ya darasani na muda wao ili waweze kujifunza. Kwa kifupi, mimi hutoa mazingira mazuri ya kujifunza. Kama mshauri, jukumu langu katika kurekebisha mambo, akaribisha mwanafunzi aliyejitenga kujiunganisha tena na kuanza kazi yenye maana tena. Hii inahitaji uwepo wangu. Mtu kama Sarah hawezi kuwa peke yake wakati anafanya uchaguzi wa kukabiliana na hisia yake ya kuumiza na kuunganisha tena. Ni nini kinachohitajika kwake sio *mimi*, binafsi, kama uwepo wangu kama *mtu mwingine*. Ndio ubora ya uwepo huo ambao ni muhimu zaidi.



Mtu anapaswa kufahamu, akiingia kwenye mazungumzo juu ya uwezo wa kibinafsi na kuunganisha tena matumaini, ya uwezo wa muda wa kuongezeka tena kwa madhara ya zamani. Wakati huo unaashiria kuunganishwa kwa uhakika. Wakati hii inatokea, mimi nipo kama mtu anayeweza kutambua hisia na kuwa shahidi kwa mawazo yote yaliyotokea. Hakuna nafasi ya hukumu. Aina yoyote ya “faraja” ambayo inaweza kutolewa kwa wakati huu inawezekana tu kuzuia mchakato .. Labda baadaye, mtu anaweza kumwalika mtu ahakiki tena uzoefu wake ili aone ikiwa bado wanafikiria hukumu yao kuwa ya kweli kabisa.

Nilijifunza kutoseta mambo lakini kukubali tu ya kweli. Kweli kwa wao hisia ya ukweli lakini pia ni “kweli” kwa maana kwamba haya ni athari zao binafsi kwa kumbukumbu zinazojitokeza.



MKwa mwanafunzi na mimi, kazi hiyo inakaa kuwasiliana, kusikia kile wanachosema, na kisha tukawaacha kupumzika kama wao, ili tuweze kuyarudia tena wakati mwingine lakini kwa hofu ndogo.

Sikulikuwa na ufahamu kwamba “kuwa si peke yake” wakati huu ulikuwa muhimu. Mimi nilikuwa busy sana kutaka kubadili mambo. Mypyo yangu haikuwapa amani na kuruhusu kuunganisha tena Tendo sana la kujaribu kuwa na ufanisi limezuia mchakato wao.

Kama ndogo kama mabadiliko haya yalivyoonekana, hivi karibuni niliona mazungumzo machache “kipiga.” Kama walifanya, nilitambua njia ya kurudi, ili tuweze “kutatua” pamoja. Nilijifunza kuwa hii “utulivu” na utulivu “bila kuwafanya” ilifanya wanafunzi wangu wasiwe na hofu ya kukabiliana na yale waliyoifunga. Kwa njia hii, wanaweza kuanza kurudi.

### **Sara, tena**

Sara (hatimaye) aliketi chini baada ya kuogopa huku akipungua na chini. Nimemchukua nje ya darasani kwa dakika chache. Kuketi karibu na kila mmoja tunaangalia tu nje ya paa. Ni siku ya jua. Yeye huomboleza. “Unasikia vizuri sasa?” Nauliza. “Tuseme hivyo. . .”

**Tendo sana la kujaribu kuwa na ufanisi limezuia mchakato wao.**



## Tumejifunza nini sasa juu ya kuwezesha kuingizwa?

### Kuwezesha mazingira na uwepo wa ubora

Hadithi ya Ed inaelezea majaribio yake ya kusaidia wanafunzi katika mpango wa kurekebisha nchini Uholanzi. Awali, alilenga katika kutoa mazingira mazuri. Alifikiri kuwa hii itawawezesha wanafunzi wake kuanza kutumia ujuzi wao na nishati. Kama ilivyogeuka, alikuwa na makosa. Wakati wa kushindwa, aligundua kwamba aina ya msaada muhimu haikuwepo katika mbinu yake, uwepo katika “pointi za kurudi,” wakati maumivu ya uzoefu wa wanafunzi wa kutengwa yanaweza kufanyika na “kuwa tu.”

Tunaamini kuwa mchanganyiko wa aina hizi mbili za usaidizi, “mazingira ya kuwezesha” na “uwepo wa ubora,” ambao Ed aligundua njia ngumu ina matumizi mafupi. Baadhi ya maelekezo:

### Kupima utamaduni wa kutafakari - ‘kuona mwenyewe’

Kuanza peke yake? Unaweza kuwa na nguvu ya kufanya utamaduni ndani na kuzunguka kwako ambayo husaidia uwepo. Kuna kitu cha msingi sana kuwapo. Kitabu hicho ni kwamba unyenyekevu wakati mwingine ni vigumu kufikia. Inasaidia kujifunza kubaki kimya na wote wanaoishi ndani yako. Na husaidia kutafuta wengine ambao wako tayari kujifunza kuunganisha utamaduni huu kwa njia wanayofanya kazi. Hatimaye, utunzaji lazima upewe ili kuendeleza njia salama za kuonyesha utambulisho ikiwa unafanya kazi katika jamii yenye tamaduni tofauti na zinazoweza kupingana, imani na dini.

*Unaweza kuwa na nguvu ya kufanya utamaduni ndani na kuzunguka kwako ambayo husaidia uwepo.*

- **Ndani, jisikie kwa wema** – Haina kusaidia kuwa na maana ya kile unachojifunza ndani yako mwenyewe. Hii itawawezesha kuona nini kinachoishi ndani yako. Hitilafu za makosa ikiwa unazipata lakini usifanye zaidi ya hizi unavyohitaji.
- **Tazama na uitie wengine kwa wema** – Inafanya kazi sawa kwa wengine. Lakini unaweza tu kufanya hili kwa dhati kama umejifunza kuwa na wema kwako mwenyewe. Kuwa na wema kwa nafsi yako ni lazima.
- **Jaribu kuona wazi ni nini** – Kuwa wazi katika maoni yako ya ndani na hisia. Endelea subira na wewe mwenyewe na jaribu kuelewa kwa nini wewe ndivyo ulivyo, kwa nini unafanya kile unachofanya. Kuahirisha hufanya uamuzi na kuendelea kutazama.



- **Jaribu “kushughulikia” badala ya “kukabiliana na” masuala yako magumu zaidi** – Hebu masuala yako yenye uchungu iwe, bila ya kutafakari mara moja “kuwapa”. Chukua muda wa kujua. Uzoefu wa mkono wa kwanza utakuonyesha jinsi hofu yako inafadhiliwa na kukutana mara kwa mara. Kuwa na urahisi zaidi na wewe mwenyewe hufanya nafasi ya njia mpya za kukabiliana na kile kilicho ngumu.
- **Weka malengo kwa kweli** – Unaweza kufanya uvumbuzi halisi kuhusu kile unachotamani kuwa au mambo unayotaka kufanya tofauti. Ikiwa una umbali mrefu wa kusafiri, hatua ndogo zitakupeleka huko.
- **Fungua mvutano iwezekanavyo** – Zaidi unapohisi unadhulumiwa na hali hiyo, utahitaji nguvu zaidi kukabiliana nayo. Jaribu kitu chochote kinachoweza kupumzika kwako ;, muziki, kupikia chakula chako cha kupendwa,



kufurahia utulivu wa mahali unayopenda tu. Kufurahia kwa njia hii inaweza kuonekana kuwa ndogo kwa nuru ya yote unakabiliwa nayo, lakini inaweza mara nyingi kuthibitisha muhimu kwa ajili ya kuishi.

## **Kuonyesha utamaduni wa kutafakari - ‘kuona wengine’**

Kuunganisha na matumaini ya mtu mwenyewe na nguvu za kibinafsi pia huunganishwa kwa (re) kugundua utambulisho wa kweli zaidi kwa wengine pia.

Kikundi unachofanya kazi na kinaweza kuwa katika nafasi ndogo, au kuunganisha kwa utambulisho ambao haukubaliki ndani ya jamii. Katika hali kama hiyo, uchunguzi wa utambulisho huu unaweza kuthibitisha nguvu kwa wote wanaohusika.

- **Panga fursa salama za kujieleza** – Hii inahusisha kuwezesha kila mtu kujieleza kwa kusema kuhusu utambulisho wao. Jihadharini kuwa hali nyingi ni mara nyingi si bure na salama kwa watu fulani au makundi. Fikiria kuanzisha hali na matukio ya mikutano ambayo inaweza, angalau awali, kuwa chini ya umma, ili watu waweze salama kujifunza tena kujieleza kwa uhuru. Kuwa wazi.
- **Kuwa wazi juu ya mipaka ya tabia na mipango** – Hii inahusisha kujieleza kupitia tabia yako, kuonyesha mtu unayotamani kuwa. Fikiria juu ya kiasi gani cha uhuru unao na njia za kujieleza ambazo hazitakuhatarisha mara moja wewe na kikundi chako. Ingawa kuna uwezekano wa kuepukika na jumuiya inayozunguka, unaweza kuchagua njia bora zaidi.

Kwa nini matatizo haya yote, wakati matumaini inaonekana kama nguvu rahisi? Kwa nini unaweza kutoa muda wa thamani kwa kazi hii ya ndani na maandalizi ya ndani? Somo kwa Ed ni kwamba matumaini ni sehemu ya mabadiliko makubwa na ya gharama kubwa ambayo itahitaji “kuwepo” kwako ili kufikia. Haitatokea kutoka “wakati wa Hollywood”.

# Katika majimbo yote

## Kuelewa kujitenga

Pengine umewasikia watu wanasema makundi yaliyotengwa “ni vigumu, hawana tu unataka kushiriki?”. Labda pia umejiuliza ikiwa wanataka kubadili kweli?

Mchoro unaofuata unaeleza mataifa tofauti ya kuwa. Mlolongo wa matukio ambayo ni ngumu sana inaweza kusababisha kujitenga kwa sababu wamejitenga wenyewe kwa namna fulani. Umefikia hatua ya kurudi, hauwezi kushiriki na uwezekano na hatari.

Kazi ya watendaji ni kuwa hukio, kuwasikiliza na kisha kuruhusu wapumziko *kama wao*, ili tuweze kutembelea tena wakati mwingine, lakini sasa tuna hofu kidogo.



### MATAIFA TOFAUTI YA KUWA

	TOO MWANGA	KUTUA	INAWEZEKANA	UCHIMU	TOO HARD	BINAFSI-ISOLATION
<b>Hali ya hali:</b>	Hakuna changamoto yenye maana, shughuli za kurudia	Katika mapumziko, katika kucheza	Changamoto inayojulikana, naweza kuitumia kwa ujuzi wangu wa sasa	Changamoto isiyojulikana, lakini ninaweza kukabiliana na ujuzi wangu	Changamoto haiwezi kushinda, licha ya ujuzi wangu wote na ujuzi wangu	Kujihusisha kujihusisha, kujijinda kujihusisha na watu na ukweli
<b>Jinsi ninavyohusika nayo:</b>	Kuchoma, kuua wakati, kile ninachofanya hufanya tofauti yoyote	Kupata nishati	Kufanya mambo kufanyika, wakati mwingine katika “mtiriko” wa shughuli	Kushindana, lakini bado kufanikwa (jumla)	Kupungua kwa hatua kwa hatua, si kufika na hatimaye kushindwa	Ukijibu tu, hakuna gari la kufika
<b>Jinsi ninavyohisi:</b>	Ninajisikia, kujisikia kuwa hakuna maana na mbaya juu yangu mwenyewe	Ninajisikia vizuri	Ninajisikia vizuri juu yangu mwenyewe, kuongezeka kwa kujiamini	Ninahisi kusisitiza, lakini bado nina ujasiri	Najisikia huzuni, kuumiza, kutostahili na hofu	Nje: hasira na nguvu Ndani: walipoteza matumaini yote

## Nguvu kwa utofauti

### Watu wenye ulemavu wa akili katika sehemu ya kazi na katika jamii pana

Hadithi ya Ed imetoa ufahamu katika maana ya mazoezi ya kutafakari. Ameonyesha jinsi hii inaweza kukusaidia kuendelea kushikamana na matumaini wakati unapotafuta njia mpya. Huu ni kazi ngumu katika hali nyingi ngumu zinakabiliwa na wale ambao wamepunguzwa na kuwachaguliwa.

Hadithi yetu ijayo inaendelea kuingizwa kwenye sehemu ya kazi. Carolina anatuambia kuhusu muungano usiwezekana kati ya watu wawili ambao wamekuwa wenye nguvu kwa zaidi ya miaka ishirini. Moja ambayo imeongeza thamani kwa maisha ya watu wengi wenye ulemavu wa akili, wafanyakazi wa kazi zao, kampuni wanayofanya kazi, na jamii ambayo wote ni sehemu ya. Katika moyo wa hadithi hii ni kujitolea kwa muda mrefu kwa kazi, pamoja na mbinu ya kufanya kazi na makampuni.

## Kujenga maisha pamoja: kucheza, kutenda na biashara ya chakula cha haraka

– na Carolina –

Ninaendeshwa na maneno. Ninapenda kuandika. Nina nia ya kugawana hadithi, nimejitoa kwa sanaa, napenda rangi na maumbo. Ninaheshimiwa kuwa msaidizi katika ushirikiano wa Victoria-Wood, nimefurahi kuwa sehemu ya DISCAR (Kituo cha Sanaa kwa Watu wenye Ulemavu wa Kimaadili) timu za McDonald.

Ninashukuru kwa nafasi ya kuandika juu ya kuingizwa kwa watu wenye ulemavu wa akili katika sehemu ya kazi. Ninaamini kwamba kila mmoja wetu anaweza kuwa na athari. Ninakualika usome hadithi hii na kupata msukumo wa kuunda na wengine. Inawezekana, ni rahisi, ni muhimu.

*Ninaamini kwamba  
kila mmoja wetu  
anaweza kuwa na  
athari.*



## Mifuko mitano - kazi tano

Hapa sisi, tukoti katika chumba kikuu cha mafunzo katika moja ya makampuni maarufu zaidi duniani. Sisi ni katika Arcos Dorados, HQ McDonald's nchini Chile! Kupitia kila dirisha Milima ya Andes huheshimu wakati huu wa heri na kilele cha theluji kikubwa.

Kukabiliana na wasiwasi, mikono imara, sips ya neva ya vinywaji vyenye laini. Nimeketi pamoja na watu watano wanaokuja kwa muda mrefu. Wanataka wakati huu na kupumua kwa ushindi. Wamekua kwa hilo kwa msaada kutoka kwa wataalamu wa kazi kwa sababu ya ulemavu wao wa akili. Sisi ni watu wazima na pamoja sisi ni kuelekea nje ya dunia.

Mifuko mitano ina majina yanayoandikwa kwa wino mwekundu: José, Mayckol, Felipe, Guillermo, na Andrés. Ndani ya kila mfuko ni sare na mkataba wa kazi tayari kwa saina yao. Ishara hizo zimefunuliwa mara kwa mara.

- Andrés hana tambaraa katika shati nyekundu ya bluu na tie iliyopigwa. Mimi ninajaribu nadhani ikiwa ni wake, au kama mtu amewapa kwa ajili ya tukio hilo.
- José hajawahi kukutana na mtu yeyote wa familia yake. Amekuwa ameishi katika makazi ya watoto yatima tangu siku alizaliwa na sasa, mwenye umri wa miaka 26, serikali ya Chile inaamua kwamba lazima ajiwe na maisha yake mwenyewe. Kazi hii ina maana ya ulimwengu kwake.
- Hakuna mtu anayeweza kuelewa Guillermo wakati akizungumza, lakini sherehe zake zinasema yote.
- Mayckol, guy mzuri sana, kama jina lake, ameketi katikati ya chumba. Macho yake ni kucheza, akiwa na nishati.
- Felipe hupata vigumu kuandika, na huchukua muda mrefu kutia saina mkataba wake. Sisi sote tunafurahi katika kila moja ya athari zake.

Hii ni ulemavu wa akili na fursa zilizoletwa pamoja.

**Kukabiliana na  
wasiwasi, mikono  
imara, sips ya neva ya  
vinywaji vyenye laini.**



Kukutana na Bibi Victoria Shocrón kutoka Argentina. Siku zote alipenda kucheza na kufanya, na alikuwa mwigizaji wa kuongoza katika muziki na show-TV katika miaka ya 1980. Wakati wa likizo ya familia, Victoria alimkaribisha kijana mdogo mwenye ulemavu wa akili ili kucheza na mwanawe. Aligundua kwamba kijana alikuwa na matatizo katika kuwasiliana. Alishiriki tu wakati Victoria alianza kuimba na kupiga mbizi kwenye mchanga wa mchanga. Alihamia kumwona mtoto wake na kijana mdogo kucheza pamoja na kushiriki sehemu ya pili ya majira ya joto. Hii inaupa spark ndani yake ili kushiriki sanaa yake na watu wenye mazingira magumu.

Ndoto yake ilitokea wakati anaanzisha DISCAR. Inatoa warsha, muziki, sanaa, na maonyesho ya mwili kwa watu wenye ulemavu. Baada ya uzoefu wa miaka miwili na uchunguzi, Victoria alitambua kuwa mengi zaidi yanaweza kufanywa. Aliweka uwezo wake kuendeleza mpango wa kuwajumuisha wanafunzi wake katika kazi.

Aligonga mlango wa franchisee mkuu wa McDonald duniani, Arcos Dorados. Ilikuwa na migahawa karibu 2,000 katika nchi 20 na iliajiri watu zaidi ya 90,000 Amerika ya Kusini na Caribbean, na mapato ya takriban dola bilioni 3.8 mwaka 2012. Arcos Dorados ilianza biashara kwenye NYSE mwezi Aprili 2011.

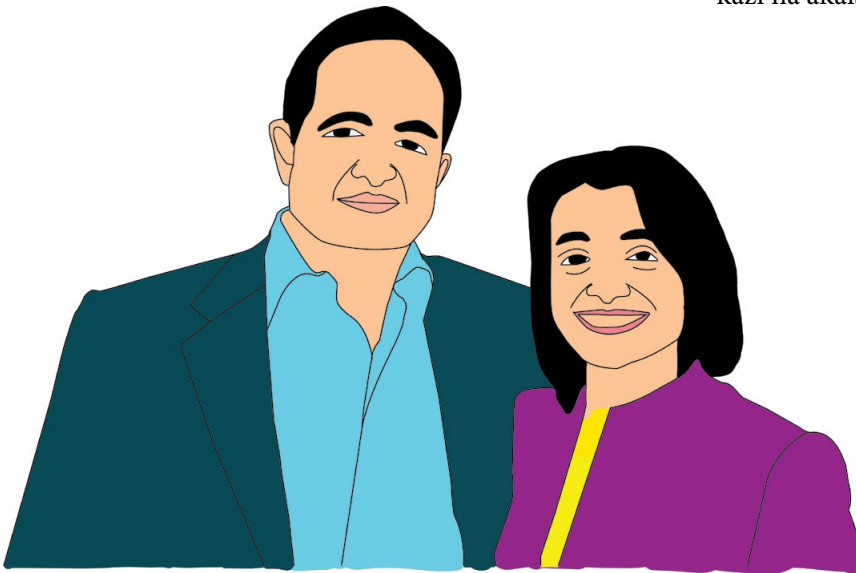
## Aligonga mlango wa franchisee mkuu wa McDonald duniani, Arcos Dorados.

Pata mmiliki wa mlango huo. Yeye ni Mheshimiwa Woods Station, raia wa Marekani aliyezaliwa huko Medellin, Colombia. Woods ni Afisa Mtendaji Mkuu, Mwenyekiti na mmiliki anayedhibiti wa Arcos Dorados.

**Victoria:** “Je, unaweza kutoa kazi kwa vijana wetu na watu wazima wenye ulemavu wa akili?”

**Woods:** “Naam, lakini unaniambia jinsi ya kufanya hivyo!”

Hii ilikuwa mwanzo wa mfano wa ajira ya kijamii ambao ulikuwa na athari ya ajabu Victoria aliamini uwezo wa watu hawa, na Woods aliamini uwezo wake wa kumuongoza yeye na kampuni yake katika adventure hii. Lakini kuna zaidi. Kichocheo cha Woods kilikuja kutokana na uzoefu wake wa kuwa na ndugu na ulemavu wa akili. Ndugu yake alifanikiwa wakati alipewa nafasi nzuri. Alifanya kazi na akaishi peke yake.



Tangu mwaka 1993, wamefanya kazi pamoja, na nishati na hisia kubwa ya ucheshi. Ilikuwa ni ucheshi huu uliosaidia mambo kuendesha vizuri, kwa vile hali halisi walizofanya nao - ulemavu, ukosefu wa fursa, umasikini - walikuwa ngumu.

Mpango unaounga mkono ajira ya watu wenye ulemavu wa akili pia unakabiliwa na kuingizwa kwao katika kazi. Inaruhusu biashara kuwa sehemu ya mabadiliko na inawapa fursa ya kusaidia jamii zao, wakati kuboresha mazingira yao ya kazi. Mashirika yanafaidika kwa kukodisha wataalamu wa rasilimali za binadamu na utaalamu wa ulemavu na kuingizwa kwa jamii. Kila mfanyakazi anapewa mtaalamu ambaye anahakikisha kuingizwa kwa kutosha na endelevu katika kazi zao. Mheshimiwa Pedro Heredia (sasa 54) alikuwa mfanyakazi wa kwanza mwenye ulemavu wa akili kufanya kazi kwa McDonalds. Baada ya miaka 20 bila kuingiliwa kazi, Pedro hivi karibuni ataondoka. Wataalam wa DISCAR wanasaidia Pedro, familia yake na wenzao katika kazi kupitia mpito wake kutoka kwa kuwa kazi kwa mfanyakazi aliyestaafu.

Mwanzoni mwa programu yao, kama viongozi katika mashirika yao, Victoria na Woods wote walikusanyika timu zao na kuanza kujadili mradi wa kuingizwa. Katika DISCAR-MacDonald's, Woods aliweka mpango wote kwa Idara yake ya Rasilimali, uamuzi mafanikio ambao unadhimishwa leo. Rasilimali za Binadamu ni wajibu wa kuhudhuria programu ya ajira ya jamii. Hii ina maana kwamba kuingizwa kwa mtu mwenye ulemavu wa akili ni sehemu ya taratibu za ajira za kawaida, pamoja na msaada uliotolewa na DISCAR.

Chini ya kitambulisho, "tunahitaji kutunza kampuni hiyo," Victoria na timu yake ilianza na muundo wa mfano, utekelezaji wake na, hatua muhimu zaidi, kufuatilia. Mpango huo ulizingatia mahitaji na haki za watu wenye ulemavu. Inaweza kuonekana wazi, lakini unaweza kushangaa jinsi mipango mingi ya kijamii mara nyingi kusahau kuweka wafuasi kituo cha hatua - bila ya kusema, ujumbe wao ni mara chache kupatikana.

Tangu mwaka 1993, timu zote mbili zimebadilika. Watu wapya waliwasili, wengine wakashoto. Lakini ahadi ya viongozi wao huhakikisha kuwa kila mtu anachukua jukumu la mchakato wa kuingizwa. Mwaliko kwa wafanyakazi wote kuweka mpango wa ajira ya jamii hai ni kumbukumbu na kusherehekea.



*Kila mtu anaongeza thamani ya mafanikio na ushirikisho endelevu.*

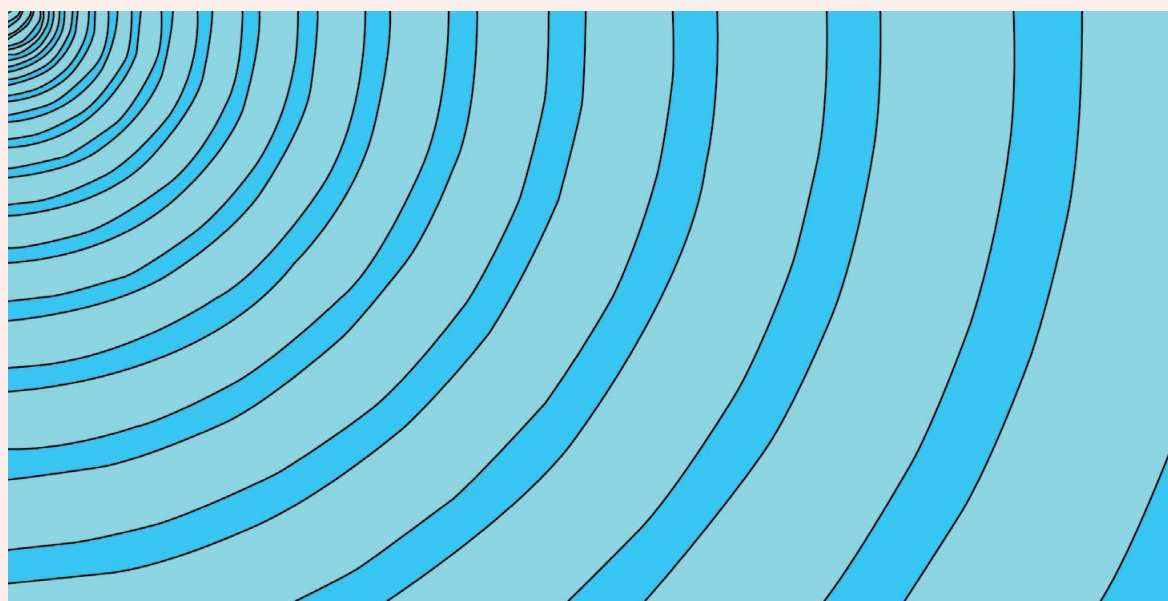


## Kuingizwa kunaongeza thamani ya kijamii

Ajira ya watu wenye ulemavu wa akili imeathirika kwa wenzake katika kazi, kampuni, na jumuiya pana. Kuingizwa kunajenga mabadiliko ya mabadiliko - unaweza kuona mifano mingine ya hii katika Sura ya 3 na 4. Jedwali hapa chini linaonyesha jinsi tunavyoweza kuelewa mavuno haya.

### Thamani imeongezwa

Mtu mwenye ulemavu wa akili (PwID)	Wenzake	Kampuni	Jamii
Uingizaji wa kijamii na kazi	Kuwa mfanyizi wa mabadiliko	Msaada kutoka kwa wataalam wa kuingizwa kijamii	Uelewa kuhusu PwID na mchango wao kwa jamii
Kufundishwa kuajiriwa	Kuhisi nzuri kuhusu kuathiri maisha ya PwID	Ushirikiano na mashirika ya kiraia	Athari nzuri kwa kuingizwa kwa PwID
Mafunzo ya juu ya kazi na msaada	Hofu, chuki na kutojali ilipungua	Utoaji ulipungua katika nafasi ambazo sasa zimechukuliwa na PwID	Utafiti juu ya mageuzi ya ulemavu katika jamii
Kujitolea kuimarishwa ya kufanya kazi	PwID huleta furaha mahali pa kazi na kukufanya upate thamani ya kazi yako mwenyewe	Athari nzuri juu ya mlolongo wa thamani	PwID imechukuliwa katika sera za umma
Wananchi wenye uhuru na wanaheshimiwa	Ubunifu uliendelezwa kama uvumilivu & kukubaliana na nyingine	Tofauti kama thamani	Ushiriki wa wote
Utukufu - haki na wajibu unaozingatiwa	Fungua akili na moyo kwa njia mbalimbali	Nzuri - "matangazo ya kinywa-kwa-kinywa"	Njia ya kuishi kwa umoja na kufanya kazi



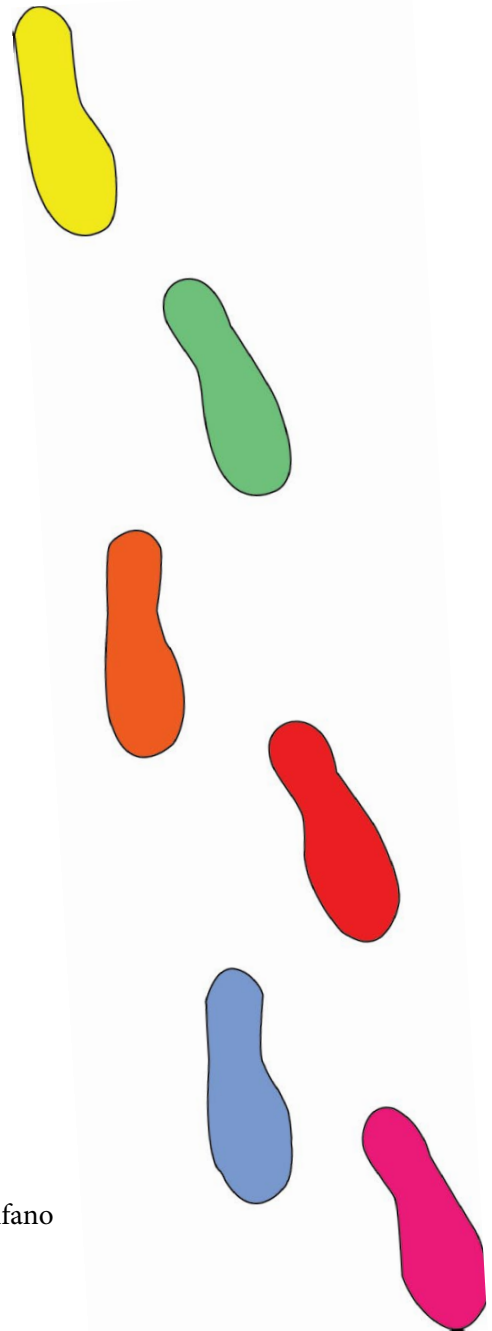
## Je, mtindo wa ajira kwa pamoja unafanya kazi gani?

Mwaka 2010, baada ya miaka 20 ya kuhusisha watu wenye ulemavu wa akili katika sehemu ya kazi, Arcos Dorados alichukua mfano huu kwa masoko mengine mengine ya Kilatini. Wataalamu wa kuingizwa kwa DISCAR wanaelezea mbinu yao ya hatua tano kama ifuatavyo:

- **Hatua ya 1: Wasiliana na kampuni** – Tunafanya kazi na kila kijana mwenye ulemavu wa akili juu ya majukumu yao, uwepo, tabia na sifa za kazi zaidi ya kazi yao maalum. Tunawasaidia kujiandaa kwa nafasi katika kampuni. Wamehakikishiwa kuwa waaminifu na waaminifu, na wamepungua mauzo ya wafanyakazi.
- **Hatua ya 2: Kazi ya Utafiti** – Tunatambua majukumu ambayo yanaweza kufanywa na watu wenye ulemavu wa akili, na kuendelea uelewa wa pamoja wa nafasi bora kwao ndani ya timu.
- **Hatua ya 3: Tathmini na uchague waombaji** – Tunawatambua watu ambao watakuwa sawa na kampuni, nafasi na timu watakayofanya kazi nao.
- **Hatua ya 4: Treni kampuni** – Tunatengenezea pamoja, kufanya mazingira bora ya kazi.
- **Hatua ya 5: Fuatilia kwa ufanisi** – Tunaendelea kufanya kazi na mfanyakazi na kampuni wakati wote wa kazi na kazi zao.



DISCAR inahimiza makampuni yote kutumia mfano wake wa ajira ya kijamii - angalia zaidi <http://www.fundaciondiscar.org.ar/>



Victoria na Woods wana gari la kibinafsi la kujihusisha kwa moyo wote na kazi yao ya kuingizwa, ambayo Caroline hufupisha katika neno la msukumo chini. Nini kinakuwezesha?

**TUMA**, huruma, uelewa,  
ukarimu, haki, kuacha eneo  
la faraja,  
**DARE** ndoto, kustawi, kusonga,  
kamwe kukubali "hapana" kwa  
jibu, shauku, kazi ngumu,  
**PATA MSHIRIKA WA HAKI**, kusikia,  
uvumilivu,  
kukubalika, ucheshi mzuri,  
uaminifu, shukrani, uaminifu, **UNDA VALUE**  
maadili ya pamoja, ahadi kali,  
hekima ya pamoja, athari ya pamoja, uraia wenye  
nguvu, **UFUMIWE**  
kujitambua, unyenyekevu, uwazi, **KULALA**, strategist,  
kupanga, kubadilika, akili ya kawaida,  
**TEADS TEAMS**, akili ya kihisia,  
ujasiriamali, mfano wa mfano, watengeneza mabadiliko,  
msukumo



## Kufahamu wakati ujao wenye maana

### Co-kujenga mchakato wa umoja

Hadithi inayofuata inaimarisha njia ya Victoria na Woods. Ni mfano wa jinsi watu wenye ulemavu wa akili wanaweza kuungwa mkono kupitia mchakato wa kuunda maisha na maana zaidi katika familia na jamii.

## Hadithi ya Fynn

– na Anouk –

***Mnamo mwaka 2011, nilishirikiana na Perspectief, kituo cha maalumu katika kuingizwa na kujitegemea. Shirika lilitaka kuhama kutoka kwa utafiti wa tathmini katika huduma za kijamii ili kufanya kazi moja kwa moja kwa jamii inayojumuisha.***



Ushirikiano wa Uholanzi kwa mashirika ambayo hutoa huduma za kijamii umegundua kwamba wateja waliona wastani wa watu watano tu kutoka mwaka nje ya shirika la msaada. Ufuatiliaji uliulizwa kubadili hili pamoja na wateja, familia zao, na mashirika tano ya usaidizi. Wateja walikuwa wakiongoza. Lengo la mpango huo ni kuwasaidia wateja, kulingana na maslahi yao na vipaji. Mashirika ya usaidizi yatajifunza kufanya kazi kwa njia ya mteja.

Miezi minne baadaye tukaketi na Fynn. Aliketi kiti chake na mama yake karibu naye. Leo, yeye alikuwa “kuweka-ndani-maneno-mtu” wake. Anajua zaidi juu yake kuliko mtu mwingine yeyote. Fynn ni umri wa miaka 51. Anapenda kuhisi upepo katika nywele zake akipotoka kwa muda mfupi kutembea mitaani. Hakuna mengi yanayotokea katika maisha yake. Wengi wa siku zake hutumia kulala kitandani mwake nyumbani au katika kituo cha huduma ya siku. Baba yake aliposikia kuhusu wazo la Fynn kujiunga na mradi alikuwa mwenye shauku, “hakuna kitu kinachoendelea kwa Fynn.”

Pamoja, tulizungumza na Fynn kuhusu maisha yake ya baadaye, wazazi wake na dada, wasaidizi wa msaada, na mwanachama wa bodi ya shirika la msaada. Tulitumia mbinu mbili za kusaidia Fynn kutafakari maisha yake: jukumu la kijamii na jitihada za kibinafsi (tazama masanduku). Tulizungumzia kuhusu maisha yake hadi sasa, kuhusu maslahi yake na vipaji, na juu ya majukumu ambayo angependa kutekeleza katika jamii. Pamoja tulifanya mpango wa utekelezaji. Msaidizi wa picha anaandika mjadala kwenye picha.

## Ufadhili wa Jamii

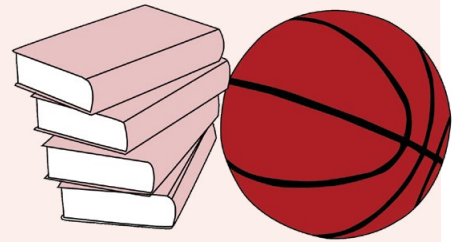
Majukumu ya jamii ni nadharia kuhusu mienendo ya kitamaduni ya kuingizwa na kutengwa. Kiwango ambacho watu wanapata kuingizwa au kuachwa katika maisha yao ni kuhusiana na majukumu wanayotimiza katika jamii. Mifano fulani ni mtindo wa michezo, mpenzi wa fasihi, rafiki, mwenzake, kocha, mchoraji, mwimbaji, na mkulima. Kwa kutimiza majukumu ya kijamii, kulingana na maslahi yako na vipaji, unaweza kuishi maisha yako kwa ukamilifu. Unaweza kutumia ufahamu wa jukumu la kijamii kwa kujenga jitihada za jirani ambazo zinachangia kwenye jumuiya ya umoja.

## Mipango ya Hifadhi ya Kibinafsi



Upangaji wa siku za kibinafsi ni njia rahisi na rahisi ya kufanya mipango mapya ya maisha yako na kuifanya. Kukusanya familia yako karibu na wewe, pamoja na marafiki na wasaidizi wa kitaaluma, na ufanyie njia yako kupitia mchakato wa kutazama. Mara ya kwanza,

unata ramani hali yako ya sasa, na kuelezea maslahi yako na vipaji. Wewe utafafanua juu ya haya kwa kutumia mikakati ya kufikiri ubunifu. Je! Mchango wako kwa jamii kuwa nini? Je, ni majukumu ya thamani ya kijamii ungependa kuchukua? Nani ungependa kukaribisha kwenye mpango wako? Msaidizi wa picha anaandika habari zote kwenye kipande kikuu cha karatasi.



Baada ya miezi mitano, Fynn akawa mwanachama wa bustani ya jamii. Mjumbe mwingine wa bustani alitaka kushiriki sehemu yake ya bustani pamoja naye. Wanachama wengine walisaidia kufanya bustani kupatikana kwa gurudumu la Fynn. Pia akawa mwanachama wa maktaba, akichagua vitabu kuhusu miti yenye picha nzuri sana. Fynn akawa mwalimu msaidizi katika klabu ya mchezo wa michezo na msaidizi wa timu ya timu yake. Sasa anamtembelea mara nyingi na timu yake kama yeye sana. Wakati ukumbi mpya wa michezo ulijengwa, Fynn hakuweza kukaa katika nyumba za sanaa. Sasa wafuasi wote wanajiunga naye chini.

Fynn “aliiambia hadithi yake” katika mkutano wa mradi ambapo wateja wote wa huduma za kijamii, familia zao, wasaidizi na mashirika ya usaidizi hushiriki hadithi zao. Ingawa hakuweza kusema kwa maneno yaliyosemwa, uonekano wake uliongea kwa wenyewe: hna inaonekana ndani ya wasikilizaji, kunung’unika. Kila mtu alikuwa amefikiri Fynn hakupenda makundi makubwa, au kelele, au tahadhari. Lakini uso wake ulionyesha hii ilikuwa mbali na kweli.



*Ingawa hakuweza kusema  
kwa maneno yaliyosemwa,  
uonekano wake uliongea  
kwa wenyewe*

# Kukuza maendeleo ya kilimo

## Kuonekana kama wakulima halisi

Ed imeshiriki kanuni za mazoezi za kutafakari zinazotusaidia kuona utambulisho wetu wa kweli, na kutafuta njia kuelekea jumuiya ya umoja. Caroline amesisitiza ahadi ya muda mrefu ambayo “kweli hurudia mfumo,” Anouk aliongeza hii kwa maelezo yake ya mchakato wa ushirikiano wa ubunifu kuelekea kuingizwa. Hadithi hii ya mwisho kuhusu kuwezesha kuingizwa inatoka kazi ya Jürgen na ugani wa kilimo na innovation. Tunaona tena umuhimu wa mazoezi ya kutafakari na gari binafsi (umuhimu wa “mimi”), pamoja na kuundwa kwa ushirikiano. Lakini hapa tunapitia tena jinsi taasisi na jamii “vinavyotengwa” na nini hii ina maana kwa watendaji ambao wanataka kusaidia watu kubadili.

## Mimi ni mbaya sana, na nikajifunza kuwa hii ni ya pekee

Kwa miaka nane, nilifanya kazi na wenzangu wawili nchini Zimbabwe kuendeleza njia yetu ya “kuwezesha mabadiliko”. Mwanzoni, hatukuwa na ufahamu jinsi ya kufanya hivyo. Je! Unawasaidiaje maofisa wa ugani kuwa zaidi na kuunga mkono uvumbuzi? Tulianza kwa kutumia akili yetu ya kawaida.

Nilikua kwenye shamba na baba yangu hakumlazimisha mtu yeyote akimtaazama. Nadhani hii ndiko ambapo nimekuza uwezo wa kuwasiliana na kila mtu kama vile wao. Hii ni moja ya uwezo wa msingi ambao tunahitaji kuendeleza kama wasaidizi wa michakato ya maendeleo ya umoja.

## kuwekeza kwa watu juu ya muda mrefu

Njia hiyo ilifanikiwa sana nchini Zimbabwe kwamba tuliifanya Afrika Kusini. Utaisoma kuhusu hilo kwa wakati. Nini kilichotushangaza ni kwamba tuliweza kuiga mafanikio yetu kwa miaka miwili tu. Tulifanya kazi na wafanyakazi wa ugani, tuliwasaidia kutafakari juu ya matendo yao na kujifunza mienendo ya jumuiya ambazo walifanya kazi. Kuna kitu cha msingi sana kuhusu jinsi wanadamu wanavyopanga. Nimetumia mbinu hii katika maeneo mengi na nimefanya kazi kila mahali. Kitu muhimu kukumbuka ni kwa kuwekeza kwa watu juu ya muda mrefu.

Sehemu ya mafanikio yalikusishwa na “mimi.” Sasa ninafanya kazi hasa na mameneja wakuu na wakurugenzi wa mashirika makubwa ya umma, ikiwa ni pamoja na mashirika ya mashirika ya Afrika na kimataifa, kwa kutumia mbinu sawa. Mtu fulani kutoka kwenye mojawapo ya mashirika hayo aliniambia hivi karibuni, “Wewe ni mbaya kabisa!” “Una maana gani,” niliuliza? “Hapana, wewe ni *kweli* mbaya. Wewe unataka kweli kutusaidia, akajibu. Mimi ni mbaya sana kuhusu mabadiliko ya kijamii. Ninataka kuona jumuiya, mashirika, jumuiya kushughulikia mazingira ya haki na maendeleo pamoja. Huwezi kufikia hili ikiwa huna gari kubwa.



# Uwezeshaji wa mabadiliko

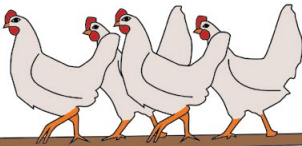
– na Jürgen –

Maofisa wa ugani wa kilimo katika jimbo la Limpopo, Afrika Kusini, walifanya kazi hasa na wakulima wachache zaidi, wakati wengi wa wakulima wadogo waliachwa bila kujali. . Kwa kuanzishwa kwa mchakato unaojulikana kama “kuwezesha mabadiliko,” mahitaji ya wakulima wote sasa yanazingatiwa.

Uwezeshaji wa mabadiliko umewawezesha wakulima kuanzisha makundi ya riba kwa sababu wakulima binafsi walihisi kuwa hawawezi kukabiliana na masuala yote wanayokabiliana peke yao. Changamoto hizi zilijumuisha viwango vya juu vya vifo vya kuku, mavuno ya mahindi ya chini, mmomonyoko wa udongo, na ugumu wa kupata pembejeo na masoko. Wakulima wengi nchini Limpopo hufanya mchanganyiko mchanganyiko, hivyo mkulima mmoja anaweza kuwa na makundi kadhaa.

## Kikundi cha riba ya kuku

Mkulima wa kuku katika Mbahela anaelezea jinsi kikundi cha kuku kilichopangwa. “Kiwango cha vifo vya kuku kilikuwa cha juu sana, na wakulima wengine waliachwa na kuku moja tu au mbili. Hatukujua sababu ya kifo. Afisa wa ugani, pamoja na wakulima, alichukua moja ya kuku wafu kwa mifugo kwa ajili ya uchunguzi. Iligundulika kuwa ugonjwa huo ulikuwa New Castle na tulipewa dawa sahihi. Tulihisi kwamba tunahitaji kuja pamoja ili kukabiliana na tatizo hili kwa pamoja. Tulipoanza tulikuwa tisa tu, lakini sasa sisi ni wengi sana.”



*“Kwa kawaida, wanawake hawakuchukuliwa kwa uzito wakati wa maamuzi. Sasa tumebadilika, tunawapa heshima wanayostahili na hatujali kuongozwa na wao.”*

– mkulima mume kutoka Limpopo

Majaribio katika teknolojia mpya za kilimo zilizotumiwa na nje. Wakulima hawakuulizwa kama teknolojia ilifaa kwa masharti yao, au ikiwa wanaweza kuipatia. Wakulima mara nyingi

hawakuelewa mchakato na matokeo ya majaribio hayakushirikiwa nao. Sasa wakulima wanajiunga mkono zaidi. Pia huandaa mazao ya uchaguzi wao wakati wanafikiria kuwa mzuri, badala ya wakati wa kuambiwa na huduma za upanuzi.

Mabadiliko pia yanafaidika na mazingira. Maafisa wa upanuzi huwahimiza wakulima kutumia mbinu za kilimo za kikaboni, ambazo wengi walitambua kuwa zawadi. Wakulima pia wanahimizwa kufanya mazoezi ya kuingilia, ambayo ilikuwa mapema kukata tamaa na huduma za upanuzi.

Maslaha ya wakulima binafsi sasa yanasikilizwa katika Kamati ya On-Extension, na kila kundi la riba linachagua wawakilishi wawili au zaidi .. Wakulima walikuwa wanategemea afisa wa ugani kwa msaada lakini sasa wanaweza sasa kuunganisha moja kwa moja na watoa huduma wa nje kupitia wawakilishi wao waliochaguliwa. Kamati ya On-Extension inawaunganisha na wataalamu wa kilimo, vyama vya ushirika na serikali za mitaa kutoa msaada, ushauri na msaada.

Wanawake pia wamechukua fursa ya kuchukua nafasi za uongozi.

*“Mtu huyo huko hapo ni mmoja wa maafisa wa ugani ambao haukuruhusu sisi kutumia kuingilia, lakini amebadilika.”*

– Mkulima wa Limpopo, akielezea afisa wa ugani katika watazamaji



## Uwezeshaji umechangiaje

Kwa sababu changamoto ambazo zinakabiliwa na kilimo ni ngumu, zinahitaji kushughulikiwa kikamilifu. Tunaimarisha uwezo wa watu wenye uwezo wa kushughulikia mambo yote yanayochangia katika changamoto zao, ikiwa ni pamoja na wale ambao ni asili ya kijamii (tabia na mazoezi), uchumi (masoko na uhamasishaji wa rasilimali), mazingira (hifadhi ya rasilimali za asili) na shirika (uongozi). Hii ni mchakato mrefu, wa utaratibu, wa kujifunza. Jambo muhimu ni ushirikiano wa mafanikio wa ushauri wa kiufundi na utafiti katika mchakato wa innovation ya kijamii ambayo inajumuisha wakulima wote.

Mambo muhimu zaidi, hata hivyo, ni *vipi* mbinu hii rahisi ya kuwezesha inawekwa katika mazoezi.

## Uwezeshaji wa jengo la uaminifu

Katika Limpopo, kabla ya kuingilia kati, idadi tu ya wakulima walifaidika na huduma za upanuzi, kwa kawaida wale ambao wanaweza kumudu kununua mbolea. Hii ilisababisha chuki kuelekea maafisa wa ugani na idadi ndogo ya wakulima ambao walifaidika. “Hatukuonekana kama wakulima halisi, tu wale walio katika miradi walikuwa,” alisema mkulima mmoja aliyekuwa ameondolewa. Mipango mingi ya maendeleo ya jumuiya imeshindwa kufikia athari zinazohitajika. Hii imesababisha jamii kuwa na wasiwasi juu ya mipango hiyo. Kama mkulima mmoja alivyosema, “Tumeona miradi mingi inayoletwa, mwaka baada ya mwaka, lakini tumefaidika nini nao? - Hapa sisi, sisi bado ni maskini. “

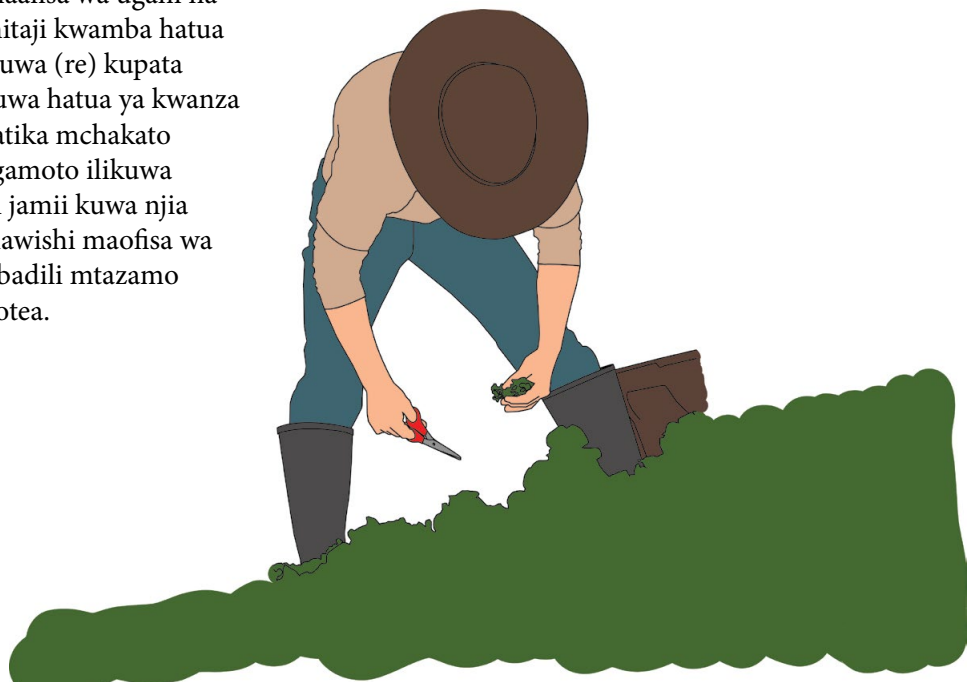
Kutokuaminiana kwa maafisa wa ugani na mipango ya maendeleo ilihitaji kwamba hatua yetu ya kwanza inapaswa kuwa (re) kupata uaminifu wa watu. Hii ilikuwa hatua ya kwanza kuelekea kuwashirikisha katika mchakato wa kuingiza kijamii. Changamoto ilikuwa kutafuta njia za kushawishi jamii kuwa njia mpya ni tofauti, na kuwashawishi maafisa wa ugani kuwa wanapaswa kubadili mtazamo wao kwa wakulima waliopotea.

“*Hatukuonekana kama wakulima halisi, tu wale walio katika miradi walikuwa.*”

The challenge was to find ways of convincing the communities that the new approach is somehow different – and to convince the extension officers that they have to change their attitude towards the farmers who are marginalised, so that they can begin to work with everybody in a more inclusive manner.

## Uwezeshaji wa maono ya maendeleo ya pamoja

Mara tu kiwango cha uaminifu kilipatikana, tumefanya kazi na wakulima ili kuendeleza mwelekeo mpya wa mwelekeo .. Tuliunga mkono maendeleo ya taratibu ya maono yao ya pamoja, kwa kuwa walianza kufikiria jinsi mabadiliko yaliyohitajika yanaweza kuletwa .. Utaratibu huu pia umezingatia kile kikundi kiwili kinachoweza kufanya tofauti. Kwa njia ya kuhoji muhimu na matumizi ya zana mbalimbali za kuwezesha, maoni yao tofauti yalipatikana. Utaratibu huu hutoa “utata unaojenga” ambapo maslahi tofauti yanaweza kujadiliwa na maana ya pamoja imeendelezwa, ili maono ya pamoja ya maendeleo ya pamoja na hatua za pamoja zinaweza kutokea.



## Uwezeshaji wa shirika binafsi

Kuimarisha mchakato wa mabadiliko ni kuhamasisha watu wa ndani kwa kuandaa na kuchukua hatua kwa pamoja. Mkazo juu ya “kujitegemea” ni muhimu kama inasaidia kuhakikisha kuwa mchakato unaongozwa na hatua badala ya kupanga. Mkazo huo unalenga kujenga misingi ambayo shirika litawekwa na kutoka ambapo litachukua hatua. Kuna michakato miwili muhimu ya kuwezesha hapa:

- **Uwezeshaji wa kutofautisha** –

Jumuiya sio taasisi ya kifahari lakini moja inajumuisha vitengo mbalimbali vya jamii na mitazamo tofauti, maadili, na maslahi. Maslahi ya wanaume na matajiri mara nyingi hutawala, na sauti za wanawake), masikini, na vijana hubakia kwa kiasi kikubwa kusikia. Tunapofanya uhuru wao wa kijamii na mada ya majadiliano, hii inajenga misingi ambayo masuala haya yanaweza kujadiliwa ..

Maslahi tofauti ya wakulima, kwa kuzingatia changamoto waliyokabili, yalikuwa msingi wa kuunda mashirika ya ndani. Hii iliwapa vikundi mbalimbali vya jamii fursa ya kujadili kwa uhuru masuala haya, kitu ambacho wangukuwa wakisita kufanya katika jumuiya pana. Makundi ya maslahi yaliwawezesha kuchunguza hali ya kutengwa kwa kijamii na jinsi ilivyowaathiri. Kwa kuwezesha, watu wanaweza kuchambua nini kinachowasaidia kufanya kazi pamoja na nini kinazuia hii. Uelewa huu unaweza kusaidia kuchochea nishati ili kukabiliana na maswala wanayokabiliana nayo.

**Uwezo wa kuandaa ni dhahiri katika jamii zote.**

- **Uwezeshaji wa kikundi cha malezi** – Uwezo wa kuandaa ni dhahiri katika jamii zote. Watu huandaa mazishi, harusi na matukio mengine. Kwa kuwezesha, watu wanaweza kupata masomo juu ya mifumo ya mafanikio na yasiyofanikiwa aina ya shirika. Kwa mfano, mashirika ya maendeleo ya kilimo mara nyingi wanaume wanaongozwa na hawana kazi. Miundo yao ni kuchambuliwa, na nafasi ya kuimarisha au kuunda mashirika bora zaidi ya kushughulikia maslahi tofauti ya wakulima, mazungumzo .. Mara nyingi wale walio na maslahi sawa wanaamua kuja pamoja ili kuunda kikundi kipya, kama ilivyo katika kikundi cha riba cha kuku (tazama sanduku hapo juu).



## Uwezeshaji wa uongozi wa kujitokeza

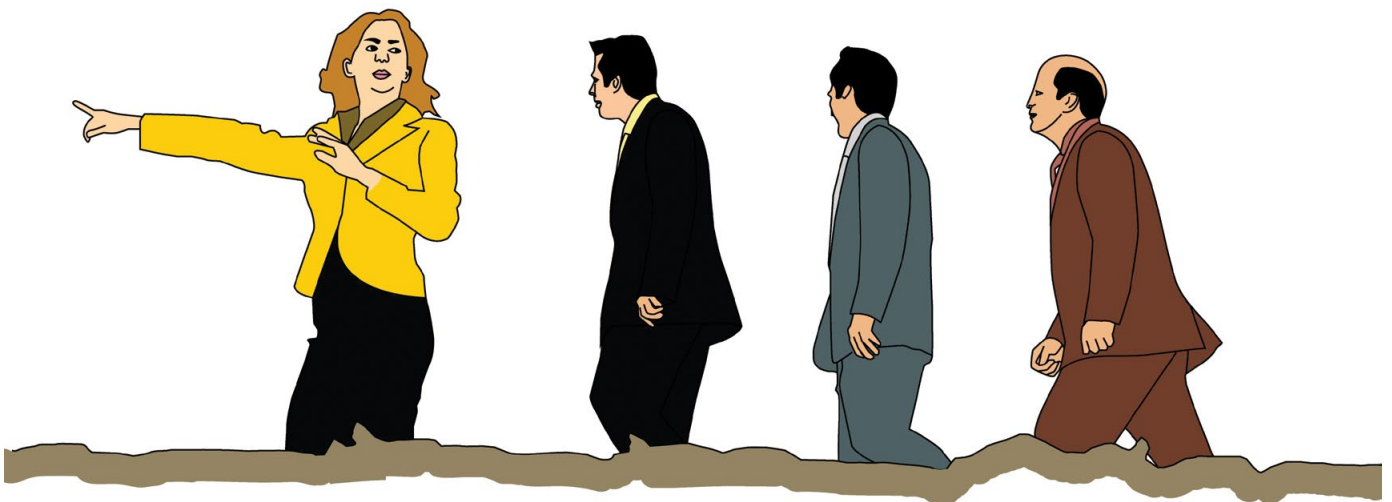
Kwa kawaida, uteuzi wa viongozi mara nyingi hutegemea siasa, ukabila, uhusiano wa kibinafsi au hali, badala ya sifa za kibinafsi au rekodi ya utekelezaji. Viongozi wengine wana nafasi nyingi, kutawala jamii. Zaidi ya karne, jumuiya zimeanzisha mifumo tata ya kanuni na maadili. Jamii ya kisasa inaweza kupingana na haya, na mara nyingi hii inajenga migogoro inayoathiri ushiriki. Hii mara nyingi ni sababu kuu ya kwa nini hali nyingi zinakuwa “siasa.”

Uwezeshaji unaweza kufanya mchango mkubwa kwa hili. Inaweza kuwashawishi watu kuondokana na masuala na kushiriki katika mchakato wa mazungumzo ambapo wanazingatia kazi, majukumu na kazi, badala ya watu binafsi, kikabila au ushirikiano wa kisiasa. “Nani” lazima kufanya hivyo, inakuja mwisho. Kushoto bila kuwezesha, mara nyingi watu huzungumzia *nani* kwanza na kisha muundo. Uwezeshaji unaweza kuuliza maswali muhimu: “tunataka kufikia nini?” “Tunaweza kufikiaje?” “Tunajiandaaje?” “Tunahitaji uwezo gani?” na “ni kazi gani tunahitaji kuifanya kazi?” Njia hii inaweza kuwasaidia watu kukubaliana katika majukumu yao katika kikundi, bila kujali wapi wanatoka, kwa kadri wanavyoweza kuchangia maono ya kawaida.

**Lengo ni kurahisisha  
mjadala na kuwezesha  
mazungumzo na  
majadiliano kufanyika.**

## Wanawake katika majukumu ya uongozi

Katika jamii nyingi za vijijini, wanawake hawana kuonekana kama viongozi. Katika jimbo la Limpopo, wanawake hawakuruhusiwa kwa wakuu *kraal*, mwili mkuu zaidi wa maamuzi katika kijiji. Hata hivyo jamii ya kisasa (na sera ya serikali) inalenga usawa na wanawake zaidi katika majukumu ya uongozi. Uwezeshaji wa mabadiliko unaweza kusaidia watu kuchambua asili na athari za njia ambazo wanawake wanakataa majukumu ya uongozi.



## Uwezeshaji wa umiliki na kujitegemea kujitegemea

Maofisa wa ugani walitumia njia inayotokana na usambazaji, juu-chini ili kushughulikia mahitaji ya wakulima wadogo, ambao walitarajiwa kufuata maagizo yao. Wafugaji waliopunguzwa walichukulia jukumu la kutosha na walitengwa na uchumi wa kawaida. Walihisi kuwa walikuwa “waathirika.” Nyuma ya tabia kama hizo tunaweza kuchunguza mifumo ya kawaida ya utamaduni ikiwa ni pamoja na “utamaduni wa kimya,” “utamaduni wa kulaumiwa” na “kusubiri na kuona utamaduni,” yote ambayo yanazuia uwezo, na kuzuia jitihada za maendeleo.

Uwezeshaji huvunja mifumo hii na changamoto za watu kutambua kwamba ufumbuzi wa matatizo yao ni ndani ya jamii. Wakati mwingine, wasaidizi wanahitaji kuchukua kizuizi cha kusisimua ili

kukabiliana na kile kinachobakia kisichojulikana. Wakati wa kuwezesha, mwelekeo unaoanza kujitokeza unaweza kuwa na hatari kwa ustawi wa jamii. Watu huanza kuchunguza jinsi wanaweza kuepuka mtego huu na kugundua “vyanzo vya nguvu” vyao vya kubadili mambo.

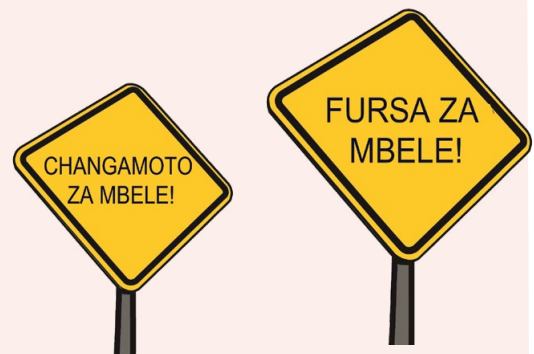
**Wahimize watu kuona fursa badala ya kutafuta sababu ambazo mambo hawezi kufanya kazi.**

### Kuchukua kusimama kwa kusisimua

Wakati watu wanasema wanahisi kama waathirika, mkufunzi anawauliza “inajisikiaje kuwa mhasiriwa?”

Ikiwa masuala haya hayakuwepo, ni tofauti gani?

Katika mbinu iliyozingatia tatizo, “tatizo” linaonekana kama kizuizi, na kidogo sana ambavyo mtu anaweza kufanya ili kuondokana nayo. Hii inazuia uwezo wa watu wa kufikiri wazi .. Uwezeshaji inalenga katika kuchochea mawazo ya watu kwa njia ya suluhisho. Wahimize watu kuona fursa badala ya kutafuta sababu ambazo mambo hawezi kufanya kazi.



## Uwezeshaji wa kujifunza usawa na uhusiano wa wima

Mbinu za juu za ugani wa kilimo hazizingati mawazo na ufumbuzi wa mkulima. Hata hivyo kila jamii ina wavumbuzi, watu ambao wana nia ya kujaribu mawazo mapya. Wataalamu wengi wa maendeleo wanawahimiza kutumia ubunifu wa wakulima hawa ili kuhakikisha uendelevu wa kilimo.

Msaidizi anahitaji kutafuta njia za kutambua waumbaji hawa na kuwasaidia katika kuleta ubunifu wao kwa jumuiya pana. Kujenga uaminifu ni muhimu kwa sababu wavumbuzi hawapatikani kila mahali ndani ya nchi. Kwa mfano, katika Limpopo, wakulima wa ubunifu walitengeneza mbinu ambazo wengi waliziona kama “zawadi.” Katika hali hii, changamoto kwa maofisa wa ugani ilionyesha maslahi ya kweli na kutoa matakwa yao ya kujifunza kutokana na uzoefu wa wakulima.

Kuendeleza *mfumo wa innovation*, ambapo watu wanaweza kujifunza na kujibu kwa uhuru, inategemea ushirikiano wa mafanikio kati ya watendaji tofauti waliohusika. Hii ni pamoja na wale wanaoshiriki maslahi ndani ya kikundi, na wengine. Lengo linapaswa kuwa kujenga jukwaa ambapo watendaji tofauti wanaweza kuja pamoja, kujadili maslahi yao, na kujifunza kushirikiana. Kufikia hili ni moja ya mambo mafanikio katika jimbo la Limpopo.

### **Bibi Mulaudzi wa Mbahela anaelezea uvumbuzi wake wa zero-grazing**

“Nilianza kufanya mazao ya zero kabla ya 1998. Nilipoanza mimi nilikuwa na mbuzi mbili tu, ambazo niliziweka katika jikoni langu. Hakuna mtu katika kijiji alijua kuhusu mazoezi yangu kwa sababu nilikuwa nificha kutoka kwao. Sikuhitaji kuitwa jina. Mwaka wa 1999, afisa wa upanuzi ambaye alikuwa akienda karibu na kijiji kutambua wavumbuzi wa eneo hilo alinipata na alitaka kujua zaidi kuhusu kile nilichokifanya. Mwanzoni, sikukumtumaini, kwa hivyo sikukumfungua, lakini baada ya muda nikambuka kuwa alikuwa na maana na nimekua naamini na nilikuwa huru kushirikiana naye.

“Afisa wa ugani ndiye alinitia moyo kujenga kraal nje ya nyumba yangu. Hii ilisaidia kufungua jikoni yangu. Mimi kulisha mbuzi wangu na nyasi za kijani Napier na mboga, ambazo mimi hupata kutoka kwa wakulima wenzangu, na kutumia bran iliyobaki baada ya kulipia mahindi yangu, kama kuongeza. Ninahakikisha kwamba ninawapa mbuzi wangu mara mbili kwa siku na kuwapa maji kunywa jioni. Ninachanganya mimea ya ndani na maji kutibu vimelea vya ndani. Sasa najisikia huru kushiriki uzoefu wangu na wakulima wengine, na ninafurahi kujua kwamba kuna mkulima mwingine katika kijiji chetu ambaye pia ameanza kufanya mazao ya sifuri.”



### **Kuwezesha maoni na kutafakari**

“Utamaduni wa kimya” ni kawaida katika jamii za vijijini. Watu huwa hawana changamoto mambo hata wakati wanaona kuwa wao ni madhara. Uwezesaji wa mabadiliko unaweza kushindana hii kwa njia ya hila kwa kukuza uwazi na uwazi, zote mbili ambazo ni za msingi kwa kukataa kwa kujenga, kushirikiana, na kukuza ushirikishwaji wa jamii. Katika utamaduni wa maoni, kushirikiana na kutafakari, ni kawaida kwa watu kuuliza kwa nini mambo fulani yanatokea kama ilivyo. Hii ni muhimu kwa kuwasaidia watu kutofautisha kati ya ukweli na mashambulizi binafsi na kujenga nafasi kwa watu binafsi kutumia uwezo wao wa kuendelea.

“*Sasa najisikia huru kushiriki uzoefu wangu na wakulima wengine*”

## Nini maana zaidi ya kuwezesha katika sura hii

*“Sisi ni nia ya kufikiri ya kutafakari kama kitu kimya na binafsi. Majadiliano yangu hapa ni kwamba kutafakari ni mwelekeo wa hatua, kijamii na kisiasa. ‘Bidhaa’ yake ni praxis (taarifa, hatua iliyoahidiwa), fomu yenye maana zaidi na ya kijamii ya hatua za kibinadamu.”*

– Stephen Kemmis

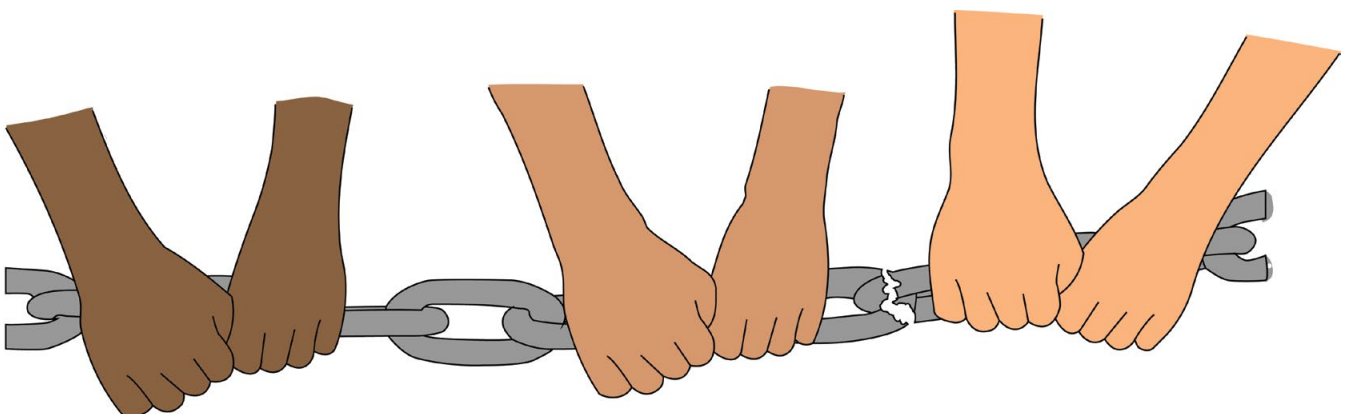
Wakati kuwezesha kuna jukumu muhimu katika kuchochea mchakato wa kuingizwa kwa jamii, maana yake ya kina ni mara nyingi hupunguzwa. Katika mazingira ya maendeleo ya pamoja, kuwezesha ni njia ya kuchochea mabadiliko ya msingi kwa watu binafsi, mashirika, jamii na jamii. Aina hii ya kuwezesha inaongozwa na kujifunza hatua na nadharia za mabadiliko ya shirika (Argyris na Schön, 1974; Schein, 1992); mbinu za utaratibu (Bateson 1972, Senge, 1990; Midgley, 2002) pamoja na mafunzo ya mabadiliko (Hope na Timel, 1984).

Sura hii imesitiza mwelekeo wa kuingizwa katika nadharia hizi za kuwezesha. Mienendo katika jamii ina maana kuwa watu wengine wameachwa nje, na *jisikie* kushoto nje. Hatari ni kwamba wale walioachwa wanaweza kupoteza tumaini, kujitenga wenyewe, na kuongoza maisha yasiyokuwa na nguvu ya vurugu. Ili kuongozana na watu wanaotaka kubadilisha, haitoshi kuunda “mazingira ya kuwezesha,” unapaswa kuwasilisha kikamilifu katika safari yao. Hii inahitaji kuangalia ndani ndani yako, kabla ya kuongozana na wengine kwenye njia yao ili kuunganisha tena matumaini.

Watu wenye ulemavu wa akili watahitaji ushirikiano unaoendelea katika maisha yao yote ya kazi, na hii inahitaji kujitolea kwa muda mrefu. Nini kinachokuchochea? Labda unataka kuona jumuiya, mashirika, na jamii kushughulika na hali zisizofaa na kutamani kuunda maendeleo. Inatoa nini *wewe* kuongozana na wengine kwenye njia ndefu ya jamii inayojumuisha zaidi?

Katika hadithi zote katika sura hii, watu waliopunguzwa wamepewa nafasi ya kuonyesha utambulisho wao na kujadili masuala yao. Hii inaimarisha ujasiri wa watu, na kuifanya kujisikia kiburi tena, kwa kuamini kwamba wanaweza kufanya mambo na inaweza kufanikiwa. Hii ni “hatua ya kurudi,” ambako vikwazo vinapungua na kila mafanikio kidogo.

Changamoto moja ya kawaida katika kuwasaidia wengine kupata tena kujiamini ni kwamba mara moja mtu amefanikiwa kufanikiwa, wanaweza kupindua na kumaliza kukata tamaa. Kusimamia tamaa yao ni sehemu muhimu ya kusimamia “staircase of confidence” yao.



Mazoezi ya uwezeshaji wa pamoja yanaweza kuvunja mifumo ya kutengwa kwa kuwasaidia watu kuendelea pamoja na kwa kuwasaidia kutambua na kufanya zaidi ya utofauti wao. Kuwa na ufanisi inahitaji mtazamo muhimu juu ya wewe Je! Una uwazi na ujasiri wa kuangalia kweli kuingilia kati kwako kwa uaminifu, bila tu kutaka kuangalia au kufanya mema? Hii ni kina cha uaminifu ambao huwawezesha waandishi katika sura hii kujitahidi wenyewe na kwenda kina kirefu kupata maoni na ufumbuzi wa hali ambazo hazijumuishi.

Ingawa “muda mfupi” hufanya kazi dhidi ya uwekezaji wa muda mrefu katika kuendeleza wataalamu wa kutafakari kwa undani, tunahitaji kuwa na ujasiri wa kuendelea kufanya kazi pamoja. Maji yatageuka hatimaye wakati itakapofanya, tutakuwa tayari kusaidia wasaidizi wa maendeleo wanaojumuisha zaidi.

## Inachukua nini

Kuona watu kama wao  
Na ndoto  
Na imani  
Hiyo huwafanya waweke kukwama

Kuondolewa ni chungu  
Hujenga ukuta  
Mahali salama katika akili yako  
Eneo lisilo na matumaini

Kupitia tena tumaini  
Maana ya kuishi kupitia  
Maumivu hayo tena

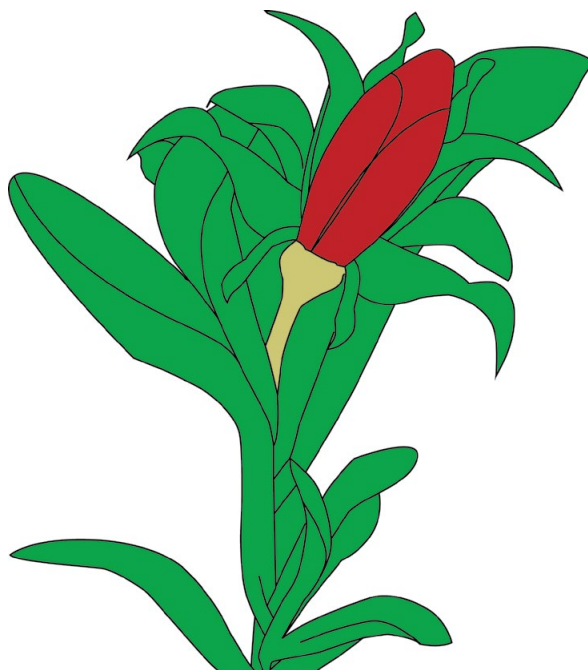
Nini tunaweza kufanya  
Ni kuona watu  
Jamii  
Sisi ni sehemu ya

Huyu ndiye ambaye sisi ni nani

Kitu cha kufanya  
Ni utulivu  
Ili kuruhusu maumivu kuja  
Kwa hiyo uponyaji unaweza kuanza

Huyu sio tunataka kuwa

– na Lucia





## Uhuru wa Habari wa Kesho

### Kutumia lugha kama chombo cha kuingizwa

– na Rebecca, Watafsiri bila mipaka –

Jana, nikasikia hadithi ngumu kutoka kwa mwalimu wa Ugiriki. Mwanafunzi wa wakimbizi wake aliwahi kumeza pini kutoka kwenye kichwa chake cha kichwa. Alihisi hofu na hofu sana - mwalimu angeweza kuona hiyo kutoka kwa uso wake. Alihitaji kupata msaada, lakini hakuweza kueleza kilichotokea. Alinena Dari na mwalimu alizungumza Kigiriki. Ilichukua masaa kutatua shida.

Wakati huo huo, katika Yemen, cholera imechukua. Zaidi ya kesi 250,000 mwaka huu, na vifo 1,500. Ugonjwa unaendelea kuenea, licha ya kiasi cha habari zilizopo kuhusu jinsi ya kuzuia na kutibu. Daktari katika Shirika la Afya Duniani aliniambia kuwa sehemu ya tatizo ni kwamba watu hawaelewi kwamba kipindupindu ni kitu kimoja kama kuharisha kwa kuendelea. Ukosefu huu wa ufahamu ni mauti.

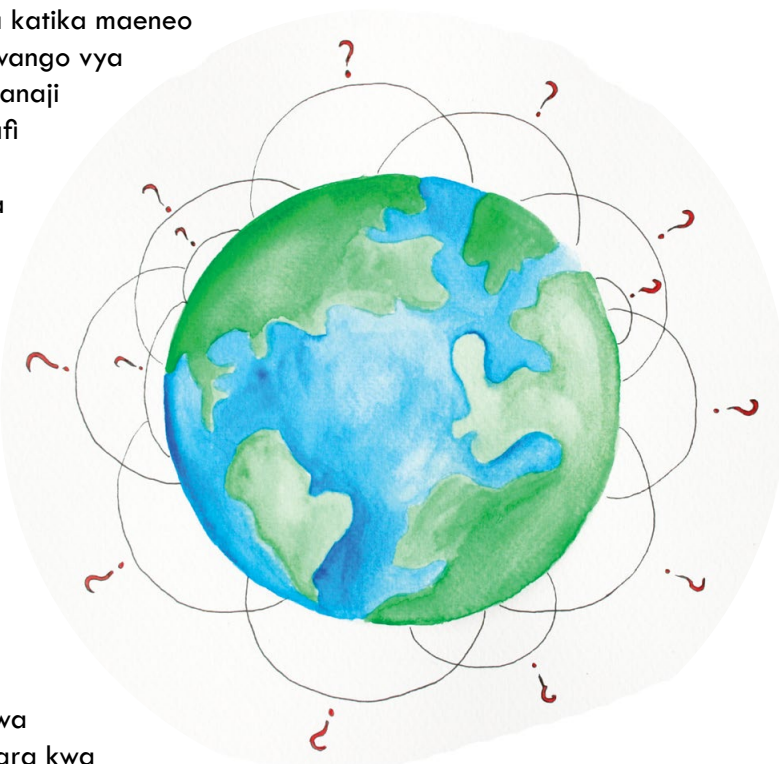
Hii ilinikumbusha yale yaliyotokea Afrika Magharibi mwaka 2014-15, wakati kanda hiyo inakabiliwa na janga la Ebola kubwa zaidi. Watu zaidi ya 10,000 walikufa. Iliharibu familia na afya ya muda mrefu ya wengi, na kuharibu mifumo ya afya ya asilimia ya nchi tatu. Hata hivyo, kwa habari bora katika lugha zenye haki, mengi ingeweza kuokolewa. Kama Claudia Evers, Médecins sans Frontières Msaidizi wa Dharura ya Ebola ya Gine, alisema, “Kama watu wangepewa ujumbe sahihi, haya yote ingeweza kuzuiwa.”

Mwishoni mwa 2013, Mgongano wa Haiyan uliingia Philippines, na kuwa nyumba za maelfu na zenye mashariki kusini mashariki mwa Asia. Licha ya onyo la hatari, watu wengi hawakuondoka pwani. Kwa nini, waokoaji waliuliza, watu hawakuacha nyumba zao? Siku za baadaye, ripoti zilikuja kuwa ripoti moja ya habari ya lugha ya Kiingereza ilionya juu ya “wimbi kubwa” badala ya dhoruba. Wataalam wa Kitagalog, Waray na Cebuano hawakutengeneza uhusiano wa upepo mkubwa na wakaa nyumbani, wakijihatarisha wenyewe na familia zao.

Hadithi nne, zinaenea duniani kote. Katika wote tunapata watu wasiopokea kupata habari ambazo zinaweza kuokoa maisha yao. Wakati maelezo yanapofautiana, viwanja vinafanana sawa. Vijana bado wanakimbia nyumba zao kuishi katika nchi ambazo hawawezi kuzungumza kwa lugha yao wenyewe. Watu bado hufa kutokana na kolera na magonjwa mengine pamoja na hatua rahisi ambazo zinaweza kuchukuliwa ili kuzizuia. Migogoro mikubwa inakabiliwa na vijiji ambako idadi ya watu huongea lugha tofauti na ile ya wale wanaojaribu kuwasaidia.



Lugha ni leo moja ya masuala makubwa ya kuingizwa katika majibu ya kibinadamu. Kawaida katika hadithi hizi ni ukosefu wa upatikanaji wa bure kwa habari zilizoaminika katika lugha zilizoolewa na mamilioni, au mabilioni, ya watu. Sababu za kukimbia hii kutokana na kukosa uwezo wa kupata habari za afya katika maeneo ya mbali, ukosefu wa elimu na viwango vya chini vya kujifunza, kupata upatikanaji mdogo kwa teknolojia, ukosefu safi wa motisha au mapenzi ya kutoa taarifa katika lugha za chini. Kwa sababu yoyote, wale ambao hawapati habari wanaweza kuelewa kukosa uwezo wa kutatua matatizo yao wenyewe. Wanategemea kibali cha wengine ambao wana upatikanaji wa habari, au bahati nzuri ambayo mtu anayemtegemea hutoa taarifa kwa namna ambayo wanaweza kuelewa.



Ni nini kinachotokea ikiwa tunatoa nguvu hizi kwa mabilioni ambao sasa hawajui? Tunajua kuwa uwezo wa lugha umeonyeshwa mara kwa mara ili kuongeza ushiriki. Tunajua kwa njia ya kazi yetu kuwa habari rahisi katika lugha za mama ya mama ni zaidi ya uwezekano wa kueleweka. Tunajua pia kuwa elimu katika lugha ya mama wakati wa umri mdogo huongezeka kuhudhuria shuleni na kuboresha matokeo. Na tunajua kwamba habari inayoeleweka ni kuwezesha. Kama Jessica Lomelin wa Mpango wa Kimataifa alitoa maoni baada ya mgogoro wa Ebola, “Uhitaji wa kuwasiliana katika lugha za ndani sio tu kuhusu utoaji wa habari lakini. . . ni chombo cha kihisia: kuwa na uwezo wa kuzungumza kwa urahisi katika lugha yako ya asili ni muhimu. Ni katika moyo wa kuwasiliana na jamii. “

Kutafsiri na kutafsiri kutoka kwa lugha moja hadi nyingine ni gharama kubwa, isipokuwa ikiwa ni pamoja na teknolojia. Hatimaye, tunahitaji kutumia teknolojia ya lugha ili kufungua vaults za habari zilizopo katika lugha kuu za kibiashara. Teknolojia ni kuboresha sana tafsiri ya mashine kati ya lugha nyingi za Ulaya, na hata katika Kiarabu kutoka Kifaransa au Kijerumani. Ahadi ya tafsiri ya neural mashine, kutumia usanifu mpya wa kompyuta unawezesha mashine kujifunza, ni ya kusisimua, hasa kwa wale wanaomtegemea tafsiri ya mashine.

*“Katika historia ya binadamu, lugha imekuwa kizuizi kwa mawasiliano. Ni ajabu. . . tunapata kuishi wakati ambapo teknolojia inaweza kubadilisha hiyo. Kuelewa lugha ya mtu kunakuwezesha kuwa karibu nao, na ninatarajia kufanya tafsiri ya ulimwengu kwa kweli.”*

– Mark Zuckerberg

Siku ambayo tafsiri ya moja kwa moja inakuwa halisi kwa mabilioni ya watu ambao lugha zao si muhimu kwa biashara bado ni njia ya haki. Tafsiri ya mashine ya Neural inahitaji seti nyingi za sambamba. Hata tafsiri ya mashine ya takwimu inahitaji zaidi ya safu milioni ili kujenga injini inayofaa. Kiasi hiki cha data bado haipo katika lugha nyingi. Lakini ahadi ya kuijenga, na hivyo kuruhusu msemaji wa Kihausa au Kisomali kutafsiri habari wanayohitaji na haja - ama kwa maandishi au sauti - itakuwa ni kubadilisha-mchezo katika majibu ya kibinadamu. Ingeweza kuwawezesha, kwa kweli kuweka jumuiya kudhibiti. Kwa ahadi kutoka kwa watengenezaji wa teknolojia kubwa, kama vile Facebook, Google na Microsoft, tunaweza kufika huko.

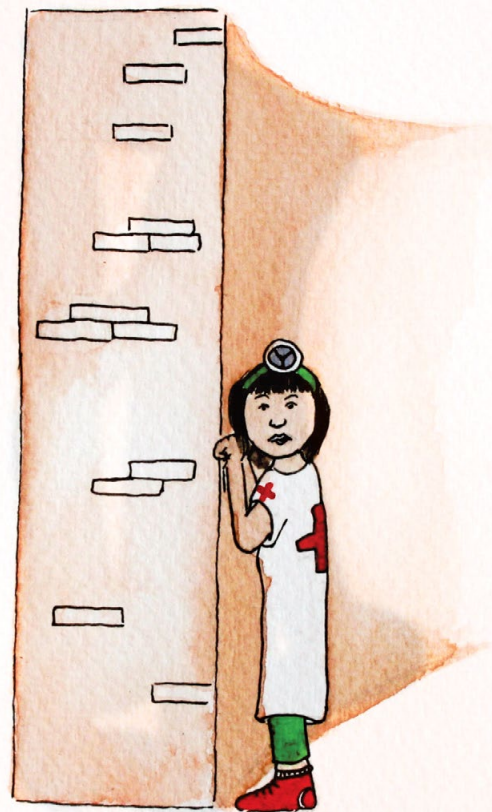
Ufikiaji wa habari wa habari hufungua dunia nzima, sio tu kuhusu habari za msingi za afya na ulinzi, lakini kwa elimu ya mtandaoni, kwa kutoa habari za matibabu katika maeneo ya mbali, na habari za kitamaduni ambazo huongeza maisha. Hii ni kweli hasa kwa watu wasiojua kusoma na kuandika, ambao ni wanawake wasio na elimu. Pia itawawezesha waendelezaji kuunda programu ambazo zimeundwa kwa wakimbizi wanaoishi kambi, na kuwapa upatikanaji katika lugha zao wenyewe kwa fedha muhimu, chakula na uwezekano wa kazi.

Upatikanaji wa habari si jibu pekee. Kuingiza lugha ya kweli pia inamaanisha kuhakikisha kwamba sisi pia tunasikia kwa lugha sahihi. Mara nyingi majibu ya kibinadamu yameundwa na kutekelezwa bila ushiriki wa moja kwa moja kutoka kwa watu walioathirika. Kuna taratibu za maendeleo ili kupata maoni kutoka kwa watu walioathirika, lakini mara chache ni wale wanaozungumza lugha zisizotengwa ni pamoja na kudhibiti au kuathiri majibu ya kimataifa.

Tena, teknolojia ni msingi wa kusikiliza bora na kushirikiana mawazo katika lugha zote. Katika "lugha za dunia" kuu, watu wanaweza sasa kuzungumza kwenye wito wa mkutano wa Kihispaniola na mara moja wataelewa na wenzao wa Kiingereza. Kuleta teknolojia hizi kwa lugha zisizotengwa na misaada ya mgogoro itakuwa mapinduzi, na uwezo wa kubadilisha kabisa majibu ya kibinadamu.

Teknolojia za lugha hutoa ahadi ya ajabu ya kuingizwa, kabisa kubadilisha njia tunayoitikia kwa kila aina ya migogoro duniani kote. Ingawa bado kuna vikwazo vingi vya kufanya hivyo ukweli, makampuni makubwa ya teknolojia na sekta ya kibinadamu wote wanaanza kuona uwezo. Wao tayari kujadili jinsi ya kuunda dasasti zilizo wazi katika lugha kubwa zilizopunguzwa, hatua kubwa ya kuendeleza zana bora za lugha.

Habari ni sawa kusawazisha. Ili kufikia uingizaji wa kweli kwa mabilioni ya watu, lazima tuvunja vikwazo vya lugha vinavyopunguza mtiririko wa habari na kutoka kwa watu wanaohitaji.



## Vidokezo vya mawasiliano zaidi ya umoja

**Jua wasikilizaji wako** – Je, wanajifunza, wanaelimishwa, wenye ujuzi katika lugha zile? Je, uwezo wao wa kuwasiliana unatofautiana na umri, jinsia au hali ya kijamii na kiuchumi? Maswali haya yanapaswa kujibiwa kabla ya maudhui yoyote yameundwa. Ikiwa hujui majibu, tafuta!

**Weyesha maandishi yako ya chanzo na uunda maneno kwa lugha zenye lengo** – Maneno mia moja ya maandishi rahisi katika Hausa, kwa mfano, itaenda zaidi kuliko maelezo mafupi ya Kiingereza. Ikiwa lugha ya lengo haina njia ya kuelezea vizuri dhana muhimu ambayo hutumia mara kwa mara kwa Kiingereza (kwa mfano, unyanyasaji wa kijinsia), haitafsiriwa vizuri, na watafsiri binafsi wataifasiri tofauti. Kupunguza maandishi ya chanzo kutaondoa matatizo mengi. Machapisho na maneno katika lugha zenye lengo ni muhimu kwa kuboresha tafsiri na kuongezeka kwa usawa. Hii pia ni muhimu kwa wafanyakazi wa shamba katika hali ya mgogoro.

**Kusikiliza na kujibu** – Hata kama unawasiliana kwa ufanisi, unaweza kupata mahitaji ya wasikilizaji yaliyobadilishwa, maudhui hayatoshi, au wanapata habari zingine zenye kinyume. Ufuatiliaji wa ujumbe wa umma, kwa njia ya vyombo vya habari vya jadi, SMS au vyombo vya habari vya kijamii, unaweza kutoa picha muhimu ya hali ya sasa ambayo haiwezi kupimwa kwa kutumia lugha kuu (kubwa) ya majibu. Katika Ugiriki, ufuatiliaji wa mawasiliano ya Kiarabu na Farsi wakati wa mgogoro wa wakimbizi mwaka 2015 umeonyesha kwamba kulikuwa na machafuko makubwa juu ya kile kilichokuwa na “boti,” “raft,” au “kivuko.”

### **Fikiria utoaji wa bidhaa au maudhui**

**yaliyozalishwa ndani ya nchi** – Mara nyingi hata tafsiri bora hazieleze maana sawa au hisia kama maandiko ya awali. Utoaji ni mchakato wa kuunda maudhui katika lugha nyingine ambayo inaelezea maana sawa, hata kama maandiko ni tofauti kabisa na asili. Wakati lengo linajumuisha mabadiliko ya tabia au ya kuwasilisha ujumbe ngumu sana, kuzalisha ni mbadala nzuri. Unaweza pia kupata ujumbe unayotaka kuwasilisha ulipo katika maudhui yaliyozalishwa ndani, au hata katika fomu ya sanaa. Kazi na aina hizi za maudhui zinaweza kuboresha kuingizwa.

**Kutoa mafunzo ya mkalimani** – Katika hali nyingi za kukabiliana na kibinadamu kuna ukosefu mkubwa wa lugha ya usaidizi, hasa wa wakalimani ambao mara nyingi ni “wajumbe” muhimu zaidi kwa watu wanaohitaji. Mara nyingi, mwanafunzi asiyefundishwa au kujitolea hutolewa ili kusaidia. Kutoa mkalimani asiyefundishwa au mpatanishi wa kitamaduni kidogo ya mafunzo, au hata rasilimali rahisi, anaweza kufanya tofauti kubwa.

**Kubali teknolojia ya lugha** – Hatimaye, teknolojia ya lugha itafungua milango kwa mabilioni ya watu. Tunapaswa kuunda maudhui zaidi katika lugha nyingi zisizotengwa, na hivyo iwezekanavyo kuongeza data ya lugha katika lugha hizo. Kuhakikisha maudhui yako ni upatikanaji wa wazi itawezesha injini ya kutafsiri mashine ili kuanza vizuri.



## Postscript:

### Hii Mwongozo wa Barefoot na lugha ya pamoja

Kama Timu ya Uhariri, tulijadili jinsi tunavyoweza kuongoza mwongozo huu - baada ya yote, tunahitaji pia kutembea majadiliano! Tumewahimiza tafsiri kwa lugha nyingine lakini wakati huu tulitaka kuendelea.

Tuliwasiliana na wafsiri bila mipaka (TWB) na tukaanza kuzungumza hili. Walipendekeza kuhariri mwongozo ili iwe rahisi kutafsiriwa na kupatikana zaidi kwa wale ambao lugha ya Kiingereza sio lugha yao ya kwanza. Pia walitoa kutoa matoleo ya redio kwa Kiingereza na kwa lugha nyingine.

“Sauti kubwa!” tulisema, lakini tunaweza kuona mfano wa hii kwanza? Tuliwapa sura ya kufanya kazi. Waliporudi nyuma, tulishangaa. Vielelezo na mashairi ambayo tulihisi ni sehemu muhimu sana ya *Viongozi wa Barefoot* walikuwa wamekwenda. Kwa ajili yetu, tulihisi kama kusoma kitabu.

Tunawezaje kuweka utajiri wa hadithi na mawazo na bado kuwa kupatikana? Tulirudi TWB. Waliuliza, “Unataka wapi kuwa mstari kati ya kitabu cha kiufundi rahisi na riwaya?”

Swali lzuri. Tulielezea kwa nini hadithi na sauti mbalimbali ni muhimu sana kwetu. Tulizungumzia juu ya jinsi tunataka kuzalisha kitu ambacho ni zaidi ya kitabu cha zana. Tunataka wasomaji kujifunza kwa kushirikiana na hadithi na vielelezo. Tunataka sauti tofauti kusikilizwe.

Pia tunatambua kuwa kuna mvutano kati ya kile tunachotaka na kitu ambacho ni rahisi kwa wasemaji wasiokuwa wa asili kusoma na kutafsiri. Kiingereza inapatikana kwa kweli ni Kiingereza rahisi.

Kwa hiyo, tuliambia kuweka toleo la “asili” yetu na ili pia kuzalisha toleo la Kiingereza wazi ambalo linaweza kutafsiriwa kwa urahisi, kwa kuwa lina picha ndogo na dhana ambayo inaweza kuwa vigumu kwa kila mtu kuelewa. Pia tutazalisha matoleo fulani ya kutafsiri ili kutuondoa (tafsiri na mpangilio hupunguza pesa - kwa hiyo, ikiwa una nia ya kuwa na mwongozo katika lugha yako na unaweza kufadhili hili, tafadhali pata kuwasiliana!) Pamoja na matoleo ya sauti katika Kiingereza na lugha zingine mbili.

Je, ni suluhisho kamilifu? No. Je, ni mwanzo? Kwani!

Tumejifunza nini?

Tunahitaji kufikiri juu ya upatikanaji na lugha haki tangu mwanzo wakati wa kuongoza viongozi. Na tunapaswa kutambua mvutano kati ya aina ya lugha tunayofikiri kuhamasisha na aina ya lugha inayoweza kupatikana na kutafsiriwa. Tunahitaji kuendelea kujijitahidi kufanya vizuri - na tutaweza.



# Rarejeo

## Sura ya 1

Sura hii inakuja sana *Tunasimama: Ujenzi wa Movement Re-imagined*, tovuti iliyoungwa na JASS kushirikiana kujifunza kwao kuhusu kujenga harakati za wanawake katika nchi tofauti. <https://werise-toolkit.org/en>

JASS (2011). *Kufanya mabadiliko kubadilika: Nguvu*. [https://justassociates.org/sites/justassociates.org/files/mch3\\_2011\\_final\\_0.pdf](https://justassociates.org/sites/justassociates.org/files/mch3_2011_final_0.pdf)

Kahane, A. (2010). *Nguvu na Upendo: Nadharia na Mazoezi ya Mabadiliko ya Jamii*, Berrett-Koehler.

Miller, V. na Toro, MT (2016). *Resonance na athari ya Butterfly: Epistemolojia ya Wanawake na Elimu maarufu*. <https://www.justassociates.org/en/resources/resonance-and-butterfly-effect-feminist-epistemology-and-popular-education>

## Sura ya 2

Abercrombie, R., Harries, E. na Wharton, J (2015). *Mabadiliko ya mifumo: Mwongozo wa Ni nini na Jinsi ya kufanya hivyo*, NPC. <http://www.thinknpc.org/publications/systems-change/>

Ferraro na Pylypiv Shippee (2009). *Ukosefu wa Ukosefu wa Kuzea: Chuo Kikuu cha Oxford Press kwa niaba ya Society Gerontological of America*.

Ferraro, Shilypiv Shippee na Schafer (2009). "Nadharia ya kutofautiana ya Nadharia ya Utafiti juu ya Kuzeeka na Mafunzo ya Maisha." Sura ya 22, *Kitabu cha Nadharia za Kuzea*, Springer, Toleo la Pili.

<https://www.researchgate.net/publication/281549834>

Gee et al. (Mei 2012). "Jinsi ya Ubaguzi wa Maadili Inaweza Kuhusishwa na Ukosefu wa Afya" katika Vol. 102, No.5, *Journal ya Marekani ya Afya ya Umma*.

Haki za Binadamu Watch (2015). *Usawa na Usaidizi - Haki za Wanawake chini ya Kanuni za Hali ya Kibinafsi ya Lebanon*. <https://www.hrw.org/report/2015/01/19/unequal-and-unprotected/womens-rights-under-lebanese-personal-status-laws>

Pescosolido na Martin (2015). "Complex Stigma", *Mapitio ya Mwaka ya Sociology*, Vol. 41: 87-116 (Agosti 2015).

Sheppard, M. (2016). Kazi ya Jamii na Kutengwa kwa Jamii: *Njia ya Mazoezi*. Routledge.

UNICEF (2013). Uzazi wa Mtoto Kila - *Uhaba na Mwelekeo katika Usajili wa Kuzaliwa*. [https://www.unicef.org/publications/index\\_71514.html](https://www.unicef.org/publications/index_71514.html)

Benki ya Dunia (2013). *Mambo ya Kuingiza*.

<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/16195>

<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/is-this-white-enough-for-you-two-dutch-primary-schools-mount-integration-drive-10272983.html>

<http://www.express.co.uk/news/world/716986/Mgrant-children-separate-toilet-school-disease-fears-Italia>

<http://www.newsland.com/2016/01/15/global-summits-where-are-we-going-episode-10-data-revolution-for-sustainable-development-in-the-era-of-udhibiti/>

## Sura ya 3

DFID (Oktoba 2013). *Kufikiria na Kufanya Kazi ya Kisiasa, Kusaidia Ushirikiano wa Wananchi katika Utawala: Uzoefu wa Uwezo wa Serikali na Uanzishaji wa Sauti nchini Nigeria*. Hii na vifaa sawa vya "kujifunza na uwajibikaji" kutoka kwa programu ya SAVI inaweza kupakuliwa kutoka <http://savi-nigeria.org>

Tembo, Fletcher (2013). *Kurejesha uwajibikaji wa jamii katika Afrika: Masomo kutoka kwa Programu ya Mwananchi*, ODI. <https://www.odi.org.uk/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/8560.pdf>

Uchambuzi bora wa mipango ya uwajibikaji wa kijamii hadi sasa: Fox, Jonathan (2014). *Uwezeshaji wa Jamii: Je! Ushahidi unasema nini?* [http://www.ids.ac.uk/files/dmfile/Fox\\_SAcc\\_What\\_does\\_evidence\\_say\\_London\\_version.pdf](http://www.ids.ac.uk/files/dmfile/Fox_SAcc_What_does_evidence_say_London_version.pdf)

Wataalamu bora wa kujifunza tovuti ni: <http://gpsacknowledge.org/>

The classic ambayo ilianza yote: Ripoti ya Maendeleo ya Dunia (2004). *Kufanya Huduma za Kazi kwa Watu Masikini*, Benki ya Dunia. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/5986>

Na hii inachukuliwa hatua moja zaidi mwaka huu: Ripoti ya Maendeleo ya Dunia (2017). *Utawala na Sheria*, Benki ya Dunia. <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25880/210950mm.pdf>

## Sura ya 4

Taasisi ya FrameWorks (2016). *Jinsi ya kuzungumza juu ya ulemavu na haki za binadamu: Ujumbe wa Wilaya*. Ufupi. Np, 2016. Chapisha.

Morgon Banks, Lena, na Sarah Polack (2014). *Gharama za Kiuchumi za Kutengwa na Mafanikio ya Kuingizwa kwa Watu wenye ulemavu Ushahidi kutoka Nchi za Chini na za Kati*. Np, 2014. Mtandao.

## Sura ya 5

Mashirika yasiyoyumuishwa (2014). "Kubadilisha Njia Tunayobadilisha Dunia." Video. <http://organizationunbound.org/short-film/>

### Machapisho ya mwandishi:

Tocallii, C. (2013). "Ushirikiano wa kudumu katika nchi zinazoendelea: Mafunzo yamejifunza kutoka Argentina." Karatasi iliyoandikwa kwa Mkutano wa 11 wa EUSE, Dublin, Ireland Aprili 2013.

Hagmann, J., Hlamalani J. na Ngwenya I. (2009). "Kusimamia kutengwa kwa jamii katika Maendeleo ya Jamii Kuimarisha uwezo wa shirika la ndani kwa njia ya" kuwezesha mabadiliko "nchini Afrika Kusini," Taasisi ya Watu, Innovation na Mabadiliko ya Mashirika, Afrika Kusini. Karatasi iliyotolewa katika Mkutano wa Mpango wa Kimataifa wa Vipimo vya Binadamu (IHDP). Mkutano wa Open 7, Bonn, Ujerumani, Aprili 26-30, 2009.

#### ***Kujifunza kwa hatua na nadharia za mabadiliko ya shirika***

Argyris, C, na Schön, DA (1974). *Nadharia katika Mazoezi: Kuongeza Ufanisi wa kitaaluma*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Schein, E. (1992). *Utamaduni wa Shirika na Uongozi*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

#### ***Njia za kisasa***

Bateson, G. (1972). *Hatua ya Ecology ya Akili*. London: Palladian

Midgley, G. (2002). *Kuingilia kwa utaratibu: Falsafa, Mbinu na Mazoezi*. New York: Kluwer.

Senge, P, M. 1990. *Mwongozo wa Tano: Sanaa na Mazoezi ya Shirika la Kujifunza*. Fedha ya Uliopita, Bantam Doubleday Kuchapisha Dell, New York: New York, USA.

#### ***Mafunzo kwa ajili ya mabadiliko***

Matumaini, A. na Timmel, S. (1984). *Mafunzo kwa ajili ya Mabadiliko: Kitabu cha Watumishi wa Jumuiya*. Kitabu I. Mambo ya habari: Zimbabwe.



[WWW.BAREFOOTGUIDE.ORG](http://WWW.BAREFOOTGUIDE.ORG)